॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁੱਤਰਨਿਕਾਯੇ

ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤ-ਟੀਕਾ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

੧. ਮੇੱਤਾਵੱਗੋ

੧. ਮੇੱਤਾਸੁੱਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਵਡ੍ਢਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਵਸੇਨ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤਾਯ। **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਬਹੁਲੀਕਰਣੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪਵੱਤਿਤਾਯ। **ਯੁੱਤਯਾਨਸਦਿਸਕਤਾਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਯੁੱਤਆਜਞ੍ਞਯਾਨਂ ਛੇਕੇਨ ਸਾਰਥਿਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵੱਤਤਿ, ਏਵਂ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵੱਤਾਰਹਤਂ ਗਮਿਤਾਯ। **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪੱਤਿਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ। **ਪੱਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਬਹੁਲੀਕਾਰੇਹਿ ਪਤਿ ਪਤਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤਾਯ ਅਵਿਜਹਿਤਾਯ। **ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਿਤਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਭਾਵਨਾਨੁਰੂਪਂ ਚਯਂ ਗਮਿਤਾਯ। ਤੇਨਾਹ "**ਉਪਚਿਤਾਯਾ**"ਤਿ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਰਦ੍ਧਾਯਾ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਨਿਬ੍ਬੱਤਿਗਤਾਯ।

ਯੋ ਚ ਮੇੱਤਂ ਭਾਵਯਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਯੋ ਕੋਚਿ ਗਹਟ੍ਠੋ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਾ। **ਮੇੱਤ**ਨ੍ਤਿ ਮੇੱਤਾਝਾਨਂ।

ਅਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਅਸੁਭਭਾਵਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਏਕਦੇਸਗ੍ਗਹਣਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਫਰਣਵਸੇਨ ਅਨੋਧਿਸੋ ਫਰਣਵਸੇਨ ਚ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਪਗੁਣਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। **ਤਨੂ ਸਂਯੋਜਨਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਮੇੱਤਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇ ਅਰਿਯਮੱਗੇ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨੇਵ ਪਟਿਘਸਂਯੋਜਨਾਦਯੋ ਪਹੀਯਮਾਨਾ ਤਨੂ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਏਵਮੇੱਥ ਅੱਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਧਿਗਮਞ੍ਚ ਮੇੱਤਾਭਾਵਨਾਯ ਸਿਖਾਪ੍ਪੱਤਮਾਨਿਸਂਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਆਨਿਸਂਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਕਮ੍ਪਿ ਚੇ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤਂ। ਤੱਥ **ਅਦੁਟ੍ਠਚਿੱਤੋ**ਤਿ ਮੇੱਤਾਬਲੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਬ੍ਯਾਪਾਦਤਾਯ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇਨ ਅਦੂਸਿਤਚਿੱਤੋ। **ਮੇੱਤਾਯਤੀ**ਤਿ ਹਿਤਫਰਣਵਸੇਨ ਮੇੱਤਂ ਕਰੋਤਿ। **ਕੁਸਲੀ**ਤਿ ਅਤਿਸਯੇਨ ਕੁਸਲਵਾ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞੋ, ਪਟਿਘਾਦਿਅਨੱਥਵਿਗਮੇਨ ਖੇਮੀ। **ਸਬ੍ਬੇ ਚ ਪਾਣੇ**ਤਿ **ਚ**-ਸੱਦੋ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕੋ। **ਮਨਸਾਨੁਕਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਚਿੱਤੇਨ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ। ਇਦਂ ਵੁੱਤਂ ਹੋਤਿ – ਏਕਸੱਤਵਿਸਯਾਪਿ ਤਾਵ ਮੇੱਤਾ ਮਹਾਕੁਸਲਰਾਸਿ, ਸਬ੍ਬੇ ਪਨ ਪਾਣੇ ਅੱਤਨੋ ਪੁੱਤਂ ਵਿਯ ਹਿਤਫਰਣੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਕਮ੍ਪਨ੍ਤੋ ਪਹੁਕਂ ਪਹੁਂ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਅਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿਮਹਾਕਪ੍ਪੇਪਿ ਅੱਤਨੋ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਬਨ੍ਧਂ ਪਵੱਤੇਤੁਂ ਸਮੱਥਂ ਉਲ਼ਾਰਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਅਰਿਯੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਚਿੱਤੋ ਪੁੱਗਲੋਵ ਕਰੋਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ। **ਸੱਤਭਰਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੱਤੇਹਿ ਅਵਿਰਲ਼ਂ, ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਅੱਥੋ।

ਸਙ੍ਗਹਵੱਥੂਨੀਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧.੧੨੦) ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਕਾਰਣਾਨਿ। ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਸਸ੍ਸਤੋ ਨਵ ਭਾਗੇ ਕਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞਂ ਏਕਭਾਗੱਗਹਣਂ **ਦਸਮਭਾਗੱਗਹਣਂ**। ਏਵਂ ਕਸ੍ਸਕਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਾ ਸਸ੍ਸਾਨਿ ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਸ੍ਸਸਮ੍ਪਾਦਨੇ ਮੇਧਾਵਿਤਾਤਿ ਅੱਥੋ**"ਤਿ। ਤਤੋ ਓਰਭਾਗੇ ਕਿਰ ਛਭਾਗੱਗਹਣਂ ਜਾਤਂ। **ਛਮਾਸਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਨਂ ਛਨ੍ਨਂ ਮਾਸਾਨਂ ਪਹੋਨਕਂ। **ਪਾਸੇਤੀ**ਤਿ ਪਾਸਗਤੇ

ਵਿਯ ਕਰੋਤਿ। ਵਾਚਾਯ ਪਿਯਂ ਵਾਚਾਪਿਯਂ, ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ **ਵਾਚਾਪੇਯਜਂ**। ਸਬ੍ਬਸੋ ਰਟ੍ਠਸ੍ਸ ਇਦ੍ਧਾਦਿਭਾਵਤੋ **ਖੇਮਂ। ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਂ** ਚੋਰਿਯਾਭਾਵਤੋ। ਇਦ੍ਧਞ੍ਹਿ ਰਟ੍ਠਂ ਅਚੋਰਿਯਂ। **"ਨਿਰਗ੍ਗਲ਼"ਨ੍ਤਿ** ਵੁ**ਚ੍ਚਤਿ** ਅਪਾਰੁਤਘਰਭਾਵਤੋ।

ਉਦ੍ਧਂਮੂਲਕਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਉਮ੍ਮੂਲਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਰਿਯਞ੍ਞੇਹੀ**ਤਿ ਮਹਾਯਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਚ੍ਛਾ ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਰਿਵਾਰਯਞ੍ਞੇਹਿ। **ਸਤ੍ਤ...ਪੇ॰... ਭੀਸਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਨਵੁਤਾਧਿਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਪਸੁਸਤਾਨਂ ਮਾਰਣੇਨ ਭੇਰਵਸ੍ਸ ਪਾਪਭੀਰੁਕਾਨਂ ਭਯਾਵਹਸ੍ਸ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਦਨ੍ਤਿ –

''ਛਸਤਾਨਿ ਨਿਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਸੂਨਂ ਮਜ੍ਝਿਮੇ ਹਨਿ।
ਅਸ੍ਸਮੇਧਸ੍ਸ ਯਞ੍ਞਸ੍ਸ, ਊਨਾਨਿ ਪਸੂਹਿ ਤੀਹੀ''ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧.੧੨੦; ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੪.੩੯)।

ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਯੁਗਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਦਣ੍ਡਕਂ। **ਪਾਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਖਿਪਨ੍ਤਿ। **ਸਂਹਾਰਿਮੇਹੀ**ਤਿ ਸਕਟੇਹਿ ਵਹਿਤਬ੍ਬੇਹਿ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਿਰ ਏਕੋ ਰਾਜਾ ਸਮ੍ਮਾਪਾਸਂ ਯਜਨ੍ਤੋ ਸਰਸ੍ਸਤਿਨਦਿਤੀਰੇ ਪਥਵਿਯਾ ਵਿਵਰੇ ਦਿਨ੍ਨੇ ਨਿਮੁਗ੍ਗੋਯੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਅਨ੍ਧਬਾਲਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਗਤਾਨੁਗਤਿਗਤਾ ''ਅਯਂ ਤਸ੍ਸ ਸਗ੍ਗਗਮਨਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਯ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਾਸਂ ਯਞ੍ਞਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨਿਮੁਗ੍ਗੋਕਾਸਤੋ ਪਭੁਤੀ"**ਤਿ । ਅਯੂਪੋ ਅਪ੍ਪਕਦਿਵਸੋ ਯਾਗੋ, ਸਯੂਪੋ ਬਹੁਦਿਵਸਂ ਸਾਧੇਯਜੋ **ਸਤ੍ਰਯਾਗੋ**। ਮਨੁਪਦਾਭਿਸਙ੍ਖਤਾਨਂ ਸਪ੍ਪਿਮਧੂਨਂ **"ਵਾਜ"**ਮਿਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾ। ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਗੋਮਹਿਂਸਾਦਿ **ਸਤ੍ਤਰਸਕਦਕ੍ਖਿਣਸ੍ਸ**। ਸਾਰਗਬ੍ਭਕੋਟ੍ਠਾਗਾਰਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਲ਼ਾਤਿ **ਨਿਰਗ੍ਗਲ਼ੋ**। ਤਤ੍ਥ ਕਿਰ ਯਞ੍ਞੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਪਤੇਯਜਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਅਨਿਗੂਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਯਜਾਤੀਯਤਿ।

ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੭) ਚਨ੍ਦਿਮਸ੍ਸੇਵ ਪਭਾਯ। **ਤਾਰਾਗਣਾਵ ਸਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਯਥਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤਾਰਾਗਣਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੋਭਾਯ ਸੋਲ਼ਸਿਮ੍ਪਿ ਕਲਂ ਨਾਗ੍ਘਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤੇ ਅਸ੍ਸਮੇਧਾਦਯੋ ਯਞ੍ਞਾ ਮੇਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇਨ ਸੁਭਾਵਿਤਸ੍ਸ ਸੋਲ਼ਸਿਮ੍ਪਿ ਕਲਂ ਨਾਨੁਭਵਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ, ਨਾਗ੍ਘਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ ਅਪਰੇਪਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੇ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਯ ਆਨਿਸਂਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੋ ਨ ਹਨ੍ਤੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਯੋ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਭਾਵਨਾਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ। **ਨ ਹਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਦੂਰਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਬ੍ਯਾਪਾਦਤਾਯ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਸਤ੍ਤਂ ਹਿਂਸਤਿ, ਲੇਡ੍ਡੁਦਣ੍ਡਾਦੀਹਿ ਨ ਵਿਬਾਧਤਿ ਵਾ। **ਨ ਘਾਤੇਤੀ**ਤਿ ਪਰਂ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਨ ਸਤ੍ਤੇ ਮਾਰਾਪੇਤਿ ਨ ਵਿਬਾਧਾਪੇਤਿ ਚ। **ਨ ਜਿਨਾਤੀ**ਤਿ ਸਾਰਮ੍ਭਵਿਗ੍ਗਾਹਿਕਕਥਾਦਿਵਸੇਨ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਜਿਨਾਤਿ ਸਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸੇਵ ਅਭਾਵਤੋ, ਜਾਨਿਕਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਅਟ੍ਟਕਰਣਾਦਿਨਾ ਨ ਕਞ੍ਚਿ ਜਿਨਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਸ੍ਸ ਜਾਨਿਂ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ। **ਨ ਜਾਪਯੇ**ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਪਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਧਨਜਾਨਿਂ ਨ ਕਾਰਾਪੇਯਜ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਪਰੇਨ ਪਰਸ੍ਸ ਜਾਨਿਂ ਕਾਰੇਤੀ"**ਤਿ। ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਵਾ ਅਂਸੋ ਅਵਿਹੇਠਨਟ੍ਠੇਨ ਅਵਯਵਭੂਤੋਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਂਸੋ**।

ਮੇਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨-੪. ਪਞ੍ਞਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨-੪. ਦੁਤਿਯੇ **ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਮੇਵ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਿਕਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਮਗ੍ਗਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਆਦਿਭੂਤਾਯਾ"**ਤਿ। **ਅਰਿਯੋ**ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੋਸੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ। ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ ਨ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਮੂਗਬ੍ਬਤਗਹਣਂ ਵਿਯ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋਤਿ **ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿਪਿ ਅਰਿਯੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭਾਵੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਜਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਕਂ ਜਾਨਾਤੀ"**ਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਏਕਚ੍ਚੋ ਵਿਪਰੀਤਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਜਾਨਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਏਵਮਯਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਤਿਯਾਦੀਨਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ।

ਪਞ੍ਚਵਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਪਠਮਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੫. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਲੋਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਲੋਕਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸੰਭਾਵਿਧਮ੍ਮਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਘਾਸਚ੍ਛਾਦਨਾਦੀਨਂ ਲਦ੍ਧਿ **ਲਾਭੋ**, ਤਾਨਿ ਏਵ ਵਾ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਤੋ **ਲਾਭੋ**, ਤਦਭਾਵੋ **ਅਲਾਭੋ**, ਲਾਭਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਤਬ੍ਬਿਸਯੋ ਅਨੁਰੋਧੋ ਗਹਿਤੋ, ਅਲਾਭਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵਿਰੋਧੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਹਿਤੇ ਸਤਿ ਤਦੁਪਘਾਤਵਸੇਨ ਪੁਬ੍ਬੋ ਵਿਯ ਅਨੁਰੋਧੋ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰੋ ਏਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਲਾਭੇ ਆਗਤੇ ਅਲਾਭੋ ਆਗਤੋਯੇ**ਵਾ"ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਯਸਾਦੀਸੁਪਿ। ਸੇਸਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

ਪਠਮਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬-੮. ਦੁਤਿਯਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੬-੮. ਛਟ੍ਠੇ ਅਧਿਕਂ ਪਯਸਤਿ ਪਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਧਿਪ੍ਪਯਾਸੋ**, ਸਵਿਸੇਸਂ ਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਧਿਕਪ੍ਪਯੋਗੋ**"ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਤਿਯਲੋਕਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯. ਨਵਮੇ ਦੁਵਿਧਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਆਚਾਰਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਤ੍ਥ ''ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਰਟ੍ਠਪਾਲੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਥੁਲ੍ਲਕੋਟ੍ਠਿਕੇ ਅਗ੍ਗਕੁਲਿਕਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੪) ਏਵਂ ਆਗਤਾ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ **ਜਾਤਿਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ**। ''ਸਦ੍ਧਾਯੇਤੇ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੮) ਏਵਂ ਆਗਤਾ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੁਲੇ ਪਸੁਤਾਪਿ **ਆਚਾਰਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ** ਨਾਮ। ਇਧ ਪਨ ਉਚ੍ਚਾਕੁਲਪ੍ਪਸੁਤਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦਂ ਸਮ੍ਮਾ ਵਦਮਾਨੋ ਵਦੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਜਾਤਿਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ**"ਤਿ। ਉਭੋਹਿਪਿ ਪਨ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਭਾਵੋਯੇਵ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਕਾਰਣ੍ਡਵਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦. ਦਸਮੇ **ਪਟਿਚਰਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਵਸੇਨ ਚਰਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਟ੍ਠੋ ਏਵ ਵਾ ਚਰਤਿ-ਸਦ੍ਦੋ ਅਨੇਕਤ੍ਥਤ੍ਤਾ ਧਾਤੂਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤੀ**"ਤਿ। **ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਨ੍ਤਿ** ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਞ੍ਞੇਨ ਕਾਰਣੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਵਚਨਂ** ਵਾਤਿ ਯਂ ਚੋਦਕੇਨ ਚੁਦਿਤਕਸ੍ਸ ਦੋਸਵਿਭਾਵਨਂ ਕਾਰਣਂ, ਵਚਨਂ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਕਾਰਣੇਨ, ਵਚਨੇਨ ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਿ। **ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਚੋਦਨਾਯ ਅਮੂਲਾਯ ਅਮੂਲਿਕਭਾਵਦੀਪਨਿਯਾ ਯੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ। **ਵਚਨੇਨਾ**ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਬੋਧਕੇਨ ਵਚਨੇਨ। ''ਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾਵ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਪਜ੍ਜਨਂ **ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚਰਣਂ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਥਾਪਨਾਮਨਾ** ਨਾਮ ''ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ – ''ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਂ ਗਤੋਮ੍ਹੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦਨਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਯੋ ਹਿ ''ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਕੋ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਕਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਕਿਸ੍ਮਿਂ ਆਪਨ੍ਨਾ, ਕਂ ਭਣਥ, ਕਿਂ ਭਣਥਾ''ਤਿ ਵਾ ਵਦਤਿ, ''ਏਵਰੂਪਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਤਯਾ ਦਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਨ ਸੁਣਾਮੀ''ਤਿ ਸੋਤਂ ਵਾ ਉਪਨੇਤਿ, ਅਯਂ **ਅਞ੍ਞੇਨਾਞ੍ਞਂ ਪਟਿਚਰਤਿ** ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ''ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਨਾਮ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀ''ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ''ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਂ ਗਤੋਮ੍ਹੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ

‘‘ਨ ਤਵ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਗਮਨੰ ਪੁਚ੍ਛਾਮ, ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਪੁਚ੍ਛਾਮਾ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤਤੋ ‘‘ਰਾਜਗਹੰ ਗਤੋਮ੍ਹਿ। ਰਾਜਗਹੰ ਵਾ ਯਾਹਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਹੰ ਵਾ, ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਨ੍ਨੋਸੀਤਿ। ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਮੇ ਸੂਕਰਮੰਸੰ ਲਦ੍ਧ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ, ਅਯੰ **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਥੰ ਅਪਨਾਮੇਤਿ** ਨਾਮ। **ਸਮਣਕਚਵਰੋ**ਤਿ ਸਮਣਵੇਸਧਾਰਣੇਨ ਸਮਣਪ੍ਪਤਿਰੂਪਕਤਾਯ ਸਮਣਾਨੰ ਕਚਵਰਭੂਤੰ।

ਕਾਰਣ੍ਡਵੰ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੮੩-੨੮੪) **ਨਿਦ੍ਧਮਥਾ**ਤਿ ਵਿਪਨ੍ਨਸੀਲਤਾਯ ਕਚਵਰਭੂਤੰ ਪੁਗ੍ਗਲੰ ਕਚਵਰਮਿਵ ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਅਪਨੇਥ। **ਕਸਮ੍ਬੁੰ ਅਪਕਸ੍ਸਥਾ**ਤਿ ਕਸਮ੍ਬੁਭੂਤਞ੍ਚ ਨੰ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦੀਨੰ ਮਜ੍ਝਗਤੰ ਪਭਿਨ੍ਨਪਗ੍ਘਰਿਤਕੁਟ੍ਠੰ ਚਣ੍ਡਾਲੰ ਵਿਯ ਅਪਕਡ੍ਢਥ। ਕਿੰ ਕਾਰਣੰ? ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੋ ਨਾਮ ਸੀਲਵਨ੍ਤਾਨੰ ਕਤੋ, ਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਨੰ। ਯਤੋ ਏਤਦੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **“ਤਤੋ ਪਲਾਪੇ ਵਾਹੇਥ, ਅਸ੍ਸਮਣੇ ਸਮਣਮਾਨਿਨੇ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਪਲਾਪਾ ਅਨ੍ਤੋਸਾਰਰਹਿਤਾ ਅਤਣ੍ਡੁਲਾ ਬਹਿ ਥੁਸੇਨ ਵੀਹੀ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ ਅਨ੍ਤੋ ਸੀਲਰਹਿਤਾਪਿ ਬਹਿ ਕਾਸਾਵਾਦਿਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਵਿਯ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਪਲਾਪਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਲਾਪੇ ਵਾਹੇਥ ਓਪੁਨਥ ਵਿਧਮਥ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਅਸ੍ਸਮਣੇ ਸਮਣਵੇਸਮਤ੍ਤੇਨ ਸਮਣਮਾਨਿਨੇ। **ਕਪ੍ਪਯਵੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪੇਥ, ਕਰੋਥਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਪਤਿਸ੍ਸਤਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਾ। ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੰ ਕਰਿਸ੍ਸਥ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਾਰਣ੍ਡਵਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮੇਤ੍ਤਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਵੇਰਞ੍ਜਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧) ਏਤ੍ਥ **ਵੇਰਞ੍ਜਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਸਂ ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ। ਸਮੀਪਤ੍ਥੇ ਭੁਮ੍ਮਵਚਨਂ। **ਨਲ਼ੇਰੁਪੁਚਿਮਨ੍ਦਮੂਲੇ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਨਲ਼ੇਰੁ** ਨਾਮ ਯਕ੍ਖੋ। **ਪੁਚਿਮਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਨਿਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖੋ। **ਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਸਮੀਪਂ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਮੂਲ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਮੂਲਾਨਿ ਉਦ੍ਧਰੇਯ੍ਯ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਉਸੀਰਨਾਲ਼ਿਮਤ੍ਤਾਨਿਪੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੫) ਮੂਲਮੂਲੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਲੋਭੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫; ਪਰਿ॰ ੩੨੩) ਅਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁਮ੍ਹਿ। ''ਯਾਵ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇ ਕਾਲੇ ਛਾਯਾ ਫਰਤਿ, ਨਿਵਾਤੇ ਪਣ੍ਣਾਨਿ ਪਤਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੪੯੪) ਸਮੀਪੇ। ਇਧ ਪਨ ਸਮੀਪੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਲ਼ੇਰੁਯਕ੍ਖੇਨ ਅਧਿਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਪੁਚਿਮਨ੍ਦਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਕਿਰ ਪੁਚਿਮਨ੍ਦੋ ਰਮਣੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਅਨੇਕੇਸਂ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਆਧਿਪਚ੍ਚਂ ਵਿਯ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਤਸ੍ਸ ਨਗਰਸ੍ਸ ਅਵਿਦੂਰੇ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਠਾਨੇ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਭਗਵਾ ਵੇਰਞ੍ਜਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤਿਰੂਪੇ ਠਾਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮੀਪੇ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ ਵਿਹਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਵੇਰਞ੍ਜਾਯਂ ਵਿਹਰਤਿ ਨਲ਼ੇਰੁਪੁਚਿਮਨ੍ਦਮੂਲੇ**"ਤਿ।

ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਂ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.੨) ਨਾਮ ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਨਾਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**"ਤਿ। ਨਿਸਿਨ੍ਨਾਸਨਤੋ ਨ ਵੁਟ੍ਠਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਜਿਣ੍ਣੇ…ਪੇ॰… ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਜਿਣ੍ਣੇ...ਪੇ॰... ਵਯੋਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਹਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਥ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਕਿਰਿਯਾਪੇਕ੍ਖਂ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਂ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਆਚਰਿਯਂ ਪਨ ਦੂਰਤੋਵ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਯ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਕਰਣਂ ਪਚ੍ਚੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮਾ''ਤਿ। **ਨਾਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਾਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪਲਕ੍ਖਣਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਭਾਵਨੇ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਪਕਤਿਵਿਭਾਵਨਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤ੍ਥੇ। **ਨ ਅਭਿਵਾਦੇਤਿ** ਵਾਤਿ ਨ ਅਭਿਵਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਤਂ ਅਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ''ਅਯਂ ਮਮ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦੀਨਿ ਕਾਤੁਂ ਅਰਹਰੂਪੋ ਨ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਞਾਣਂ। **ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਦੁਕ੍ਖਂ ਖੋ ਅਗਾਰਵੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਅਹਂ ਸਮਣਂ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਕ੍ਕਰੇਯ੍ਯਂ ਗਰੁਂ ਕਰੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਸੁਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੧) ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ। **ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਾਰਹ**ਨ੍ਤਿ ਪਣਿਪਾਤਾਰਹਂ। **ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋ**ਤਿ ਮੁਹੁਤ੍ਤਜਾਤੋ, ਜਾਤਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਉਤ੍ਤਰੇਨ ਮੁਖੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾਭਿਮੁਖੋ। "**ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਕਲਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਓਲੋਕੇਸਿ**"ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ –

> ''ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮ੍ਪਤਿਜਾਤੋ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਸਮੇਹਿ ਪਾਦੇਹਿ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਭਿਮੁਖੋ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸੇਤਮ੍ਹਿ ਛਤ੍ਤੇ ਅਨੁਧਾਰਿਯਮਾਨੇ ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸਾ ਵਿਲੋਕੇਤਿ, ਆਸਭਿਞ੍ਚ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੧) –

ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੂਪਰਿ ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਾਦਿਸਾਨੁਲੋਕਨਸ੍ਸ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰਤੋ ਪਗੇਵ ਦਿਸਾਵਿਲੋਕਨਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ। ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਹਿ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਹਤ੍ਥਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਂ ਦਿਸਂ ਓਲੋਕੇਸਿ, ਅਨੇਕਾਨਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਙ੍ਗਣਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਹਿ ਪੂਜਯਮਾਨਾ, ''ਮਹਾਪੁਰਿਸ, ਇਧ ਤੁਮ੍ਹੇਹਿ ਸਦਿਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋ''ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਏਵਂ ਚਤਸ੍ਸੋ ਦਿਸਾ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਨੁਦਿਸਾ, ਹੇਟ੍ਠਾ, ਉਪਰੀਤਿ ਦਸਪਿ ਦਿਸਾ ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਦਿਸਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਉਤ੍ਤਰਦਿਸਾ''ਤਿ ਸਤ੍ਤਪਦਵੀਤਿਹਾਰੇਨ ਅਗਮਾਸੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਓਲੋਕੇਸਿਨ੍ਤਿ ਮਮ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਲੋਕਵਿਵਰਣਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਜਾਤੇ ਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਨਾਵ ਓਲੋਕੇਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਮਹਾਪੁਰਿਸੋਤਿ ਜਾਤਿਗੋਤ੍ਤਕੁਲਪ੍ਪਦੇਸਾਦਿਵਸੇਨ ਮਹਨ੍ਤਪੁਰਿਸੋ। **ਅਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਗੁਣੇਹਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਧਾਨੋ। **ਜੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਗੁਣਵਸੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਵੁਦ੍ਧਤਮੋ, ਗੁਣੇਹਿ ਮਹਲ੍ਲਕਤਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਸੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਗੁਣਵਸੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਸਤ੍ਥਤਮੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਪੁਰਿਮਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਤਯਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਕ੍ਕੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। **ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੋ**ਤਿ ਅਧਿਕਤਰੋ। **ਪਤਿਮਾਨੇਸੀ**ਤਿ ਪੂਜੇਸਿ। **ਆਸਭਿਨ੍ਤਿ** ਉਤ੍ਤਮਂ। ਮਯ੍ਹਂ **ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਰਹੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾਯ ਅਰਹੋ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ। ਨਿਚ੍ਚਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾਯ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਮਾਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਤਥਾਗਤਾ**ਤਿ ਤਥਾਗਤਤੋ, ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਏਵਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਸਭਾਵਂ। **ਪਰਿਪਾਕਸਿਥਿਲਬਨ੍ਧਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਪਾਕੇਨ ਸਿਥਿਲਬਨ੍ਧਨਂ।

ਤਂ ਵਚਨਨ੍ਤਿ ''ਨਾਹਂ ਤਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ। ''ਨਾਹਂ ਅਰਸਰੂਪੋ, ਮਾਦਿਸਾ ਵਾ ਅਰਸਰੂਪਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਥਦ੍ਧੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਭਾਵਜਨਨਤ੍ਥ"**ਨ੍ਤਿ।

ਕਤਮੋ ਪਨ ਸੋਤਿ ਪਰਿਯਾਯਾਪੇਕ੍ਖੋ ਪੁਲ੍ਲਿਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ? **ਜਾਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਖਤ੍ਤਿਯਾਦਿਜਾਤਿਵਸੇਨ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਦੇਵੇਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ। **ਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ **ਅਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਗੇਵ ਅਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਪਮੋਦਮਾਨਾਨਂ। **ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਵਰਾਗਵਸੇਨ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ। ਰੂਪਪਰਿਭੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਣ੍ਹਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾ ਰੂਪਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਹਦਯਤਪ੍ਪਨਤੋ ਅਮ੍ਬਰਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਰੂਪਰਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। **ਆਵਿਞ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। **ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਸਾਮਗ੍ਗਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਕਾਰਣਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ। **ਅਨੁਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤੁਕ੍ਕਂਸਨਵਸੇਨ ਕਥਿਤੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਸਪ੍ਪਾਯਭਾਵਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਂਸੇਨ੍ਤੋ।

ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ ਕਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ''ਜਹਿਤਾ''ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ **ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਕਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਤਥਾਗਤੇਨ ਜਹਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਭਵਮੂਲਂ। ''ਤਾਲਵਤ੍ਥੁਕਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ''ਓਟ੍ਠਮੁਖੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਮਜ੍ਝੇਪਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅ-ਕਾਰਞ੍ਚ ਦੀਘਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਾਲਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਨੇਸਂ ਵਤ੍ਥੁ ਕਤਨ੍ਤਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਾਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ **ਤਾਲਵਤ੍ਥੁ**। ਯਥਾ ਆਰਾਮਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬੋ ਪਦੇਸੋ ਆਰਾਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇ ''ਆਰਾਮਵਤ੍ਥੁ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਤਾਲਸ੍ਸ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋਕਾਸੋ ਸਮੂਲਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤੇ ਤਾਲੇ ਪਦੇਸਮਤ੍ਤੇ ਠਿਤੇ ਤਾਲਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ''ਤਾਲਵਤ੍ਥੁ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਨੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਰਸਾਦੀਨਂ। ਕਥਂ ਪਨ ਤਾਲਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਨੇਸਂ ਵਤ੍ਥੁ ਕਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ। ਰੂਪਾਦਿਪਰਿਭੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਣ੍ਹਾਯੁਤ੍ਤਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਸਙ੍ਖਾਤਰੂਪਰਸਾਦੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਤੇਸਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵਤ੍ਥੁਮਤ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਤੇ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਤਿ ਪੁਰੇ, ਸਰਾਗਕਾਲੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਤਾਲਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ''ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪੁਨ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਅਵਿਰੁਲ੍ਹਿਧਮ੍ਮਤ੍ਤਾਤਿ ਅਵਿਰੁਲ੍ਹਿਸਭਾਵਤਾਯ। ਮਤ੍ਥਕਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਤਾਲੋ ਪਤ੍ਤਫਲਾਦੀਨਂ ਅਵਤ੍ਥੁਭੂਤੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੂਤਿ ਆਹ **"ਮਤ੍ਥਕਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਲੋ ਵਿਯ ਕਤਾ"**ਤਿ। ਏਤੇਨ ''ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਕਤਾਤਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ''ਤਿ ਅਯਂ ਵਿਗ੍ਗਹੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ''ਅਵਤ੍ਥੁਭੂਤੋ ਤਾਲੋ ਵਿਯ ਕਤਾਤਿ ਅਵਤ੍ਥੁਤਾਲਕਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ ਵਿਸੇਸਨਸ੍ਸ ਪਰਨਿਪਾਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਇਮਿਨਾ ਪਨਤ੍ਥੇਨ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਰੂਪਰਸਾਦਿਵਚਨੇਨ ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਗਹਿਤਾ, ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਪਿ ਮਤ੍ਥਕਸਦਿਸਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਵਿਜ੍ਜਾਨਂ ਮਗ੍ਗਸਤ੍ਥੇਨ ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਆਯਤਿਂ ਤਾਲਪਤ੍ਤਸਦਿਸੇ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਾ ਜਾਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਕਤਾਤਿ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤਾ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋਤਿ । ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ''ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ

ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਕੁਸਲਸੋਮਨਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਨਭਾਵੰ ਕਤਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਨੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਚ੍ਛਾਸਦ੍ਦੇਨ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **"ਯਥਾ ਨੇਸੰ ਪਚ੍ਛਾਭਾਵੋ ਨ ਹੋਤੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਯਞ੍ਚ ਖੋ ਤ੍ਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦੇਸਿ, ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਯੰ ਵਣ੍ਣਨਾਦਿਸਾਮਗ੍ਗਿਰਸਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਾਰਣੰ ਅਰਸਰੂਪਤਾਯ ਵਦੇਸਿ, ਤੰ ਕਾਰਣੰ ਨ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਯੰ ਵਣ੍ਣਨਾਦਿਸਾਮਗ੍ਗਿਰਸਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਪਰਿਯਾਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਅਰਸਰੂਪੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿ ਆਹ, ''ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵਣ੍ਣਨਾਦੀਨਿ ਭਗਵਾ ਕਰੋਤੀਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਇਮੰ ਅਨਿਟ੍ਠਪ੍ਪਸਙ੍ਗੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ **"ਨਨੁ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਸਬ੍ਬਪਰਿਯਾਯੇਸੂਤਿ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ। **ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ''ਨਿਬ੍ਭੋਗੋ ਭਵੰ ਗੋਤਮੋ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਭਗਵਾ ਚ ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਨਿਬ੍ਭੋਗਤਾਦਿੰ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਭਾਸਿਤਮਤ੍ਥੰ। **ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਰਿਭੋਗੋ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਪਰਿਭੋਗੋ। **ਅਪਰੰ ਪਰਿਯਾਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞੰ ਕਾਰਣੰ।

ਕੁਲਸਮੁਦਾਚਾਰਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਕੁਲਾਚਾਰਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਮ੍ਮੰ, ਕੁਲਚਾਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਕਿਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਕਰਣਭਾਵੰ । ''ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨੰ ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਵਚਨੇਪਿ ਪਾਰਿਸੇਸਞ੍ਞਾਯਤੋ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਆਹ **"ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ"**ਤਿਆਦਿ, ਤੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਕੇ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਨੇਕਵਿਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰਾ।

ਅਯੰ ਲੋਕਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯੰ ਵੁਡ੍ਢਾਨੰ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਕਿਰਿਯਲਕ੍ਖਣਾ ਲੋਕਪ੍ਪਵੇਣੀ। ਅਨਾਗਾਮਿਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਅਲਙ੍ਕਾਰਾਦੀਸੁ ਅਨਾਗਾਮਿਭਿਕ੍ਖੂਨਞ੍ਚ ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਨਿਕਨ੍ਤਿਵਸੇਨ ਰਾਗੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਰਾਗਸ੍ਸੇਵ ਪਹਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਰਾਗਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਰਾਗੋ ''ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਰਾਗੋ''ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਚਨੋ ਹੇਤ੍ਥ ਗੁਣ-ਸਦ੍ਦੋ ''ਵਯੋਗੁਣਾ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੰ ਜਹਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੪) ਵਿਯ। **ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਦ੍ਵਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਮੋਹਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਆਹ **"ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸਾ"**ਤਿ। **ਅਵਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨੰ।

ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ ਮਞ੍ਞੇਤਿ ਅਹਮਭਿਜਾਤੋ ਰੂਪਵਾ ਪਞ੍ਞਵਾ ਕਥੰ ਨਾਮ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿੰ ਕਰੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤਿ ਵਿਯ, ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਾ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਮਿ। ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨੋ ਤੇਸੰ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀ"**ਤਿ। **ਸਮਾਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ **ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਾ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵੋ**ਤਿ। **ਮਣ੍ਡਨਜਾਤਿਕੋ**ਤਿ ਮਣ੍ਡਨਕਸਭਾਵੋ, ਮਣ੍ਡਨਕਸੀਲੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜੇਗੁਚ੍ਛਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਸੀਲਤੰ।

ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਕਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਕਾਨੰ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਮ੍ਮੰ, ਲੋਕੇ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠਸਮ੍ਮਤੰ ਕਮ੍ਮੰ। **ਤਤ੍ਰਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ। ਪਦਾਭਿਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ **ਪਦਤ੍ਥੋ,** ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਤ੍ਥੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। **ਵਿਨਯੰ ਵਾ ਅਰਹਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਿਨਯਨੰ **ਵਿਨਯੋ,** ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਗ੍ਗਹੰ ਅਰਹਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇਸੁ ਸਕਤ੍ਥੇ ਅਰਹਤ੍ਥੇ ਚ ਤਦ੍ਧਿਤਪਚ੍ਚਯੋ ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣਤੋ ਦਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਪਨ ''ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੀ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਥਮੇਤ੍ਥ ਤਦ੍ਧਿਤਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਆਹ **"ਵਿਚਿਤ੍ਰਾ ਹਿ ਤਦ੍ਧਿਤਵੁਤ੍ਤੀ"**ਤਿ। ਵਿਚਿਤ੍ਰਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਲੋਕਪ੍ਪਮਾਣਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਅਤ੍ਥੇ ਤਦ੍ਧਿਤਪ੍ਪਯੋਗੋ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਤਦ੍ਧਿਤਵੁਤ੍ਤਿ ਲੋਕਤੋ ਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਵਿਚਿਤ੍ਰਾ ਤਦ੍ਧਿਤਵੁਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ''ਮਾ ਸਦ੍ਦਮਕਾਸੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ''ਮਾਸਦ੍ਦਿਕੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਨਯਾਯ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤੀਤਿ ਵੇਨਯਿਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਕਪਣਪੁਰਿਸੋਤਿ ਗੁਣਵਿਰਹਿਤਤਾਯ ਦੀਨਮਨੁਸ੍ਸੋ। **ਬਜਵ੍ਜਨਾਨਿ ਅਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾਦਿਸਦ੍ਦੇਸੁ ਵਿਯ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਯਂ ਨਾਮ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਬਜਵ੍ਜਨਵਿਚਾਰਂ ਅਕਤ੍ਵਾ, ਅਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਪਾਟਿਪਦਿਕਵਸੇਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

"**ਦੇਵਲੋਕਗਬ੍ਭਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵੇ ਸੇਸਦੇਵੇਸੁ ਗਬ੍ਭਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੇਵੇਤ੍ਥ ਗਬ੍ਭਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਦੇਵਲੋਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ**"ਤਿ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਭਿਵਾਦਨਾਦਿਸਾਮੀਚਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਮਾਤਿਤੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ, ਅਕ੍ਕੋਸਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਦਾਸਿਯਾ ਪੁਤ੍ਤੋਤਿ ਦਾਸਿਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਭਾਵੇ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਕੋਸਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ ਦੋਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤੋਪਿ ਏਵਮਾਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਗਬ੍ਭਤੋ**ਤਿ ਦੇਵਲੋਕਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਤੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਅਭਬ੍ਬੋ ਦੇਵਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। ''ਹੀਨੋ ਵਾ ਗਬ੍ਭੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਅਪਗਬ੍ਭੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਵਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਏਕੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਦੇਵਲੋਕਗਬ੍ਭਪਰਿਬਾਹਿਰਤ੍ਤਾ ਆਯਤਿਂ ਹੀਨਗਬ੍ਭਪਟਿਲਾਭਭਾਗੀ**"ਤਿ। **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਹੇਤੁਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਆਯਤਿਮ੍ਪਿ ਹੀਨਗਬ੍ਭਪਟਿਲਾਭਭਾਗੀ, ਤਸ੍ਮਾ ਹੀਨੋ ਵਾ ਗਬ੍ਭੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਅਪਗਬ੍ਭੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਪੁਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ''ਕੋਧਵਸੇਨ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ''ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਹੀਨੋ ਵਾਸ੍ਸ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਗਬ੍ਭਵਾਸੋ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ**"ਤਿ। **ਗਬ੍ਭ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਯਾਯੋ ''ਗਬ੍ਭੇ ਵਸਤਿ ਮਾਣਵੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੩੬੩) ਵਿਯ। ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੋ ''ਅਨੁਮਸੋ ਗਬ੍ਭਪਾਤਨਂ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਵ॰ ੧੨੯) ਵਿਯ। ਤਤ੍ਥ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਪਰਿਯਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਨਾਗਤੇ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾ**"ਤਿ। ਗਬ੍ਭੇ ਸੇਯਜਾ **ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾ। ਅਨੁਤ੍ਤਰੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗੇਨ। ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸਾਨਂ ਮਗ੍ਗੇਨ ਵਿਹਤਤ੍ਤਾ ਆਹ "**ਵਿਹਤਕਾਰਣਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। **ਇਤਰਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪੀ**ਤਿ ਅਣ੍ਡਜਸਂਸੇਦਜਓਪਪਾਤਿਕਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਯਦਿਪਿ ''ਅਪਗਬ੍ਭੋ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾ ਏਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਪਸਙ੍ਗਤੋ ਪਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਦਾਨਿ ਸਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ **ਗਬ੍ਭ**-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਿਗ੍ਗਹਨਾਨਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਿਕਪ੍ਪੇ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ''ਆਯਤਿਂ ਗਬ੍ਭਸੇਯਜਾ ਪਹੀਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਗਬ੍ਭਸ੍ਸ ਸੇਯਜਾ ਏਵ ਪਹੀਨਾ, ਨ ਪਨ ਗਬ੍ਭੋਤਿ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਆਹ "**ਯਥਾ ਚਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਥ ''ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਅਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨਬ੍ਭਵਗ੍ਗਹਣਂ ਕਿਮਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਚ ਨਾਮਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਅਪੁਨਬ੍ਭਵਭੂਤਾ**ਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ।

ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਵਸੇਸੇ ਧਾਰੇਤਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਉਪਧਾਰੇਤੀਤਿ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁ, ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋ ਅਵਬੁਜ੍ਝਨਸਭਾਵੋ, ਸਬ੍ਬਵ੍ਵੁਤਵ੍ਵਾਣਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ, ਪਟਿਲਭਿਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਪਟਿਲਾਭਹੇਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਰੁਚਿਵਸੇਨ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਤਾ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ, ਤਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਰੁਣਾਵਿਪ੍ਫਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਹਾਕਰੁਣਾਯ ਫਰਣਂ। ਤਾਦਿਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਪੁਨ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਪਥਵੀਸਮਚਿਤ੍ਤਤਾ**"ਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਥਵੀ ਸੁਚਿਅਸੁਚਿਨਿਕ੍ਖੇਪਚ੍ਛੇਦਨਭੇਦਨਾਦੀਸੁ ਨ ਵਿਕਮ੍ਪਤਿ, ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਂ ਨ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਏਵਂ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਸੁ ਲਾਭਾਲਾਭਾਦੀਸੁ ਅਨੁਰੋਧਵਿਰੋਧਪ੍ਪਹਾਨਤੋ ਅਵਿਕਮ੍ਪਿਤਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਪਥਵੀਸਮਚਿਤ੍ਤਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਕੁਪ੍ਪਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿ ਕੇਚਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ''ਪਰੇਸੁ ਪਨ ਅਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਥਵੀਸਮਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਅਕੁਪ੍ਪਨਸਭਾਵਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਖਨ੍ਤਿ। **ਜਰਾਯ ਅਨੁਸਟ**ਨ੍ਤਿ ਜਰਾਯ ਪਲਿਵੇਠਿਤਂ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵੁਦ੍ਧਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨਵੁਤ੍ਤਿਮਰਣਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਨਵਸੇਨ "**ਅਜ੍ਜ ਮਰਿਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। "**ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨਾ**"ਤਿ ਸਾਧੁ ਖੋ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਾਨਂ ਅਰਹਤਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਵ੍ਜਾਤਮਹੁਸ੍ਸਾਹੇਨ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਮਂ ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਵ੍ਵਸਾਧਾਰਣਂ ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵਂ। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸਮੋਤਿ **ਅਪ੍ਪਟਿਸਮੋ**, ਪੁਰੇਜਾਤਭਾਵੋ।

ਪਕ੍ਖੇ ਵਿਧੁਨਨ੍ਤਾਤਿ ਪਕ੍ਖੇ ਚਾਲੇਨ੍ਤਾ। **ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਧਾਰਣੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸੋ ਜੇਟ੍ਠੋ ਇਤਿ ਅਸ੍ਸ ਵਚਨੀਯੋਤਿ ਯੋ ਪਠਮਤਰਂ ਅਣ੍ਡਕੋਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਕੁਕ੍ਕੁਟਪੋਤਕੋ, ਸੋ ਜੇਟ੍ਠੋਤਿ ਵਚਨੀਯੋ ਅਸ੍ਸ, ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਸਂਸਨ੍ਦੇਨ੍ਤੋ। ਤਿਭੂਮਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਕੋਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਟ੍ਠਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਯ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਵੇਠਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਅਵਿਜ੍ਜਾਕੋਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਟ੍ਠੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇਸੂ**”ਤਿ **ਅਣ੍ਡਕੋਸ**ਨ੍ਤਿ ਬੀਜਕਪਾਲਂ। **ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੇ**ਤਿ ਲੋਕੋਯੇਵ ਸਙ੍ਗਮ੍ਮ ਸਮਾਗਮ੍ਮ ਨਿਵਾਸਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ, ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ। **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਵਿਪਰੀਤਤ੍ਥੋ, **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸਾਮਨ੍ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾ ਅਵਿਪਰੀਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਸਯਮੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਬੁਜ੍ਝਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧੀ**ਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਮ੍ਮਾ ਸਾਮਞ੍ਚ ਬੋਧਿ**”ਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ਸਯਮੇਵ ਚ ਬੁਜ੍ਝਨਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵਾ ਪਸਤ੍ਥਵਚਨੋ, **ਸਂ**-ਸਦ੍ਦੋ ਸੁਨ੍ਦਰਵਚਨੋਤਿ ਆਹ “**ਅਥ ਵਾ ਪਸਤ੍ਥਂ ਸੁਨ੍ਦਰਞ੍ਚ ਬੋਧਿ**”ਨ੍ਤਿ।

ਅਸਬ੍ਬਗੁਣਦਾਯਕਤ੍ਤਾਤਿ ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨਂ ਅਦਾਯਕਤ੍ਤਾ। ਸਬ੍ਬਗੁਣੇ ਨ ਦਦਾਤੀਤਿ ਹਿ **ਅਸਬ੍ਬਗੁਣਦਾਯਕੋ** , ਅਸਮਤ੍ਥਸਮਾਸੋਯਂ ਗਮਕਤ੍ਤਾ ਯਥਾ ‘‘ਅਸੂਰਿਯਪਸ੍ਸਾਨਿ ਮੁਖਾਨੀ’’ਤਿ। **ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਤੋ ਸਹੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲੇਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਦੇਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਤ੍ਥ ਤੀਸੁ ਵਿਜ੍ਜਾਸੁ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਥਮੇਤਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਦੇਤੀ’’ਤਿ? ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਸਤਿਪਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇ ਮਗ੍ਗੇ ਸਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ‘‘ਮਗ੍ਗੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਦੇਤੀ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕੇਹਿ ਪਟਿਲਭਿਤਬ੍ਬਮੇਵ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞਾਣਂ। **ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਬ੍ਭਞ੍ਞਾਸਿ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਿਂ। ਜਾਨਨਞ੍ਚ ਨ ਅਨੁਸ੍ਸਵਾਦਿਵਸੇਨਾਤਿ ਆਹ “**ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ**”ਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਮਕਾਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਟਿਵੇਧੋਪਿ ਨ ਦੂਰੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ “**ਪਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀ**”ਤਿ, ਪਾਪੁਣਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਾਪੁਣਨਞ੍ਚ ਨ ਸਯਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾਤਿ ਆਹ “**ਅਧਿਗਤੋਮ੍ਹੀ**”ਤਿ, ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਪਟਿਲਭਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਓਪਮ੍ਮਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ਓਪਮ੍ਮਤ੍ਥਸ੍ਸ ਉਪਮੇਯ੍ਯੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਟਿਪਾਦਨਂ। **ਅਤ੍ਥੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਮੇਯ੍ਯਤ੍ਥੇਨ। ਯਥਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ ਅਣ੍ਡੇਸੁ ਤਿਵਿਧਕਿਰਿਯਾਕਰਣਂ ਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਾਨਂ ਅਣ੍ਡਕੋਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਂ, ਏਵਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭੂਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਤਿਵਿਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਣ੍ਡਕੋਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨਸ੍ਸ ਮੂਲਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਯਥਾ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਿਯਾ…ਪੇ॰… ਤਿਵਿਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਕਰਣ**”ਨ੍ਤਿ। “**ਸਨ੍ਤਾਨੇ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਣ੍ਡਸਦਿਸਤਾ ਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ, ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਕੁਕ੍ਕੁਟਚ੍ਛਾਪਕਸਦਿਸਤਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨਂ, ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਤਿ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਬੁਦ੍ਧੋਯੇਵ ‘‘ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਖੋ ਏਤਂ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਅਧਿਵਚਨਂ ਧਮ੍ਮਕਾਯੋ ਇਤਿਪੀ’’ਤਿ ਵਚਨਤੋ। **ਅਵਿਜ੍ਜਣ੍ਡਕੋਸਸ੍ਸ ਤਨੁਭਾਵੋ**ਤਿ ਬਲਵਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਣ੍ਡਕੋਸਸ੍ਸ ਤਨੁਭਾਵੋ, ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਣ੍ਡਕੋਸਸਦਿਸਤਾ। ਮੁਦੁਭੂਤਸ੍ਸਪਿ ਖਰਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ “**ਥਦ੍ਧਖਰਭਾਵੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਿਕ੍ਖਖਰਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਸੂਰਭਾਵੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨੇਸੁ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਸੁਖਾਨੁਪ੍ਪਵੇਸੋ **ਤਿਕ੍ਖਤਾ**, ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾਪਿ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਅਕੁਣ੍ਠਤਾ **ਖਰਭਾਵੋ**। ਤਿਕ੍ਖੋਪਿ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਸਰੋ ਲਕ੍ਖਂ ਪਤ੍ਵਾ ਕੁਣ੍ਠੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਦਂ। ਸਤਿਪਿ ਖਰਭਾਵੇ ਸੁਖੁਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਸਮੁਦਾਚਾਰਸਙ੍ਖੋਭਰਹਿਤਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ **ਪਸਨ੍ਨਭਾਵੋ**, ਸਤਿਪਿ ਪਸਨ੍ਨਭਾਵੇ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਨੋਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਕਿਲੇਸਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ **ਸੂਰਭਾਵੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਮਿਮੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਮੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਮਕਾਲੋ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿ। ਤਦਾ ਚ ਸਾ ਮਗ੍ਗਞਾਣਗਬ੍ਭਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ “**ਗਬ੍ਭਗ੍ਗਹਣਕਾਲੋ**”ਤਿ। **ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਅਨੁਲੋਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਵਿਜਾਯਨਤ੍ਥਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਕ੍ਖੇ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾਪਕ੍ਖੇ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਭਿਞ੍ਞਾ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਣ੍ਡਕੋਸਂ ਪਦਾਲਿਤਾ। ਪੋਤ੍ਥਕੇਸੁ ਪਨ ਕਤ੍ਥਚਿ ‘‘ਛਾਭਿਞ੍ਞਾਪਕ੍ਖੇ’’ਤਿ ਲਿਖਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਅਪਾਠੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਜੇਟ੍ਠੋ ਸੇਟ੍ਠੋਤਿ ਵੁਦ੍ਧਤਮਤ੍ਤਾ ਜੇਟ੍ਠੋ, ਸਬ੍ਬਗੁਣੇਹਿ ਉਤ੍ਤਮਤ੍ਤਾ ਪਸਤ੍ਥਤਮੋਤਿ ਸੇਟ੍ਠੋ।

ਇਦਾਨਿ ''ਆਰਦ੍ਧਂ ਖੋ ਪਨ ਮੇ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਵੀਰਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਏਵਂ ਭਗਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਤੋ ਪਭੁਤੀ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੀਯਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ। **ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨਾ**ਤਿ ਵਿਨਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਨਾ, ਸਤਿਵਿਰਹਿਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਰਦ੍ਧਕਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਸਦਰਥਕਾਯੇਨ। **ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੇ**ਤਿ ਬੋਧਿਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਞਾਣਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇ ਠਾਨੇ। ਬੋਧੀਤਿ ਹਿ ਪਞ੍ਞਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਏਤ੍ਥ ਮਣ੍ਡਾ ਪਸਨ੍ਨਾ ਜਾਤਾਤਿ ਸੋ ਪਦੇਸੋ ''ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੋ''ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਤੋ। **ਪਗ੍ਗਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਭਂ ਸਿਥਿਲਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਦਲ੍ਹਪਰਕ੍ਕਮਸਙ੍ਖਾਤੁਸ੍ਸਹਨਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਸਿਥਿਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤ**"ਨ੍ਤਿ। **ਅਸਲ੍ਲੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਙ੍ਕੁਚਿਤਂ ਕੋਸਜ੍ਜਵਸੇਨ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਅਨਾਪਨ੍ਨਂ। **ਉਪਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਓਗਾਹਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਪਿਲਾਪਨਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖੀਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ। ਸਮ੍ਮੋਸਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਨ ਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾਤਿ **ਅਸਮ੍ਮੁਟ੍ਠਾ**। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਂ, ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨੇਵ ਚ ਕਾਯੋ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ , ਤਥਾਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਸਹੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਕਾਯਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾ ਉਭਯੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਯਾਨਂ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਾਵਹਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਰੂਪਕਾਯੋਪਿ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧੋਯੇਵ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਸੋ ਚ ਖੋਤਿ ਸੋ ਚ ਖੋ ਕਾਯੋ। **ਵਿਗਤਦਰਥੋ**ਤਿ ਵਿਗਤਕਿਲੇਸਦਰਥੋ। ਨਾਮਕਾਯੇ ਹਿ ਵਿਗਤਦਰਥੇ ਰੂਪਕਾਯੋਪਿ ਵੂਪਸਨ੍ਤਦਰਥਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਹੋਤਿ। **ਸਮ੍ਮਾ ਆਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਿਧਾਵਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਆਹਿਤਂ ਠਪਿਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਟ੍ਠੁ ਠਪਿਤ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੇਕਗ੍ਗਭਾਵੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਚਞ੍ਚਲਤਾ, ਸਾ ਸਤਿ ਏਕਗ੍ਗਤਾਯ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਏਕਗ੍ਗਂ ਅਚਲਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਦ**"ਨ੍ਤਿ। **ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ**ਤਿ ''ਆਰਦ੍ਧਂ ਖੋ ਪਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੀਰਿਯਸਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧੀਨਂ ਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿਦਸ੍ਸਨੇਨ। ਨਨੁ ਚ ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਞਾਨਮ੍ਪਿ ਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ, ਸਾ ਪਨ ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਕਭਾਵੇਨ ਅਵੁਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧਾਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਅਸਤਿ ਹਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਾਦੀਨਂ ਅਸਮ੍ਭਵੋਯੇਵ, ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਗ੍ਗਹੇ ਚ ਨੇਸਂ ਅਸਤਿ ਞਾਯਾਰਮ੍ਭਾਦਿਭਾਵੋ ਨ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਅਸਲ੍ਲੀਨਾਸਮ੍ਮੋਸਤਾਦਯੋ ਵੀਰਿਯਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਸਲ੍ਲੀਨਤਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਸਿਦ੍ਧਿ ਗਹਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਝਾਨਭਾਵਨਾਯਂ ਵਾ ਸਮਾਧਿਕਿਚ੍ਚਂ ਅਧਿਕਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਮਾਧਿਪਰਿਯੋਸਾਨਾਵ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਪ੍ਪਟਿਪਦਾ ਕਥਿਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਅਤੀਤਭਵੇ ਖਨ੍ਧਾ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਸਬ੍ਬਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਂਤ੍ਵੇਵ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਕਿਂ ਵਿਦਿਤਂ ਕਰੋਤਿ? ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸ**"ਨ੍ਤਿ। ਮੋਹੋ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਟ੍ਠੇਨ ਤਮੋ ਵਿਯ ਤਮੋਤਿ ਆਹ "**ਸ੍ਵੇਵ ਮੋਹੋ**"ਤਿ। **ਓਭਾਸਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਕਾਤਬ੍ਬਤੋ ਕਰਣਂ। ਓਭਾਸੋਵ ਕਰਣਂ **ਓਭਾਸਕਰਣਂ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਓਭਾਸਭਾਵੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਸਂ ਪਸਂਸਾਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਵਿਧਮਨਪਵਤ੍ਤਿਵਿਸੇਸਾਨਂ ਬੋਧਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਹਤਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। "**ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**"ਤਿ ਏਤੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾ ਚਸ੍ਸਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਚ ਪਹਾਯਕਭਾਵੇਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਤਮੋ ਵਿਹਤੋ ਵਿਨਟ੍ਠੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਆਲੋਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਆਤਾਪਨਪਰਿਤਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਵੀਰਿਯਂ **ਆਤਾਪੋ**ਤਿ ਆਹ "**ਵੀਰਿਯਾਤਾਪੇਨ ਆਤਾਪਿਨੋ**"ਤਿ, ਵੀਰਿਯਵਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੇਸਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸਿਦ੍ਧਿਂ ਪਤਿ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਯਥਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਤਾਪਿਨੋ ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਹਰਤੋ**ਤਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਮਾਦਿਸਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪਧਾਨਾਨੁਯੋਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਮਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ।

ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਨ ਪਠਮਦੁਤਿਯਞਾਣਦ੍ਵਯਾਧਿਗਮੰ ਵਿਯ ਕੇਵਲਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਨਿਗਮਨਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ। ਸਰੂਪਤੋ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵਾਤਿ।

ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਜਾਤੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ‘‘ਅਹੰ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਪਠਮਵਿਜ੍ਜਾਯ ਜਾਤੋਯੇਵ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਸਹਜਾਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਵੁਦ੍ਧੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ, ਕਿਮਙ੍ਗੰ ਪਨ ਤੀਹਿ ਵਿਜ੍ਜਾਹਿ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਜਾਤੋ’’ਤਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇਨ ਅਤੀਤੰਸਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਸਭਾਗਤਾਯ ਤਬ੍ਭਾਵਿਭਾਵਤੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣੇਨ ਅਤੀਤੰਸਞਾਣੰ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤੀਤੰਸਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਸਙ੍ਖਾਤੇ ਅਤੀਤੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣੰ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਨਤੋ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨੋ ਪਰਿਭਣ੍ਡਞਾਣਤ੍ਤਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿਯੇਵ ਚ ਠਿਤਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤੰਸਞਾਣ**”ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿ ਸਪਰਿਭਣ੍ਡੇਨ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣੇਨ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰਸੋ ਚ ਅਨਾਗਤੰਸੋ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤੰਸੰ, ਤਤ੍ਥ ਞਾਣੰ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਾਗਤੰਸਞਾਣੰ**। ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਯ ਸੇਸਾਸਾਧਾਰਣਛਞਾਣਦਸਬਲਞਾਣਆਵੇਣਿਕਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਾਨੰ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਾਨੰ ਇਜ੍ਝਨਤੋ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਆਸਵਕ੍ਖਯੇਨ ਸਕਲਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣ**”ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ**”ਤਿ।

ਪੀਤਿਵਿਪ੍ਫਾਰਪਰਿਪੁਣ੍ਣਗਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋਤਿ ਪੀਤਿਫਰਣੇਨ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਾਯਚਿਤ੍ਤੋ। **ਅਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਧਿ-ਸਦ੍ਦਯੋਗਤੋ ਹਿ ਸਾਮਿਅਤ੍ਥੇ ਏਤੰ ਉਪਯੋਗਵਚਨੰ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਮੇਵ।

ਵੇਰਞ੍ਜਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸੀਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨. ਦੁਤਿਯੇ **ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੰ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੨; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੪.੨੪੩) ਨਾਮ ਏਕਾ ਮਹਾਸਾਲਾਵ। ਉਯ੍ਯੋਗਕਾਲਾਦੀਸੁ ਹਿ ਰਾਜਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ‘‘ਏਤ੍ਤਕਾ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਪਚ੍ਛਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਥੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਮਰਿਯਾਦੰ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਠਾਨੰ ‘‘ਸਨ੍ਥਾਗਾਰ’’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਉਯ੍ਯੋਗਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਗੇਹੇ ਗੋਮਯਪਰਿਭਣ੍ਡਾਦਿਵਸੇਨ ਪਟਿਜਗ੍ਗਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਵ ਏਕੰ ਦ੍ਵੇ ਦਿਵਸੇ ਤੇ ਰਾਜਾਨੋ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੰ**। ਤੇਸੰ ਰਾਜੂਨੰ ਸਹ ਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਸਨੰ ਅਗਾਰਨ੍ਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੰ**। ਗਣਰਾਜਾਨੋ ਹਿ ਤੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ ਏਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਛਨ੍ਦੋ ਲਦ੍ਧੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ “**ਸਹ ਅਤ੍ਥਾਨੁਸਾਸਨੰ ਅਗਾਰ**”ਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਕਸਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ ਵਪਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਘਰਾਵਾਸਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਛਿਦ੍ਦਾਵਛਿਦ੍ਦੰ ਘਰਾਵਾਸੰ ਸਨ੍ਥਰਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਸਨ੍ਥਾਗਾਰੰ**।

ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਧਨਾਦਿਉਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ **ਪਾਰਮਿਯੋ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਙ੍ਗਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ **ਉਪਪਾਰਮਿਯੋ**। ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ **ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮਿਯੋ**। ਞਾਤੀਨੰ ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ **ਞਾਤਤ੍ਥਚਰਿਯਾ**। ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਚਰਿਯਾ **ਲੋਕਤ੍ਥਚਰਿਯਾ**। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞਾਣਵਸੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਕਮ੍ਮਾਯਤਨਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਪਰਿਚਯਵਸੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਤੀਰਣਵਸੇਨ ਚ ਞਾਣਚਾਰੋ **ਬੁਦ੍ਧਚਰਿਯਾ**। ਅਙ੍ਗਨਯਨਧਨਰਜ੍ਜਪੁਤ੍ਤਦਾਰਪਰਿਜ੍ਜਾਗਵਸੇਨ **ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤੇਨ**। ਸਤਿਪਿ ਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਨੰ ਦਾਨਪਾਰਮਿਭਾਵੇ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵਿਸੇਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਸੁਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਮਹਾਪਰਿਚ੍ਚਾਗਾਨੰ ਵਿਸੁੰ ਗਹਣੰ, ਤਤੋਯੇਵ ਚ ਅਙ੍ਗਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ ਵਿਸੁੰ ਨਯਨਪਰਿਚ੍ਚਾਗਗ੍ਗਹਣੰ। ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਪਿ ਧਨਰਜ੍ਜਪਰਿਚ੍ਚਾਗਤੋ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਪਰਿਚ੍ਚਾਗਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਵਿਸੁੰ ਕਤੰ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਵ ਸਙ੍ਖੇਪੋ।

ਸਤ੍ਤਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੂਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਇਮਾਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ।

ਅਨੁਵਿਚ੍ਚਕਾਰਨ੍ਤਿ ਅਵੇਚ੍ਚਕਰਣਂ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਾਸਨੇ ਠਿਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਵਕਤ੍ਤਂ ਉਪਗਤੇ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਂ ਕਥਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੭੫-੭੬) ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਂ ਕਥੇਤਬ੍ਬਕਥਂ। ਕਾ ਪਨ ਸਾਤਿ? ਦਾਨਾਦਿਕਥਾ। ਤਤ੍ਥ **ਦਾਨਕਥਾ** ਤਾਵ ਪਚੁਰਜਨੇਸੁਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣਤ੍ਤਾ ਸੁਕਰਤ੍ਤਾ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਉਪਾਯਭਾਵਤੋ ਚ ਆਦਿਤੋ ਕਥਿਤਾ। ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਸੀਲੋ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਵਤ੍ਥੂਸੁ ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਗਭਾਵਤੋ ਸੁਖੇਨੇਵ ਸੀਲਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਚ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੀਲੇਨ ਦਾਯਕਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਵਿਸੁਦ੍ਧਿਤੋ ਪਰਾਨੁਗ੍ਗਹਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਰਪੀਲ਼ਾਨਿਵਤ੍ਤਿਵਚਨਤੋ ਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਕਿਰਿਯਾਧਮ੍ਮਵਚਨਤੋ, ਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਂ ਵਤ੍ਵਾ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਵਚਨਤੋ ਚ ਦਾਨਕਥਾਨਨ੍ਤਰਂ **ਸੀਲਕਥਾ** ਕਥਿਤਾ। ''ਤਞ੍ਚ ਸੀਲਂ ਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਂ, ਅਯਂ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਫਲ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ''ਇਮੇਹਿ ਚ ਦਾਨਸੀਲਮਯੇਹਿ ਪਣੀਤਪਣੀਤਤਰਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨੇਹਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਹਿ ਏਤਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦੀਸੁ ਪਣੀਤਪਣੀਤਤਰਾਦਿਭੇਦਭਿਨ੍ਨਾ ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯਾ ਦਿਬ੍ਬਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ **ਸਗ੍ਗਕਥਾ**। ''ਸ੍ਵਾਯਂ ਸਗ੍ਗੋ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠੋ, ਸਬ੍ਬਥਾਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਂ **ਮਗ੍ਗੋ,** ਮਗ੍ਗਞ੍ਚ ਕਥੇਨ੍ਤੇਨ ਤਦਧਿਗਮੂਪਾਯਸਨ੍ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਸਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਪਿ ਪਗੇਵ ਇਤਰੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਕਾਮਾ ਨਾਮ ਬਹ੍ਵਾਦੀਨਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਅਦ੍ਧੁਵਾ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਾਤਿ **ਕਾਮਾਨਂ ਆਦੀਨਵੋ**। ''ਹੀਨਾ ਗਮ੍ਮਾ ਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕਾ ਅਨਰਿਯਾ ਅਨਤ੍ਥਸਂਹਿਤਾ''ਤਿ ਤੇਸਂ **ਓਕਾਰੋ** ਲਾਮਕਭਾਵੋ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਭਵਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭੂਤਾਤਿ ਤਤ੍ਥ **ਸਂਕਿਲੇਸੋ**। ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਂਕਿਲੇਸਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸੋ** ਚ ਕਥੇਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ **ਮਗ੍ਗਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਆਦਿ-ਅਤ੍ਥੇਨ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸੁਖਾਨਂ ਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨਂ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੁਪਸਂਹਿਤਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸੁਖਾਨਂ ਕਾਰਣਂ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਭੋਗਸੁਖਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਦਾਨਾਧੀਨਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟੋਯਮਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਪਨ ਝਾਨਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਖਂ, ਤਸ੍ਸਪਿ ਦਾਨਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿਯੇਵ । **ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਯਾ ਇਮਾ ਲੋਕੇ ਪਦੇਸਰਜ੍ਜਸਿਰਿਸ੍ਸਰਿਯਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮੁਜ੍ਜਲਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾਤਿ ਏਵਂਪਭੇਦਾ ਮਾਨੁਸਿਕਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਯਾ ਚ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦਿਗਤਾ ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਯਾ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਾਪਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ , ਤਾਸਂ ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਇਦਂ ਮੂਲਕਾਰਣਂ। **ਭੋਗਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ''ਭੋਗੋ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਨਂ ਪਿਯਮਨਾਪਿਯਰੂਪਾਦੀਨਂ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਵਾ ਉਪਭੋਗਸੁਖਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਨਿਚ੍ਚਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ। **ਵਿਸਮਗਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਬ੍ਯਸਨਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਤਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਰਕ੍ਖਾ, ਤਤੋ ਪਰਿਪਾਲਨਤੋ। **ਲੇਣ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਸਨੇਹਿ ਪਰਿਪਾਤਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਓਲੀਯਨਪ੍ਪਦੇਸੋ। **ਗਤੀ**ਤਿ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ। **ਪਰਾਯਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਰਣਂ। **ਅਵ੍ਸ੍ਸਯੋ**ਤਿ ਵਿਨਿਪਤਿਤੁਂ ਅਦੇਨ੍ਤੋ ਨਿਸ੍ਸਯੋ। **ਆਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿ ਓਲੁਬ੍ਭਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਰਤਨਮਯਸੀਹਾਸਨਸਦਿਸਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਰਤਨਮਯਸਤ੍ਤਙ੍ਗਮਹਾਸੀਹਾਸਨਸਦਿਸਂ। ਏਵਂ ਹਿਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਿਨਿਪਤਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਟ੍ਠੋ ਦੀਪਿਤੋ ਹੋਤਿ। **ਮਹਾਪਥਵੀਸਦਿਸਂ** ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਲਭਾਪਨਤੋ। ਯਥਾ ਦੁਬ੍ਬਲਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਆਲਮ੍ਬਨਰਜ੍ਜੁ ਉਤ੍ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੋ ਚ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੋ, ਏਵਂ ਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਠਿਤਿਯਾ ਚ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ ਆਹ **"ਆਲਮ੍ਬਨਟ੍ਠੇਨ ਆਲਮ੍ਬਨਰਜ੍ਜੁਸਦਿਸ"**ਨ੍ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਨਿਤ੍ਥਰਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਦੁਕ੍ਖਟ੍ਠਾਨਨਿਤ੍ਥਰਣਟ੍ਠੇਨ। **ਸਮਸ੍ਸਾਸਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਲੋਭਮਚ੍ਛਰਿਯਾਦਿਪਟਿਸਤ੍ਤੁਪਦ੍ਦਵਤੋ ਸਮਸ੍ਸਾਸਨਟ੍ਠੇਨ। **ਭਯਪਰਿਤ੍ਤਾਣਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਦਾਲਿਦ੍ਦਿਯਭਯਤੋ ਪਰਿਪਾਲਨਟ੍ਠੇਨ। **ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਮਚ੍ਛੇਰਲੋਭਦੋਸਮਦਇਸ੍ਸਾਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਦਿਚਿਤ੍ਤਮਲੇਹਿ। **ਅਨੁਪਲਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਤਾਯ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਾਦੀਨਂ। ਤੇਸਂ ਏਵ **ਦੁਰਾਸਦਟ੍ਠੇਨ। ਅਸਨ੍ਤਾਸਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਤਾਸਹੇਤੁਅਭਾਵੇਨ। ਯੋ ਹਿ ਦਾਯਕੋ ਦਾਨਪਤਿ, ਸੋ ਸਮ੍ਪਤਿਪਿ ਨ ਕੁਤੋਚਿ ਸਨ੍ਤਸਤਿ, ਪਗੇਵ ਆਯਤਿਂ। **ਬਲਵਨ੍ਤਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਬਲਵਤਾਯ। ਦਾਯਕੋ ਹਿ ਦਾਨਪਤਿ ਸਮ੍ਪਤਿ

ਪਕ੍ਖਬਲੇਨ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਆਯਤਿਂ ਪਨ ਕਾਯਬਲਾਦੀਹਿਪਿ। **ਅਭਿਮਙ੍ਗਲਸਮ੍ਮਤਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ''ਵਡ੍ਢਿਕਾਰਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਸਮ੍ਮਤਭਾਵੇਨ। ਵਿਪਤ੍ਤਿਭਵਤੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਭਵੂਪਨਯਨਂ **ਖੇਮਨ੍ਤਭੂਮਿਸਮ੍ਪਾਪਨਂ**।

ਇਦਾਨਿ ਮਹਾਬੋਧਿਚਰਿਯਭਾਵੇਨਪਿ ਦਾਨਗੁਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਦਾਨਂ ਨਾਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਨ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਦਾਨਫਲਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੋ ਨਾਮ ਵਿਞ੍ਞੂਜਾਤਿਕੋ ਬਾਹਿਰੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਪਰੋਵ ਸਙ੍ਗਂ ਕਰੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ ਓਵਾਦਂ ਦੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਯਾ ਲੋਕਿਯਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਚ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਤਾ ਸਬ੍ਬਾ ਦਾਨਤੋਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਦਾਨਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਮਾਰਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਏਵ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਨ ਅਤ੍ਤਹਿਤਾਯ ਪਰਹਿਤਾਯ ਚਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਸਾ ਤਾਸਂ ਪਰਤੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਤਾ ਲੋਕਿਯਾ, ਇਮਾ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਾਸੁਪਿ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠੁਕ੍ਕਟ੍ਠਤਰੁਕ੍ਕਟ੍ਠਤਮਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਕਮੇਨ ਞਾਣਤ੍ਤਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਦਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਏਤੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਦਾਨਞ੍ਚ ਨਾਮ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੇਸੁ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪੂਜਨਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਸ੍ਸ ਪਰੇਸਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਦਾਯਕੋ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰੇ ਹਨ੍ਤਿ, ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਸਨ੍ਤਕਂ ਹਰਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤੋ ਸੀਲਂ ਸਮਾਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀ"**ਤਿ। **ਸੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰਸਦਿਸੋ ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ ਨਤ੍ਥਿ** ਸੋਭਾਵਿਸੇਸਾਵਹਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ। **ਸੀਲਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਂ ਪੁਪ੍ਫਂ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸੀਲਗਨ੍ਧਸਦਿਸੋ ਗਨ੍ਧੋ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਚਨ੍ਦਨਂ ਤਗਰਂ ਵਾਪੀ''ਤਿਆਦਿਕਾ (ਧ॰ ਪ॰ ੫੫) ਗਾਥਾ – ''ਗਨ੍ਧੋ ਇਸੀਨਂ ਚਿਰਦਿਕ੍ਖਿਤਾਨਂ, ਕਾਯਾ ਚੁਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ ਮਾਲੁਤੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਕਾ (ਜਾ॰ ੨.੧੭.੫੫) ਜਾਤਕਗਾਥਾਯੋ ਚ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਸੀਲਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਭਰਣਞ੍ਚੇਵ ਅਲਙ੍ਕਾਰੋ ਚ ਗਨ੍ਧਵਿਲੇਪਨਞ੍ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨੀਯਭਾਵਾਵਹਞ੍ਚ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੀਲਾਲਙ੍ਕਾਰੇਨ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ।

ਅਯਂ ਸਗ੍ਗੋ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਇਦਂ ਮਜ੍ਝਿਮੇਹਿ ਆਰਦ੍ਧਂ ਸੀਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। ਤੇਨੇਵਾਹ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ –

> ''ਹੀਨੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯੇਨ, ਖਤ੍ਤਿਯੇ ਉਪਪਜ੍ਜਤਿ।
> ਮਜ੍ਝਿਮੇਨ ਚ ਦੇਵਤ੍ਤਂ, ਉਤ੍ਤਮੇਨ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੮.੭੫)।

ਇਟ੍ਠੋਤਿ ਸੁਖੋ। **ਕਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਮਨੀਯੋ। **ਮਨਾਪੋ**ਤਿ ਮਨਵਡ੍ਢਨਕੋ। ਤਂ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਦਿਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਨਿਚ੍ਚਮੇਤ੍ਥ ਕੀਲ਼ਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਦੋਸੋਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦਿਨਾ ਅਪ੍ਪਸ੍ਸਾਦਾਦਿਨਾ ਚ ਦੂਸਿਤਭਾਵੋ, ਯਤੋ ਤੇ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਰਾਧੇਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਆਦੀਨਂ ਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਆਦੀਨਵੋ**, ਪਰਮਕਪਣਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਕਾਮਾ ਯਥਾਤਥਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚੁਪਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। **ਲਾਮਕਭਾਵੋ**ਤਿ ਅਸੇਟ੍ਠੇਹਿ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ, ਸੇਟ੍ਠੇਹਿ ਨ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬੋ ਨਿਹੀਨਭਾਵੋ। **ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਬਾਧਕਤਾ ਉਪਤਾਪਕਤਾ ਚ।

ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਯਤ੍ਤਕਾ ਕਾਮੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਤਤ੍ਤਕਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸਾ। ਅਪਿਚ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਅਸਮ੍ਬਾਧਂ ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਕਾਮੇਹਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੇਹਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੇਹਿ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮੇ ਆਨਿਸਂਸੇ ਪਕਾਸੇਸਿ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯਂ ਝਾਨਾਦੀਸੁ ਚ ਗੁਣੇ ਵਿਭਾਵੇਸਿ ਵਣ੍ਣੇਸਿ। **ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤਦੇਸਨਾਯ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਦੋਸਾਨਂ ਵਿਗਤਤ੍ਤਾ ਉਪਰਿ ਦੇਸਨਾਯ ਭਾਜਨਭਾਵੂਪਗਮੇਨ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਮਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਯੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰੋਗਭੂਤਾ, ਤਦਾ ਤੇ ਵਿਗਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ **"ਅਰੋਗਚਿਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦਿਕਿਲੇਸਵਿਗਮੇਨ **ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤਂ**। ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਿਵਿਗਮੇਨ **ਵਿਨੀਵਰਣਚਿਤ੍ਤਂ**। ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਉਲ਼ਾਰਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਯੋਗੇਨ **ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ**। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਂ**। ਯਦਾ ਭਗਵਾ ਅਞ੍ਞਾਸੀਤਿ

ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਅਥ ਵਾ **ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਵਿਗਮੇਨ ਅਰੋਗਚਿਤ੍ਤਂ। **ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਗਮੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾਵਸੇਨ ਅਕਠਿਨਚਿਤ੍ਤਂ। **ਵਿਨੀਵਰਣਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵਿਗਮੇਨ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਤੇਨ ਅਪਿਹਿਤਚਿਤ੍ਤਂ। **ਉਦਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਵਿਗਮੇਨ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਿਤਵਸੇਨ ਅਲੀਨਚਿਤ੍ਤਂ। **ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਿਗਮੇਨ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸੇਸਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੇਯ੍ਯਥਾਪੀਤਿਆਦਿਨਾ ਉਪਮਾਵਸੇਨ ਸੀਹਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਅਪਗਤਕਾਲ਼ਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਗਤਕਾਲ਼ਕਂ। **ਸਮ੍ਮਦੇਵਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁਦੇਵ। **ਰਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤਾਦਿਰਙ੍ਗਜਾਤਂ। **ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਪਭਸ੍ਸਰਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। **ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਸਨੇ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਂਯੇਵ ਨਿਸਜ੍ਜਾਯਂ। ਏਤੇਨਸ੍ਸ ਲਹੁਵਿਪਸ੍ਸਕਤਾ ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਤਾ ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਪਦਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਤਾ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਹੋਤਿ। **ਵਿਰਜ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਰਾਗਰਜਾਦੀਨਂ ਵਿਗਮੇਨ ਵਿਰਜਂ। ਅਨਵਸੇਸਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਮਲਾਪਗਮੇਨ **ਵੀਤਮਲਂ**। ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਕਿਲੇਸਰਜਾਭਾਵੇਨ ਵਾ **ਵਿਰਜਂ**। ਪਞ੍ਚਵਿਧਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਮਲਵਿਗਮੇਨ **ਵੀਤਮਲਂ। ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਆਕਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਨਨੁ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਅਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ “**ਤਞ੍ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਮ੍ਮੋਹਪ੍ਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨਂ। ਤੇਨਾਹ “**ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨਾ**”ਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ – ਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਆਗਨ੍ਤੁਕਮਲੇਹਿ ਕਿਲਿਟ੍ਠਭਾਵੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਮਲੇਹਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਭਾਵੋ, ਧੋਵਨਸਿਲਾਤਲਂ ਵਿਯ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀਕਥਾ, ਉਦਕਂ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਾ, ਉਦਕੇਨ ਤੇਮੇਤ੍ਵਾ ਊਸਗੋਮਯਛਾਰਿਕਖਾਰੇਹਿ ਕਾਲ਼ਕੇ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਧੋਵਨਪ੍ਪਯੋਗੋ ਵਿਯ ਸਦ੍ਧਾਸਿਨੇਹੇਨ ਤੇਮੇਤ੍ਵਾ ਤੇਮੇਤ੍ਵਾ ਸਤਿਸਮਾਧਿਪਞ੍ਞਾਹਿ ਦੋਸੇ ਸਿਥਿਲੇ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਤਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਧਨੇ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ। ਤੇਨ ਪਯੋਗੇਨ ਵਤ੍ਥੇ ਕਾਲ਼ਕਾਪਗਮੋ ਵਿਯ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੇਨ ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਂ, ਰਙ੍ਗਜਾਤਂ ਵਿਯ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਤੇਨ ਸੁਦ੍ਧਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਭਸ੍ਸਰਭਾਵੋ ਵਿਯ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਰਿਯੋਦਪਨਨ੍ਤਿ।

‘‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਤੋ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਨ੍ਨਿਵਤ੍ਤਨਤ੍ਥਂ “**ਪਤ੍ਤਧਮ੍ਮੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਞਾਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਤਤੋ ਵਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ “**ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਵਿਦਿਤਧਮ੍ਮਤਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਏਕਦੇਸੇਨਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਵਿਦਿਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਪਰਿਯੋਗਾਲ਼੍ਹਧਮ੍ਮੋ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਾਭਿਸਮ੍ਬੋਧਂਯੇਵ ਦੀਪੇਤਿ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਞ੍ਹਿ ਏਕਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਓਗਾਲ਼੍ਹਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ**”ਤਿ। **ਤਿਣ੍ਣਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਕਨ੍ਤਾਰਸਦਿਸਾ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਅਟ੍ਠਵਤ੍ਥੁਕਾ ਚ ਤਿਣ੍ਣਾ ਨਿਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। **ਵਿਗਤਾ ਕਥਂਕਥਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ‘‘ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ’’ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾ ਵਿਗਤਾ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ ਕਥਂਕਥਾ। ਸਾਰਜ੍ਜਕਰਾਨਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਸੁ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਂ** ਵਿਸਾਰਦਭਾਵਂ ਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਂ **ਪਤ੍ਤੋ**। ਅਤ੍ਤਨਾ ਏਵ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਨ ਪਰਂ ਪਚ੍ਚੇਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਪਰੋ ਪਚ੍ਚੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਪਰਪ੍ਪਚ੍ਚਯੋ**।

ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਕਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਮਾਰਣਵਸੇਨ ਕਤਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਂ ਮਂਸਂ। **ਪਟਿਚ੍ਚਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋ ਅਤੀਤਕਾਲਿਕੋ ਚਾਤਿ ਆਹ “**ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਕਤ**”ਨ੍ਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ** ‘‘ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਮ੍ਮਂ ਫੁਸਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੧.੪.੭੫) ਵਿਯ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਕਮ੍ਮਸ੍ਸ। ਕਰਣਵਸੇਨ ਪਟਿਚ੍ਚਕਮ੍ਮਂ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਮਂਸਂ **ਪਟਿਚ੍ਚਕਮ੍ਮਂ** ਯਥਾ ਬੁਦ੍ਧਿ ਬੁਦ੍ਧਂ। ਤਂ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧੋ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਸੀਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩-੪. ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩-੧੪. ਤਤਿਯੇ **ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨੀ**ਤਿ ਸਠਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਾਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦੀਨਿ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤੁਜੁਕਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਸ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਠਾਨੇ ਠਾਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸਤੋ ਯਂ ਠਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਥੇਵ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਟ੍ਠਾਨੇਵ ਠਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਞ੍ਚਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਭਾਵਤੋ ਠਾਤੁਕਾਮਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਨਿਖਾਤਤ੍ਥਮ੍ਭੋ ਵਿਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਾਦੇ ਨਿਚ੍ਚਾਲੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਯਂ **ਸਠੋ** ਨਾਮ, ਇਮਸ੍ਸ ਸਾਠੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣਂ। ਤਥਾ ਯਸ੍ਸ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਠਾਨੇ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਖਨ੍ਧਗਤਂ ਪਾਤੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸਤੋ ਯਂ ਠਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਥੇਵ ਪਾਤੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਪਾਤੇਤੁਕਾਮਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਾਤੇਤਿ, ਅਯਂ **ਕੂਟੋ** ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਕਾਲੇਨ ਵਾਮਤੋ, ਕਾਲੇਨ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ, ਕਾਲੇਨ ਉਜੁਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਚ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸਤੋ ਯਂ ਠਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਥੇਵ ਏਵਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਕਾਲੇਨ ਵਾਮਤੋ, ਕਾਲੇਨ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ, ਕਾਲੇਨ ਉਜੁਮਗ੍ਗਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਲੇਣ੍ਡਂ ਵਾ ਪਸ੍ਸਾਵਂ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਇਦਂ ਠਾਨਂ ਸੁਸਮ੍ਮਟ੍ਠਂ ਆਕਿਣ੍ਣਮਨੁਸ੍ਸਂ ਰਮਣੀਯਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਏਵਰੂਪਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਅਯਂ **ਜਿਮ੍ਹੋ** ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾ ਉਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਮਗ੍ਗਂ ਆਰੋਹਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਸਤੋ ਯਂ ਠਾਨਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਂ, ਪੁਰਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਏਵਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਮਗ੍ਗਂ ਆਰੋਹਿਤੁਕਾਮਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਮਗ੍ਗਾ ਉਕ੍ਕਮ੍ਮ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਮਗ੍ਗਂ ਆਰੋਹਤਿ, ਅਯਂ **ਵਙ੍ਕੋ** ਨਾਮ। ਇਤਿ ਇਮਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਕਿਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਸਾਠੇਯ੍ਯਾਨਿ...ਪੇ॰... ਆਵਿਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਅਸ੍ਸਾਜਾਨੀਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫-੮. ਮਲਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫-੧੮. ਪਞ੍ਚਮੇ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੪੧) ਯਾ ਕਾਚਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਵਾ ਸਿਪ੍ਪਂ ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਅਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨਨੁਯੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਵਾ ਨ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਅਸਜ੍ਝਾਯਮਲਾ ਮਨ੍ਤਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਘਰਾਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਟ੍ਠਾਯੁਟ੍ਠਾਯ ਜਿਣ੍ਣਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣਾਦੀਨਿ ਅਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਘਰਂ ਨਾਮ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਮਲਾ ਘਰਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਗਿਹਿਸ੍ਸ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕੋਸਜ੍ਜਵਸੇਨ ਸਰੀਰਪ੍ਪਜਗ੍ਗਨਂ ਵਾ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਪ੍ਪਟਿਜਗ੍ਗਨਂ ਵਾ ਅਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯੋ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਮਲਂ ਵਣ੍ਣਸ੍ਸ ਕੋਸਜ੍ਜ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਗਾਵੋ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਦਵਸੇਨ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਕੀਲਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਤਾ ਗਾਵੋ ਅਤਿਤ੍ਥਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਾਦੀਹਿ ਵਾ ਵਾਲ਼ਮਿਗਚੋਰਾਦਿਉਪਦ੍ਦਵੇਨ ਵਾ ਪਰੇਸਂ ਸਾਲਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਖਾਦਨਵਸੇਨ ਵਾ ਵਿਨਾਸਮਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਦਣ੍ਡਂ ਵਾ ਪਰਿਭਾਸਂ ਵਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਂ ਵਾ ਪਨ ਛਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਿ ਅਰਕ੍ਖਨ੍ਤਂ ਪਮਾਦਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸਾ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਸਨਾ ਚਾਵੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਪਮਾਦੋ ਰਕ੍ਖਤੋ ਮਲ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਹਿਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਾਵਹੇਨ ਮਲਟ੍ਠਾਨਿਯਤ੍ਤਾ **ਮਲਂ**।

ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤਿਚਾਰੋ। ਅਤਿਚਾਰਿਨਿਞ੍ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਂ ਸਾਮਿਕੋਪਿ ਗੇਹਾ ਨੀਹਰਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਤਮ੍ਪਿ ''ਤ੍ਵਂ ਕੁਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਰਭੂਤਾ, ਅਕ੍ਖੀਹਿਪਿ ਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਤਂ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋਪਿ ਨੀਹਰਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਅਨਾਥਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤੀ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ **"ਮਲ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਦਤੋ**ਤਿ ਦਾਯਕਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਖੇਤ੍ਤੁਕਸਨਕਾਲੇ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖੇਤ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾਪਿ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੇ ਸਸ੍ਸੇ ਮਚ੍ਛੇਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚਾਗਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਸੋ ਮਚ੍ਛੇਰਵਸੇਨ ਚਾਗਚਿਤ੍ਤੇ ਅਵਿਰੁਹਨ੍ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨ ਲਭਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਮਚ੍ਛੇਰਂ ਦਦਤੋ ਮਲ"**ਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੁਪਿ ਏਵਰੂਪੇਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਾਪਕਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤੇ ਪਨ ਇਧਲੋਕੇ ਪਰਲੋਕੇ ਚ ਮਲਮੇਵ। **ਤਤੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮਲਤੋ। **ਮਲਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਤਿਰੇਕਮਲਂ। ਛਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ।

ਮਲਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਪਹਾਰਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੯. ਨਵਮੇ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੫; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਚੂਲ਼ਵਗ੍ਗ ੩.੩੮੪) **ਅਸੁਰਾ**ਤਿ ਦੇਵਾ ਵਿਯ ਨ ਸੁਰਨ੍ਤਿ ਨ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤੀਤਿ ਅਸੁਰਾ। ਸੁਰਾ ਨਾਮ ਦੇਵਾ, ਤੇਸਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਵਾ **ਅਸੁਰਾ,** ਵੇਪਚਿਤ੍ਤਿਪਹਾਰਾਦਾਦਯੋ । ਤੇਸਂ ਭਵਨਂ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਪਵਿਸਨ੍ਤਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਾ ਸਿਨੇਰੁਪਾਦੇ ਮਣ੍ਡਪਾਦੀਨਿ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਾ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸਂ ਅਭਿਰਤਿ। ਇਮੇ ਗੁਣੇ ਦਿਸ੍ਵਾਤਿ ਆਹ **"ਯੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਸੁਰਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਭਿਰਮਨ੍ਤੀ"**ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਕਿਯਾ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੋ, ਹਿਮਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸਮੁਦ੍ਦਦਹਪਬ੍ਬਤਾ ਤਪ੍ਪਭਵਾ ਨਦਿਯੋਤਿ ਏਤੇਸੁ ਯਂ ਯਂ ਨ ਮਨੁਸ੍ਸਗੋਚਰਂ, ਤਤ੍ਥ ਸਯਂ ਸਮ੍ਮੂਲ਼੍ਹਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਸਮ੍ਮੋਹਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਧਮਨਤ੍ਥਂ **"ਅਯਂ ਤਾਵ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੋ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਦਸਸਹਸ੍ਸਯੋਜਨਪਰਿਮਾਣੋ ਆਯਾਮਤੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਉਦਕੇਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟੋ** ਤਦੁਪਭੋਗਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯੇਨ। ਸੁਨ੍ਦਰਦਸ੍ਸਨਂ ਕੂਟਨ੍ਤਿ **ਸੁਦਸ੍ਸਨਕੂਟਂ,** ਯਂ ਲੋਕੇ **"ਹੇਮਕੂਟ"**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਮੂਲਗਨ੍ਧੋ** ਕਾਲਾਨੁਸਾਰਿਯਾਦਿ। **ਸਾਰਗਨ੍ਧੋ** ਚਨ੍ਦਨਾਦਿ। **ਫੇਗ੍ਗੁਗਨ੍ਧੋ** ਸਲਲਾਦਿ। **ਤਚਗਨ੍ਧੋ** ਲਵਙ੍ਗਾਦਿ। **ਪਪਟਿਕਾਗਨ੍ਧੋ** ਕਪਿਤ੍ਥਾਦਿ। **ਰਸਗਨ੍ਧੋ** ਸਜ੍ਜੁਲਸਾਦਿ। **ਪਤ੍ਤਗਨ੍ਧੋ** ਤਮਾਲਹਿਰਿਵੇਰਾਦਿ। **ਪੁਪ੍ਫਗਨ੍ਧੋ** ਨਾਗਕੁਸੁਮਾਦਿ। **ਫਲਗਨ੍ਧੋ** ਜਾਤਿਫਲਾਦਿ। **ਗਨ੍ਧਗਨ੍ਧੋ** ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਗਨ੍ਧਾਨਂ ਗਨ੍ਧੋ। ''ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪੁਥੁਲਤੋ ਪਞ੍ਞਾਸ ਯੋਜਨਾਨਿ, ਆਯਾਮਤੋ ਪਨ ਉਬ੍ਬੇਧਤੋ ਵਿਯ ਦ੍ਵਿਯੋਜਨਸਤਾਨੇਵਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਮਨੋਹਰਸਿਲਾਤਲਾਨੀਤਿ ਰਤਨਮਯਤ੍ਤਾ ਮਨੁਞ੍ਞਸੋਪਾਨਸਿਲਾਤਲਾਨਿ। **ਸੁਪਟਿਯਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਤਦੁਪਭੋਗਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਕਮ੍ਮੁਨਾਵ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਯਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਾਦੀਨਿ ਉਦਕਂ ਮਲਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤਦਭਾਵਤੋ **ਫਲਿਕਸਦਿਸਨਿਮ੍ਮਲੋਦਕਾਨਿ**। ਤਿਰਿਯਤੋ ਦੀਘਂ ਉਗ੍ਗਤਕੂਟਨ੍ਤਿ **"ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਪਬ੍ਬਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਦੀ ਨਿਨ੍ਨਗਾਤਿਆਦਿਕਂ ਗੋਤ੍ਤਂ, ਗਙ੍ਗਾ ਯਮੁਨਾਤਿਆਦਿਕਂ ਨਾਮਂ।

ਸਵਮਾਨਾਤਿ ਸਨ੍ਦਮਾਨਾ। **ਪੂਰਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਣ੍ਣਭਾਵੋ। **ਮਸਾਰਗਲ੍ਲਂ** ''ਚਿਤ੍ਤਫਲਿਕ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਮਹਤਂ ਭੂਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਨ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਤਿਮੀ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾ ਤਿਮਿਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਚ੍ਛਜਾਤਿਯੋ। ਤਿਮਿਂ ਗਿਲਨਸਮਤ੍ਥਾ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾ। ਤਿਮਿਞ੍ਚ ਤਿਮਿਙ੍ਗਲਞ੍ਚ ਗਿਲਨਸਮਤ੍ਥਾ ਤਿਮਿਤਿਮਿਙ੍ਗਲਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਮਮ ਸਾਵਕਾਤਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਕੇ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਨ ਸਂਵਸਤੀ**ਤਿ ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਸਂਵਾਸਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। **ਉਕ੍ਖਿਪਤੀ**ਤਿ ਅਪਨੇਤਿ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਰਸੋ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਰਸੋ। ਸਬ੍ਬਾ ਹਿ ਸਾਸਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਯਾਵਦੇਵ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਾ।

ਰਤਨਾਨੀਤਿ ਰਤਿਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਰਤਨਾਨਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਯੋ ਹਿ ਭਾਵਿਯਮਾਨਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇਪਿ ਅਨਪ੍ਪਕਂ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਪਰਭਾਗੇ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਯਤੋ ਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ, ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਬ੍ਬਯਂ।
> ਲਭਤੀ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ, ਅਮਤਂ ਤਂ ਵਿਜਾਨਤ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੭੪) –

ਲੋਕਿਯਰਤਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਂ ਪਨ ਪੀਤਿਪਾਮੋਜ੍ਜਂ ਨ ਤਸ੍ਸ ਕਲਭਾਗਮ੍ਪਿ ਅਗ੍ਘਤਿ। ਅਪਿਚ –

> ''ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਂ ਮਹਗ੍ਘਞ੍ਚ, ਅਤੁਲਂ ਦੁਲ੍ਲਭਦਸ੍ਸਨਂ।

ਅਨੋਮਸਤ੍ਤੁਪਰਿਭੋਗਂ, ਰਤਨਨ੍ਤਿ ਪਵੁੱਚਤਿ''॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੩; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੨੨੩; ਖੁ॰ ਪਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੬.੩; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨੨੬; ਮਹਾਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੦)।

ਯਦਿ ਚ ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਰਤਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂਯੇਵ ਭੂਤਤੋ ਰਤਨਭਾਵੋ। ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹਿ ਸੋ ਆਨੁਭਾਵੋ, ਯਂ ਸਾਵਕਾ ਸਾਵਕਪਾਰਮਿਞਾਣਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚੇਕਬੋਧਿਞਾਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਦਾਨਾਦਿਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋਤਿ ਏਵਂ ਰਤਿਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਚ ਰਤਨਭਾਵੋ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯੋ। ਤੇਨ ਵੁੱਤਂ **"ਤਤ੍ਰਿਮਾਨਿ ਰਤਨਾਨਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਸਤਿਯੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ **ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ**। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਨ ਕਾਯਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ"**ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੁਭਸੁਖਨਿਚ੍ਚਅਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਪਹਾਨਤੋ ਅਸੁਭਦੁਕ੍ਖਾਨਿਚ੍ਚਾਨਤ੍ਤਭਾਵਗ੍ਗਹਣਤੋ ਚ ਨੇਸਂ ਕਾਯਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਸਮ੍ਮਾ ਪਦਹਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ, ਸਯਂ ਵਾ ਸਮ੍ਮਾ ਪਦਹਤਿ, ਪਸਤ੍ਥਂ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਵਾ ਪਦਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਂ,** ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਵਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਧਾਨਭਾਵਕਰਣਤੋ **ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਂ** ਵੀਰਿਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਟ੍ਠਾਪਨਵਸੇਨ ਚ ਚਤੁਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਤ੍ਤਾ ਵੁੱਤਂ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ"**ਤਿ।

ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ, ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਇਦ੍ਧਾ ਵੁਦ੍ਧਾ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਇਦ੍ਧਿ। ਇਤਿ ਪਠਮੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿ ਏਵ ਪਾਦੋਤਿ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ,** ਇਦ੍ਧਿਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਾਦੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਅਧਿਗਮੁਪਾਯੋਤਿ **ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ**। ਤੇਨ ਹਿ ਉਪਰੂਪਰਿਵਿਸੇਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਦ੍ਧਿਂ ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦੋ ਯਸ੍ਮਾ ਛਨ੍ਦਾਦਿਕੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਧਿਪਤਿਧਮ੍ਮੇ ਧੁਰੇ ਜੇਟ੍ਠਕੇ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤਂ **"ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ"**ਤਿ।

ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀਤਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਕੋਸਜ੍ਜਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੇ, ਪਮਾਦਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇ, ਵਿਕ੍ਖੇਪਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੇ, ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**।

ਤਾਨਿਯੇਵ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦੀਹਿ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਥਿਰਭਾਵੇਨ ਚ **ਬਲਾਨਿ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਤਿ ਬੋਧਿਯਾ, ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗਾਤਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ**। ਯਾ ਹਿ ਏਸਾ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀ ਯਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨਕਾਮਸੁਖਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਉਪਦ੍ਦਵਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਯ ਸਤਿਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਕਿਲੇਸਨਿਦ੍ਦਾਯ ਵੁੱਟ੍ਠਹਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀਤਿ **"ਬੋਧੀ"**ਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਬੋਧਿਯਾ ਅਙ੍ਗਾਤਿਪਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ** ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਯੋਪੇਸ ਵੁੱਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ **"ਬੋਧੀ"**ਤਿ ਵੁੱਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿਪਿ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ** ਸੇਨਙ੍ਗਰਥਙ੍ਗਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ ''ਬੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੬੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੧੮੨; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੧੭)। ''ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੭) ਨਯੇਨਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਤੰਤੰਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ, ਅਰਿਯਭਾਵਕਰਤ੍ਤਾ, ਅਰਿਯਫਲਪ੍ਪਟਿਲਾਭਕਰਤ੍ਤਾ ਚ ਅਰਿਯੋ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਨਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਟ੍ਠ ਅਙ੍ਗਾਨਿਯੇਵ ਵਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ। ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਗਚ੍ਛਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਵਾ ਮਗ੍ਗੀਯਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਮਗ੍ਗਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਗੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋਤਿ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸੋਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ, ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਟ੍ਠੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਪਠਮਮਗ੍ਗਟ੍ਠੋ, ਯੋ ਅਟ੍ਠਮਕੋਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਕਦਾਗਾਮੀ**ਤਿ ਸਕਿਦੇਵ ਇਮਂ ਲੋਕਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਆਗਮਨਸੀਲੋ ਦੁਤਿਯਫਲਟ੍ਠੋ। **ਅਨਾਗਾਮੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ ਕਾਮਲੋਕਂ ਅਨਾਗਮਨਸੀਲੋ ਤਤਿਯਫਲਟ੍ਠੋ। ਯੋ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾਨੁਸਾਰੀ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸਾਰੀ ਏਕਬੀਜੀਤਿਏਵਮਾਦਿਕੋ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਵਿਭਾਗੋ, ਸੋ ਏਤੇਸਂਯੇਵ ਪਭੇਦੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਸਦਿਸਮੇਵ।

ਪਹਾਰਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦. ਦਸਮੇ **ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ**ਤਿ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੫; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਚੂਲਵਗ੍ਗ ੩.੩੮੩) ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਪੋਸਥਦਿਵਸਭੂਤੇ ਅਹਨਿ। **ਉਪੋਸਥਕਰਣਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਓਵਾਦਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤੁਂ। **ਉਦ੍ਧਸ੍ਤਂ ਅਰੁਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਮਨਂ। **ਉਦ੍ਦਿਸਤੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਥੇਰੋ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸਂ ਯਾਚਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ''ਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨੁਪੋਸਥੇ ਉਪੋਸਥੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੩੬) ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਤਿਯਾਮਰਤ੍ਤਿਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸਿ ? ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਓਵਾਦਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਅਨੁਦ੍ਦਿਸਿਤੁਕਾਮੋ ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਂ ਪਾਕਟਂ ਕਾਤੁਂ। **ਅਦ੍ਦਸਾ**ਤਿ ਕਥਂ ਅਦ੍ਦਸ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣੇਨ ਤਸ੍ਸਂ ਪਰਿਸਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤਸ੍ਸ ਦੁਸ੍ਸੀਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਤਂਸਮਙ੍ਗੀਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **''ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲ**''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਅਨਾਗਤੇ ਸਤ੍ਤਸੁ ਦਿਵਸੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਲਾਭੀ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਅਤੀਤੇਪੀਤਿ। **ਮਜ੍ਝੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਸਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਘਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਂ। **ਦਿਟ੍ਠੋਸੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਨ ਪਕਤਤ੍ਤੋਤਿ ਭਗਵਤਾ ਦਿਟ੍ਠੋ ਅਸਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਤ੍ਥਿ ਤੇ ਤਵ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਕਮ੍ਮਾਦਿਸਂਵਾਸੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਸਂਵਾਸੋ ਤਵ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਟ੍ਠੇਹਿ, ਆਵੁਸੋਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਦਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸੀਤਿ ਅਨੇਕਵਾਰਂ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ''ਥੇਰੋ ਸਯਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨੋ ਓਰਮਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵਾ, ''ਇਦਾਨਿ ਇਮੇਸਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਤੁਣ੍ਹੀ ਅਹੋਸਿ। **ਬਾਹਾਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਭਗਵਤਾ ਮਯਾ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠੋ, ਯਾਵਤਤਿਯਂ 'ਉਟ੍ਠੇਹਿ, ਆਵੁਸੋ'ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋ ਨ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਕਡ੍ਢਨਕਾਲੋ, ਮਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥਨ੍ਤਰਾਯੋ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ ਤਂ ਬਾਹਾਯਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ, ਤਥਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ। **ਬਹਿ ਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਾ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਾ ਦ੍ਵਾਰਸਾਲਾਤੋ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ। **ਬਹੀ**ਤਿ ਪਨ ਨਿਕ੍ਖਾਮਿਤਟ੍ਠਾਨਦਸ੍ਸਨਂ। ਅਥ ਵਾ **ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਾ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਤੋਪਿ ਨਿਕ੍ਖਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਤੋ ਏਵ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਹਾਰਤੋ ਬਹਿਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੂਚਿਘਟਿਕਂ ਦਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਗ੍ਗਲਸੂਚਿਞ੍ਚ ਉਪਰਿਘਟਿਕਞ੍ਚ ਆਦਹਿਤ੍ਵਾ, ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਕਵਾਟਂ ਥਕੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਾਵ ਬਾਹਾਗਹਣਾਪਿ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ''ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਪਰਿਸਾ''ਤਿ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਵ ਹਿ ਤੇਨ ਪਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ, ਏਵਂ ਅਪਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਬਾਹਾਗਹਣਾਪਿ ਨਾਮ ਸੋ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਆਗਮੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਮਿਦਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਗਰਹਨਚ੍ਛਰਿਯਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਥ ਭਗਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਇਦਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇ ਅਬ੍ਬੁਦੋ ਜਾਤੋ, ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਉਪੋਸਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤਥਾਗਤਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਉਪੋਸਥਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੇ ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਉਪੋਸਥੋ

ਪਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ। ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰਯੇਵ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੁਜਾਨੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਪਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰਯੇਵ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸੰ ਅਨੁਜਾਨਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਅਥ ਖੋ ਭਗਵਾ...ਪੇ॰... ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਉਦ੍ਦਿਸੇਯ੍ਯਾਥਾ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਨ ਦਾਨਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਾਨਿ ਅਹੰ ਉਪੋਸਥੰ ਨ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਨ ਉਦ੍ਦਿਸਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਚ੍ਚੇਕੰ **ਨ**-ਕਾਰੇਨ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਦੁਵਿਧਞ੍ਹਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ – ਆਣਾਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ, ਓਵਾਦਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿ । ਤੇਸੁ ''ਸੁਣਾਤੁ ਮੇ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿਆਦਿਕੰ (ਮਹਾਵ॰ ੧੩੪) ਆਣਾਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ। ਤੰ ਸਾਵਕਾਵ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਯੰ ਅਨ੍ਵਦ੍ਧਮਾਸੰ ਉਦ੍ਦਿਸੀਯਤਿ। ''ਖਨ੍ਤੀ ਪਰਮੰ...ਪੇ॰... ਸਬ੍ਬਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣੰ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪਵਾਦੋ ਅਨੁਪਘਾਤੋ...ਪੇ॰... ਏਤੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨ ਸਾਸਨ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੦; ਧ॰ ਪ॰ ੧੮੩-੧੮੫; ਉਦਾ॰ ੩੬; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੩੦) ਇਮਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਗਾਥਾ ਓਵਾਦਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਨਾਮ। ਤੰ ਬੁਦ੍ਧਾਵ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਾਵਕਾ, ਛਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨੰ ਅਚ੍ਚਯੇਨ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ। ਦੀਘਾਯੁਕਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਧਰਮਾਨਕਾਲੇ ਅਯਮੇਵ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸੋ, ਅਪ੍ਪਾਯੁਕਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਪਨ ਪਠਮਬੋਧਿਯੰਯੇਵ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਇਤਰੋ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਉਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਮਤ੍ਤੰ ਇਮੰ ਓਵਾਦਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਮੰ ਅਨ੍ਤਰਾਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰੰ ਨ ਉਦ੍ਦਿਸਿ। **ਅਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਕਾਰਣੰ। **ਅਨਵਕਾਸੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਕਾਰਣਞ੍ਹਿ ਯਥਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲੰ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾਤਿ ''ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵੰ ''ਅਵਕਾਸੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨੰ।

ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਤਿ ਕੋ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿ? ਯ੍ਵਾਯੰ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨੁਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯੇ ਅਚ੍ਛਰਿਯੋ ਅਬ੍ਭੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਤੰ ਅਪਰੇਹਿਪਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਕਾਮੋ ਪਠਮੰ ਤਾਵ ਤੇਸੰ ਉਪਮਾਭਾਵੇਨ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਅਟ੍ਠ ਅਚ੍ਛਰਿਯਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ''ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ''ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਉਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧-੭. ਪਠਮਉਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧-੨੭. ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਤਿਯੇ ''ਹਤ੍ਥਗੋ''ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ "**ਹਤ੍ਥਕੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਹਿ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਨਂ ਹਤ੍ਥਤੋ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਂ, ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਭਗਵਤੋ ਹਤ੍ਥਂ , ਭਗਵਤੋ ਹਤ੍ਥਤੋ ਪੁਨ ਰਾਜਪੁਰਿਸਾਨਂ ਹਤ੍ਥਂ ਗਤਤ੍ਤਾ ਨਾਮਤੋ **ਹਤ੍ਥਕੋ ਆਲ਼ਵਕੋ**ਤਿ ਜਾਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਆਲ਼ਵਕਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ ਹਤ੍ਥਕੋਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ**"ਤਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ।

ਪਠਮਉਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮. ਦੁਤਿਯਬਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮. ਅਟ੍ਠਮੇ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਅਸਮ੍ਮੋਹਵਸੇਨ ਕਿਚ੍ਚਤੋ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨਪੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ "**ਸਹਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯਾ**"ਤਿ। **ਇਮੇ ਕਾਮਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਕਾਮੇ ਵਦਤਿ। ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਹਿ ਪਰਿਲ਼ਾਹੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਵਿਸਯੋ ਵਾਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਪਰਿਲ਼ਾਹਟ੍ਠੇਨ ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੁ ਵਿਯਾਤਿ "**ਅਙ੍ਗਾਰਕਾਸੂਪਮਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਨ੍ਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਲਾਮਕਟ੍ਠੇਨ ਤਣ੍ਹਾ, ਬਜਨ੍ਤਂ ਵਿਗਤਨ੍ਤਂ ਭੂਤਨ੍ਤਿ **ਬਜਨ੍ਤਿਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਵਿਗਤਨ੍ਤਭੂਤ**"ਨ੍ਤਿ, ਨਿਤ੍ਤਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦੁਤਿਯਬਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਅਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯. ਨਵਮੇ ਯਸ੍ਮਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਪੇਤਾ ਦੇਵਾਸੁਰਾਨਂ ਆਵਾਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਵਿਵਾਹਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇਨੇਵ ਅਸੁਰਕਾਯੋ ਗਹਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੇਤਾਸੁਰਾ ਪਨ ਪੇਤਾ ਏਵਾਤਿ ਤੇਸਂ ਪੇਤੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹੋ ਅਵੁਤ੍ਤਸਿਦ੍ਧੋਵ।

ਅਕ੍ਖਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਮਹਾਵਿਤਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੦. ਦਸਮੇ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਸ੍ਸ। ਅਭਾਵਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ **ਅਪ੍ਪ**ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਪ੍ਪਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੧੧) ਵਿਯ। ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ **ਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ,** ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਇਚ੍ਛਾਰਹਿਤੋ। **ਅਧਿਗਮਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਝਾਨਾਦਿਅਧਿਗਮਵਿਭਾਵਨੇ ਇਚ੍ਛਾਰਹਿਤੋ । **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਂ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਵਿਭਾਵਨੇ ਇਚ੍ਛਾਰਹਿਤੋ। **ਧੁਤਙ੍ਗਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਧੁਤਙ੍ਗੇਸੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਧੁਤਙ੍ਗਭਾਵਵਿਭਾਵਨੇ ਇਚ੍ਛਾਰਹਿਤੋ। **ਸਨ੍ਤੁਗੁਣਨਿਗੂਹਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਝਾਨਾਦਿਗੁਣਾਨਞ੍ਚੇਵ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਗੁਣਸ੍ਸ ਧੁਤਙ੍ਗਗੁਣਸ੍ਸ ਚ ਨਿਗੂਹਨੇਨ ਛਾਦਨੇਨ। **ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ ਸਿਜ੍ਝਤਿ। **ਨੋ ਮਹਿਚ੍ਛਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਹਤਿਯਾ ਇਚ੍ਛਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਨੋ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਨੁਧਮ੍ਮਸ੍ਸਪਿ ਅਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ। **ਪਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਉਪਧਿਵਿਵੇਕੇਹਿ ਵਿਵਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਭਿਯੋਗਵਸੇਨ ਏਕੀਭਾਵੋਵ ਕਾਯਵਿਵੇਕੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਨ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਭਾਵਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਗਕਮ੍ਮਂ।

ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚ ਸਙ੍ਗਣਨਂ ਸਮੋਧਾਨਂ ਸਙ੍ਗਣਿਕਾ, ਸਾ ਆਰਮਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ ਆਰਾਮੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਸਙ੍ਗਣਿਕਾਰਾਮੋ,** ਤਸ੍ਸ। ਤੇਨਾਹ "**ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਚੇਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਗ੍ਗਹਿਤਵੀਰਿਯਸ੍ਸ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਉਪਧਿਵਿਵੇਕੇ ਨਿਨ੍ਨਤਾਵਸੇਨ ''ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਇਤਰੇਸੁਪਿ। ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤਂਯੇਵ ਹਿ ਸਮਾਧਾਨਂ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਥਾ ਪਞ੍ਞਾਪਿ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਪਞ੍ਞਾਯ ਹਿ ਠਿਤੋ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਭਵੇਸੁ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੋ ਅਨਤ੍ਥੋਤਿ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਕਰਂ ਞਾਣਂ ਅਭਿਪਤ੍ਥੇਤਿ, ਤਦਤ੍ਥਞ੍ਚ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਰੋਤਿ। ਮਾਨਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਸਂਸਾਰੇ ਪਪਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਪਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਆਹ "**ਤਞ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਪਪਞ੍ਚਰਹਿਤਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਮੇਵ।

ਅਨੁਰੁਦ੍ਧਮਹਾਵਿਤਕ੍ਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਗਹਪਤਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਦਾਨਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਪਠਮਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੩੧-੩੪. ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਆਸਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਦੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਹੇਤੁ ਤੇਨ ਸਮਾਗਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। **ਭਯਾ**ਤਿ ਭਯਹੇਤੁ। ਨਨੁ ਭਯਂ ਨਾਮ ਲਦ੍ਧਕਾਮਤਾਰਾਗਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚੇਤਨਾਯ ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਰਂ, ਤਂ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ? ਨਯਿਦਂ ਤਾਦਿਸਂ ਵੋਹਾਰਭਯਾਦਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਯਂ ਅਦਾਯਕੋ ਅਕਾਰਕੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਦਾਸਿ ਮੇ**ਤਿ ਯਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਂ ਉਪਕਾਰਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਦੀਯਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਸ੍ਸਤਿ ਮੇ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪਕਾਰਾਸੀਸਾਯ ਯਂ ਦੀਯਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਸਾਹੁ ਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਾਨਂ ਨਾਮੇਤਂ ਪਣ੍ਡਿਤਪਞ੍ਞਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਸਾਧੁਸਮਾਚਾਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ। **ਅਲਙ੍ਕਾਰਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਸੋਭਨਤ੍ਥਂ। ਦਾਨਞ੍ਹਿ ਦਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਮੋਜ੍ਜਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਲੋਭਦੋਸਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛੇਰਾਦਯੋਪਿ ਵਿਦੂਰੀ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਦਾਨਂ ਅਨੁਕੂਲਧਮ੍ਮਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਵਿਦੂਰੀਕਰਣੇਨ ਚ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਸੋਭਨਾਯ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਯ ਚ ਹੋਤੀਤਿ **"ਅਲਙ੍ਕਾਰਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਤ੍ਥਞ੍ਚ ਦੇਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਦਾਨਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁਂ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ** ਲਦ੍ਧਾ ਦਾਯਕੇ ''ਇਮਿਨਾ ਮਯ੍ਹਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ''ਤਿ, ਦਾਤਾਪਿ ਲਦ੍ਧਰਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁਂ ਕਰੋਤੀ"**ਤਿ।

ਅਦਨ੍ਤਦਮਨਨ੍ਤਿ ਅਦਨ੍ਤਾ ਅਨਸ੍ਸਵਾਪਿਸ੍ਸ ਦਾਨੇਨ ਦਨ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਸੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਦਾਨਂ ਦਨ੍ਤਦੂਸਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਦਾਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਨ੍ਤਾਨਂ ਅਸ੍ਸਵਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਘਾਤੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦੂਸੇਤਿ। **ਉਨ੍ਨਮਨ੍ਤਿ** ਦਾਯਕਾ ਪਿਯਂਵਦਾ ਚ ਪਰੇਸਂ ਗਰੁਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਟ੍ਠਾਨਤਾਯ। **ਨਮਨ੍ਤਿ**ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਦਾਨੇਨ ਪਿਯਵਾਚਾਯ ਚ ਲਦ੍ਧਸਙ੍ਗਹਾਸਙ੍ਗਾਹਕਾਨਂ।

ਚਿਤ੍ਤਾਲਙ੍ਕਾਰਦਾਨਮੇਵ ਉਤ੍ਤਮਂ ਅਨੁਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਤਾਯ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾਯ ਗੁਣਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ। ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ।

ਪਠਮਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਦਾਨਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਦਾਨਕਾਰਣਾ, ਦਾਨਮਯਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਪਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯੋ। **ਠਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਉਪਰਿ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਠਪੇਤਿ। ਤਦੇਵ ਚਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਵਡ੍ਢੇਤੀ**ਤਿ ਬ੍ਰੂਹੇਤਿ ਨ ਹਾਪੇਤਿ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਂ, ਨਿਨ੍ਨਂ ਪੋਣਂ ਪਬ੍ਭਾਰਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ **ਉਤ੍ਤਰਿ** ਨਾਮ ਪਣੀਤਂ ਮਜ੍ਝੇਪਿ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਵਿਭਾਗਸ੍ਸ ਲਬ੍ਭਨਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਭਾਵਿਤਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਫਲਤ੍ਥਾਯ ਅਭਾਵਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ** ਤਥਾਪਣਿਹਿਤਂ ਦਾਨਮਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ **"ਤਞ੍ਚ ਖੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਤਤ੍ਰੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਬਨ੍ਧਕਰਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਾਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਰਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਨ ਦਾਨਮਯਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕੇਵਲਸ੍ਸ ਤਂਸਂਵਤ੍ਤਨਤਾਦਸ੍ਸਨਪਰਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰਾਗਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਰਾਗਸ੍ਸ। ਵੀਤਰਾਗਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮੇਸੁ ਵੀਤਰਾਗਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਯਾਯ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੂਪਪਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਦਾਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਦਾਨਂ ਤਤ੍ਥ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਦਾਨਂ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦਾਨੇਨ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਬਦ੍ਧਾਘਾਤੇ ਵੇਰਿਪੁਗ੍ਗਲੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦਾਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇਨ ਮੁਦੁਭੂਤਚਿਤ੍ਤੋ।

ਦਾਨੂਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬. ਛਟ੍ਠੇ ਪੁਜ੍ਜਭਵਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪੁਨਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਕਿਰਿਯਾ ਚਾਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ, ਤਾਯੇਵ ਚ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪਿਯਮਨਾਪਤਾਦਿਆਨਿਸਂਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਭਾਵਤੋ **ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ**।

ਅਨੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਭਵਮੂਲਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਹਵਸੇਨ, ਪੂਜਾਵਸੇਨ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਚੇਤਨਾ ਦੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਦਾਨਂ, ਦਾਨਮੇਵ **ਦਾਨਮਯਂ**। ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਂ ਮਯ-ਸਦ੍ਦੋ। ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੩੦੫), ਅਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਦਸਸੁ ਦਾਨਵਤ੍ਥੂਸੁ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਤਂ ਤਂ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਕਾਲੇ ਪਚ੍ਛਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣੇ ਚਾਤਿ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਚੇਤਨਾ **ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ** ਨਾਮ।

ਨਿਚ੍ਚਸੀਲਉਪੋਸਥਸੀਲਾਦਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠ ਦਸ ਵਾ ਸੀਲਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਸੀਲਪੂਰਣਤ੍ਥਂ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਮਨੋਰਥਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ''ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਤਮ੍ਹਿ ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੂ''ਤਿ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਦ੍ਧਾਯ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਚੀਵਰਾਦਿਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਤਿਯਾ ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਿ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਵੀਰਿਯੇਨ ਆਜੀਵਂ ਸੋਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਚੇਤਨਾ ਸੀਲਤਿ, ਸੀਲੇਤੀਤਿ ਵਾ **ਸੀਲਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ** ਨਾਮ।

ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੪੮) ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੇਨ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸੋਤਂ...ਪੇ॰... ਘਾਨਂ...ਪੇ॰... ਜਿਵ੍ਹਂ...ਪੇ॰... ਕਾਯਂ...ਪੇ॰... ਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ... ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾ ਚੇਤਨਾ, ਯਾ ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਾਸੁ ਅਟ੍ਠਤ੍ਤਿਂਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਝਾਨਚੇਤਨਾ, ਯਾ ਚ ਅਨਵਜ੍ਜੇਸੁ ਕਮ੍ਮਾਯਤਨਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਰਿਚਯਮਨਸਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਸਾ ਭਾਵੇਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਚਾਤਿ **ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ**।

ਏਕਮੇਕਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾਰਹਂ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਤਦਤ੍ਥਂ ਵਾਚਂ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ। ਕਾਯਙ੍ਗਂ ਵਾਚਙ੍ਗਞ੍ਚ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾ ਚਿਨ੍ਤਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ। ਅਨ੍ਨਾਦੀਨਿ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਾਪਿ ''ਅਨ੍ਨਦਾਨਾਦੀਨਿ ਦੇਮੀ''ਤਿ ਵਾ, ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਦਾਨਕਾਲੇ ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੇਵਲਂ ''ਅਨ੍ਨਦਾਨਾਦੀਨਿ ਦੇਮੀ''ਤਿ ਦਾਨਕਾਲੇ ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ''ਇਦਂ ਦਾਨਮਯਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਦਾਨਕਾਲੇਪਿ ਦਾਨਸੀਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਤਾ। ਵਤ੍ਤਸੀਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦਦਨ੍ਤੋ ''ਏਤਂ ਦਾਨਂ ਨਾਮ ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸਹੇਤੁ ਪਵੇਣਿਚਾਰਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਵਾ ਦੇਨ੍ਤੋ ਚਾਰਿਤ੍ਤਸੀਲਤ੍ਤਾ ਸੀਲਮਯਂ। ਖਯਤੋ ਵਯਤੋ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦਦਤੋ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਦਾਨਚੇਤਨਾ ਵਤ੍ਤਸੀਸੇ ਠਤ੍ਵਾ ਦਦਤੋ ਸੀਲਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ ਹੋਤਿ ਪੁਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਚੇਤਨਾਯ ਚ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ।

ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭-੮. ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭-੩੮. ਸਤ੍ਤਮੇ **ਵਿਚੇਯ੍ਯ ਦੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਵਿਚਿਨਨਾਨਿ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਵਿਚਿਨਨਂ, ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਚਿਨਨਞ੍ਚ। ਤੇਸੁ ਵਿਪਨ੍ਨਸੀਲੇ ਇਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਞ੍ਚਨਵੁਤਿ ਪਾਸਣ੍ਡਭੇਦੇ ਚ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯੇ ਪਹਾਯ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਾਸਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਦਾਨਂ

ਦਕ੍ਖਿਣੇਯਜਵਿਚਿਨਨਂ ਨਾਮ। ਲਾਮਕਲਾਮਕੇ ਪਚ੍ਚਯੇ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਣੀਤਪਣੀਤੇ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਦਾਨਂ **ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਚਿਨਨਂ** ਨਾਮ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਮਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਅਟ੍ਠਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯-੪੦. ਨਵਮੇ **ਪੁਞ੍ਞਾਭਿਸਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਨਦਿਯੋ। **ਕੁਸਲਾਭਿਸਨ੍ਦਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਪਵਾਹਾ। **ਸੁਖਸ੍ਸਾਹਾਰਾ**ਤਿ ਸੁਖਪਚ੍ਚਯਾ। ਅਗ੍ਗਾਨੀਤਿ ਞਾਤਤ੍ਤਾ **ਅਗ੍ਗਞ੍ਞਾਨਿ**। ਚਿਰਰਤ੍ਤਂ ਞਾਤਤ੍ਤਾ **ਰਤ੍ਤਞ੍ਞਾਨਿ**। ਅਰਿਯਾਨਂ ਸਾਧੂਨਂ ਵਂਸਾਨੀਤਿ ਞਾਤਤ੍ਤਾ ਵਂ**ਸਞ੍ਞਾਨਿ**। ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਆਦਿਪੁਰਿਸਾਨਂ ਏਤਾਨੀਤਿ **ਪੋਰਾਣਾਨਿ**। ਸਬ੍ਬਸੋ ਕੇਨਚਿਪਿ ਪਕਾਰੇਨ ਸਾਧੂਹਿ ਨ ਕਿਣ੍ਣਾਨਿ ਨ ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ ਛਡ੍ਡਿਤਾਨੀਤਿ **ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਾਨਿ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਨਯੋ ਨੇਸਂ ਯਥਾ ਅਤੀਤੇ, ਏਵਂ ਏਤਰਹਿ ਅਨਾਗਤੇ ਚਾਤਿ ਆਹ "**ਅਸਂਕਿਣ੍ਣਪੁਬ੍ਬਾਨਿ ਨ ਸਂਕਿਯਨ੍ਤਿ ਨ ਸਂਕਿਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ **ਅਪ੍ਪਟਿਕੁਟ੍ਠਾਨਿ**। ਨ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਵਿਞ੍ਞੂ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਹਿਂਸਾਦਿਪਾਪਧਮ੍ਮਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤਿ। **ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਭਯਂ ਦੇਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਭੂਤੇਸੁ ਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਤ੍ਤਾ ਸਕਲਸ੍ਸਪਿ ਸਤ੍ਤਕਾਯਸ੍ਸ ਭਯਾਭਾਵਂ ਦੇਤਿ। **ਅਵੇਰ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਰਾਭਾਵਂ। **ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦੁਕ੍ਖਤਂ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਾਲਿਵਣ੍ਣਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦਸਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਅਭਿਸਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦਾਨਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਉਪੋਸਥਵੱਗੋ

੧-੮. ਸੰਖਿਤ੍ਤੂਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧-੪੮. ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਛਟ੍ਠੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧.੧੬੫) ਪਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਂ, ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਮੇਵ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ, ਤਸ੍ਸ **ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ**। ਮਹਤੀ ਦਦ੍ਦਰੀ ਵੀਣਾਵਿਸੇਸੋਪਿ **ਆਤਤਮੇਵਾ**ਤਿ "**ਚਮ੍ਮਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧੇਸੂ**"ਤਿ ਵਿਸੇਸਨਂ ਕਤਂ। **ਏਕਤਲਤੂਰਿਯਂ** ਕੁਮ੍ਭਥੁਨਦਦ੍ਦਰਿਕਾਦਿ। **ਉਭਯਤਲਂ** ਭੇਰਿਮੁਦਿਙ੍ਗਾਦਿ। ਚਮ੍ਮਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਨਿਬਦ੍ਧਂ **ਆਤਤਵਿਤਤਂ**। **ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਂ** ਨਾਮ ਚਤੁਰਸ੍ਸਅਮ੍ਬਣਂ ਪਣਵਾਦਿ ਚ। ਗੋਮੁਖੀਆਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵ**ਸਾਦੀਤਿ ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਖਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਸਮ੍ਮਾਦੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ਕਂਸਤਾਲ਼ਸਿਲਾਸਲਾਕਤਾਲ਼ਾਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸਮ੍ਮਤਾਲ਼ਂ** ਨਾਮ ਦਨ੍ਤਮਯਤਾਲ਼ਂ। **ਕਂਸਤਾਲ਼ਂ** ਲੋਹਮਯਂ। ਸਿਲਾਮਯਂ ਅਯੋਪਤ੍ਤੇਨ ਚ ਵਾਦਨਤਾਲ਼ਂ **ਸਿਲਾਸਲਾਕਤਾਲ਼ਂ। ਸੁਮੁਚ੍ਛਿਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਯਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਮਾਣੇ**ਤਿ ਨਾਤਿਦਲ਼੍ਹਨਾਤਿਸਿਥਿਲਸਙ੍ਖਾਤੇ ਮਜ੍ਝਿਮੇ ਮੁਚ੍ਛਨਾਪਮਾਣੇ। **ਛੇਕੋ**ਤਿ ਪਟੁ ਪਟ੍ਠੋ। ਸੋ ਚਸ੍ਸ ਪਟੁਭਾਵੋ ਮਨੋਹਰੋਤਿ ਆਹ "**ਸੁਨ੍ਦਰੋ**"ਤਿ। **ਰਞ੍ਜੇਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ। **ਖਮਤੇਵਾ**ਤਿ ਰੋਚਤੇਵ। **ਨ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਨ ਤਜ੍ਜੇਤਿ, ਸੋਤਸੁਖਭਾਵਤੋ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬੋਵ ਹੋਤਿ।

ਭਤ੍ਤਾਰਂ ਨਾਤਿਮਞ੍ਞਤੀਤਿ ਸਾਮਿਕਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਮਨਸਾਪਿ ਨ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। **ਉਟ੍ਠਾਹਿਕਾ**ਤਿ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ। **ਅਨਲਸਾ**ਤਿ ਨਿਕ੍ਕੋਸਜ੍ਜਾ। **ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾਨਨਾਦੀਹਿ ਚੇਵ ਛਣਾਦੀਸੁ ਪੇਸੇਤਬ੍ਬ-ਪਿਯਭਣ੍ਡਾਦਿਪਣ੍ਣਾਕਾਰਪੇਸਨਾਦੀਹਿ ਚ ਸਙ੍ਗਹਿਤਪਰਿਜਨਾ। ਇਧ **ਪਰਿਜਨੋ** ਨਾਮ ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਚੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਞਾਤਿਜਨੋ। **ਸਮ੍ਭਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਸਿਵਣਿਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਭਤਧਨਂ। ਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮਾਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਸਂਖਿਤ੍ਤੂਪੋਸਥਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਪਠਮਇਧਲੋਕਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯-੫੦. ਨਵਮੇ **ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯਾ**ਤਿ ਇਧਲੋਕਵਿਜਿਨਨਤ੍ਥਾਯ ਅਭਿਭਵਤ੍ਥਾਯ। ਯੋ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਭਿਭਵਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਤਦਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਸੋ ਇਧਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤੋ ਸਦਤ੍ਥਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋ ਚ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਯਂਸ ਲੋਕੋ ਆਰਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ। (ਪਸਂਸਾਵਹਤੋ ਤਯਿਦਂ ਪਸਂਸਾਵਹਨਂ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਇਧਲੋਕੇ ਸਦ੍ਦਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਤੋਸਨਵਿਦ੍ਧੇਯਜਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।) **ਸੁਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਯਾਗੁਭਤ੍ਤਪਚਨਕਾਲਾਦੀਨਿ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਂ ਕਰਣੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਂਵਿਹਿਤਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ। **ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯਾ**ਤਿ ਪਰਲੋਕਸ੍ਸ ਵਿਜਿਨਨਤ੍ਥਾਯ ਅਭਿਭਵਤ੍ਥਾਯ। ਯੋ ਹਿ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਂ ਅਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਅਭਿਭਵਤਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਤਦਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਸੋ ਪਰਲੋਕਵਿਜਯਾਯ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਪਠਮਇਧਲੋਕਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਉਪੋਸਥਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੬) ੧. ਗੋਤਮੀਵਗ੍ਗੋ

੧-੩. ਗੋਤਮੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੫੧-੫੩. ਛਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਠਮੇ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ਚੂਲ਼ਵਗ੍ਗ ੩.੪੦੨) **ਗੋਤਮੀ**ਤਿ ਗੋਤ੍ਤੰ। ਨਾਮਕਰਣਦਿਵਸੇ ਪਨਸ੍ਸਾ ਲਦ੍ਧਸਕ੍ਕਾਰਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਸਚੇ ਅਯੰ ਧੀਤਰੰ ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਞ੍ਞੋ ਮਹੇਸੀ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਸਚੇ ਪੁਤ੍ਤੰ ਲਭਿਸ੍ਸਤਿ, ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਉਭਯਥਾਪਿ ਮਹਤੀਯੇਵਸ੍ਸਾ ਪਜਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿੰਸੁ। ਅਥਸ੍ਸਾ ''ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ''ਤਿ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਤੇਨਾਹ **"ਪੁਤ੍ਤਪਜਾਯ ਚੇਵ ਧੀਤੁਪਜਾਯ ਚ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵੰਲਦ੍ਧਨਾਮਾ"**ਤਿ।

''ਅਤ੍ਤਦਣ੍ਡਾ ਭਯੰ ਜਾਤੰ, ਜਨੰ ਪਸ੍ਸਥ ਮੇਧਗੰ।
ਸੰਵੇਗੰ ਕਿਤ੍ਤਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯਥਾ ਸੰਵਿਜਿਤੰ ਮਯਾ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੯੪੧; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੭੦) –

ਆਦਿਨਾ **ਅਤ੍ਤਦਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤੰ ਕਥੇਸਿ**। ਤੰਤੰਪਲੋਭਨਕਿਰਿਯਾ ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਪਰਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿਯੋ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਨ੍ਤੂਤਿ ਸਾਸਨੰ ਪੇਸੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਸਾਸਨੰ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ"**ਤਿ। **ਕੁਣਾਲਦਹ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਣਾਲਦਹਤੀਰੰ। **ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥੀਨੰ ਦੋਸਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਕਾਮਾਨੰ ਵੋਕਾਰਸੰਕਿਲੇਸਵਿਭਾਵਨੇਨ ਅਨਭਿਰਤਿੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ।

ਆਪਾਦਿਕਾਤਿ ਸੰਵਦ੍ਧਕਾ, ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚੰ ਅਸਾਧੇਨ੍ਤੇਸੁ ਹਤ੍ਥੇ ਚ ਪਾਦੇ ਚ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੋਸਿਕਾ**ਤਿ ਦਿਵਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਵਾਰੇ ਨਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ਪਾਯੇਤ੍ਵਾ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੋਸੇਸਿ। **ਥਞ੍ਞੰ ਪਾਯੇਸੀ**ਤਿ ਨਨ੍ਦਕੁਮਾਰੋ ਕਿਰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਤੋ ਕਤਿਪਾਹੇਨੇਵ ਦਹਰੋ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਜਾਤੇ ਮਹਾਪਜਾਪਤੀ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤੰ ਧਾਤੀਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਯੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਤਿਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਥਞ੍ਞੰ ਪਾਯੇਸਿ। ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਥੇਰੋ ਏਵਮਾਹ। **ਦਹਰੋ**ਤਿ ਤਰੁਣੋ। **ਯੁਵਾ**ਤਿ ਯੋਬ੍ਬਞ੍ਞੇ ਠਿਤੋ। **ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ**ਤਿ ਅਲਙ੍ਕਾਰਸਭਾਵੋ। ਤਤ੍ਥ ਕੋਚਿ ਤਰੁਣੋਪਿ ਯੁਵਾ ਨ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਅਤਿਤਰੁਣੋ। ਕੋਚਿ ਯੁਵਾਪਿ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਨ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ਉਪਸਨ੍ਤਸਭਾਵੋ, ਆਲਸਿਯਬ੍ਯਸਨਾਦੀਹਿ ਵਾ ਅਭਿਭੂਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਦਹਰੋ ਚੇਵ ਯੁਵਾ ਚ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮਾਹ। ਉਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ ਮਣ੍ਡਨਕਜਾਤਿਕੋ ਚ ਲੋਕਸਮ੍ਮਤਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜਿਤਤ੍ਤਾਤਿ ਇਦੰ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਤਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁਯੇਵ ਵਸ੍ਸਸਤੇਸੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਕਾਰਣਨਿਦਸ੍ਸਨੰ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਭੇਦਪ੍ਪਤ੍ਤਖੀਣਾਸਵਵਸੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਖੀਣਾਸਵਗ੍ਗਹਣੇਨ ਝਾਨਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਨਿਜ੍ਝਾਨਕਾਨੰ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਖੀਣਾਸਵਵਸੇਨ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਖਨ੍ਧਕਭਾਣਕਾਨੰ ਮਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਾਯ**ਮ੍ਪਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੦੩) ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਦੀਘਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯੰ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੧੬੧) ਪਨ ''ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤੇਹਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੇਹਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ, ਤੇਵਿਜ੍ਜੇਹਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ, ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕੇਹਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੰ ਅਟ੍ਠਾਸੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਧਾਪਿ **ਸਾਸਨਨ੍ਤਰਧਾਨਕਥਾਯੰ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੩੦) ''ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮੇਵ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਤਤੋ ਤਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਤਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਨੋ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯਟ੍ਠਕਥਾਯਂ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੧੫੬) ਪਨ ''ਪਠਮਬੋਧਿਯਞ੍ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਅਥ ਕਾਲੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਂਸੁ, ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਤੋ ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਪਤ੍ਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਾਪੁਣਿਂਸੁ। ਇਦਾਨਿ ਕਾਲੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਆਸਵਕ੍ਖਯਮਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਫਲਂ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਂ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਮ੍ਪਿ ਪਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪ੍ਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਭਾਣਕਾਨਂ ਮਤਮੇਵ ਆਚਰਿਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਹਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸੇਵ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਵਿਰੋਧਪ੍ਪਸਙ੍ਗੋ ਸਿਯਾਤਿ।

ਤਾਨਿਯੇਵਾਤਿ ਤਾਨਿਯੇਵ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਮੂਲਕਂ ਸਾਸਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਨ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਤਿ ਪਟਿਵੇਧੋ ਅਤ੍ਥੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨ੍ਤਰਹਿਤਾਯ ਅਧਿਗਮੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ। ਕਿਂਕਾਰਣਾ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮਸ੍ਸ। ਇਤਿ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਤੋਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੇਵ ਪਮਾਣਂ। ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਗੋਤਮੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪-੫. ਦੀਘਜਾਣੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੫੪-੫੫. ਚਤੁਤ੍ਥੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੨੬੫) **ਏਕੇਨ ਭੋਗੇ ਭੁਞ੍ਜੇਯਜਾ**ਤਿ ਏਕੇਨ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਭੋਗੇ ਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ, ਵਿਨਿਭੁਞ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ** ਦ੍ਵੀਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਕਸਿਵਣਿਜ੍ਜਾਦਿਕਮ੍ਮਂ ਪਯੋਜੇਯ੍ਯ। **ਨਿਧਾਪੇਯਜਾ**ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਨਿਧੇਤ੍ਵਾ ਠਪੇਯ੍ਯ, ਨਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਭੂਮਿਗਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪੇਯਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਆਪਦਾਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਕੁਲਾਨਞ੍ਹਿ ਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਏਕਸਦਿਸਂ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਰਾਜਅਗ੍ਗਿਚੋਰਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਆਪਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਪਦਾਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਸੁ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਕਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਨਿਧਾਪੇਯਜਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਕਤਰਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਂ ਕਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ''ਭੋਗੇ ਭੁਞ੍ਜੇਯਜਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਕੋਟ੍ਠਾਸਂ। ਤਤੋ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਨਮ੍ਪਿ ਕਪਣਦ੍ਧਿਕਾਨਮ੍ਪਿ ਦਾਨਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ, ਪੇਸਕਾਰਨ੍ਹਾਪਿਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਵੇਤਨਂ ਦਾਤਬ੍ਬਂ। ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕਪਣਦ੍ਧਿਕਾਦੀਨਂ ਦਾਨਵਸੇਨ ਚੇਵ, ਅਧਿਵਤ੍ਥਦੇਵਤਾਦੀਨਂ ਪੇਤਬਲਿਵਸੇਨ, ਨ੍ਹਾਪਿਤਾਦੀਨਂ ਵੇਤਨਵਸੇਨ ਚ ਵਿਨਿਯੋਗੋਪਿ ਉਪਯੋਗੋ ਏਵ।

ਅਪੇਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਪੇਨ੍ਤਾ ਵਾ ਏਤੇਹੀਤਿ ਅਪਾਯਾ, ਅਪਾਯਾ ਏਵ ਮੁਖਾਨਿ ਦ੍ਵਾਰਾਨੀਤਿ **ਅਪਾਯਮੁਖਾਨਿ। ਵਿਨਾਸਦ੍ਵਾਰਾਨੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਪਞ੍ਚਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਦੀਘਜਾਣੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬-੮. ਭਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੫੬-੫੮. ਛਟ੍ਠੇ ਗਬ੍ਭਵਾਸੋ ਇਧ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ ਗਬ੍ਭੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਆਹ **"ਗਬ੍ਭੋਤਿ ਗਬ੍ਭਵਾਸੋ**"ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮਾਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਭਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੫੯-੬੦. ਨਵਮੇ **ਦਾਨਂ ਦਦਨ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਾਨਂ। ਉਪਧੀ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ, ਉਪਧੀਸੁ ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ, ਉਪਧਯੋ ਵਾ ਵਿਪਾਕਾ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਉਪਧਿਵਿਪਾਕਂ। ਸਙ੍ਘੇ ਦਿਨ੍ਨਂ ਮਹਪ੍ਫਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਿਯਸਙ੍ਘੇ ਦਿਨ੍ਨਂ ਵਿਪ੍ਫਾਰਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਪੁਲਫਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦਸਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਪੁਗ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਗੋਤਮੀਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੭) ੨. ਭੂਮਿਚਾਲਵੱਗ੍ਗੋ

੧-੫. ਇਚ੍ਛਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੬੧-੬੫. ਸਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ। ਪਞ੍ਚਮੇ (ਦੀ॰ਨਿ॰ਟੀ॰ ੨.੧੭੩) ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਅਭਿਭੁ, ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ, ਞਾਣਂ ਵਾ। ਅਭਿਭੁ ਆਯਤਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ,** ਝਾਨਂ। ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਆਯਤਨਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ**। ਅਥ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਭਵਨਤੋ ਅਭਿਭੁ ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਸੁਖਵਿਸੇਸਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਭਾਵਤੋ ਚਾਤਿਪਿ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਂ **ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ**। ਤੇਨਾਹ **"ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਾਨੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਤਾਨਿ ਹੀ**ਤਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਸਞ੍ਞਿਤਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ। ''ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਿਯਤਾਯਾ''ਤਿ ਇਦਂ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਕਥਂ? **ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਿਯਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਭਿਭਵਨ੍ਤਿ**। ਞਾਣਬਲੇਨੇਵ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਭਵਨਂ ਵਿਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਭਿਭਵੋਪੀਤਿ।

ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ, ਨ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ। ਨ ਹਿ ਪਟਿਭਾਗਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਅਪ੍ਪਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਵਿਸਯਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ। **ਤਂ ਪਨ** ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ **ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ,** ਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਂ ਵਿਯ ਵਿਸੁਦ੍ਧਂ।

ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਯਥਾਲਦ੍ਧਾਨਿ ਸੁਪ੍ਪਸਰਾਵਮਤ੍ਤਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਵਡ੍ਢਿਤਾਨੀ"**ਤਿ। **ਪਰਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇ**ਵਾਤਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੋਗੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਵਸੇਨੇਵ **ਇਦਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ** ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਤ੍ਤਤਾ ਹੇਤ੍ਥ ਅਭਿਭਵਨਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ। ਵਣ੍ਣਾਭੋਗੇ ਸਤਿਪਿ ਅਸਤਿਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਭਾਵਨਾ ਨਾਮ ਤਿਕ੍ਖਪਞ੍ਞਸ੍ਸੇਵ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸਾਤਿ ਆਹ **"ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ"**ਤਿ। **ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਭਿਭਵਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਧਿਗਮਸਮਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾਝਾਨੁਪ੍ਪਾਦਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤੀ"**ਤਿ। **ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਾਭਾਵਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਵਚਨਮੇਤਂ। ਯੋ ''ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਤੋਪਿ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸੇਵ ਅਭਿਭਾਯਤਨਭਾਵਨਾ। **ਏਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ। **ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤੀ**ਤਿ ਭਾਵਨਂ ਅਪ੍ਪਨਂ ਨੇਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਕੇਚਿ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇ ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਯੇ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤੇਨ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਜਵਨਵਾਰਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਪਕ੍ਖਿਕਾ ਏਵ, ਤਦਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਭਵਙ੍ਗਪਰਿਵਾਸੇਨ ਉਪਚਾਰਾਸੇਵਨਾਯ ਚ ਵਿਨਾ ਅਪ੍ਪਨਾ ਹੋਤਿ, ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਤਿਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਹਿ ਪਾਰਿਵਾਸਿਕਕਮ੍ਮੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰੋ ਇਚ੍ਛਿਤੋ, ਨਾਪਿ ਮਹਗ੍ਗਤਪ੍ਪਮਾਣਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਵਿਯ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨੇ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਧਿਗਮਤੋ ਪਰਂ ਕਤਿਪਯਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਵਸਾਨੇ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੋ ''ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨਂ ਪਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨਾ''ਤਿ ਚ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਿਕਮਿਦਂ ਵਚਨਂ, ਨ ਨੀਤਤ੍ਥਂ। ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਨ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਤਦਾ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਆਭੋਗਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਆਭੋਗੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਭਾਵਨਾਯ ਵਸੇਨ ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਭਿਭਵਨਾਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੦੪) ਪਨ ''ਇਮਿਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭੋਗੋ ਕਥਿਤੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਂ ਤਥਾ ਆਭੋਗਾਭਾਵੇ ਕਸ੍ਮਾ ''ਝਾਨਸਞ੍ਞਾਯਪੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਭਿਭਵਨ...ਪੇ॰... ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ।

ਵਡ੍ਢਿਤਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਵਿਪੁਲਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਨ ਏਕਙ੍ਗੁਲਦ੍ਵਙ੍ਗੁਲਾਦਿਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਂ ਪਾਪਿਤਾਨੀਤਿ ਤਥਾਵਡ੍ਢਨਸ੍ਸੇਵੇਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਮਹਨ੍ਤਾਨੀ**"ਤਿ। **ਭਤ੍ਤਵਡ੍ਢਿਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਭੁਞ੍ਜਨਭਾਜਨੇ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਂ ਭਤ੍ਤਂ, ਏਕਾਸਨੇ ਪੁਰਿਸੇਨ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਭਤ੍ਤਤੋ ਉਪਡ੍ਢਭਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਰੂਪੇ ਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ, ਨ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ **ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ**। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਝਾਨਂ ਵਦਤਿ। ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨਮੇਵੇਤ੍ਥ **ਅਲਾਭਿਤਾ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਵ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** (ਧ॰ ਸ॰ ੨੦੪-੨੦੯) ਪਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਧ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ''ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਇਧ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨੇਵ ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਨਿਯਮਤੋਵ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ'ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਮਤ੍ਤਮੇਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਸਹਿਤਾਨਿ ਚ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ''ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਸੋ ਪਰਿਯਾਯੋ ''ਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ, ਤਾਨਿ ਚੇ ਕਦਾਚਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਕਥਾ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਣ੍ਣਾਭੋਗਰਹਿਤਾਨਿ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਥਾ ਸਹਿਤਾਨਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਹਿ ਉਭਯਤ੍ਥ ਅਭਿਭਵਨਵਿਸੇਸੋਤਿ, ਤਥਾ ਇਧ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਵਨਪਰਿਯਾਯੋ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਠਮਦੁਤਿਯਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਪਠਮਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਦੁਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਵਣ੍ਣਾਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਤਤਿਯਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਚ ਅਭਿਭਵਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ** (ਧ॰ ਸ॰ ੨੦੪-੨੦੯, ੨੪੭-੨੪੯) ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਤ੍ਤਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਅਸਙ੍ਕਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਦੇਸਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਦੇਤਂ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਆਗਤਸ੍ਸ ਅਭਿਭਾਯਤਨਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਵਚਨਤੋ ''ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਵਿਮੋਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਸਾਧਾਰਣਵਚਨਭਾਵਤੋ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ। ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ''ਤਿ ਇਦਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਕਤ੍ਥਚਿਪਿ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਵਚਨਂ। ਤੇਨ ਯਂ ਅਞ੍ਞਹੇਤੁਕਂ, ਤਂ ਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਹੇਤੁਕਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਏਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਚਨਂ, ਨ ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਰਣਂ ਮਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤਾ ਚ ਤੇਸਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੂਪਾਨਂ ਵਿਯ ਅਵਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ ਚ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਪਰਿਯਾਯਕਥਾਭਾਵਤੋ। ''ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਨ ਨੀਲਾਦਿਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਚੇ? ਤਂ ਨ। ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ ਨੀਲਾਦਿਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਾਨਂ ਪਰਿਤ੍ਤਤਾ ਵਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਤਾ ਵਾ ਅਭਿਭਵਨਕਾਰਣਂ, ਅਥ ਖੋ ਨੀਲਾਦਿਭਾਵੋ ਏਵਾਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਕਸਿਣਰੂਪੇਸੁ ਯਂ ਯਂ ਚਰਿਤਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਇਮੇਸੁ ਪਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਨੀਲਵਣ੍ਣਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਵਸੇਨ। **ਵਣ੍ਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਭਾਵਵਣ੍ਣਵਸੇਨ। **ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਤਾਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤਾਵਸੇਨ। **ਓਭਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਪ੍ਪਭਾਸਤਾਯ ਅਵਭਾਸਨਵਸੇਨ।

ਇਚ੍ਛਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਵਿਮੋਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੬੬. ਛਟ੍ਠੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੨੯) **ਕੇਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਕੇਨ ਸਭਾਵੇਨ। ਸਭਾਵੋ ਹਿ ਞਾਣੇਨ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਰਣੀਯਤੋ ਞਾਤਬ੍ਬਤੋ ''ਅਤ੍ਥੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਏਵ ਤ੍ਥ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਟ੍ਠ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਅਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਕਂ ਸਵਿਸੇਸਂ ਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ। ਏਤੇਨ ਸਤਿਪਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਭਾਵੇ ਯੇਨ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਤਂ ਝਾਨਂ ਸਾਤਿਸਯਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਸੋ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੋ ਦੀਪਿਤੋ। ਭਵਤਿ ਹਿ ਸਮਾਨਜਾਤਿਯੁਤ੍ਤੋਪਿ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਵਿਸੇਸੋ। ਯਥਾ ਤਂ ਸਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਥਾ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤਾਯ ਏਵ ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਤਾਯ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨਪਿ **ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ**। ਤੇਨਾਹ **“ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿ। **ਅਯਂ ਪਨਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ **ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ** ਨਿਰੋਧੇ **ਨਤ੍ਥਿ**। ਕੇਵਲੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਟ੍ਠੋ ਏਵ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਂ ਸਯਮੇਵ ਪਰਤੋ ਵਕ੍ਖਤਿ।

ਰੂਪੀਤਿ ਯੇਨਾਯਂ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਨ ਰੂਪੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤਂ ਯਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠਰੂਪਂ ਹੋਤਿ, ਯੇਨ ਵਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਰੂਪੇਨ ''ਰੂਪੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ ਰੂਪੀਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤਿਸਯਤ੍ਥਦੀਪਨਤੋ, ਤਦੇਵ ਸਸਨ੍ਤਤਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਰੂਪਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਂ ਇਧ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪਿਭਾਵਸਾਧਕਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ”**ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪਜ੍ਝਾਨਂ ਰੂਪਂ** ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ। **ਰੂਪਾਨੀ**ਤਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਪਦਲੋਪੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਨੀਲਕਸਿਣਾਦੀਨਿ ਰੂਪਾਨੀ”**ਤਿ। ਰੂਪੇ ਕਸਿਣਰੂਪੇ ਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ , ਸਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ, ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਝਾਨਂ ਵਦਤਿ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ **ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ**। ਤੇਨਾਹ **“ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਨ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ”**ਤਿਆਦਿ।

ਅਨ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਨਾਯਂ “ਸੁਭ”ਨ੍ਤਿ ਆਭੋਗੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗਵਸੇਨ ਤਥਾ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਸਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਏਵਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਥਾਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਪਤ੍ਤਿਚੋਦਨਾ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੇਸੁ ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਤਤ੍ਥ ਕਤਾਧਿਕਾਰਾਨਂ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਤਥਾ ਤਤਿਯੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਭਾਵਨਾ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਤੋ ਦਹਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਸੁਭਤੋ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੨-੨੧੩) ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਭਾਵਨਾ ''ਸੁਭਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਯਿਦਂ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸਬ੍ਬਸੋਤਿ ਅਨਵਸੇਸਤੋ। ਨ ਹਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਏਕਦੇਸੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਵਸਿਸ੍ਸਤਿ। **ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਯਥਾਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਨਿਰੋਧਿਤਤ੍ਤਾ। **ਉਤ੍ਤਮੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮ** ਅਰਿਯੇਹੇਵ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਅਰਿਯਫਲਪਰਿਯੋਸਾਨਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਚ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੬੭. ਸਤ੍ਤਮੇ ਅਨਰਿਯਾਨਂ ਲਾਮਕਾਨਂ ਵੋਹਾਰੋ **ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰੋ। ਦਿਟ੍ਠਵਾਦਿਤਾ**ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਂ ਮਯਾਤਿ ਏਵਂ ਵਾਦਿਤਾ। ਏਵਂ ਸੇਸੇਸੁਪਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਤਂਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਨਾਹ **“ਯਾਹਿ ਚੇਤਨਾਹੀ”**ਤਿਆਦਿ।

ਅਨਰਿਯਵੋਹਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਪਰਿਸਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੬੯. ਨਵਮੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੭੨) ਸਮਾਗਨੁਬ੍ਬਤੋ, ਸਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਵਾ ਸਮਾਗਮੋ, ਪਰਿਸਾ। ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਪ੍ਪਮੁਖੋ ਸਮਾਗਮੋ **ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰਸਮਾਗਮੋ**। ਸੇਸਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਬਿਮ੍ਬਿਸਾਰ...ਪੇ॰... ਸਮਾਗਮਸਦਿਸਂ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਵ੍ਵੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁਪਿ ਲਬ੍ਭਤੇ**ਵ ਸਤ੍ਥੁ ਖਤ੍ਤਿਯਪਰਿਸਾਦਿਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ। ਆਦਿਤੋ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਥੁ ਭਾਸਨਂ **ਆਲਾਪੋ,** ਕਥਨਪ੍ਪਟਿਕਥਨਂ **ਸਲ੍ਲਾਪੋ**। ਧਮ੍ਮੂਪਸਂਹਿਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾਪਟਿਪੁਚ੍ਛਾ **ਧਮ੍ਮਸਾਕਚ੍ਛਾ। ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਕਥਿਤਂ** ਸਣ੍ਠਾਨਪਰਿਯਾਯਤ੍ਤਾ ਵਣ੍ਣ-ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ''ਮਹਨ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਿਰਾਜਵਣ੍ਣਂ ਅਭਿਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੮) ਵਿਯ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਉਭਯਪਦਾਪੇਕ੍ਖਂ ''ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਸਣ੍ਠਾਨਂ ਵਿਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਂ ਤੇਸਂ ਕੇਵਲਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਏਵਾ''ਤਿ। ਨਾਪਿ ਆਮੁਤ੍ਤਮਣਿਕੁਣ੍ਡਲੋ ਭਗਵਾ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸਰਾ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਸ੍ਸਰਾ। **ਗਗ੍ਗਰਸ੍ਸਰਾ**ਤਿ ਜਜ੍ਜਰਿਤਸ੍ਸਰਾ। **ਭਾਸਨ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਭਾਸਾਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਭਾਸਂ। **ਵੀਮਂਸਾ**ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਨਾ। **ਕਿਮਤ੍ਥਂ...ਪੇ॰... ਦੇਸੇਤੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਨਨੁ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੇ ਕਥਿਤੇ ਤੇਸਂ ਸਾਤਿਸਯੋ ਪਸਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਯੇਸਂ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾਵ ਧਮ੍ਮੇ ਕਥਿਤੇ ਪਸਾਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਜਾਨਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਤਾਦਿਸੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਤਥਾ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਯੋਜਨਮਾਹ "**ਵਾਸਨਤ੍ਥਾਯਾ**"ਤਿ। **ਏਵਂ ਸੁਤੋਪੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਦੇਸਕੋ ਅਵਿਞ੍ਞਾਤਾਗਮਨੋਪਿ ਸੁਤੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਸੁਧਮ੍ਮਤਾਯੇਵ **ਅਨਾਗਤੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ** ਸੁਣਨ੍ਤਸ੍ਸ।

ਪਰਿਸਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਭੂਮਿਚਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੭੦. ਦਸਮੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੬੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੫.੮੨੨) **ਉਦੇਨਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚੇਤਿਯਟ੍ਠਾਨੇ**ਤਿ ਉਦੇਨਸ੍ਸ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਆਯਤਨਭਾਵੇਨ ਇਟ੍ਠਕਾਹਿ ਕਤੇ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਟ੍ਠਾਨੇ। **ਕਤਵਿਹਾਰੋ**ਤਿ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਕਤਵਿਹਾਰੋ। **ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਪੁਰਿਮਵੋਹਾਰੇਨ ''ਉਦੇਨਂ ਚੇਤਿਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਗੋਤਮਕਾਦੀਸੁਪੀ**ਤਿ ''ਗੋਤਮਕਂ ਚੇਤਿਯ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ। **ਏਸੇਵ ਨਯੋ**ਤਿ ਚੇਤਿਯਟ੍ਠਾਨੇ ਕਤਵਿਹਾਰਭਾਵਂ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ **ਸਤ੍ਤਮ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਕਿਸ੍ਸ ਰਞ੍ਞੋ ਧੀਤਰੋ ਸਤ੍ਤ ਕੁਮਾਰਿਯੋ ਸਂਵੇਗਜਾਤਾ ਗੇਹਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਂਸੁ, ਤਂ ਠਾਨਂ "**ਸਤ੍ਤਮ੍ਬਂ ਚੇਤਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਬਹੁਪਾਰੋਹੋ ਏਕੋ ਨਿਗ੍ਰੋਧਰੁਕ੍ਖੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਧਿਵਤ੍ਥਂ ਦੇਵਤਂ ਬਹੂ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਪੁਤ੍ਤੇ ਪਤ੍ਥੇਨ੍ਤਿ, ਤਦੁਪਾਦਾਯ ਤਂ ਠਾਨਂ "**ਬਹੁਪੁਤ੍ਤਕਂ ਚੇਤਿਯ**"ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। **ਸਾਰਨ੍ਦਸ੍ਸ** ਨਾਮ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਸਿਤਟ੍ਠਾਨਂ, **ਚਾਪਾਲਸ੍ਸ** ਨਾਮ ਯਕ੍ਖਸ੍ਸ ਵਸਿਤਟ੍ਠਾਨਂ, ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵੇਤਾਨਿ ਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪੁਬ੍ਬਦੇਵਤਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਵੋਹਾਰੇਨ ਵੋਹਰਿਤਾਨਿ, ਭਗਵਤੋ ਵਿਹਾਰੇ ਕਤੇਪਿ ਤਥੇਵ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ। **ਰਮਣੀਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਤਾਵ ਭੂਮਿਭਾਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸੁਲਭਪਿਣ੍ਡਤਾਯ ਰਮਣੀਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਿਹਾਰਾਨਂ ਪਨ ਨਗਰਤੋ ਨਾਤਿਦੂਰਤਾਯ ਨਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਤਾਯ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਾਕਿਣ੍ਣਵਿਹਾਰਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਛਾਯੂਦਕਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਵਿਵੇਕਪਤਿਰੂਪਤਾਯ ਚ ਰਮਣੀਯਤਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵਡ੍ਢਿਤਾਤਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਵਸੇਨ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਿਤਾ। **ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਤਾ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਬਹੁਲੀਕਰਣੇਨ ਅਪਰਾਪਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ। **ਯੁਤ੍ਤਯਾਨਂ ਵਿਯ ਕਤਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਯੁਤ੍ਤਮਾਜਞ੍ਞਯਾਨਂ ਛੇਕੇਨ ਸਾਰਥਿਨਾ ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਂ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਯਥਾਰੁਚਿ ਪਵਤ੍ਤਿਰਹਤਂ ਗਮਿਤਾ। **ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ। **ਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਕਤਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਸੋਧਨੇਨ ਇਦ੍ਧਿਵਿਸਯਤਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਤੋ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤਪਰਿਸ੍ਸਯਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਕਤਾ। **ਅਧਿਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਪਟਿਪਕ੍ਖਦੂਰੀਭਾਵਤੋ ਸੁਭਾਵਿਤਭਾਵੇਨ ਤਂਤਂਅਧਿਟ੍ਠਾਨਯੋਗ੍ਗਤਾਯ ਠਪਿਤਾ। **ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚਿਤਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਭਾਵਨੁਪਚਯਂ ਗਮਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਵਡ੍ਢਿਤਾ**"ਤਿ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮਾਰਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਇਦ੍ਧਿਭਾਵਨਾਯ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਂਸੇਵਿਤਾ।

ਅਨਿਯਮੇਨਾਤਿ ''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚੀ''ਤਿ ਅਨਿਯਮਵਚਨੇਨ। **ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ''ਤਥਾਗਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ। **ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣ**ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੦; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਭਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੪੦) ਪਰਮਾਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਵਦਤਿ। ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਰਮਾਯੁ ਨਾਮ, ਕਥਂ ਵਾ ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਯੋ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵਵਿਸੇਸੇ

ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਭਵਪਤ੍ਥਨੂਪਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਸਰੀਰਾਵਯਵਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਪ੍ਪਮਾਣਾਦਿਵਿਸੇਸਾ ਵਿਯ ਤਂਤਂਗਤਿਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਗਬ੍ਭਸੇਯ੍ਯਕਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਰੂਪਾਵਚਰਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਉਤੁਭੋਜਨਾਦਿਉਤੁਆਦਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਪਚ੍ਚਯੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤੋ ਵਿਪਾਕਪ੍ਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਠਿਤਿਕਾਲਨਿਯਮੋ। ਸੋ ਯਥਾਸਕਂ ਖਣਮਤ੍ਤਾਵਟ੍ਠਾਯੀਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਠਪਨਾਕਾਰਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਨਿ ਰੂਪਾਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਤੇਸਂ ਖਣਠਿਤਿਯਾ ਏਵ ਕਾਰਣਭਾਵੇਨ ਅਨੁਪਾਲਕਾਨਿ, ਅਥ ਖੋ ਯਾਵ ਭਵਙ੍ਗੁਪਚ੍ਛੇਦਾ ਅਨੁਪਬਨ੍ਧਸ੍ਸ ਅਵਿਚ੍ਛੇਦਹੇਤੁਭਾਵੇਨਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਯੁਹੇਤੁਕਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣੂਪਚਾਰੇਨ ਆਯੁ, ਉਕ੍ਕਂਸਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਪਰਮਾਯੂਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਦੇਵਾਨਂ ਨੇਰਯਿਕਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨਞ੍ਚ ਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ। ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨਂ ਪਨ ਏਕਨ੍ਤਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇਵ, ਅਵਸਿਟ੍ਠਮਨੁਸ੍ਸਪੇਤਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨਂ ਪਨ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਕਮ੍ਮਬਹੁਲੇ ਕਾਲੇ ਤਂਕਮ੍ਮਸਹਿਤਸਨ੍ਤਾਨਜਨਿਤਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਤਂਮੂਲਕਾਨਞ੍ਚ ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਸਮਵਿਸਮਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਦਿਜਨਿਤਉਤੁਆਹਾਰਾਦਿਸਮਵਿਸਮਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਚਿਰਾਚਿਰਕਾਲਤੋ ਅਨਿਯਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਂ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਸਿਦ੍ਧਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਤਂਤਂਗਤਿਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਿਸੇਸਨਿਯਮੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਸ੍ਸਵਾਦੀਹਿ, ਤਥਾ ਆਦਿਤੋ ਗਹਣਸਿਦ੍ਧਿਯਾ। ਏਵਂ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨਂ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਟ੍ਠਿਤਿਕਾਲਂ ਦਸ੍ਸਨਾਨੁਸ੍ਸਵੇਹਿ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤਂਪਰਮਤਂ ਅਜ੍ਝੋਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਆਦਿਤੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਯਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਯਥਾ ਤਂਤਂਉਪਪਤ੍ਤਿਨਿਯਤਵਣ੍ਣਾਦਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਸਮਤ੍ਥਂ, ਏਵਂ ਨਿਯਤਾਯੁਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਸੁ ਉਪਪਤ੍ਤੀਸੁ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਵਿਪਾਕਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੇ ਸਮਤ੍ਥਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਤਂ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ**”ਤਿ।

ਮਹਾਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨ ‘‘ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚਰਿਮਭਵੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਯਿਨੋ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖੇਯ੍ਯਾਯੁਕਤਾਸਂਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਂ ਹਦਯੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਪਰਿਸ੍ਸਯਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾ ਏਵਾਤਿ ਇਮਂ ਭਦ੍ਦਕਪ੍ਪਮੇਵ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਅਵੋਚ। **ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ਯਥਾ ਇਦ੍ਧਿਬਲੇਨ ਜਰਾਯ ਨ ਪਟਿਘਾਤੋ, ਏਵਂ ਤੇਨ ਮਰਣਸ੍ਸਪਿ ਨ ਪਟਿਘਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨਮੇਵਾਤਿ। ‘‘ਕ੍ਵ ਸਰੋ ਖਿਤ੍ਤੋ, ਕ੍ਵ ਚ ਨਿਪਤਿਤੋ’’ਤਿ ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੇਨਪਿ ਥੇਰਵਾਦੇਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਚਨਮੇਵ ਸਮਤ੍ਥਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਯੋ ਪਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ…ਪੇ॰… ਨਿਯਾਮਿਤ**”ਨ੍ਤਿ।

ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਤਿ ਥੂਲੇ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਨੇ। ਥੂਲਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਨਞ੍ਚੇਤਂ ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪ’’ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਂ ਕਪ੍ਪਂ ਅਵਟ੍ਠਾਨਯਾਚਨਾਯ, ਯਦਿਦਂ ‘‘ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਕਪ੍ਪਂ ਅਵਟ੍ਠਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਿਭਾਵਨਂ। **ਓਭਾਸੇ**ਤਿ ਪਾਕਟਵਚਨੇ। ਪਾਕਟਵਚਨਞ੍ਚੇਤਂ, ਯਦਿਦਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਕਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਂ। **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਏਵਂ ਅਭਿਭੂਤਚਿਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਪਨ ਅਭਿਭਵੋ ਮਹਤਾ ਉਦਕੋਘੇਨ ਅਪ੍ਪਕਸ੍ਸ ਉਦਕਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਂ ਵਿਯ ਅਹੋਸੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟਚਿਤ੍ਤੋ**”ਤਿ। **ਅਞ੍ਞੋ**ਤਿ ਥੇਰਤੋ, ਅਰਿਯੇਹਿ ਵਾ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਯੋ ਕੋਚਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਯਥਾ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਤ੍ਥਾਨਤ੍ਥਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਭਗਵਤਾ ਕਤਨਿਮਿਤ੍ਤੋਭਾਸਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਮਾਰੋ ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਤਿ ਅਸੁਭੇ ‘‘ਸੁਭ’’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ਦੁਕ੍ਖੇ ‘‘ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸੋਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਇਤਰੇ ਅਟ੍ਠ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਪਹੀਨਾ, ਤਥਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ। **ਅਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ। **ਮਦ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਫੁਸਨਮਤ੍ਤੇਨ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਤੇਨ ਮਦ੍ਦਿਤੇ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਰਣਮੇਵ ਸਿਯਾ। **ਕਿਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ,** ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਨਨੁ ਏਸ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਸ੍ਸ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋਤਿ? ਸਚ੍ਚਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਨ ਵਿਬਾਧਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ। ਵਿਬਾਧਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਨ ਇਧ ‘‘ਕਿਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹਦਯਮਦ੍ਦਨਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਤ੍ਤਾ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤੋਭਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ‘‘ਤਿਟ੍ਠਤੁ

ਭਗਵਾ ਕਪ੍ਪ''ਨ੍ਤਿ ਸਕਲਕਪ੍ਪਂ ਅਵਟ੍ਠਾਨਯਾਚਨਾਯ ''ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ ਭਾਵਿਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞਾਪਦੇਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਤੁਰਿਦ੍ਧਿਪਾਦਭਾਵਨਾਨੁਭਾਵੇਨ ਕਪ੍ਪਂ ਅਵਟ੍ਠਾਨਸਮਤ੍ਥਤਾਵਸੇਨ ਸਞ੍ਞੁਪ੍ਪਾਦਨਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਉਜੁਕਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਭਾਵਨਂ ਓਭਾਸੋ। **ਜਾਨਨ੍ਤੋਯੇਵਾ**ਤਿ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਭਾਵਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋਯੇਵ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਪਰਾਧਹੇਤੁਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸੋਕੋ ਤਨੁਕੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਬਲਵਾਤਿ ਆਹ "**ਦੋਸਾਰੋਪਨੇਨ ਸੋਕਤਨੁਕਰਣਤ੍ਥ**"ਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਪਨ ਥੇਰੋ ਮਾਰੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤਚਿਤ੍ਤਕਾਲੇ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਪਚ੍ਛਾ ਜਾਨਾਤੀਤਿ? ਨ ਜਾਨਾਤਿ ਸਭਾਵੇਨ, ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪਨ ਜਾਨਾਤਿ।

ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ, ਆਨਨ੍ਦਾਤਿ ਯਸ੍ਮਾ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ਇਧਾਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਗਚ੍ਛ ਤ੍ਵਂ ਯਥਾਰੁਚਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ। ਤੇਨਾਹ "**ਯਸ੍ਸਦਾਨਿ ਕਾਲਂ ਮਞ੍ਞਸੀ**"ਤਿ। **ਅਨਤ੍ਥੇ ਨਿਯੋਜੇਨ੍ਤੋ** ਗੁਣਮਾਰਣੇਨ **ਮਾਰੇਤਿ,** ਵਿਰਾਗਵਿਬਨ੍ਧਨੇਨ ਵਾ ਜਾਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਂ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ "**ਮਾਰੇਤੀਤਿ ਮਾਰੋ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤਿ ਵਿਯ ਪਾਪਤਾਯ **ਪਾਪਿਮਾ**। ਕਣ੍ਹਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਕਣ੍ਹੋ**। ਵਿਰਾਗਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਅਨ੍ਤਕਰਣਤੋ **ਅਨ੍ਤਕੋ**। ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਨ ਮੁਞ੍ਚਤੀਤਿ **ਨਮੁਚਿ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਾਰਪਾਸੇਨ ਪਮਤ੍ਤੇ ਬਨ੍ਧਤਿ, ਪਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਬਨ੍ਧੂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਮਤ੍ਤਬਨ੍ਧੁ**। ਸਤ੍ਤਮਸਤ੍ਤਾਹਤੋ ਪਰਂ ਸਤ੍ਤ ਅਹਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਟ੍ਠਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ**"ਤਿ ਨ ਪਨ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸਤ੍ਤਾਹਾਦਿ ਵਿਯ ਨਿਯਤਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਮਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਸ ਨਾਮ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਸਤ੍ਤਮਸਤ੍ਤਾਹਸ੍ਸ ਹਿ ਪਰਤੋ ਅਜਪਾਲਨਿਗ੍ਰੋਧਮੂਲੇ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਚ ਦੇਵਰਞ੍ਞੋ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ''ਇਦਾਨਿ ਸਤ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਮਮ ਵਿਸਯਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਪੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਦੋਮਨਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਹਨ੍ਦ ਦਾਨਾਹਂ ਨਂ ਉਪਾਯੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਪੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਮਨੋਰਥੋ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਮਮ ਚ ਮਨੋਰਥੋ ਇਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਠਿਤੋ ''ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤੁ ਦਾਨਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭਗਵਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਯਾਚਿ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਅਟ੍ਠਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਦਿਵਸਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਭਗਵਾ ਚਸ੍ਸ** ਅਤਿਬਨ੍ਧਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋਪਿ ਤਂ ਅਨਾਵਿਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਅਕਾਲਭਾਵਮੇਵ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤੋ ਯਾਚਨਂ **ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿ**। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਤਾਵਾਹਾ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ।

ਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਬਜਤ੍ਤਾਤਿ ਸਚ੍ਚਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਵੇਯਜਤ੍ਤਿਯੇਨ ਬਜਤ੍ਤਾ। **ਤਥੇਵ ਵਿਨੀਤਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨੇਵ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਨਯੇਨ ਵਿਨੀਤਾ। **ਤਥਾ ਵਿਸਾਰਦਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮੇਨੇਵ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਸਾਰਦਾ, ਸਾਰਜ੍ਜਕਰਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਦਿਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਗਮੇਨ ਵਿਸਾਰਦਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਸ ਸੁਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂ ਇਧ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਸੁਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤੇਪਿਟਕਵਸੇਨਾ**"ਤਿ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਪਿਟਕਾਨਂ ਸਮੂਹੋ **ਤੇਪਿਟਕਂ** , ਤੀਣਿ ਵਾ ਪਿਟਕਾਨਿ ਤਿਪਿਟਕਂ, ਤਿਪਿਟਕਮੇਵ **ਤੇਪਿਟਕਂ,** ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ। **ਤਮੇਵਾ**ਤਿ ਯਂ ਤਂ ਤੇਪਿਟਕਂ ਸੋਤਬ੍ਬਭਾਵੇਨ ''ਸੁਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਮੇਵ। **ਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਂ। **ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸੀਹਵਸਂ ਵਿਯ ਅਵਿਨਸ੍ਸਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੁਪ੍ਪਗੁਣਸੁਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ ਹਦਯੇ ਠਪੇਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਧਮ੍ਮਧਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਟਿਵੇਧਧਮ੍ਮਵਸੇਨਪਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਥ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਨਵਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਸ੍ਸ। **ਅਨੁਧਮ੍ਮਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮਾਯ ਅਨੁਰੂਪਧਮ੍ਮਭੂਤਂ। **ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਪ੍ਪਟਿਪਦ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਤਮੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮਮਾਹ, ਛਬ੍ਬਿਧਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ ਵਾ। **ਅਨੁਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਪਦਾਯ ਅਨੁਰੂਪਂ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਤਂ ਅਪ੍ਪਿਛਤਾਦਿਧਮ੍ਮਂ। **ਚਰਣਸੀਲਾ**ਤਿ ਸਮਾਦਾਯ ਵਤ੍ਤਨਸੀਲਾ। ਅਨੁਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਵਾ **ਅਨੁਧਮ੍ਮਾ,** ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਚਰਣਸੀਲਾ। **ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯਵਾਦ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾਦਂ। ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਆਚਾਰਸਿਕ੍ਖਾਪਨੇਨ **ਆਚਰਿਯੋ,** ਭਗਵਾ, ਤਸ੍ਸ ਵਾਦੋ, ਚਤੁਸਚ੍ਚਦੇਸਨਾ।

ਆਚਿਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਆਦਿਤੋ ਕਥੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਉਗ੍ਗਹਿਤਨਿਯਾਮੇਨ ਪਰੇ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਾਚੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਾਲ਼ਿਂ ਸਮ੍ਮਾ ਪਬੋਧੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਜਾਨਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਸਙ੍ਕਾਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਟ੍ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪਕਾਰੇਹਿ ਠਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਵਿਵਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਵਟਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਵਿਭਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਂ ਗਮ੍ਭੀਰਂ ਉਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਕਟਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। **ਸਹਧਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮ**-ਸਦ੍ਦੋ ਕਾਰਣਪਰਿਯਾਯੋ ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੨੦) ਵਿਯਾਤਿ ਆਹ **"ਸਹੇਤੁਕੇਨ ਸਕਾਰਣੇਨ ਵਚਨੇਨਾ"**ਤਿ। **ਸਪ੍ਪਾਟਿਹਾਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਯਥਾ ਪਰਵਾਦਂ ਭਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਕਵਾਦੋ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ, ਏਵਂ ਹੇਤੁਦਾਹਰਣੇਹਿ ਯਥਾਧਿਗਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ"**ਤਿ, ਨਵਵਿਧਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਪਬੋਧੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਪਞ੍ਞਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ ਛ ਅਤ੍ਥਪਦਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ, ਆਦਿਤੋ ਪਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਛ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਦਾਨਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਤੇਪਿਟਕਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਸਂਵਣ੍ਣਨਾਨਯੇਨ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਨੇਤ੍ਤਿਯਂ** (ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੋ) ''ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚਾ''ਤਿ।

ਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਦਿਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਸਙ੍ਗਹਂ। **ਸਕਲਂ ਸਾਸਨਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਵਸੇਸਂ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨਭੂਤਂ ਸੇਟ੍ਠਚਰਿਯਂ। **ਸਮਿਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਝਾਨਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮਧਿਗਤਜ੍ਝਾਨਸੁਖਵਸੇਨ। **ਵੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਲ਼ਾਰਪਣੀਤਭਾਵੂਪਗਮੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਵੁਦ੍ਧਿਮੁਪਗਤਂ। **ਸਬ੍ਬਪਾਲਿਫੁਲ੍ਲਂ ਵਿਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ** ਅਭਿਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਾਹਿ ਸਾਸਨਾਭਿਵੁਦ੍ਧਿਯਾ ਮਤ੍ਥਕਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ। **ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ, ਪਤਿਟ੍ਠਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਟਿਵੇਧਵਸੇਨ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਹਿਤਨ੍ਤਿ **ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ**। ਤੇਨਾਹ **"ਮਹਾਜਨਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨਾ"**ਤਿ। ਪੁਥੁ ਪੁਥੁਲਂ ਭੂਤਂ ਜਾਤਂ, ਪੁਥੁ ਵਾ ਪੁਥੁਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਪੁਥੁਭੂਤਂ**। ਤੇਨਾਹ **"ਸਬ੍ਬਾ...ਪੇ॰.. ਪਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਕਾਸਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਟ੍ਠੁ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਆਦਿਕਲ੍ਯਾਣਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵੇਦਿਤਂ।

ਸਤਿਂ ਸੂਪਟ੍ਠਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਯਂ ਕਾਯਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਞ੍ਞਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਭਾਰੋ ਮਯਾ ਏਤ੍ਤਕਂ ਕਾਲਂ ਵਹਿਤੋ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਨ ਵਹਿਤਬ੍ਬੋ, ਏਤਸ੍ਸ ਅਵਹਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਚਿਰਤਰਂ ਕਾਲਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਭਾਰੋ ਸਮ੍ਭਤੋ, ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ। ਯਤੋ ਇਮੇ ਕਾਯਾਦਯੋ ਅਸੁਭਾਦਿਤੋ ਸਭਾਵਾਦਿਤੋ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਾਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿਂ ਯਤਾਤਥਂ ਵਿਸਯੇ ਸੁਟ੍ਠੁ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਞ੍ਞਿਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਭਾਰਸ੍ਸ ਵਹਨੇ ਪਯੋਜਨਭੂਤਂ ਅਤ੍ਤਹਿਤਂ ਤਾਵ ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਏਵ ਪਰਿਸਮਾਪਿਤਂ, ਪਰਹਿਤਂ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਵੇਨੇਯ੍ਯਵਿਨਯਂ ਪਰਿਸਮਾਪਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਇਦਾਨਿ ਮਾਸਤ੍ਤਯੇਨੇਵ ਪਰਿਸਮਾਪਨਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਾਯਂ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਭਾਗੇਨ ਨਿਚ੍ਛਯਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀ**ਤਿ ਆਯੁਨੋ ਜੀਵਿਤਸ੍ਸ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਂ ਨ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿ। ਤਂਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇਨੇਵ ਤੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਿਯਮਾਨਂ ਜੀਵਿਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ''ਨ ਪਵਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਤ੍ਥਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਠਾਨਮਹਨ੍ਤਤਾਯਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਮਹਨ੍ਤਤਾਯਪਿ **ਮਹਨ੍ਤੋ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪੋ**। ਤਤ੍ਥ ਠਾਨਮਹਨ੍ਤਤਾਯ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤਦਾ ਕਿਰ...ਪੇ॰... ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਾ ਪਨ ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਭੂਤਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਏਵ, ਨ ਯਾ ਕਾਚਿ। ਯਾ ਮਹਾਭਿਨੀਹਾਰਮਹਾਭਿਜਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਤਦਾਪਿ ਤਤ੍ਤਿਕਾਯ ਏਵ ਕਮ੍ਪਨੇ ਕਿਂ ਕਾਰਣਂ? ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਆਦਿਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ, ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣਂ ਚਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਮਬੁਦ੍ਧਾਨਮ੍ਪਿ ਤਾਵਤ੍ਤਕਮੇਵ ਜਾਤਿਕ੍ਖੇਤ੍ਤਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ, ਨਿਸ੍ਸਦ੍ਦਾ ਹੋਤਿ ਨਿਰਾਕੁਲਾ...ਪੇ॰... ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਆਭੁਜਤਿ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਪਕਮ੍ਪਤੀ''ਤਿ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੮੪-੯੧) ਚ ਆਦਿ। ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਛਪ੍ਪਕਾਰਪਵੇਧਨੇਨ ਅਵੀਤਰਾਗੇ ਭਿਂਸੇਤੀਤਿ ਭਿਂਸਨੋ, ਸੋ ਏਵ **ਭਿਂਸਨਕੋ**ਤਿ ਆਹ **"ਭਯਜਨਕੋ"**ਤਿ। **ਦੇਵਭੇਰਿਯੋ**ਤਿ ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਯਵਚਨਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਚਿ ਭੇਰੀ ''ਦੁਨ੍ਦੁਭੀ''ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਅਥ ਖੋ ਉਪ੍ਪਾਤਭਾਵੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਆਕਾਸਗਤੋ ਨਿਗ੍ਘੋਸਸਦ੍ਦੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਦੇਵੋ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦੇਵੋ**ਤਿ ਮੇਘੋ। ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਗਜ੍ਜਭਾਵੇਨ ਆਕਾਸਸ੍ਸ ਵਸ੍ਸਾਭਾਵੇਨ ਸੁਕ੍ਖਗਜ੍ਜਿਤਸਞ੍ਞਿਤੇ ਸਦ੍ਦੇ ਨਿਚ੍ਛਰਨ੍ਤੇ ਦੇਵਦੁਨ੍ਦੁਭਿਸਮਞ੍ਞਾ। ਤੇਨਾਹ **"ਦੇਵੋ ਸੁਕ੍ਖਗਜ੍ਜਿਤਂ ਗਜ੍ਜੀ"**ਤਿ।

ਪੀਤਿਵ◌ੇਗਵ◌ਿਸ੍ਸਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ''ਏਵ◌ਂ ਚਿਰਤਰਂ ਕਾਲਂ ਵਹਿਤੋ ਅਯਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਞ੍ਚਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਭਾਰੋ, ਇਦਾਨਿ ਨ ਚਿਰਸ੍ਸੇਵ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਸੋਮਨਸ੍ਸੋ ਭਗਵ◌ਾ ਸਭਾਵ◌ੇਨੇਵ ਪੀਤਿਵ◌ੇਗਵ◌ਿਸ੍ਸਟ੍ਠਂ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ। ਏਵ◌ਂ ਪਨ ਉਦਾਨੇਨ੍ਤੇਨ ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਸਾਧਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ **"ਕਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ।

ਤੁਲੀਯਤੀਤਿ **ਤੁਲ**ਨ੍ਤਿ ਤੁਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮਸਾਧਨੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਤੁਲਿਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਅਪ੍ਪਾਨੁਭਾਵਤਾਯ **ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ**। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਪਰਿਤੋ ਖਣ੍ਡਿਤਭਾਵ◌ੇਨ ''ਪਰਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। ਪਟਿਪਕ੍ਖਵ◌ਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਤੋ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਵ◌ਿਪੁਲਫਲਤਾਯ ਚ **ਨ ਤੁਲਂ** ਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ। ਯੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵ◌ਿਸੇਸਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਂ ''ਅਤੁਲ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਸਾਤਿਸਯਾਨਿ ਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਂ ''ਅਤੁਲ''ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਇਤਰਞ੍ਚ ''ਤੁਲ''ਨ੍ਤਿ। **ਅਪ੍ਪਵ◌ਿਪਾਕ**ਨ੍ਤਿ ਤੀਸੁਪਿ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ਯਂ ਤਨੁਵ◌ਿਪਾਕਂ ਹੀਨਂ, ਤਂ ਤੁਲਂ। **ਬਹੁਵ◌ਿਪਾਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਮਹਾਵ◌ਿਪਾਕਂ ਪਣੀਤਂ, ਤਂ ਅਤੁਲਂ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਤਂ ਹੀਨਂ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵ◌ਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਦ੍ਵ◌ੀਸੁਪਿ ਭਾਗੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਂ। ਹੀਨਤ੍ਤਿਕਵਣ੍ਣਨਾਯਂ (ਧ॰ ਸ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧੪) ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵ◌ਾ ਅਪ੍ਪਬਹੁਵ◌ਿਪਾਕਤਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵ◌ਾ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਤੁਲਾਤੁਲਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਭਵਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਸਮ੍ਭਵ◌ੋ**ਤਿ ਆਹ **"ਸਮ੍ਭਵਹੇਤੁਭੂਤ"**ਨ੍ਤਿ। **ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ**ਤਿ ਸਸਨ੍ਤਾਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵ◌ਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਗੋਚਰਾਸੇਵਨਾਯ ਚ ਨਿਰਤੋ। ਸਵ◌ਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਵ◌ਿਪਾਕਮਤ੍ਤਦਾਯਿਕਮ੍ਮਂ ਸਵ◌ਿਪਾਕਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਭਵ◌ਂ, ਨ ਚ ਤਂ ਕਾਮਾਦਿਭਵ◌ਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਕਨ੍ਤਿ ਤਤੋ ਵ◌ਿਸੇਸਨਤ੍ਥਂ ''ਸਮ੍ਭਵ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵ◌ਾ **"ਭਵਸਙ੍ਖਾਰ"**ਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਓਸ੍ਸਜੀ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਅਵਸ੍ਸਜਿ। **ਕਵਚਂ ਵ◌ਿਯ** ਅਤ੍ਤਭਾਵ◌ਂ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ **ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵ◌ਂ** ਕਿਲੇਸਞ੍ਚ ਅਭਿਨ੍ਦੀਤਿ ਕਿਲੇਸਭੇਦਸਹਭਾਵ◌ਿਕਮ੍ਮੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਤਦੁਭਯਸ੍ਸ ਕਾਰਣਮਵ◌ੋਚ **"ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ"**ਤਿ।

ਪਠਮਵ◌ਿਕਪ੍ਪੇ ਅਵਸਜ੍ਜਨਮੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਏਤ੍ਥ ਅਵਸਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋਤਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਅਥ ਵ◌ਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੀਰੇਨ੍ਤੋ**ਤਿ ''ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਭਯਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੋ ਖੇਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੦) ਵ◌ੀਮਂਸਨ੍ਤੋ। **"ਤੁਲੇਨ੍ਤੋ ਤੀਰੇਨ੍ਤੋ"**ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ"**ਤਿਆਦਿਂ ਵਤ੍ਵ◌ਾ ਭਵਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਵਸਜ੍ਜਨਾਕਾਰਂ ਸਰੂਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਉਦਾਨਗਾਥਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਆਦਿਤੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥਂ ਨਿਗਮਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਯਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੭੧) ਕਰਣੇ, ਅਧਿਕਰਣੇ ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਯੇਨ ਸਮਯੇਨ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਵ◌ਾ ਸਮਯੇ"**ਤਿ। **ਉਕ੍ਖੇਪਕਵ◌ਾਤਾ**ਤਿ ਉਦਕਸਨ੍ਧਾਰਕਵ◌ਾਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਤੋ ਖੇਪਕਵ◌ਾਤਾ। **ਸਟ੍ਠਿ...ਪੇ॰... ਬਹਲ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾਤਸ੍ਸ ਉਬ੍ਬੇਧਪ੍ਪਮਾਣਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ , ਆਯਾਮਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵ◌ਾਲਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵ◌ਾਲਪ੍ਪਮਾਣਮ੍ਪਿ ਉਦਕਸਨ੍ਧਾਰਕਵ◌ਾਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤਿਯੇਵ। **ਆਕਾਸੇ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵ◌ਾਤੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਕਾਸੇ। **ਪੁਨ ਵ◌ਾਤੋ**ਤਿ ਉਕ੍ਖੇਪਕਵ◌ਾਤੇ ਤਥਾ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਗਤੇ ਉਦਕਸਨ੍ਧਾਰਕਵ◌ਾਤੋ ਪੁਨ **ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ**। ਯਥਾ ਤਂ ਉਦਕਂ ਨ ਭਸ੍ਸਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਆਬਨ੍ਧਨਵ◌ਿਤਾਨਵਸੇਨ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਤਤੋ ਉਦਕਂ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਤਤੋ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹਣਤੋ ਤੇਨ ਵ◌ਾਤੇਨ ਉਟ੍ਠਾਪਿਤਂ ਉਦਕਂ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ ਉਪਰਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। **ਹੋਤਿਯੇਵ◌ਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਹੋਤਿਯੇਵ। **ਬਹੁਭਾਵ◌ੇਨਾ**ਤਿ ਮਹਾਪਥਵ◌ਿਯਾ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵ◌ੇਨ। ਸਕਲਾ ਹਿ ਮਹਾਪਥਵ◌ੀ ਤਦਾ ਓਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ ਚ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਪਨਂ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ।

ਇਜ੍ਝਨਸ੍ਸਾਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਥਸਿਜ੍ਝਨਸ੍ਸ ਅਨੁਭਵ◌ਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦਿਕਸ੍ਸ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਦ੍ਧਮਤ੍ਤਾ ਨਾਤਿਸੁਭਾਵ◌ਿਤਾ। ਤਥਾ ਚ ਭਾਵਨਾ ਬਲਵਤੀ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦੁਬ੍ਬਲਾ"**ਤਿ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਹਿ ਭਾਵਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ**ਤਿ ਪਗੁਣਾ ਸੁਭਾਵ◌ਿਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਥਿਰਾ ਦਲ੍ਹਤਰਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਬਲਵ◌ਾ"**ਤਿ। **"ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਪਥਵ◌ੀਸਞ੍ਞਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਆਪੋਸਞ੍ਞਾ"**ਤਿ ਦੇਸਨਾਮਤ੍ਤਮੇਤਂ, ਆਪੋਸਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਸੁਭਾਵ◌ਿਤਾਯ ਪਥਵ◌ੀਕਮ੍ਪੋ ਸੁਖੇਨੇਵ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਂਵ◌ੇਜੇਨ੍ਤੋ ਵ◌ਾ** ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਮਤ੍ਤਂ ਸਕ੍ਕਂ ਦੇਵਰਾਜਾਨਂ, **ਵ◌ੀਮਂਸਨ੍ਤੋ ਵ◌ਾ** ਤਾਵਦੇਵ ਸਮਧਿਗਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਦ੍ਧਿਬਲਂ। ਸੋ ਕਿਰਾਯਸ੍ਮਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੧) ਖੁਰਗ੍ਗੇ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵ◌ਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯੇਨ

ਪਬ੍ਬਜਿਤਦਿਵਸੇਯੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵੇਜਯਨ੍ਤੋ ਪਾਸਾਦੋ ਕਮ੍ਪਿਤਪੁਬ੍ਬੋ’’ਤਿ। ਤਤੋ ‘‘ਨਤ੍ਥਿ ਕੋਚੀ’’ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਹਂ ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲੇਨ ਵੇਜਯਨ੍ਤਮਤ੍ਥਕੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਾਦੇਨ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਪੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਨਾਟਕਿਤ੍ਥਿਯੋ ਆਹਂਸੁ – ‘‘ਪੁਤ੍ਤ ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤ, ਤ੍ਵਂ ਪੂਤਿਗਨ੍ਧੇਨੇਵ ਸੀਸੇਨ ਵੇਜਯਨ੍ਤਂ ਕਮ੍ਪੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਸਿ, ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਤਾਤ, ਪਾਸਾਦੋ, ਕਥਂ ਕਮ੍ਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ।

ਸਾਮਣੇਰੋ ‘‘ਇਮਾ ਦੇਵਤਾ ਮਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੇਲ਼ਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਅਹਂ ਖੋ ਪਨ ਆਚਰਿਯਂ ਨਾਲਤ੍ਥਂ, ਕਹਂ ਨੁ ਖੋ ਮੇ ਆਚਰਿਯੋ ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ’’ਤਿ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕਲੇਣਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ’’ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਤੋ ਨਂ ਥੇਰੋ, ‘‘ਤਾਤ ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤ, ਅਸਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾਵ ਯੁਦ੍ਧਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋਸੀ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਨਾਸਕ੍ਖਿ, ਤਾਤ, ਵੇਜਯਨ੍ਤਂ ਕਮ੍ਪੇਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਆਚਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਨਾਲਤ੍ਥਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਥੇਰੋ, ‘‘ਤਾਤ, ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸੇ ਅਕਮ੍ਪੇਨ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋ ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਂ ਤੇ, ਤਾਤ, ਉਦਕਪਿਟ੍ਠੇ ਗੋਮਯਖਣ੍ਡਂ ਪਿਲਵਨ੍ਤਂ, ਤਾਤ, ਕਪਲ੍ਲਪੂਵਂ ਪਚਨ੍ਤਂ ਅਨ੍ਤਨ੍ਤੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਓਪਮ੍ਮੇਨ ਜਾਨਾਹੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ‘‘ਵਟ੍ਟਿਸ੍ਸਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤ੍ਤਕੇਨਾ’’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਪਾਸਾਦੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋਕਾਸਂ ਉਦਕਂ ਹੋਤੂ’’ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਵੇਜਯਨ੍ਤਾਭਿਮੁਖੋ ਅਗਮਾਸਿ। ਦੇਵਧੀਤਰੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਏਕਵਾਰਂ ਲਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ, ਪੁਨਪਿ ਸਾਮਣੇਰੋ ਏਤਿ, ਪੁਨਪਿ ਏਤੀ’’ਤਿ ਵਦਿਂਸੁ। ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ‘‘ਮਾ ਮਯ੍ਹਂ ਪੁਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਥਯਿਤ੍ਥ, ਇਦਾਨਿ ਤੇਨ ਆਚਰਿਯੋ ਲਦ੍ਧੋ ਖਣੇਨ ਪਾਸਾਦਂ ਕਮ੍ਪੇਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਸਾਮਣੇਰੋਪਿ ਪਾਦਙ੍ਗੁਟ੍ਠੇਨ ਪਾਸਾਦਥੂਪਿਕਂ ਪਹਰਿ, ਪਾਸਾਦੋ ਚਤੂਹਿ ਦਿਸਾਹਿ ਓਣਮਤਿ। ਦੇਵਤਾ ‘‘ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁਂ ਦੇਹਿ, ਤਾਤ, ਪਾਸਾਦਸ੍ਸ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁਂ ਦੇਹਿ, ਤਾਤ, ਪਾਸਾਦਸ੍ਸਾ’’ਤਿ ਵਿਰਵਿਂਸੁ। ਸਾਮਣੇਰੋ ਪਾਸਾਦਂ ਯਥਾਠਾਨੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਸਾਦਮਤ੍ਥਕੇ ਠਤ੍ਵਾ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ –

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਅਜ੍ਜ ਪਤ੍ਤਾਸਵਕ੍ਖਯਂ।
ਅਜ੍ਜ ਕਮ੍ਪੇਮਿ ਪਾਸਾਦਂ, ਅਹੋ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸੁਲ਼ਾਰਤਾ॥

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਅਜ੍ਜ ਪਤ੍ਤਾਸਵਕ੍ਖਯਂ।
ਅਜ੍ਜ ਕਮ੍ਪੇਮਿ ਪਾਸਾਦਂ, ਅਹੋ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸੁਲ਼ਾਰਤਾ॥

‘‘ਅਜ੍ਜੇਵਾਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਅਜ੍ਜ ਪਤ੍ਤਾਸਵਕ੍ਖਯਂ।
ਅਜ੍ਜ ਕਮ੍ਪੇਮਿ ਪਾਸਾਦਂ, ਅਹੋ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸੁਲ਼ਾਰਤਾ’’ਤਿ॥

‘‘ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮) ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਞ੍ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮), ਤਥਾ ‘‘ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਯਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਮ੍ਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੨) ਵਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਯਞ੍ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੁ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੨) ਚ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਯਂ ਅਭਿਜਾਤਿਯਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ ਮਹਾਪਦਾਨੇ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪੋ ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਨੇਸਂ ਪਥਵੀਕਮ੍ਪਾਨਂ ਕਾਰਣਤੋ ਪਵਤ੍ਤਿਆਕਾਰਤੋ ਚ ਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਇਤਿ ਇਮੇਸੂ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਧਾਤੁਕੋਪੇਨਾ**ਤਿ ਉਕ੍ਖੇਪਕਵਾਤਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਪਕੋਪੇਨ। **ਇਦ੍ਧਾਨੁਭਾਵੇਨਾ**ਤਿ ਞਾਣਿਦ੍ਧਿਯਾ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਿਦ੍ਧਿਯਾ ਵਾ ਸਭਾਵੇਨ, ਤੇਜੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਞ੍ਞਤੇਜੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ, ਮਹਾਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਬਲੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਞਾਣਤੇਜੇਨਾ**ਤਿ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ। **ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਪ੍ਪਟਿਵੇਧਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਭਿਹਤਾ ਮਹਾਪਥਵੀ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਂ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਏਵਂ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੇਨ

ਦੇਸਨਾਞਾਣਾਨੁਭਾਵੇਨ ਅਭਿਹਤਾ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਤੰ ਪਨਸ੍ਸਾ ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨੰ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ''ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਵਸੇਨਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯੇਨ ਪਨ ਭਗਵਾ ਅਸੀਤਿਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪ੍ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਮਹਾਪੁਰਿਸਲਕ੍ਖਣਵਿਚਿਤ੍ਰਰੂਪਕਾਯੋ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਗੁਣਰਤਨਸਮਿਦ੍ਧਿਧਮ੍ਮਕਾਯੋ ਪੁਞ੍ਞਮਹਤ੍ਤਥਾਮਮਹਤ੍ਤਇਦ੍ਧਿਮਹਤ੍ਤਯਸਮਹਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਮਹਤ੍ਤਾਨੰ ਪਰਮੁਕ੍ਕੰਸਗਤੋ ਅਸਮੋ ਅਸਮਸਮੋ ਅਪ੍ਪਟਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਰਹੰ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਞ੍ਞਿਤੰ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਕਪ੍ਪੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪਾਵਸੇਸੰ ਵਾ ਠਪੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋਪਿ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਪਰਿਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਞਾਣਵਿਸੇਸੇਨ ਤਿਣਾਯਪਿ ਅਮਞ੍ਞਮਾਨੋ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨਵਿਧਿਨਾ ਨਿਰਪੇਕ੍ਖੋ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਿ। ਤਦਨੁਭਾਵਾਭਿਹਤਾ ਮਹਾਪਥਵੀ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰੋਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਤੰ ਪਨਸ੍ਸਾ ਕਾਰੁਞ੍ਞਸਭਾਵਸਣ੍ਠਿਤਾ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਕਾਰੁਞ੍ਞਭਾਵੇਨਾ**"ਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ਚਤੁਵੀਸਤਿਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿ, ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਜ੍ਜਨੇਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸਾਤਿਸਯੰ ਤਿਕ੍ਖੰ ਸੂਰੰ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤੇਸਿ। ''ਯਦਤ੍ਥਞ੍ਚ ਮਯਾ ਏਵੰ ਸੁਚਿਰਕਾਲੰ ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣੋ ਪਰਮੁਕ੍ਕੰਸਗਤੋ ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੋ ਸਮ੍ਭਤੋ, ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਸਮਧਿਗਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਵਤ ਮੇ ਸਿਖਾਪ੍ਪਤ੍ਤਫਲਭੂਤਾ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਨਿਟ੍ਠਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁ ਅਜ੍ਜ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ ਭਿਯ੍ਯੋ ਅਤਿਵਿਯ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਪੀਤਿਵਿਪ੍ਫਾਰਾਦਿਗੁਣਵਿਪੁਲਤਰਾਨੁਭਾਵੋ ਪਰੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਤਿਸਯੋ ਉਦਪਾਦਿ, ਯਸ੍ਸ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਬਲਸਮੁਪਬ੍ਰੂਹਿਤਸ੍ਸ ਞਾਣਾਤਿਸਯਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਦ੍ਵੇਮੇ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾ ਸਮਸਮਫਲਾ ਸਮਸਮਵਿਪਾਕਾ''ਤਿਆਦਿ (ਉਦਾ॰ ੭੫), ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਮਭਿਹਤਾ ਮਹਾਪਥਵੀ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਤੰ ਪਨਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸੰ ਵੇਲਾਯੰ ਆਰੋਦਨਾਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਹੋਤੀਤਿ "**ਅਟ੍ਠਮੋ ਆਰੋਦਨੇਨਾ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਇਦਾਨਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ "**ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿੰ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੇ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਅਯੰ ਪਨਤ੍ਥੋ**ਤਿ ''ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਵਸੇਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਥਵੀਦੇਵਤਾਯ ਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮੁਦ੍ਦਦੇਵਤਾ ਵਿਯ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਅਧਿਦੇਵਤਾ ਕਿਰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਾਦਿਸੇ ਕਾਰਣੇ ਸਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਯੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਤਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਤਿ। ਯਥਾ ਵਾਤਵਲਾਹਕਦੇਵਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਾਤਾ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਸੀਤੁਣ੍ਹਅਬ੍ਭਵਸ੍ਸਵਲਾਹਕਦੇਵਤਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਸੀਤਾਦਯੋ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਸਾਖਪੁਣ੍ਣਮਾਯੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਅਤ੍ਥੰ ਬੋਧਿਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਣਤ੍ਥੰ ਉਪਟ੍ਠਿਤੰ ਮਾਰਬਲੰ ਵਿਧਮਿਤੁੰ –

''ਅਚੇਤਨਾਯੰ ਪਥਵੀ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸੁਖੰ ਦੁਖੰ।
ਸਾਪਿ ਦਾਨਬਲਾ ਮਯ੍ਹੰ, ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁੰ ਪਕਮ੍ਪਥਾ''ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ੧.੧੨੪) –

ਵਚਨਸਮਨਨ੍ਤਰੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਪਰਿਸੰ ਮਾਰੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਸਿ। **ਏਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਾਦਿ। ਯਦਿਪਿ ਨਤ੍ਥਿ ਅਚੇਤਨਤ੍ਤਾ, ਧਮ੍ਮਤਾਵਸੇਨ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਸਿਯਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਵਤ੍ਤੁੰ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਪਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਧਮ੍ਮਭਾਵੋ, ਸੋ ਪੁਞ੍ਞਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਞਾਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਾ ਆਨੁਭਾਵਸਭਾਵੋਤਿ। ਤਯਿਦੰ ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਚਾਰਿਤਮੇਵ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ –

''ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਤੋ, ਸਭਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣੇ।
ਧਮ੍ਮਤੇਜੇਨ ਵਸੁਧਾ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਪਕਮ੍ਪਥਾ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ੨.੧੬੬) –

ਆਦਿਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤੰ ਹੋਤਿ।

ਅਯਂ ਪਨ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੪੯) ਮਹਾਪਥਵੀ ਅਪਰੇਸੁਪਿ ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ ਮਹਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨੇ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇ ਪਂਸੁਕੂਲਗ੍ਗਹਣੇ ਪਂਸੁਕੂਲਧੋਵਨੇ ਕਾਲ਼ਕਾਰਾਮਸੁਤ੍ਤੇ ਗੋਤਮਕਸੁਤ੍ਤੇ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਜਾਤਕੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਬੋਧਿਮਣ੍ਡੂਪਸਙ੍ਕਮਨੇਸੁ ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਪਂਸੁਕੂਲਗ੍ਗਹਣੇ ‘‘ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਦੀਪਪਰਿਵਾਰੇ ਨਾਮ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਦੀਪੇ ਪਹਾਯ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਸੁਸਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਂਸੁਕੂਲਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਨ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਭਗਵਤਾ ਕਤ’’ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਵੇਗਾਭਿਹਤਾ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਪਂਸੁਕੂਲਧੋਵਨਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਜਾਤਕੇਸੁ ਅਕਾਲਕਮ੍ਪਨੇਨ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। **ਕਾਲ਼ਕਾਰਾਮਗੋਤਮਕਸੁਤ੍ਤੇਸੁ** (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪; ੩.੧੨੬) ‘‘ਅਹਂ ਸਕ੍ਖੀ ਭਗਵਾ’’ਤਿ ਸਕ੍ਖਿਭਾਵੇਨ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ** (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੭) ਪਨ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤੇਸੁ ਵਿਜਟੇਤ੍ਵਾ ਨਿਗ੍ਗੁਮ੍ਬਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇਸੁ ਸਾਧੁਕਾਰਦਾਨਵਸੇਨ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਏਤੇਸੁਯੇਵ ਠਾਨੇਸੁ ਪਥਵੀ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ, ਅਥ ਖੋ ਤੀਸੁ ਸਙ੍ਗਹੇਸੁਪਿ ਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਇਮਂ ਦੀਪਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਜੋਤਿਵਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਦਿਵਸੇਪਿ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਕਲ੍ਯਾਣਿਯਮਹਾਵਿਹਾਰੇ ਚ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਮਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਆਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ। ਲੋਹਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਪਾਚੀਨਅਮ੍ਬਲਟ੍ਠਿਕਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਤਤ੍ਥ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਦੀਘਭਾਣਕਤ੍ਥੇਰਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਸੁਤ੍ਤਂ ਆਰਭਿਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਸਜ੍ਝਾਯਪਰਿਯੋਸਾਨੇਪਿ ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਪਥਵੀ ਅਕਮ੍ਪਿਤ੍ਥ।

ਯਦਿ ਏਵਂ ‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਆਨਨ੍ਦ, ਹੇਤੂ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾ’’ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠੇਵ ਹੇਤੂ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਨਿਯਮਹੇਤੁਭਾਵਤੋ। ਇਮੇਯੇਵ ਹਿ ਅਟ੍ਠ ਹੇਤੂ ਨਿਯਮਨ੍ਤਿ, ਨਾਞ੍ਞੇ। ਤੇ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨਿਯਮਭਾਵਤੋ ਨ ਗਣਿਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰੇਨ **ਮਿਲਿਨ੍ਦਪਞ੍ਹੇ** (ਮਿ॰ ਪ॰ ੪.੧.੪) –

‘‘ਅਟ੍ਠਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਹੇਤੂ ਅਟ੍ਠ ਪਚ੍ਚਯਾ ਮਹਤੋ ਭੂਮਿਚਾਲਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਾਯਾਤਿ। ਯਂ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਮਹਾਦਾਨੇ ਦੀਯਮਾਨੇ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤਾ, ਤਞ੍ਚ ਪਨ ਅਕਾਲਿਕਂ ਕਦਾਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਗਣਿਤਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ।

‘‘ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਲੋਕੇ ਤਯੋਯੇਵ ਮੇਘਾ ਗਣੀਯਨ੍ਤਿ ਵਸ੍ਸਿਕੋ, ਹੇਮਨ੍ਤਿਕੋ, ਪਾਵੁਸਕੋਤਿ। ਯਦਿ ਤੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੋ ਮੇਘੋ ਪਵਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਸੋ ਮੇਘੋ ਗਣੀਯਤਿ ਸਮ੍ਮਤੇਹਿ ਮੇਘੇਹਿ, ਅਕਾਲਮੇਘੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਮਹਾਦਾਨੇ ਦੀਯਮਾਨੇ ਯਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤਾ, ਅਕਾਲਿਕਂ ਏਤਂ ਕਦਾਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਗਣੀਯਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ।

‘‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ, ਮਹਾਰਾਜ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਾ ਪਬ੍ਬਤਾ ਪਞ੍ਚ ਨਦਿਸਤਾਨਿ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਨਦਿਸਤਾਨਂ ਦਸੇਵ ਨਦਿਯੋ ਨਦਿਗਣਨਾਯ ਗਣੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਗਙ੍ਗਾ, ਯਮੁਨਾ, ਅਚਿਰਵਤੀ, ਸਰਭੂ, ਮਹੀ, ਸਿਨ੍ਧੁ, ਸਰਸ੍ਸਤੀ, ਵੇਤ੍ਰਵਤੀ, ਵੀਤਂਸਾ, ਚਨ੍ਦਭਾਗਾਤਿ। ਅਵਸੇਸਾ ਨਦਿਯੋ ਨਦਿਗਣਨਾਯ ਅਗਣਿਤਾ। ਕਿਂਕਾਰਣਾ? ਨ ਤਾ ਨਦਿਯੋ ਧੁਵਸਲਿਲਾ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਮਹਾਦਾਨੇ ਦੀਯਮਾਨੇ ਯਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤਾ, ਅਕਾਲਿਕਂ ਏਤਂ ਕਦਾਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਗਣੀਯਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ।

‘‘ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ, ਮਹਾਰਾਜ, ਰਞ੍ਞੋ ਸਤਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਿਸਤਮ੍ਪਿ ਤਿਸਤਮ੍ਪਿ ਅਮਚ੍ਚਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਛਯੇਵ ਜਨਾ ਅਮਚ੍ਚਗਣਨਾਯ ਗਣੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਸੇਨਾਪਤਿ, ਪੁਰੋਹਿਤੋ, ਅਕ੍ਖਦਸ੍ਸੋ, ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ, ਛਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਕੋ, ਖਗ੍ਗਗ੍ਗਾਹਕੋ, ਏਤੇਯੇਵ ਅਮਚ੍ਚਗਣਨਾਯ ਗਣੀਯਨ੍ਤਿ। ਕਿਂਕਾਰਣਾ? ਯੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਰਾਜਗੁਣੇਹਿ। ਅਵਸੇਸਾ ਅਗਣਿਤਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਅਮਚ੍ਚਾਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰੇਨ ਰਞ੍ਞਾ ਮਹਾਦਾਨੇ ਦੀਯਮਾਨੇ ਯਂ ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਕਮ੍ਪਿਤਾ, ਅਕਾਲਿਕਂ ਏਤਂ ਕਦਾਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਂ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹਿ ਵਿਪ੍ਪਮੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਤਂ ਗਣੀਯਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਹੇਤੂਹੀ’’ਤਿ।

ਭੂਮਿਚਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਾਪਾਲਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੮) ੩. ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਸਦ੍ਧਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧-੮੦. ਅਟ੍ਠਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਦਸਮੇ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਸੀਦਤੀਤਿ **ਕੁਸੀਤੋ** ਦ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਤ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ''ਕੁਸੀਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਸੋ ਕੁਸਿਤਭਾਵੋ ਇਧ ਕੁਸਿਤ-ਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵਿਨਾਪਿ ਹਿ ਭਾਵਜੋਤਨਸਦ੍ਦਂ ਭਾਵਤ੍ਥੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤਿ ਯਥਾ ''ਪਟਸ੍ਸ ਸੁਕ੍ਕ''ਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸੀਤਭਾਵਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੋਸਜ੍ਜਕਾਰਣਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ। ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਸਮਣਸਾਰੁਪ੍ਪਂ ਈਦਿਸਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਚੀਵਰਵਿਚਾਰਣਾਦੀ"**ਤਿ। **ਵੀਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਧਾਨਵੀਰਿਯਂ। ਤਂ ਪਨ ਚਙ੍ਕਮਨਵਸੇਨ ਕਰਣੇ ਕਾਯਿਕਨ੍ਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਦੁਵਿਧਮ੍ਪੀ"**ਤਿ। **ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਪਾਪੁਣਨਤ੍ਥਂ। **ਓਸੀਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗੇ ਸਙ੍ਕੋਚੋ। ਮਾਸੇਹਿ ਆਚਿਤਂ ਨਿਚਿਤਂ ਵਿਯਾਤਿ **ਮਾਸਾਚਿਤਂ,** ਤਂ ਮਞ੍ਞੇ। ਯਸ੍ਮਾ ਮਾਸਾ ਤਿਨ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸੇਨ ਗਰੁਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **"ਯਥਾ ਤਿਨ੍ਤਮਾਸੋ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ** ਗਿਲਾਨਭਾਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਤੇਸਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨਂ। **ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕੁਸੀਤਵਤ੍ਥੂਸੁ ਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ''ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ। **ਇਦਂ ਪਠਮ**ਨ੍ਤਿ ''ਇਦਂ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ, ਵੀਰਿਯਂ ਆਰਭਾਮੀ''ਤਿ, ''ਏਵਂ ਭਾਵਨਾਯ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਹਨਂ ਪਠਮਂ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਪਠਮਂ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਹਨਞ੍ਹਿ ਉਪਰਿ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਰੂਪਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਹਿਤਾਨਿ ਹਿ ਅਬ੍ਭੁਸ੍ਸਹਨਾਨਿ ਤਮ੍ਮੂਲਕਾਨਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਆਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਸਦ੍ਧਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮੧-੬੨੬. ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਇਤਿ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਅਟ੍ਠਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਦੀਪਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੇ

ਨਵਕਨਿਪਾਤ-ਟੀਕਾ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

੧. ਸਮ੍ਬੋਧਿਵਗ੍ਗੋ

੧-੨. ਸਮ੍ਬੋਧਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧-੨. ਨਵਕਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮਦੁਤਿਯੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

੩. ਮੇਘਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩. ਤਤਿਯੇ (ਉਦਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੧) **ਮੇਘਿਯੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਾਮਂ। **ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਚਾਰਕੋ ਹੋਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਹਿ ਪਠਮਬੋਧਿਯਂ ਉਪਟ੍ਠਾਕਾ ਅਨਿਬਦ੍ਧਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਏਕਦਾ ਨਾਗਸਮਲੋ, ਏਕਦਾ ਨਾਗਿਤੋ, ਏਕਦਾ ਉਪਵਾਣੋ, ਏਕਦਾ ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ, ਏਕਦਾ ਚੁਨ੍ਦੋ ਸਮਣੁਦ੍ਦੇਸੋ , ਏਕਦਾ ਸਾਗਤੋ, ਏਕਦਾ ਮੇਘਿਯੋ, ਤਦਾਪਿ ਮੇਘਿਯਤ੍ਥੇਰੋਵ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਆਯਸ੍ਮਾ ਮੇਘਿਯੋ ਭਗਵਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਹੋਤੀ**"ਤਿ।

ਕਿਮਿਕਾਲ਼ਾਯਾਤਿ ਕਾਲ਼ਕਿਮੀਨਂ ਬਹੁਲਤਾਯ ''ਕਿਮਿਕਾਲ਼ਾ''ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾਯ ਨਦਿਯਾ। **ਜਙ੍ਘਾਵਿਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਰਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਜਙ੍ਘਾਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲਮਥਵਿਨੋਦਨਤ੍ਥਂ ਵਿਚਰਣਂ। **ਪਾਸਾਦਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਰਲ਼ਰੁਕ੍ਖਤਾਯ ਸਿਨਿਦ੍ਧਪਤ੍ਤਤਾਯ ਚ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਸਾਦਂ ਆਵਹਤੀਤਿ ਪਾਸਾਦਿਕਂ। ਸਨ੍ਦਚ੍ਛਾਯਤਾਯ ਮਨੁਞ੍ਞਭੂਮਿਭਾਗਤਾਯ ਚ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਂ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਰਮੇਤੀਤਿ **ਰਮਣੀਯਂ। ਅਲ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਂ, ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਧਾਨਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਧਾਨੇਨ ਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਮਾ ਸੋ ਪਧਾਨਕਮ੍ਮੇ ਯੁਤ੍ਤੋ ਪਧਾਨਕਮ੍ਮਿਕੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਪਧਾਨਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ ਅਹਂ। ਥੇਰੇਨ ਕਿਰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਤਂ ਠਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਿਸਤਾਨਿ ਰਞ੍ਞਾ ਏਵ ਸਤਾ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਂ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਅਹੋਸਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਿਤੁਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਮਿ।

ਯਾਵ ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮਮ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਯਾਵ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਾਵ ਆਗਮੇਹੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਕੋਚਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਦਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ, ''ਆਗਚ੍ਛਤੂ''ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ''ਦਿਸ੍ਸਤੂ''ਤਿਪਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਸੋਲ਼ਸਨ੍ਨਂ ਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਕਤਤ੍ਤਾ ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯਾ ਵਾ ਅਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਉਤ੍ਤਰਿ ਕਰਣੀਯਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। **ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਕਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਭਾਨਂ ਭੇਦਂ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥਿ ਕਤਸ੍ਸ ਪਟਿਚਯੋ**ਤਿ ਮਯ੍ਹਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਸ੍ਸ ਸੀਲਾਦਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਵਡ੍ਢਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਟਿਚਯੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਤਿਵਿਧਨਾਟਕਪਰਿਵਾਰੋਤਿ ਮਹਨ੍ਤਿਤ੍ਥਿਯੋ ਮਜ੍ਝਿਮਿਤ੍ਥਿਯੋ ਅਤਿਤਰੁਣਿਤ੍ਥਿਯੋਤਿ ਏਵਂ ਵਧੂਕੁਮਾਰਿਕਕਞ੍ਞਾਵਤ੍ਥਾਹਿ ਤਿਵਿਧਾਹਿ ਨਾਟਕਿਤ੍ਥੀਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ। **ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕੇਹੀ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਨਸਣ੍ਡੇ ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲਵਾਦੀਸੁ ਲੋਭਵਸੇਨ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਖਰਸ੍ਸਰਾਨਂ ਪਕ੍ਖਿਆਦੀਨਂ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਵਨੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਲੇਡ੍ਡੁਆਦੀਹਿ ਤੇਸਂ ਵਿਹੇਠਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ। 'ਇਧੇਵਾਹਂ ਵਸੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸਾਪੇਕ੍ਖਤਾਵਸੇਨ ਵਾ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਵਨਚਰਕੇ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਦੁਬ੍ਭਨੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਤੇਸਂ ਵਿਹੇਠਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਤਕ੍ਕੋ ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਤਥਾ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੇਵ ਅਚ੍ਛਰਿਯਕਾਰਣਂ। **ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਵਤ, ਭੋ**ਤਿ ਗਰਹਣਚ੍ਛਰਿਯਂ ਨਾਮ ਕਿਰੇਤਂ । ਯਥਾ ਆਯਸ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਭਗਵਤੋ ਵਲਿਯਗਤ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਵੋਚ ''ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਬ੍ਭੁਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੧੧)। **ਸਮ੍ਪਰਿਵਾਰਿਤਾ**ਤਿ ਵੋਕਿਣ੍ਣਾ। ਅਤ੍ਤਨਿ ਗਰੁਮ੍ਹਿ ਚ ਏਕਤ੍ਤੇਪਿ ਬਹੁਵਚਨਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਅਨ੍ਵਾਸਤ੍ਤੋ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਤਤ੍ਥ ਗਮਨਂ ਅਨੁਜਾਨਿ? ''ਅਨਨੁਞ੍ਞਾਤੋਪਿ ਚਾਯਂ ਮਂ

ਓਹਾਯ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤੇਵ, ਪਰਿਚਾਰਕਾਮਤਾਯ ਮਞ੍ਞੇ ਭਗਵਾ ਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਚਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ, ਤਦਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯਾ’’ਤਿ ਅਨੁਜਾਨਿ।

ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇ ਅਥਸ੍ਸ ਭਗਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ **“ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ, ਮੇਘਿਯ, ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **“ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯਾ”**ਤਿ ਪਰਿਪਾਕਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ। **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚੇਤਸੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ। ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਹਿ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ ਚੇਵ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਚ ਚੇਤਸੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਚੇਵ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਚ। ਸਾਯਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਕਥਿਤਾਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਆਸਯੇ ਪਰਿਪਾਚਿਤੇ ਸੋਧਿਤੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਮਗ੍ਗਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਪਾਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਦਭਾਵੇ ਅਪਰਿਪਕ੍ਕਾ।

ਕਤਮੇ ਪਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਰਣਵਸੇਨ ਪਨ੍ਨਰਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ‘‘ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਸਦ੍ਧੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਪਸਾਦਨੀਯੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।
>
> ‘‘ਕੁਸੀਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।
>
> ‘‘ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤੀ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤੀ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।
>
> ‘‘ਅਸਮਾਹਿਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਸਮਾਹਿਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਝਾਨਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।
>
> ‘‘ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ।
>
> ‘‘ਇਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਪਰਿਵਜ੍ਜਯਤੋ, ਪਞ੍ਚ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਸੇਵਤੋ ਭਜਤੋ ਪਯਿਰੁਪਾਸਤੋ, ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਇਮੇਹਿ ਪਨ੍ਨਰਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੮੫)।

ਅਪਰੇਹਿਪਿ ਪਨ੍ਨਰਸਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇਪਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯਾ। ਸਦ੍ਧਾਪਞ੍ਚਮਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾ ਅਨਿਚ੍ਚੇ, ਦੁਕ੍ਖਸਞ੍ਞਾ ਦੁਕ੍ਖੇ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ, ਪਹਾਨਸਞ੍ਞਾ, ਵਿਰਾਗਸਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਾ ਸਞ੍ਞਾ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਸੀਲਸਂਵਰੋ, ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਤਾ, ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ, ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਞ੍ਞਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਵੇਨੇਯ੍ਯਦਮਨਕੁਸਲੋ ਸਤ੍ਥਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਮੇਘਿਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਇਧ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਦਯੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਰਿਪਾਚਨੀਯੇ ਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **“ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀ”**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ੍ਤੋ **“ਇਧ, ਮੇਘਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ **ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਲਜਾਣੋ ਭਦ੍ਦੋ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਮਿਤ੍ਤੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਸ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ''ਅਘਸ੍ਸ ਤਾਤਾ ਹਿਤਸ੍ਸ ਵਿਧਾਤਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਉਪਕਾਰੋ ਮਿਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤੋਵ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਕਲਜਾਣਪੁਗ੍ਗਲੇਹੇਵ ਸਬ੍ਬਿਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸਹ ਅਯਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਹੀਤਿ **ਕਲਜਾਣਸਹਾਯੋ**। ਕਲਜਾਣਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚੇਵ ਕਾਯੇਨ ਚ ਨਿਨ੍ਨਪੋਣਪਬ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਕਲਜਾਣਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ**। ਪਦਤ੍ਤਯੇਨ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸਂਸਗ੍ਗੇ ਆਦਰਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ। **ਅਯਂ** ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਸ੍ਸ ਆਦਿਭਾਵਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਞ੍ਚ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਬਹੁਕਾਰਤਾਯ ਪਧਾਨਭਾਵਤੋ ਚ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਆਦਿਤੋ ਵੁਤ੍ਤੋ **ਪਠਮੋ** ਅਨਵਜ੍ਜ**ਧਮ੍ਮੋ** ਅਵਿਸੁਦ੍ਧਾਨਂ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਕਰਣਵਸੇਨ **ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਹੁਕਾਰਤਾ ਪਧਾਨਤਾ ਚ ''ਉਪਡ੍ਢਮਿਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਸ੍ਸ ਯਦਿਦਂ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਂ ਧਮ੍ਮਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਂ ''ਮਾ ਹੇਵਂ, ਆਨਨ੍ਦਾ''ਤਿ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤ੍ਵਾ ''ਸਕਲਮੇਵ ਹਿਦਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਯਦਿਦਂ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਕਲਜਾਣਸਹਾਯਤਾ''ਤਿ – ਆਦਿਸੁਤ੍ਤਪਦੇਹਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੯; ੫.੨) ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪੁਨ ਚਪਰਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਚ ਅਪਰਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ। **ਸੀਲਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਲਂ? ਸੀਲਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਲਂ । ਕਿਮਿਦਂ ਸੀਲਨਂ ਨਾਮ? ਸਮਾਧਾਨਂ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਂ ਸੁਸੀਲਜਵਸੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥ ਵਾ ਉਪਧਾਰਣਂ, ਞਾਨਾਦਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਆਧਾਰਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੀਲੇਤਿ, ਸੀਲਤੀਤਿ ਵਾ ਸੀਲਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣਨਯੇਨ ਸੀਲਟ੍ਠੋ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਸਿਰਟ੍ਠੋ ਸੀਲਟ੍ਠੋ, ਸੀਤਲਟ੍ਠੋ, ਸੀਲਟ੍ਠੋ''ਤਿ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥਂ ਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। ਤਯਿਦਂ ਪਾਰਿਪੂਰਿਤੋ ਅਤਿਸਯਤੋ ਵਾ ਸੀਲਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਸੀਲਵਾ,** ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਯਥਾ ਚ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸੀਲਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਯੋ ਨਂ ਪਾਤਿ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਤਂ ਮੋਕ੍ਖੇਤਿ ਮੋਚੇਤਿ ਆਪਾਯਿਕਾਦੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖੇਹੀਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ। ਸਂਵਰਣਂ ਸਂਵਰੋ, ਕਾਯਵਾਚਾਹਿ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ। ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਮੇਵ ਸਂਵਰੋ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ, ਤੇਨ ਸਂਵੁਤੋ ਪਿਹਿਤਕਾਯਵਾਚੋਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ**। ਇਦਮਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪਵਿਹਾਰਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਵਿਸੇਸਾਨਂ ਯੋਗਸ੍ਸ ਚ ਉਪਕਾਰਧਮ੍ਮਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੀਲਤੋ ਅਚਵਨਧਮ੍ਮਤਾਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਮਾਦਾਯਾ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਆਦਾਨਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਿਕ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਸਮਙ੍ਗਿਭਾਵਪਰਿਦੀਪਨਂ। **ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਰਿਦੀਪਨਂ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਪਾਪਕਿਰਿਯਾਯ ਸੁਕਰਭਾਵਤੋ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਚ ਦੁਕ੍ਕਰਭਾਵਤੋ ਬਹੁਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਤਨਸੀਲੋਤਿ ਪਾਤੀ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਵਾ ਭਵਾਦੀਸੁ ਕਮ੍ਮਵੇਗੁਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਘਟਿਯਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਅਨਵਟ੍ਠਾਨੇਨ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਤੋ ਗਮਨਸੀਲੋਤਿ ਪਾਤੀ। ਮਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਤਮ੍ਹਿ ਤਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਪਤਨਸੀਲੋ ਵਾ ਪਾਤੀ, ਸਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨੋ, ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ। ਤਂ ਪਾਤਿਨਂ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਤੋ ਮੋਕ੍ਖੇਤੀਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਤ੍ਤੋ ''ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦), ''ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੨੮) ਚ।

ਅਥ ਵਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਹੇਤੁਨਾ ਸਂਸਾਰੇ ਪਤਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਾਤਿ। ''ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਵਤਂ ਸਂਸਰਤ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੪) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਤਿਨੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਦਿਸਂਕਿਲੇਸਤ੍ਤਯਤੋ ਮੋਕ੍ਖੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ**।

ਅਥ ਵਾ ਪਾਤੇਤਿ ਵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ ਦੁਕ੍ਖੇਤਿ ਪਾਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੀਯਤੀ ਲੋਕੋ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਕਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੨)। ਤਸ੍ਸ ਪਾਤਿਨੋ ਮੋਕ੍ਖੋ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ**। ਪਤਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖੇ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖੇ ਚਾਤਿ ਪਾਤਿ,

ਤਣ੍ਹਾਦਿਸੰਕਿਲੇਸੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਤਣ੍ਹਾ ਜਨੇਤਿ ਪੁਰਿਸੰ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੫)। ਤਣ੍ਹਾਦੁਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯; ਇਤਿਵੁ॰ ੧੫, ੧੦੫) ਚ ਆਦਿ। ਤਤੋ ਪਾਤਿਤੋ ਮੋਕ੍ਖੇਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**।

ਅਥ ਵਾ ਪਤਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਪਾਤਿ, ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਛਸੁ ਲੋਕੋ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਛਸੁ ਕੁਬ੍ਬਤਿ ਸਨ੍ਥਵ''ਨ੍ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੭੧)। ਤਤੋ ਛਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਤੋ ਪਾਤਿਤੋ ਮੋਕ੍ਖੇਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਅਥ ਵਾ ਪਾਤੋ ਵਿਨਿਪਾਤੋ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਪਾਤੀ, ਸੰਸਾਰੋ। ਤਤੋ ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਅਥ ਵਾ ਸਬ੍ਬਲੋਕਾਧਿਪਤਿਭਾਵਤੋ ਧਮ੍ਮਿਸ੍ਸਰੋ ਭਗਵਾ ਪਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਮੁਚ੍ਚਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਮੋਕ੍ਖੋ, ਪਤਿਨੋ ਮੋਕ੍ਖੋ ਤੇਨ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ ਏਵ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਸਬ੍ਬਗੁਣਾਨੰ ਵਾ ਮੂਲਭਾਵਤੋ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ ਪਤਿ ਚ ਸੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨਤ੍ਥੇਨ ਮੋਕ੍ਖੋ ਚਾਤਿ ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ ਏਵ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਤਥਾ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਆਦਿਮੇਤੰ ਮੁਖਮੇਤੰ ਪਮੁਖਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੩੫) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ।

ਅਥ ਵਾ **ਪ**-ਇਤਿ ਪਕਾਰੇ, **ਅਤੀ**ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਮੋਕ੍ਖੇਤੀਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਇਦਞ੍ਹਿ ਸੀਲੰ ਸਯੰ ਤਦਙ੍ਗਵਸੇਨ, ਸਮਾਧਿਸਹਿਤੰ ਪਞ੍ਞਾਸਹਿਤਞ੍ਚ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਮੋਕ੍ਖੇਤਿ ਮੋਚੇਤੀਤਿ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਪਤਿ ਪਤਿ ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਵਾ ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਦੋਸਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕੰ ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ ਏਵ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ, ਤਸ੍ਸ ਮੋਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪਟਿਬਿਮ੍ਬਭੂਤੋਤਿ ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋ। ਸੀਲਸੰਵਰੋ ਹਿ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਮਨੰ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸ ਉਦਯਭੂਤੋ ਤਪ੍ਪਟਿਭਾਗੋਵ ਯਥਾਰਹੰ ਕਿਲੇਸਨਿਬ੍ਬਾਪਨਤੋ। ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੋਯੇਵ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੰ**। ਅਥ ਵਾ ਮੋਕ੍ਖੰ ਪਤਿ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਮੋਕ੍ਖਾਭਿਮੁਖਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਤਿਮੋਕ੍ਖੰ, ਪਤਿਮੋਕ੍ਖਮੇਵ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤਾਵ ਏਤ੍ਥ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੰਵਰਤਿ ਪਿਦਹਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਸੰਵਰੋ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਮੇਵ ਸੰਵਰੋਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਤੋ ਤਤੋ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਤੋ ਵਿਰਤਿਯੋ ਚੇਤਨਾ ਚ, ਤੇਨ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੇਨ ਉਪੇਤੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ**। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤੰ ਭਗਵਤਾ – ''ਇਮਿਨਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੇਨ ਉਪੇਤੋ ਹੋਤਿ ਸਮੁਪੇਤੋ ਉਪਗਤੋ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਸੰਵੁਤੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੧੧)।

ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੇਨ ਵਿਹਰਤਿ ਇਰਿਯਤਿ ਵਤ੍ਤਤਿ। **ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਵੇਲੁਦਾਨਾਦਿਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਸ੍ਸ ਕਾਯਪਾਗਬ੍ਭਿਯਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਕਰਣੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਨਾਚਾਰੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਕਾਯਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਵਾਚਸਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ, ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਭਿਕ੍ਖੁ ਸਾਰੁਪ੍ਪਆਚਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੇਸਿਯਾਦਿਅਗੋਚਰੰ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦਿਅਤ੍ਥੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤੁੰ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਸਙ੍ਖਾਤਗੋਚਰਚਰਣੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ।

ਅਪਿਚ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥਰਿ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਸੁ ਸਗਾਰਵੋ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸੋ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੁਨਿਵਤ੍ਥੋ ਸੁਪਾਰੁਤੋ ਪਾਸਾਦਿਕੇਨ ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ ਆਲੋਕਿਤੇਨ ਵਿਲੋਕਿਤੇਨ ਸਮਿਞ੍ਜਿਤੇਨ ਪਸਾਰਿਤੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਜਾਗਰਿਯੰ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਅਸੰਸਟ੍ਠੋ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕੇਸੁ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰੀ ਗਰੁਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਬਹੁਲੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **ਆਚਾਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**।

ਗੋਚਰੋ ਪਨ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਗੋਚਰੋ, ਆਰਕ੍ਖਗੋਚਰੋ, ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਗੋਚਰੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੋ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ, ਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਸ੍ਸੁਤੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਸੁਤੰ ਪਰਿਯੋਦਾਪੇਤਿ, ਕਙ੍ਖੰ ਵਿਤਰਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਜੁੰ ਕਰੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਸਾਦੇਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਚ ਅਨੁਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਧਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਸੀਲੇਨ, ਸੁਤੇਨ, ਚਾਗੇਨ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ **ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਗੋਚਰੋ**।

ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨ੍ਤਰਘਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਵੀਥਿਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਓਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਕ੍ਖੁ ਯੁਗਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸੀ ਸਂਵੁਤੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਹਤ੍ਥਿਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਨ ਅਸ੍ਸਂ, ਨ ਰਥਂ , ਨ ਪਤ੍ਤਿਂ, ਨ ਇਤ੍ਥਿਂ, ਨ ਪੁਰਿਸਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਨ ਉਦ੍ਧਂ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਨ ਅਧੋ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ, ਨ ਦਿਸਾਵਿਦਿਸਂ ਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਯਂ **ਆਰਕ੍ਖਗੋਚਰੋ**।

ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਗੋਚਰੋ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਯਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਨਿਬਨ੍ਧਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ – ''ਕੋ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੋਚਰੋ ਸਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਸਯੋ, ਯਦਿਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੨)। ਤਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਗੋਚਰਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਤਰੇਸਂ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਗੋਚਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ ਆਚਾਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਇਮਾਯ ਚ ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ **ਆਚਾਰਗੋਚਰਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ**।

ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀਤਿ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ ਅਣੁਪ੍ਪਮਾਣੇਸੁ ਅਸ੍ਸਤਿਯਾ ਅਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਆਪਨ੍ਨਸੇਖਿਯਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ। ਯੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਰਮਾਣੁਮਤ੍ਤਂ ਵਜ੍ਜਂ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸੁਬ੍ਬੇਧਸਿਨੇਰੁਪਬ੍ਬਤਰਾਜਸਦਿਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯੋਪਿ ਸਬ੍ਬਲਹੁਕਂ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਮਤ੍ਤਂ ਪਾਰਾਜਿਕਸਦਿਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਅਣੁਮਤ੍ਤੇਸੁ ਵਜ੍ਜੇਸੁ ਭਯਦਸ੍ਸਾਵੀ ਨਾਮ। **ਸਮਾਦਾਯ ਸਿਕ੍ਖਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੂ**ਤਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ, ਤਂ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਥਾ ਸਬ੍ਬਂ ਅਨਵਸੇਸਂ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਤਿ, ਵਤ੍ਤਤਿ ਪੂਰੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਸਲ੍ਲੇਖਨੀਯਾ, ਤੇਸਂ ਤਨੁਭਾਵਾਯ ਪਹਾਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਾ। **ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ**ਤਿ ਚੇਤਸੋ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਾਨਂ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਦੂਰੀਭਾਵਕਰਣੇਨ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਸਪ੍ਪਾਯਾ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਾ ਵਿਵਰਣਾਯ ਪਾਕਟੀਕਰਣਾਯ ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਾ ਉਪਕਾਰਿਕਾਤਿ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ।

ਇਦਾਨਿ ਯੇਨ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਦਿਆਵਹਣੇਨ ਅਯਂ ਕਥਾ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾ ਚੇਤੋਵਿਵਰਣਸਪ੍ਪਾਯਾ ਚ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਏਕਨ੍ਤਨਿਬ੍ਬਿਦਾਯਾ**ਤਿ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਤੋ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯ। **ਵਿਰਾਗਾਯ ਨਿਰੋਧਾਯਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਿਰਜ੍ਜਨਤ੍ਥਾਯ ਚ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨਤ੍ਥਾਯ ਚ। **ਉਪਸਮਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮਾਯ। **ਅਭਿਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਅਭਿਜਾਨਨਾਯ। **ਸਮ੍ਬੋਧਾਯਾ**ਤਿ ਚਤੁਮਗ੍ਗਸਮ੍ਬੋਧਾਯ। **ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਨਿਬ੍ਬਾਨਾਯ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਆਦਿਤੋ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਦ੍ਵੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਰਿਯੋਸਾਨੋ ਅਯਂ ਸਬ੍ਬੋ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੋ ਦਸਕਥਾਵਤ੍ਥੁਲਾਭਿਨੋ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਕਥਂ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**ਤਿ ਨਿਇਚ੍ਛੋ, ਤਸ੍ਸ ਕਥਾ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ,** ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਭਾਵਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਕਥਾ ਵਾ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛੋ, ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ, ਮਹਿਚ੍ਛੋ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋਤਿ ਇਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲਾ। ਤੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਯਥਾਲਦ੍ਧੇਨ ਲਾਭੇਨ ਅਤਿਤ੍ਤੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਲਾਭਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ **ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛੋ** ਨਾਮ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ –

''ਚਤੁਬ੍ਭਿ ਅਟ੍ਠਜ੍ਝਗਮਾ, ਅਟ੍ਠਾਹਿਪਿ ਚ ਸੋਲ਼ਸ।
ਸੋਲ਼ਸਾਹਿ ਚ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ, ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਂ ਚਕ੍ਕਮਾਸਦੋ।
ਇਚ੍ਛਾਹਤਸ੍ਸ ਪੋਸਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਕਂ ਭਮਤਿ ਮਤ੍ਥਕੇ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੫.੧੦੩) ਚ।

''ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਂ ਅਤਿਲੋਭੇਨ, ਅਤਿਲੋਭਮਦੇਨ ਚਾ''ਤਿ॥ ਚ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਸਿਲੋਕਨਿਕਾਮਯਮਾਨਾਯ ਅਸਨ੍ਤਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ **ਪਾਪਿਚ੍ਛੋ**। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ 'ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਸਮਾਨੋ 'ਸੀਲਵਾਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਵਿਭ॰ ੮੫੧)।

ਸਨ੍ਤਗੁਣਸਮ੍ਭਾਵਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ **ਮਹਿਚ੍ਛੋ,** ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤੰ ''ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ 'ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸੀਲਵਾ ਸਮਾਨੋ 'ਸੀਲਵਾਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਤੀ''ਤਿਆਦਿ। ਦੁਤ੍ਤਪ੍ਪਿਯਤਾਯ ਹਿਸ੍ਸ ਵਿਜਾਤਮਾਤਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਨੇਤੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

''ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਚ, ਮਹਿਚ੍ਛੋ ਚਾਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ।
ਸਕਟੇਨ ਪਚ੍ਚਯੇ ਦੇਨ੍ਤੁ, ਤਯੋਪੇਤੇ ਅਤਪ੍ਪਯਾ''ਤਿ॥

ਏਤੇ ਪਨ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਦਯੋ ਦੋਸੇ ਆਰਕਾ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਤਗੁਣਨਿਗੂਹਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੋ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਚ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**। ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗੁਣੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤੁਕਾਮਤਾਯ ਸਦ੍ਧੋ ਸਮਾਨੋ ''ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ''ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਸੀਲਵਾ, ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ, ਪਵਿਵਿਤ੍ਤੋ, ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ, ਉਪਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਤਿ, ਸਮਾਹਿਤੋ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਸਮਾਨੋ ''ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਮੰ ਜਨੋ ਜਾਨਾਤੂ''ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਪਚ੍ਚਯਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ, ਧੁਤਙ੍ਗਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਅਧਿਗਮਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ **ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ** ਪਚ੍ਚਯਦਾਯਕੰ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੰ ਅਤ੍ਤਨੋ ਥਾਮਞ੍ਚ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਸਚੇਪਿ ਹਿ ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੋ ਬਹੁ ਹੋਤਿ, ਦਾਯਕੋ ਅਪ੍ਪੰ ਦਾਤੁਕਾਮੋ, ਦਾਯਕਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੋ ਚੇ ਅਪ੍ਪੋ, ਦਾਯਕੋ ਬਹੁੰ ਦਾਤੁਕਾਮੋ, ਦੇਯਜਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਦੇਯਜਧਮ੍ਮੋਪਿ ਚੇ ਬਹੁ, ਦਾਯਕੋਪਿ ਬਹੁੰ ਦਾਤੁਕਾਮੋ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਥਾਮੰ ਞਤ੍ਵਾ ਪਮਾਣਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਰੂਪੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਲਾਭੰ ਥਾਵਰੰ ਕਰੋਤਿ, ਦਾਯਕਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਾਧੇਤਿ। ਧੁਤਙ੍ਗਸਮਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੰ ਨ ਜਾਨਾਪੇਤੁਕਾਮੋ **ਧੁਤਙ੍ਗਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**। ਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਾਵੰ ਜਾਨਾਪੇਤੁੰ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਅਯੰ **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ** । ਯੋ ਪਨ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਿਭਾਵੰ ਜਾਨਾਪੇਤੁੰ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਅਯੰ **ਅਧਿਗਮਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ**। ਏਵਮੇਤੇਸੰ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਾਨੰ ਯਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਾਨਿਸੰਸਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਸਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾ**।

ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਸਕੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧੇਨ ਤੁਟ੍ਠਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ। ਅਥ ਵਾ ਵਿਸਮੰ ਪਚ੍ਚਯਿਚ੍ਛੰ ਪਹਾਯ ਸਮੰ ਤੁਟ੍ਠਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ, ਸਨ੍ਤੇਨ ਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਤੁਟ੍ਠਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤੰ –

''ਅਤੀਤੰ ਨਾਨੁਬਦ੍ਧੋ ਸੋ, ਨਪ੍ਪਜਪ੍ਪਮਨਾਗਤੰ।
ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤੋ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥

ਸਮ੍ਮਾ ਵਾ ਞਾਯੇਨ ਭਗਵਤਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਵਿਧਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਤੁਟ੍ਠਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਇਤਰੀਤਰਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਤੋਸੋ, ਸੋ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ? ਚੀਵਰੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੋ, ਯਥਾਬਲਸਨ੍ਤੋਸੋ, ਯਥਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸਨ੍ਤੋਸੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ। ਏਵੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਦੀਸੁ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਪਭੇਦਵਣ੍ਣਨਾ – ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਚੀਵਰੰ ਲਭਤਿ ਸੁਨ੍ਦਰੰ ਵਾ ਅਸੁਨ੍ਦਰੰ ਵਾ, ਸੋ ਤੇਨੇਵ ਯਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਪਤ੍ਥੇਤਿ, ਲਭਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਚੀਵਰੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਥ ਪਨ ਪਕਤਿਦੁਬ੍ਬਲੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਆਬਾਧਜਰਾਭਿਭੂਤੋ ਵਾ, ਗਰੁਚੀਵਰੰ ਪਾਰੁਪਨ੍ਤੋ ਕਿਲਮਤਿ, ਸੋ ਸਭਾਗੇਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਤੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਲਹੁਕੇਨ ਯਾਪੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਚੀਵਰੇ ਯਥਾਬਲਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਪਰੋ ਪਣੀਤਪਚ੍ਚਯਲਾਭੀ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਪਟ੍ਟਚੀਵਰਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਮਹਗ੍ਘਚੀਵਰੰ ਬਹੂਨਿ ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ

''ਇਦਂ ਥੇਰਾਨਂ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪਂ, ਇਦਂ ਗਿਲਾਨਾਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲਾਨਂ ਅਪ੍ਪਲਾਭੀਨਂ ਹੋਤੂ''ਤਿ ਤੇਸਂ ਦਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਙ੍ਕਾਰਕੂਟਾਦਿਤੋ ਵਾ ਨਨ੍ਤਕਾਨਿ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਾ ਪੁਰਾਣਚੀਵਰਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਚੀਵਰੇ ਯਥਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸਨ੍ਤੋਸੋ**।

ਇਧ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਲਭਤਿ ਲੂਖਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ, ਸੋ ਤੇਨੇਵ ਯਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਤਿ, ਲਭਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਥ ਪਨ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ, ਲੂਖਂ ਪਣੀਤਂ ਪਕਤਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਬ੍ਯਾਧਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਗਾਲ੍ਹਂ ਵਾ ਰੋਗਾਬਾਧਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਸੋ ਸਭਾਗਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਸਪ੍ਪਾਯਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਯਥਾਬਲਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਪਰੋ ਬਹੁਂ ਪਣੀਤਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਲਭਤਿ, ਸੋ ''ਅਯਂ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਅਨੁਰੂਪੋ''ਤਿ ਚੀਵਰਂ ਵਿਯ ਤੇਸਂ ਦਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਾ ਸੇਸਕਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਮਿਸ੍ਸਕਾਹਾਰਂ ਵਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਯਥਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸਨ੍ਤੋਸੋ**।

ਇਧ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਮਨਾਪਂ ਵਾ ਅਮਨਾਪਂ ਵਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਤਿਣਸਨ੍ਥਾਰਕਮ੍ਪਿ, ਸੋ ਤੇਨੇਵ ਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਤਿ, ਪੁਨ ਅਞ੍ਞਂ ਸੁਨ੍ਦਰਤਰਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਂ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਸੇਨਾਸਨੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਥ ਪਨ ਆਬਾਧਿਕੋ ਹੋਤਿ ਦੁਬ੍ਬਲੋ ਵਾ, ਪਕਤਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਾ ਸੋ ਬ੍ਯਾਧਿਵਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਾ ਸੇਨਾਸਨਂ ਲਭਤਿ, ਯਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਸਤੋ ਅਫਾਸੁ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਸਭਾਗਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਨਾਸਨੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਸੇਨਾਸਨੇ ਯਥਾਬਲਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਪਰੋ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ ''ਪਣੀਤਸੇਨਾਸਨਂ ਨਾਮ ਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ, ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਤਾਯ ਵਾ ਲੇਣਮਣ੍ਡਪਕੂਟਾਗਾਰਾਦੀਨਿ ਬਹੂਨਿ ਪਣੀਤਸੇਨਾਸਨਾਨਿ ਲਭਤਿ, ਸੋ ਤਾਨਿ ਚੀਵਰਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾਦੀਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਸਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਸੇਨਾਸਨੇ ਯਥਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸਨ੍ਤੋਸੋ**।

ਇਧ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਲਭਤਿ ਲੂਖਂ ਵਾ ਪਣੀਤਂ ਵਾ, ਸੋ ਤੇਨੇਵ ਤੁਸ੍ਸਤਿ, ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਪਤ੍ਥੇਤਿ, ਲਭਨ੍ਤੋਪਿ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਯਂ **ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯੇ ਯਥਾਲਾਭਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਥ ਪਨ ਤੇਲੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕੋ ਫਾਣਿਤਂ ਲਭਤਿ, ਸੋ ਯਂ ਲਭਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਸਭਾਗਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਦਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਤੇਲੇਨ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯੇ ਯਥਾਬਲਸਨ੍ਤੋਸੋ**। ਅਪਰੋ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞੋ ਬਹੁਂ ਤੇਲਮਧੁਫਾਣਿਤਾਦਿਪਣੀਤਭੇਸਜ੍ਜਂ ਲਭਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਚੀਵਰਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਚਿਰਪਬ੍ਬਜਿਤਾਦੀਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਆਭਤਕੇਨ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਭਾਜਨੇ ਮੁਤ੍ਤਹਰੀਤਕਂ, ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਚਤੁਮਧੁਰਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ''ਗਣ੍ਹਥ, ਭਨ੍ਤੇ, ਯਦਿਚ੍ਛਸੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ''ਸਚਸ੍ਸ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨਪਿ ਰੋਗੋ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਇਦਂ ਮੁਤ੍ਤਹਰੀਤਕਂ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਵਣ੍ਣਿਤ''ਨ੍ਤਿ, ''ਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤਭੇਸਜ੍ਜਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਤਤ੍ਥ ਤੇ ਯਾਵਜੀਵਂ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਕਰਣੀਯੋ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੨੮) ਵਚਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤੋ ਚਤੁਮਧੁਰਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮੁਤ੍ਤਹਰੀਤਕੇਨ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਰਮਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋਵ ਹੋਤਿ, ਅਯਮਸ੍ਸ **ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯੇ ਯਥਾਸਾਰੁਪ੍ਪਸਨ੍ਤੋਸੋ**।

ਸੋ ਏਵਂਪਭੇਦੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਸਨ੍ਤੋਸੋ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੀਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਤ੍ਥਤੋ ਇਤਰੀਤਰਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਤੋਸੋ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ ਆਨਿਸਂਸਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਤ੍ਰਿਚ੍ਛਤਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਾਚਾਰਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਕਥਾ**। ਇਤੋ ਪਰਾਸੁਪਿ ਕਥਾਸੁ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਪਵਿਵੇਕਕਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ, ਉਪਧਿਵਿਵੇਕੋਤਿ ਤਯੋ ਵਿਵੇਕਾ। ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਕੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਕੋ ਨਿਸੀਦਤਿ , ਏਕੋ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਏਕੋ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਸਤਿ, ਏਕੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਏਕੋ ਅਭਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਏਕੋ ਚਙ੍ਕਮਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਕੋ ਚਰਤਿ, ਏਕੋ ਵਿਹਰਤਿ, ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਿਰਿਯਾਪਥੇਸੁ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਂ ਪਹਾਯ ਵਿਵਿਤ੍ਤਵਾਸੋ **ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ** ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਨ **ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ** ਨਾਮ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ **ਉਪਧਿਵਿਵੇਕੋ** ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ

''ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ ਚ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਕਾਯਾਨਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਰਤਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ ਚ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਮਵੋਦਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ, ਉਪਧਿਵਿਵੇਕੋ ਚ ਨਿਰੁਪਧੀਨਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਗਤਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੫੭)। ਵਿਵੇਕੋਯੇਵ ਪਵਿਵੇਕੋ, ਪਵਿਵੇਕੇ ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਪਵਿਵੇਕਕਥਾ**।

ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਵਨਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਦਸ੍ਸਨਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਸਮੁਲ੍ਲਪਨਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਸਮ੍ਭੋਗਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਕਾਯਸਂਸਗ੍ਗੋਤਿ ਪਞ੍ਚ ਸਂਸਗ੍ਗਾ। ਤੇਸੁ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਣਾਤਿ ''ਅਮੁਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਗਾਮੇ ਵਾ ਨਿਗਮੇ ਵਾ ਇਤ੍ਥੀ ਅਭਿਰੂਪਾ ਦਸ੍ਸਨੀਯਾ ਪਾਸਾਦਿਕਾ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ''ਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ, ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਸਭਾਗਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸਵਨੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸਨ੍ਥਵੋ **ਸਵਨਸਂਸਗ੍ਗੋ** ਨਾਮ। ਨ ਹੇਵ ਖੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਣਾਤਿ, ਅਪਿਚ ਖੋ ਸਾਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਂ ਅਭਿਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸਨੀਯਂ ਪਾਸਾਦਿਕਂ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ, ਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਂਸੀਦਤਿ ਵਿਸੀਦਤਿ, ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ, ਸਿਕ੍ਖਂ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਾਯ ਹੀਨਾਯਾਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਸਭਾਗਾਰਮ੍ਮਣਦਸ੍ਸਨੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸਨ੍ਥਵੋ **ਦਸ੍ਸਨਸਂਸਗ੍ਗੋ** ਨਾਮ। ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਆਲਾਪਸਲ੍ਲਾਪਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਥਵੋ **ਸਮੁਲ੍ਲਪਨਸਂਸਗ੍ਗੋ** ਨਾਮ। ਸਞ੍ਜਗ੍ਘਨਾਦਿਪਿ ਏਤੇਨੇਵ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਸਨ੍ਤਕਂ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਅਦਤ੍ਵਾ ਵਾ ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਨਭਙ੍ਗਿਯਾਦਿਨੋ ਪਰਿਭੋਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਥਵੋ **ਸਮ੍ਭੋਗਸਂਸਗ੍ਗੋ** ਨਾਮ। ਮਾਤੁਗਾਮਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਗ੍ਗਾਹਾਦਿਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸਸਨ੍ਥਵੋ **ਕਾਯਸਂਸਗ੍ਗੋ** ਨਾਮ।

ਯੋਪਿ ਚੇਸ ''ਗਿਹੀਹਿ ਸਂਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੇਨ ਸਂਸਗ੍ਗੇਨ ਸਹਸੋਕੀ ਸਹਨਨ੍ਦੀ ਸੁਖਿਤੇਸੁ ਸੁਖਿਤੋ ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚਕਰਣੀਯੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵੋ ਯੋਗਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੬੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਅਨਨੁਲੋਮਿਕੋ ਗਿਹਿਸਂਸਗ੍ਗੋ ਨਾਮ, ਯੋ ਚ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿਪਿ ਕਿਲੇਸੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭੂਤੋ ਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਹਾਯ ਯ੍ਵਾਯਂ ਸਂਸਾਰੇ ਥਿਰਤਰਂ ਸਂਵੇਗਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਤਿਬ੍ਬਂ ਭਯਸਞ੍ਞਂ ਸਰੀਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਸਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਸੁ ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਮਲਦਲੇ ਜਲਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਲਗ੍ਗਭਾਵੋ, ਅਯਂ ਸਬ੍ਬਸਂਸਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ ਅਸਂਸਗ੍ਗੋ, ਤਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਅਸਂਸਗ੍ਗਕਥਾ**।

ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੀਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ, ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵੀਰਿਯਂ, ਵਿਧਿਨਾ ਈਰੇਤਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵੀਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯਞ੍ਚ ਤਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ਆਰਭਨਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਕਾਯਿਕੋ, ਚੇਤਸਿਕੋ ਚਾਤਿ ਦੁਵਿਧੋ, ਆਰਮ੍ਭਧਾਤੁ, ਨਿਕ੍ਕਮਧਾਤੁ, ਪਰਕ੍ਕਮਧਾਤੁ, ਚਾਤਿ ਤਿਵਿਧੋ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ। ਸੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਗਮਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਲੇਸਂ ਠਾਨਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਿਸਜ੍ਜਂ, ਨਿਸਜ੍ਜਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਯਨਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਜਪਦੇਨ ਦਣ੍ਡੇਨ ਕਣ੍ਹਸਪ੍ਪਂ ਉਪ੍ਪੀਲੇਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਤਿਖਿਣੇਨ ਅਸਿਨਾ ਅਮਿਤ੍ਤਂ ਗੀਵਾਯ ਪਹਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਸੀਸਂ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤੁਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਬਲੇਨ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਤਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਕਥਾ **ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਕਥਾ**।

ਸੀਲਕਥਾਤਿਆਦੀਸੁ ਦੁਵਿਧਂ ਸੀਲਂ ਲੋਕਿਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ **ਲੋਕਿਯਂ** ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਾਦਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ** ਮਗ੍ਗਸੀਲਂ ਫਲਸੀਲਞ੍ਚ। ਤਥਾ **ਸਮਾਧਿ**ਪਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਾਦਕਭੂਤਾ ਸਹ ਉਪਚਾਰੇਨ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਲੋਕਿਯੋ** ਸਮਾਧਿ, ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ** ਸਮਾਧਿ ਨਾਮ। ਤਥਾ **ਪਞ੍ਞਾ**ਪਿ। **ਲੋਕਿਯਾ** ਸੁਤਮਯਾ, ਚਿਨ੍ਤਾਮਯਾ, ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਞ੍ਚ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ। **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ** ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾ ਫਲਪਞ੍ਞਾ ਚ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਅਰਿਯਫਲਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਤਦਙ੍ਗਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਮੁਤ੍ਤੀਨਮ੍ਪਿ ਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਂ ਸਂਵਣ੍ਣੇਨ੍ਤਿ। **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿਞਾਣਦਸ੍ਸਨ**ਮ੍ਪਿ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਵਿਧਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਂ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਸੀਲਾਦੀਨਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਨਾਦਿਵਿਧਿਨਾ

ਅਨੇਕਾਕਾਰਵੋਕਾਰਆਨਿਸંਸਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਚੇਵ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਾਦੀਨਂ ਆਦੀਨਵਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਕਥਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਸંਯੁਤ੍ਤਾ ਕਥਾ ਵਾ **ਸੀਲਾਦਿਕਥਾ ਨਾਮ**।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਅਤ੍ਤਨਾ ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛ ਕਥਞ੍ਚ ਪਰੇਸਂ ਕਤ੍ਤਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੫੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੭੦) ‘‘ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ ਇਤਰੀਤਰੇਨ ਚੀਵਰੇਨ, ਇਤਰੀਤਰਚੀਵਰਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਯਾ ਚ ਵਣ੍ਣਵਾਦੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੪; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਖਗ੍ਗਵਿਸਾਣਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ੧੨੮) ਚ ਆਦਿਵਚਨਤੋ ਸਯਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਪਰੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਹਿਤਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ ਤਥਾਰੂਪੀ ਕਥਾ। ਯਾ ਇਧ ਅਭਿਸਲ੍ਲੇਖਿਕਾਦਿਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਕਥਾਦੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਾਰਕਸ੍ਸੇਵ ਹਿ ਕਥਾ ਵਿਸੇਸਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਤ੍ਥਸਾਧਿਨੀ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਕ੍ਖਤਿ – ‘‘ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਮੇਘਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ...ਪੇ॰... ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩)।

ਏਵਰੂਪਿਯਾਤਿ ਈਦਿਸਾਯ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਯ। **ਨਿਕਾਮਲਾਭੀ**ਤਿ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਲਾਭੀ ਯਥਾਰੁਚਿਲਾਭੀ, ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਇਮਂ ਕਥਂ ਸੋਤੁਂ ਵਿਚਾਰੇਤੁਞ੍ਚ ਯਥਾਸੁਖਂ ਲਭਨ੍ਤੋ। **ਅਕਿਚ੍ਛਲਾਭੀ**ਤਿ ਨਿਦੁਕ੍ਖਲਾਭੀ। **ਅਕਸਿਰਲਾਭੀ**ਤਿ ਵਿਪੁਲਲਾਭੀ।

ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋਤਿ ਪਗ੍ਗਹਿਤਵੀਰਿਯੋ। **ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਅਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਪਾਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। **ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਲਨਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਚ ਕੁਸਲਾਨਂ ਸਹਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਪਾਦਨਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਉਪ੍ਪਾਦਨਾਯ। **ਥਾਮਵਾ**ਤਿ ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵੀਰਿਯਥਾਮੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। **ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਥਿਰਪਰਕ੍ਕਮੋ ਅਸਿਥਿਲਵੀਰਿਯੋ। **ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰੋ**ਤਿ ਅਨੋਰੋਹਿਤਧੁਰੋ ਅਨੋਸਕ੍ਕਵੀਰਿਯੋ।

ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਪਞ੍ਞਵਾ। **ਉਦਯਤ੍ਥਗਾਮਿਨਿਯਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਉਦਯਞ੍ਚ ਵਯਞ੍ਚ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿਯਾ। **ਅਰਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਰਕਾ ਦੂਰੇ ਠਿਤਾਯ ਨਿਦ੍ਦੋਸਾਯ। **ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਾਯਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯਾਯ। **ਸਮ੍ਮਾ ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯਗਾਮਿਨਿਯਾ**ਤਿ ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖੇਪਨਤੋ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਕ੍ਖਯੋ’’ਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਸਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਨਾ ਨਯੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ। ਇਮੇਸੁ ਚ ਪਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੀਲਂ ਵੀਰਿਯਂ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਯੋਗਿਨੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਅਙ੍ਗਂ, ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਬਾਹਿਰਂ ਅਙ੍ਗਂ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨੇਵ ਸੇਸਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵੇਤ੍ਥ ਬਹੁਕਾਰਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾ “**ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਤਂ, ਮੇਘਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਦੇਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਸਿ। ਤਤ੍ਥ **ਪਾਟਿਕਙ੍ਖ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਂਸੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ, ਅਵਸ੍ਸਂਭਾਵੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਂ । ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ‘‘ਸੀਲਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੀਲਵਨ੍ਤਤਾਯ ਭਵਨਂ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਤਂ ਤਸ੍ਸ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ, ਅਵਸ੍ਸਂਭਾਵੀ ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਨਿਯੋਜਨਤੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਏਵਂ ਭਗਵਾ ਸਦੇਵਕੇ ਲੋਕੇ ਉਤ੍ਤਮਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਚਨਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਨਸਣ੍ਡਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਾਦਿਸਂ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਮੇਘਿਯਸ੍ਸ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਦਿਨਾ ਸਕਲਂ ਸਾਸਨਸਮ੍ਪਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਆਦਰਜਾਤਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇ ਯੇਹਿ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਉਪਦ੍ਦੁਤਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ ਭਾਵਨਾਨਯਂ ਪਕਾਸੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ “**ਤੇਨ ਚ ਪਨ, ਮੇਘਿਯ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ। ਤੇਨੇਵਾਹ “**ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯਾ**”ਤਿ। **ਉਤ੍ਤਰੀ**ਤਿ ਆਰਦ੍ਧਤਰੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਰਾਗਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯਾ ਚੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯੁਂ, ਤੇਸਂ ਵਿਸੋਧਨਤ੍ਥਂ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਾ ਚ।

ਅਸੁਭਾਤਿ ਏਕਾਦਸਸੁ ਅਸੁਭਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਸੁਭਭਾਵਨਾ। **ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਮਰਾਗਸ੍ਸ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਲਿਲਾਵਕੋਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂਭੂਤਂ ਭਾਵਨਾਵਿਧਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਸੁਭਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ ਰਾਗਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿ। **ਮੇਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। **ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕੋਪਸ੍ਸ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। **ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਸੋਲ਼ਸਵਤ੍ਥੁਕਾ ਆਨਾਪਾਨਸ੍ਸਤਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕੁਪਚ੍ਛੇਦਾਯਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਾਨਂ ਪਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਾਯ। **ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਤਾਯਾ**ਤਿ ''ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਨਵਵਿਧਸ੍ਸ ਮਾਨਸ੍ਸ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਾਯ।

ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਿਨੋਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਤੋ ਉਦਯਬ੍ਬਯਵਨ੍ਤਤੋ ਪਭਙ੍ਗੁਤੋ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ ਨਿਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਚ ''ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੭; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਹੇਮਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ੫੬) ਪਵਤ੍ਤਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਿਨੋ। **ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਸਣ੍ਠਾਤੀ**ਤਿ ਅਸਾਰਕਤੋ ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤੋ ਪਰਤੋ ਰਿਤ੍ਤਤੋ ਤੁਚ੍ਛਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਚ ''ਸਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੭੯; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਹੇਮਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ੫੬) ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਣ੍ਠਹਤਿ ਅਤਿਦਲ਼੍ਹਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਲਕ੍ਖਣੇ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠੇ ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ ਦਿਟ੍ਠਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੀਸੁ ਲਕ੍ਖਣੇਸੁ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਦਿਟ੍ਠੇ ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਦਿਟ੍ਠਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਅਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਿਨੋ, ਮੇਘਿਯ, ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਸਣ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ। ਅਨਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇ ਸੁਦਿਟ੍ਠੇ ''ਅਸ੍ਮੀ''ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਮਾਨੋ ਸੁਪ੍ਪਜਹੋਵ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਅਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞੀ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀ**"ਤਿ। **ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਅਪਚ੍ਚਯਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਅਸੁਭਾਦਿਭਾਵਨਾਨਯੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਮੇਘਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪-੫. ਨਨ੍ਦਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪-੫. ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਆਗਮਯਮਾਨੇ**ਤਿ ਓਲੋਕਯਮਾਨੇ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਹਸਾ ਅਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਯਾਵ ਸਾ ਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਾਤਿ, ਤਾਵ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਇਦਮਵੋਚਾਤਿ ਇਦਂ ਕਥਾਵਸਾਨਂ ਉਦਿਕ੍ਖਮਾਨੇ**"ਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਦੁਕ੍ਖਾਦਿਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸਨ੍ਤੀਰਣਂ **ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਆਹ "**ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਮਾਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਰਾਗੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ''ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰੋ ਪਾਸੋ, ਯ੍ਵਾਯਂ ਚਰਤਿ ਮਾਨਸੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੧; ਮਹਾਵ॰ ੩੩) ਏਤ੍ਥ ਰਾਗੋ ਮਾਨਸਂ। ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋ ਮਾਨਸ''ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬) ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ। ''ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੋ ਸੇਖੋ, ਕਾਲਂ ਕਯਿਰਾ ਜਨੇ ਸੁਤਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੯) ਏਤ੍ਥ ਅਰਹਤ੍ਤਂ। ਇਧਾਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਅਰਹਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਮਾਨਸਂ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਏਤੇਹੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ**। ਇਦਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਮੇਵ ਮਾਨਸਸਦ੍ਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਰਹਤ੍ਤਂ** ਵਾ"ਤਿਆਦਿ। ਪਞ੍ਚਮਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਮੇਵ।

ਨਨ੍ਦਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸੇਵਨਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੬. ਛਟ੍ਠੇ **ਜੀਵਿਤਸਮ੍ਭਾਰਾ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। **ਸਮੁਦਾਨੇਤਬ੍ਬਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਞਾਯੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਉਞ੍ਛਾਚਰਿਯਾਦਿਨਾ ਉਦ੍ਧਮੁਦ੍ਧਮਾਨੇਤਬ੍ਬਾ ਪਾਪੁਣਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਪਨ ਸਮੁਦਾਨਿਤਾ ਸਮਾਹਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ "**ਸਮਾਹਰਿਤਬ੍ਬਾ**"ਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੁਲਭੁਪ੍ਪਾਦਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਨ ਗੋਚਰਅਸਪ੍ਪਾਯਾਦਿਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਰਤ੍ਤਿਭਾਗਂ ਵਾ ਦਿਵਸਭਾਗਂ** ਵਾਤਿ ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਉਪਯੋਗਵਚਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਰਤ੍ਤਿਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਾ ਦਿਵਸਕੋਟ੍ਠਾਸੇ** ਵਾ"ਤਿ। **ਰਤ੍ਤਿਂਯੇਵ ਪਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ** ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ। **ਸਙ੍ਖਾਪੀ**ਤਿ ''ਯਦਤ੍ਥਮਹਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਨ ਮੇਤਂ ਇਧ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ, ਚੀਵਰਾਦਿ ਪਨ ਸਮੁਦਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਨਾਹਂ ਤਦਤ੍ਥਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਕਿਂ ਮੇ ਇਧ ਵਾਸੇਨਾ''ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਯਪਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਾਮਞ੍ਞਤ੍ਥਸ੍ਸ**

ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਅਗਮਨਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾਤਿ। ਅਨਨ੍ਤਰਵਾਰੇ **ਸਙ੍ਖਾਪੀ**ਤਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਭਾਵਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ। **ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਪਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਂ, ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ''ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ''ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ''ਨਾਨੁਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਯਸ੍ਸ ਯੇਨ ਹਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਦੂਰਟ੍ਠੇਨਪਿ ਸੋ ਭਵਤਿ। **ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲ**ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਂ ਉਪਯੋਗਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਪਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਪਰਿਣਾਮੋਤਿ। **ਆਪੁਚ੍ਛਾ ਪਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਕਤਞ੍ਞੁਕਤਵੇਦਿਤਾਯ ਨਿਯੋਜਨਂ। **ਏਵਰੂਪੋ**ਤਿ ਯਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਗੁਣੇਹਿ ਵੁਦ੍ਧਿਯੇਵ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਾ, ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਨ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ, ਏਵਰੂਪੋ ਦਣ੍ਡਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਚੇਪਿ, ਨ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **"ਸਚੇਪੀ"**ਤਿਆਦਿਨਾ।

ਸੇਵਨਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭-੧੦. ਸੁਤਵਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭-੧੦. ਸਤ੍ਤਮੇ **ਅਭਬ੍ਬੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਪਾਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਦੇਸਨਾਸੀਸਮੇਵ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋਪਿ ਪਨ ਅਭਬ੍ਬਾਵ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਨਿਨ੍ਨਾਪਸਂਸਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਨਾਮ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ਮਾਤੁਘਾਤਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਖੀਣਾਸਵੋ ਪਨ ਪਾਸਂਸੋ ਕੁਨ੍ਥਕਿਪਿਲ੍ਲਿਕਘਾਤਾਦੀਨਿਪਿ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ। **ਸਨ੍ਨਿਧਿਕਾਰਕਂ ਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਗਿਹਿਭੂਤੋ ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਤਿਲਤਣ੍ਡੁਲਸਪ੍ਪਿਨਵਨੀਤਾਦੀਨਿ ਸਨ੍ਨਿਧਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁਂ ਅਭਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇ ਪਨ ਨਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਿਲੇਸਕਾਮਮ੍ਪਿ ਨਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਆਹ **"ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮੇ"**ਤਿ। ਨਨੁ ਚ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਲਤਣ੍ਡੁਲਾਦਯੋ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ? ਨ ਪਨ ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਾਯ ਨਿਧੇਨ੍ਤਿ, ਅਫਾਸੁਕਪਬ੍ਬਜਿਤਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥਾਯ ਨਿਧੇਨ੍ਤਿ। ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਤਸ੍ਸਪਿ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਸਬ੍ਬਸੋਵ ਪਹੀਨਾ, ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਨ ਲਦ੍ਧਂ ਵਿਚਾਰੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਅਕਪ੍ਪਿਯਕਾਮਗੁਣੇ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਮਞ੍ਚਪੀਠਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ। **ਸੇਯਥਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਗਾਰਿਯਭੂਤੋ**ਤਿ ਯਥਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਿਹਿਭੂਤੋ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁਂ ਅਭਬ੍ਬੋ। ਅਗਾਰਮਜ੍ਝੇ ਵਸਨ੍ਤਾ ਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾਦਯੋ ਯਾਵਜੀਵਂ ਗਿਹਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵੋ ਪਨ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾਵ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੋ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਤਿ ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਤਿ ਵਾ। ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਦੀਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਮੁਹੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ। ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਨ ਠਿਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਵਿਵੇਕਟ੍ਠਾਨਸਮ੍ਭਵਾ। ਅਟ੍ਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ।

ਸੁਤਵਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਮ੍ਬੋਧਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸੀਹਨਾਦਵਗ੍ਗੋ

੧. ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ ਅਵਾਪੁਰੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਂ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਅਵਾਪੁਰਣਂ**। ਰਜਂ ਹਰਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਰਜੋਹਰਣਂ। ਕਲ਼ੋਪਿਹਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਵਿਲੀਵਮਯਭਾਜਨਹਤ੍ਥੋ, ‘‘ਚਮ੍ਮਮਯਭਾਜਨਹਤ੍ਥੋ’’ਤਿ ਚ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਛਿਨ੍ਨਾਨਿ ਵਿਸਾਣਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਛਿਨ੍ਨਵਿਸਾਣੋ, ਉਸਭੋ ਚ ਸੋ ਛਿਨ੍ਨਵਿਸਾਣੋ ਚਾਤਿ **ਉਸਭਛਿਨ੍ਨਵਿਸਾਣੋ**। ਵਿਸੇਸਨਪਰੋਯਂ ਸਮਾਸੋ। **ਅਹਿਕੁਣਪੇਨ** ਵਾਤਿਆਦਿ ਅਤਿਜੇਗੁਚ੍ਛਪ੍ਪਟਿਕੂਲਕੁਣਪਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕਣ੍ਠੇ ਆਸਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੇਨ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਠੇ ਬਦ੍ਧੇਨ, ਓਮੁਕ੍ਕੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਟ੍ਟੋ** ਆਤੁਰੋ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਪੀਲ਼ਾਯ ਪੀਲ਼ਿਤੋ। **ਅਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨਂ** ਵਾ ਅਧਿਵਾਸਨਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸੋ ਕਾਰਣੇ ਦੇਸਿਯਮਾਨੇ ਤਤੋ ਵਿਗਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਪਟਿਗ੍ਗਣ੍ਹਤੂਤਿ ਖਮਤੂ**”ਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ।

ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੨. ਦੁਤਿਯੇ ਭਵਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਤਾ ਨਾਮ ਇਤ੍ਤਰਕਾਲਤਾਯਾਤਿ ਆਹ “**ਅਚ੍ਛਰਾਸਙ੍ਘਾਤਮਤ੍ਤਮ੍ਪੀ**”ਤਿ।

ਸਉਪਾਦਿਸੇਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩. ਤਤਿਯੇ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਭੂਤੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ ਫਲਂ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਵੇਦਨੀਯਂ**। ਤੇਨਾਹ “**ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ**”ਤਿ। ਚਤੁਪ੍ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਫਲਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਭਵੂਪਗਂ ਕਮ੍ਮਂ **ਬਹੁਵੇਦਨੀਯਂ**। ਏਕਕ੍ਖਨ੍ਧਫਲਤ੍ਤਾ ਅਸਞ੍ਞਾਭਵੂਪਗਂ ਕਮ੍ਮਂ “**ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯ**”ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਅਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ ਬਹੁਕਾਲਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਫਲਤ੍ਤਾ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯਂ, ਇਤਰਂ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯਂ। ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਬਹੁਵੇਦਨੀਯਂ, ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਪ੍ਪਵੇਦਨੀਯ’’ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵੇ**ਦਨੀਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਰਸਮਵਾਯੇ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਾਦਨਸਮਤ੍ਥਂ, ਨ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਾਕਮੇਵ। **ਅਵੇਦਨੀਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਂ ਅਹੋਸਿਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦਂ।

ਕੋਟ੍ਠਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਸਮਿਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪. ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਸਮਿਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਿਰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਸਮਿਦ੍ਧੋ ਅਭਿਰੂਪੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮਿਦ੍ਧੀਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖਾਤੋ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਤ੍ਤਭਾਵਸਮਿਦ੍ਧਤਾਯਾ**”ਤਿਆਦਿ। **ਰੂਪਧਾਤੁਆਦੀਸੂ**ਤਿ **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਸਦ੍ਦਧਾਤੁਆਦਿਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਸਮਿਦ੍ਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫-੯. ਗਣ੍ਡਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫-੧੯. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਮਾਤਾਪੇਤ੍ତਿਕਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ତੇਨ ਮਾਤਾਪੇਤ੍ତਿਕੇਨ ਸੁਕ੍ਕਸੋਣਿਤੇਨ ਸਮ੍ਭੂਤਸ੍ਸ। **ਉਚ੍ਛਾਦਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਚ੍ਛਾਦੇਤਬ੍ਬਸਭਾਵਸ੍ਸ। **ਪਰਿਮਦ੍ਦਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਬ੍ਬਸਭਾਵਸ੍ਸ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸੂਪਚਯਉਚ੍ਛਾਦਨਪਦੇਹਿ ਵਡ੍ਢਿ ਕਥਿਤਾ, ਅਨਿਚ੍ਚਭੇਦਨਵਿਦ੍ਧਂਸਨਪਦੇਹਿ ਹਾਨਿ। ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਾ ਸਮੁਦਯੋ, ਪਚ੍ਛਿਮੇਹਿ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋਤਿ ਏਵਂ ਚਾਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਡ੍ਢਿਪਰਿਹਾਨਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ତਿਭੇਦਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਸੇਸਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। ਛਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ତਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਗਣ੍ਡਸੁਤ੍ତਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਵੇਲਾਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦. ਦਸਮੇ **ਸਕੁਣ੍ਡਕਭਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਕੁਣ੍ਡਕਂ ਉਤ੍ਤਣ੍ਡੁਲਭਤ੍ਤਂ। ਪਰਿਤ੍ତੇਹਿ ਸਕੁਣ੍ਡੇਹਿ ਤਣ੍ਡੁਲੇਹਿਪਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਵਿਪਕ੍ਕਭਤ੍ତਂ ਉਤ੍ਤਣ੍ਡੁਲਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਬਿਲ਼ਙ੍ਗਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਰਨਾਲ਼ਂ, ਬਿਲ਼ਙ੍ਗਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤੋ ਤਦੇਵ ਕਞ੍ਜਿਯਤੋ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਕਞ੍ਜਿਯਂ, ਤਂ ਦੁਤਿਯਂ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਬਿਲ਼ਙ੍ਗਦੁਤਿਯਂ,** ਤਂ **ਕਞ੍ਜਿਯਦੁਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸਕ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲਮ੍ਪਿ ਅਸਕ੍ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਸਕ੍ਕਰਣਂ ਅਸਮ੍ਪਨ੍ਨਕਾਰੋ, ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਸਕ੍ਕਰਣਂ ਅਗਰੁਕਰਣਂ। ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਅਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿ ਉਤ੍ਤਣ੍ਡੁਲਾਦਿਦੋਸਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਆਹਾਰਂ ਦੇਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਰੋਤਿ। ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਅਸਕ੍ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨਂ ਅਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਯਂ ਵਾ ਤਂ ਵਾ ਦਾਰਕਂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਦੇਤਿ। **ਅਚਿਤ੍ତੀਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਨ ਚਿਤ੍ତਿਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਨ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਹਿ ਪੂਜੇਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਠਪੇਤਿ, ਨ ਤਤੋ ਬਹਿ ਕਰੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਟਿਪਤ੍ତਿ ਚਿਤ੍ତੀਕਰਣਂ ਸਮ੍ਭਾਵਨਕਿਰਿਯਾ, ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਅਚਿਤ੍ତੀਕਰਣਂ ਅਸਮ੍ਭਾਵਨਕਿਰਿਯਾ। **ਅਪਵਿਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਉਚ੍ਛਿਟ੍ਠਾਦਿਛਡ੍ਡਨੀਯਧਮ੍ਮਂ ਵਿਯ ਅਵਖਿਤ੍ਤਕਂ। ਯੋ ਹਿ ਛਡ੍ਡੇਤੁਕਾਮੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਰੋਗਿਨੋ ਸਰੀਰੇ ਓਦਨਾਦੀਨਿ ਮਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਮ੍ਮਿਕੇ ਰੋਗਂ ਪਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਅਪਵਿਦ੍ਧਂ ਦੇਤਿ ਨਾਮ। **ਅਨਾਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ**ਤਿ ''ਅਦ੍ਧਾ ਇਮਸ੍ਸ ਦਾਨਸ੍ਸ ਫਲਂ ਮਮ ਆਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਏਵਂ ਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਆਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ। ਅਯਂ ਪਨ ਨ ਤਾਦਿਸੋਤਿ ਅਨਾਗਮਨਦਿਟ੍ਠਿਕੋ, ਫਲਂ ਪਾਟਿਕਙ੍ਖਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਫਲਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਦੇਤੀ"**ਤਿ।

ਵੇਲਾਮੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਮਾ**-ਸਦ੍ਦੋ ਪਟਿਸੇਧਵਚਨੋ। ਜਾਤਿਗੋਤ੍ਤਰੂਪਭੋਗਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਵੇਲਾ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਵੇਲਾਮੋ। ਅਥ ਵਾ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਗੁਣਾਨਂ ਵੇਲਾ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਮਤਿ ਓਸਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **ਵੇਲਾਮੋ,** ਵੇਲਂ ਵਾ ਮਰਿਯਾਦਂ ਅਮਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤੀਤਿ **ਵੇਲਾਮੋ**। ਤੇਨਾਹ **"ਜਾਤਿਗੋਤ੍ਤ…ਪੇ॰… ਏਵਂਲਦ੍ਧਨਾਮੋ"**ਤਿ। ਦੀਯਤੀਤਿ ਦਾਨਂ, ਦਾਨਵਤ੍ਥੁ। ਤਂ ਅਗ੍ਗੀਯਤਿ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜੀਯਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਦਾਨਗ੍ਗਂ**। ਦਾਨਂ ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਦਾਨਗ੍ਗਂ,** ਏਵਂ **ਭਤ੍ਤਗ੍ਗਂ,** ਪਰਿਵੇਸਨਟ੍ਠਾਨਂ। **ਦੁਕੂਲਸਨ੍ਦਨਾਨੀ**ਤਿ ਰਜਤਭਾਜਨਾਦਿਨਿਸ੍ਸਿਤੇ ਦੁਕੂਲੇ ਖੀਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਦਨਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਦੁਕੂਲਸਨ੍ਦਨਾਨਿ। **ਕਂਸੂਪਧਾਰਣਾਨੀ**ਤਿ ਰਜਤਮਯਦੋਹਭਾਜਨਾਨਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਰਜਤਮਯਖੀਰਪਟਿਚ੍ਛਕਾਨੀ"**ਤਿ। ਰਜਤਮਯਾਨਿ ਖੀਰਪਟਿਚ੍ਛਕਾਨਿ ਖੀਰਪਟਿਗ੍ਗਹਭਾਜਨਾਨਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਰਜਤਮਯਖੀਰਪਟਿਚ੍ਛਕਾਨਿ। ਸੋਧੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਕਰਣੇਨ ਵਿਸੋਧੇਯ੍ਯ। ਮਹਪ੍ਫਲਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਹਿ ਦਕ੍ਖਿਣਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਤਿ ਨਾਮ।

ਮਗ੍ਗੇਨਾਗਤਂ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਸਰਣਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲੋਕੁਤ੍ତਰਸਰਣਗਮਨਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਅਪਰੇ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਲੋਕਿਯਸਰਣਗਮਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਰਣਂ** ਨਾਮ ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਤਨਾਨਂ ਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਂ ਸਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਂ ਦੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਹਪ੍ਫਲਤਰਨ੍ਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਇਦਞ੍ਚ – ''ਸਚੇ ਤ੍ਵਂ ਯਥਾ ਗਹਿਤਂ ਸਰਣਂ ਨ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਸਿ, ਏਵਾਹਂ ਤਂ ਮਾਰੇਮੀ''ਤਿ ਯਦਿਪਿ ਕੋਚਿ ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਸਤ੍ਥੇਨ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯ੍ਯ, ਤਥਾਪਿ ''ਨੇਵਾਹਂ ਬੁਦ੍ਧਂ ਨ ਬੁਦ੍ਧੋਤਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਧਮ੍ਮੋਤਿ, ਸਙ੍ਘਂ ਨ ਸਙ੍ਘੋਤਿ ਵਦਾਮੀ''ਤਿ ਦਲ਼੍ਹਤਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਮਗ੍ਗੇਨਾਗਤਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੀਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵਦਤਿ। **ਅਪਰੇ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਨ ਲੋਕਿਯਸੀਲਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਜੀਵਿਤਦਾਨਾਦਿਨਿਹਿਤਦਣ੍ਡਤਾਯ ਸਕਲਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਾਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚਸ੍ਸ ਮਹਪ੍ਫਲਮਹਾਨਿਸਂਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਉਪਸਿਙ੍ਘਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਘਾਯਨਮਤ੍ਤਂ। **ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਨ੍ਤਰੇ ਗੋਦੋਹਨਮਤ੍ਤਂ ਕਾਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਚ ਨ ਸਕਲੋ ਗੋਦੋਹਨਕ੍ਖਣੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਗਾਵਿਯਾ ਏਕਵਾਰਂ ਥਨਅਞ੍ਛਨਮਤ੍ਤ**"ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਅਞ੍ਛਨਮਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਡ੍ਢਨਮਤ੍ਤਂ। ਗਾਵਿਯਾ ਥਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਖੀਰਬਿਨ੍ਦੁਦੁਹਨਕਾਲਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਗਦ੍ਦੂਹਨਮਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਕਾਲਂ ਯੋ ਵਸਨਗਬ੍ਭਪਰਿਵੇਣਵਿਹਾਰੂਪਚਾਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਨ ਵਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਸੁ ਲੋਕਧਾਤੂਸੁ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਹਿਤਫਰਣਂ ਮੇਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਵੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਇਦਂ ਤਤੋ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦਾਨਾਦਿਤੋ ਮਹਪ੍ਫਲਤਰਂ।

ਵੇਲਾਮਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸੀਹਨਾਦਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਵਗ੍ਗੋ

੧. ਤਿਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧. ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਅਮਮਾ**ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਭਰਣਪਾਨਭੋਜਨਾਦੀਸੁਪਿ ਮਮਤ੍ਤਵਿਰਹਿਤਾ। **ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਾ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਾ। ਤੇਸਂ ਕਿਰ ''ਅਯਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਰਿਯਾ''ਤਿ ਮਮਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਮਾਤਰਂ ਵਾ ਭਗਿਨਿਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸੀਲਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਪੁਤ੍ਤੇ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇ ਏਵ ਮਾਤੁਥਨਤੋ ਥਞ੍ਞਂ ਪਗ੍ਘਰਤਿ, ਤੇਨ ਸਞ੍ਞਾਣੇਨ ਨੇਸਂ ਮਾਤਰਿ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਾਤੁਸਞ੍ਞਾ, ਮਾਤੁ ਚ ਪੁਤ੍ਤੇ ਪੁਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਕੇਚਿ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ (ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.੧ ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ) ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਕਾਨਂ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵਸਿਦ੍ਧੋ ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਰ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਪਦੇਸੇਸੁ ਘਨਨਿਚਿਤਪਤ੍ਤਸਞ੍ਛਨ੍ਨਸਾਖਾਪਸਾਖਾ ਕੂਟਾਗਾਰਸਮਾ ਮਨੋਰਮਾ ਰੁਕ੍ਖਾ ਤੇਸਂ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਨਿਵੇਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਸੁਖਂ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਤਤ੍ਥ ਰੁਕ੍ਖਾ ਸੁਜਾਤਾ ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਪੁਪ੍ਫਿਤਗ੍ਗਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਜਲਾਸਯਾਪਿ ਵਿਕਸਿਤਕਮਲਕੁਵਲਯਪੁਣ੍ਡਰੀਕਸੋਗਨ੍ਧਿਕਾਦਿਪੁਪ੍ਫਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਪਰਮਸੁਗਨ੍ਧਂ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਵਾਯਨ੍ਤਾ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ। ਸਰੀਰਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਅਤਿਦੀਘਾਦਿਦੋਸਰਹਿਤਂ ਆਰੋਹਪਰਿਣਾਹਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ ਜਰਾਯ ਅਨਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਵਲਿਤਪਲਿਤਾਦਿਦੋਸਵਿਰਹਿਤਂ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਅਪਰਿਕ੍ਖੀਣਜਵਬਲਪਰਕ੍ਕਮਸੋਭਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਨੁਟ੍ਠਾਨਫਲੂਪਜੀਵਿਤਾਯ ਨ ਚ ਨੇਸਂ ਕਸਿਵਣਿਜ੍ਜਾਦਿਵਸੇਨ ਆਹਾਰਪਰਿਯੇਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਦਾਸਦਾਸਿਕਮ੍ਮਕਰਾਦਿਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਤਤ੍ਥ ਸੀਤੁਣ੍ਹਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਵਾਲ਼ਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਨਾਮੇਤ੍ਥ ਗਿਮ੍ਹਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਮਾਸੇ ਪਚ੍ਚੂਸਵੇਲਾਯਂ ਸਮਸੀਤੁਣ੍ਹੋ ਉਤੁ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਤਤ੍ਥ ਸਮਸੀਤੁਣ੍ਹੋਵ ਉਤੁ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਨੇਸਂ ਕੋਚਿ ਉਪਘਾਤੋ ਵਿਹੇਸਾ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਕਟ੍ਠਪਾਕਿਮੇਵ ਸਾਲਿਂ ਅਕਣਂ ਅਥੁਸਂ ਸੁਦ੍ਧਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ ਤਣ੍ਡੁਲਪ੍ਫਲਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਾਨਂ ਨੇਸਂ ਕੁਟ੍ਠਂ, ਗਣ੍ਡੋ, ਕਿਲਾਸੋ, ਸੋਸੋ, ਕਾਸੋ, ਸਾਸੋ, ਅਪਮਾਰੋ, ਜਰੋਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ ਨ ਕੋਚਿ ਰੋਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਖੁਜ੍ਜਾ ਵਾ ਵਾਮਨਾ ਵਾ ਕਾਣਾ ਵਾ ਕੁਣੀ ਵਾ ਖਞ੍ਜਾ ਵਾ ਪਕ੍ਖਹਤਾ ਵਾ ਵਿਕਲਙ੍ਗਾ ਵਾ ਵਿਕਲਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਤ੍ਥਿਯੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਨਾਤਿਦੀਘਾ, ਨਾਤਿਰਸ੍ਸਾ, ਨਾਤਿਕਿਸਾ, ਨਾਤਿਥੂਲਾ, ਨਾਤਿਕਾਲ਼ਾ, ਨਚ੍ਚੋਦਾਤਾ, ਸੋਭਗ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਰੂਪਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਦੀਘਙ੍ਗੁਲੀ, ਤਮ੍ਬਨਖਾ, ਅਲਮ੍ਬਥਨਾ, ਤਨੁਮਜ੍ਝਾ, ਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦਮੁਖੀ, ਵਿਸਾਲਕ੍ਖੀ, ਮੁਦੁਗਤ੍ਤਾ, ਸਹਿਤੋਰੂ, ਓਦਾਤਦਨ੍ਤਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਨਾਭੀ, ਤਨੁਜਙ੍ਘਾ, ਦੀਘਨੀਲਵੇਲ੍ਲਿਤਕੇਸੀ, ਪੁਥੁਲਸੁਸ੍ਸੋਣੀ, ਨਾਤਿਲੋਮਾ, ਨਾਲੋਮਾ, ਸੁਭਗਾ, ਉਤੁਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ, ਸਣ੍ਹਾ, ਸਖਿਲਾ, ਸੁਖਸਮ੍ਭਾਸਾ, ਨਾਨਾਭਰਣਵਿਭੂਸਿਤਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਸੋਲ਼ਸਵਸ੍ਸੁਦ੍ਦੇਸਿਕਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪੁਰਿਸਾ ਚ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸੁਦ੍ਦੇਸਿਕਾ ਵਿਯ। ਨ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰੇਸੁ ਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾ।

ਸਤ੍ਤਾਹਿਕਮੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਾ ਕਾਮਰਤਿਯਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵਿਯ ਯਥਾਸਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਇਧ ਵਿਯ ਗਬ੍ਭੋਕ੍ਕਨ੍ਤਿਮੂਲਕਂ, ਗਬ੍ਭਪਰਿਹਰਣਮੂਲਕਂ, ਵਿਜਾਯਨਮੂਲਕਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤਿ। ਰਤ੍ਤਕਞ੍ਚੁਕਤੋ ਕਞ੍ਚਨਪਟਿਮਾ ਵਿਯ ਦਾਰਕਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਅਮਕ੍ਖਿਤਾ ਏਵ ਸੇਮ੍ਹਾਦਿਨਾ ਸੁਖੇਨੇਵ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਤਾ।

ਮਾਤਾ ਪਨ ਪੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਧੀਤਰਂ ਵਾ ਵਿਜਾਯਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਵਿਚਰਣਕਪ੍ਪਦੇਸੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਯਥਾਰੁਚਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਸਯਿਤਾਨਂ ਯੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਪੁਰਿਸਾ ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਵਾ, ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੋ ਉਪਨਾਮੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ ਤਤੋ ਖੀਰਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨ ਤੇ ਦਾਰਕਾ ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਨ ਵਡ੍ਢੇਨ੍ਤਾ ਕਤਿਪਯਦਿਵਸੇਹੇਵ ਲਦ੍ਧਬਲਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਾਰਿਕਾ ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਦਾਰਕਾ ਪੁਰਿਸੇ। ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਤੋ ਏਵ ਚ ਤੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥਾਭਰਣਾਨਿ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਨਾਨਾਵਿਰਾਗਵਣ੍ਣਵਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹਿ ਸੁਖੁਮਾਨਿ ਮੁਦੁਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਨਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

ਨਾਨਾਵਿਧਰਸ੍ਮਿਜਾਲਸਮੁਜ੍ਜਲਵਿਵਿਧਵਣ੍ਣਰਤਨਵਿਨਿਦ੍ਧਾਨਿ ਅਨੇਕਵਿਧਮਾਲਾਕਮ੍ਮਲਤਾਕਮ੍ਮਭਿਤ੍ਤਿਕਮ੍ਮਵਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸੀਸੂਪਗਗੀਵੂਪਗਹਤ੍ਥੂਪਗਕਟੂਪਗਪਾਦੂਪਗਾਨਿ ਸੋਵਣ੍ਣਮਯਾਨਿ ਆਭਰਣਾਨਿ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਤੋ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਵੀਣਾਮੁਦਿਙ੍ਗਪਣਵਸਮ੍ਮਤਾਲਸਙ੍ਖਵੰਸਵੇਤਾਲਪਰਿਵਾਦਿਨੀਵਲ੍ਲਕੀਪਭੁਤਿਕਾ ਤੂਰਿਯਭਣ੍ਡਾਪਿ ਤਤੋ ਤਤੋ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਬਹੂ ਫਲਰੁਕ੍ਖਾ ਕੁਮ੍ਭਮਤ੍ਤਾਨਿ ਫਲਾਨਿ ਫਲਨ੍ਤਿ ਮਧੁਰਰਸਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਸਤ੍ਤਾਹਮ੍ਪਿ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾਹਿ ਨ ਬਾਧੀਯਨ੍ਤਿ।

ਨਜ੍ਜੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਜਲਾ ਸੁਪ੍ਪਤਿਤ੍ਥਾ ਰਮਣੀਯਾ ਅਕਦ੍ਦਮਾ ਵਾਲੁਕਤਲਾ ਨਾਤਿਸੀਤਾ ਨਚ੍ਚੁਣ੍ਹਾ ਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧੀਹਿ ਜਲਜਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਸੁਰਭੀ ਵਾਯਨ੍ਤਿਯੋ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਕਣ੍ਟਕਿਕਾ ਕਕ੍ਖਲ਼ਗਚ੍ਛਲਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਕਣ੍ਟਕਾ ਪੁਪ੍ਫਫਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਨ੍ਦਨਨਾਗਰੁਕ੍ਖਾ ਸਯਮੇਵ ਰਸਂ ਪਗ੍ਘਰਨ੍ਤਿ, ਨਹਾਯਿਤੁਕਾਮਾ ਚ ਨਦਿਤਿਤ੍ਥੇ ਏਕਜ੍ਝਂ ਵਤ੍ਥਾਭਰਣਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਦਿਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੁਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾ ਉਪਰਿਟ੍ਠਿਮਂ ਉਪਰਿਟ੍ਠਿਮਂ ਵਤ੍ਥਾਭਰਣਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਤੇਸਂ ਏਵਂ ਹੋਤਿ ''ਇਦਂ ਮਮ, ਇਦਂ ਪਰਸ੍ਸਾ''ਤਿ। ਤਤੋ ਏਵ ਨ ਤੇਸਂ ਕੋਚਿ ਵਿਗ੍ਗਹੋ ਵਾ ਵਿਵਾਦੋ ਵਾ। ਸਤ੍ਤਾਹਿਕਾ ਏਵ ਚ ਨੇਸਂ ਕਾਮਰਤਿਕੀਲ਼ਾ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਵੀਤਰਾਗਾ ਵਿਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਚ ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਯਿਤੁਕਾਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਸਯਨਂ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਮਤੇ ਚ ਸਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨ ਰੋਦਨ੍ਤਿ ਨ ਸੋਚਨ੍ਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਮਣ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਚ ਨੇਸਂ ਤਥਾਰੂਪਾ ਸਕੁਣਾ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਤਂ ਦੀਪਨ੍ਤਰਂ ਨੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੁਸਾਨਂ ਵਾ ਅਸੁਚਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਤਤੋ ਮਤਾ ਨਿਰਯਂ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਵਾ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾਸਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਸੀਲਸ੍ਸ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਤੇ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮੇਵ ਚ ਨੇਸਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ, ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਤਾਸਿਦ੍ਧਮੇਵਾਤਿ।

ਤਿਠਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੩. ਤਤਿਯੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੧੦੩) **ਏਸਨਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਭੋਗਾਨਂ ਪਰਿਯੇਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾ। **ਏਸਿਤਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਪਰਿਯਿਟ੍ਠੇਸੁ ਭੋਗੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਤਣ੍ਹਾ। ਪਰਿਤਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਰਿਯੇਸਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਪਰਿਯੇਸਨਾ,** ਆਸਯਤੋ ਪਯੋਗਤੋ ਚ ਪਰਿਯੇਸਨਾ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਣ੍ਹਾਯ ਸਤਿ ਹੋਤੀ"**ਤਿ। **ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਪ੍ਪਟਿਲਾਭੋ**ਤਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਗਵੇਸਨਵਸੇਨ ਪਟਿਲਾਭੋ। ਯਂ ਪਨ ਅਪਰਿਯਿਟ੍ਠਂਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਲਦ੍ਧਮੇਵ ਨਾਮ ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਲਬ੍ਭਨਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਸੋ ਹਿ ਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਸਤਿ ਹੋਤੀ"**ਤਿ।

ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨ੍ਤਿ ਸੁਖਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਨਿਚ੍ਛਿਨੋਤੀਤਿ ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਸੁਖਂ ਸਭਾਵਤੋ ਸਮੁਦਯਤੋ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਤੋ ਆਦੀਨਵਤੋ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਚ ਯਾਥਾਵਤੋ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੁਞਾਣਂਵ ਸੁਖਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ। **ਜਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਜਾਨੇਯ੍ਯ। ''ਸੁਭਂ ਸੁਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭੂਤਾਕਾਰਂ ਵਿਵਿਧਂ ਨਿਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਚਿਨੋਤਿ ਆਰੋਪੇਤੀਤਿ **ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ,** ਅਸ੍ਸਾਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਤਣ੍ਹਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾਪਿ ਏਵਮੇਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਤਕ੍ਕੋਯੇਵ ਆਗਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇ**ਤਿ ਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੫੮)। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ''ਛਨ੍ਦੋ ਖੋ, ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦ, ਵਿਤਕ੍ਕਨਿਦਾਨੋ''ਤਿ ਆਗਤਂ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ। **ਵਿਤਕ੍ਕੇਨੇਵ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ ''ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਨਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ''ਤਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਕਰਣਸਾਧਨਮਾਹ। **ਏਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਨਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ।

ਛਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ ਛਨ੍ਦੋ, ਏਵਂ ਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਰਾਗੋਤਿ **ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ**। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਨਾਸੇਵਨਤਾਯ ਮਨ੍ਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਆਹ **"ਦੁਬ੍ਬਲਰਾਗਸ੍ਸਾਧਿਵਚਨ"**ਨ੍ਤਿ। **ਅਜ੍ਝੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਨਂ। ''ਮਯ੍ਹਂ ਇਦ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਤਣ੍ਹਾਗਾਹੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਅਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੋਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਹਂ ਮਮਨ੍ਤੀ"**ਤਿ। **ਬਲਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਤੇਸਂ ਗਾਹਾਨਂ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਾਹ। **ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਹਂ ਮਮਨ੍ਤਿ ਬਲਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਤ੍ਤਨਿਯਗ੍ਗਾਹਵਤ੍ਥੁਨੋ ਅਞ੍ਞਾਸਾਧਾਰਣਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ

ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਠਾਨਂ, ਤਥਾਪਵਤ੍ਤੋ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ **ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਸ੍ਸ** ਅਸਹਮਾਨੋ ਹੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ, ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ **ਅਸਹਨਤਾ। ਏਵ◌ਂ ਵਚਨਤ੍ਥਂ ਵਦਨ੍ਤਿ** ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ। ਸਦ੍ਦਲਕ੍ਖਣੇਨ ਪਨ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਮਚ੍ਛਰਿਯਯੋਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਮਚ੍ਛਰੋ , ਤਸ੍ਸ ਭਾਵ◌ੋ, ਕਮ੍ਮਂ ਵ◌ਾ **ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ**, ਮਚ੍ਛਰੋ ਧਮ੍ਮੋ। ਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਤੋ ਆਦਰੇਨ ਰਕ੍ਖਣਂ **ਆਰਕ੍ਖੋ**ਤਿ ਆਹ "**ਦ੍ਵ◌ਾਰ...ਪੇ॰... ਸੁਟ੍ਠੁ ਰਕ੍ਖਣ**"ਨ੍ਤਿ।

ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਕਰਣਂ, ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਰਣਂ। ਅਧਿਕਂ ਕਰਣਨ੍ਤਿ **ਅਧਿਕਰਣਂ,** ਵ◌ਿਸੇਸਕਾਰਣਂ। ਵ◌ਿਸੇਸਕਾਰਣਞ੍ਚ ਭੋਗਾਨਂ ਆਰਕ੍ਖਦਣ੍ਡਾਦਾਨਾਦਿਅਨਤ੍ਥਸਮ੍ਭਵਸ੍ਸਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ "**ਆਰਕ੍ਖਾਧਿਕਰਣ**"ਨ੍ਤਿਆਦਿ। **ਪਰਨਿਸੇਧਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਮਾਰਣਾਦਿਨਾ ਪਰੇਸਂ ਵ◌ਿਬਾਧਨਤ੍ਥਂ। ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਆਦਾਨਂ, ਦਣ੍ਡਸ੍ਸ ਆਦਾਨਂ **ਦਣ੍ਡਾਦਾਨਂ,** ਦਣ੍ਡਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਰਵ◌ਿਹੇਠਨਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। **ਸਤ੍ਥਾਦਾਨੇ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਹਤ੍ਥਪਰਾਮਾਸਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਯੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਕਲਹੋ **ਕਾਯਕਲਹੋ**। ਮਮ੍ਮਘਟ੍ਟਨਾਦਿਵਸੇਨ ਵ◌ਾਚਾਯ ਕਾਤਬ੍ਬੋ ਕਲਹੋ **ਵ◌ਾਚਾਕਲਹੋ**। ਵ◌ਿਰੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ ਵ◌ਿਰੂਪਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵ◌ਿਗ੍ਗਹੋ**। ਵ◌ਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਦਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਵ◌ਿਵ◌ਾਦੋ**। ''ਤੁਵ◌ਂ ਤੁਵ''ਨ੍ਤਿ ਅਗਾਰਵਵਚਨਸਹਚਰਣਤੋ **ਤੁਵ◌ਂਤੁਵ◌ਂ**। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤੇ ਤਥਾਪਵਤ੍ਤਦੋਸਸਹਗਤਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵ◌ਾ "**ਅਨੇਕੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮ੍ਭਵਨ੍ਤੀ**"ਤਿ।

ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪-੫. ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੪-੨੫. ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਸਤ੍ਤਾ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਏਤੇਸੂਤਿ **ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸਾ,** ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਿਆਦਿਭੇਦਾ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਤੇ ਤੇ ਸਤ੍ਤਨਿਵ◌ਾਸਾ ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਾਯ ਏਵ ਤਪ੍ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤਾਯ ਆਧਾਰੋ ਵ◌ਿਯ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ। ਸਮੁਦਾਯਾਚਾਰੋ ਹਿ ਅਵਯਵਸ੍ਸ ਯਥਾ ''ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਾਖਾ''ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ "**ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਵ◌ਾਸਾ, ਵਸਨਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਦ੍ਧਾਵ◌ਾਸਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸੋ**ਵ ''ਨ ਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸੋ ਸੁਲਭਰੂਪੋ, ਯੋ ਮਯਾ ਅਨਾਵ◌ੁਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬੋ ਇਮਿਨਾ ਦੀਘੇਨ ਅਦ੍ਧੁਨਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਸੁਦ੍ਧਾਵ◌ਾਸੇਹਿ ਦੇਵ◌ੇਹੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੧) ਵਚਨਤੋ। ਯਦਿ ਏਵ◌ਂ ਤੇ ਕਸ੍ਮਾ ਇਧ ਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਮਾਹ "**ਅਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕਤ੍ਤਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਵ◌ੇਹਪ੍ਫਲਾ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥੇਯੇਵ ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸੇ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਞ੍ਚਮਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਸਤ੍ਤਾਵ◌ਾਸਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸਿਲਾਯੂਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬. ਛਟ੍ਠੇ ਪਮਾਣਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਙ੍ਗੁਲਿਕੋ ਹਤ੍ਥੋ **ਕੁਕ੍ਕੁ,** ''ਕਕ੍ਕੂ''ਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਂ। **ਅਟ੍ਠ ਕੁਕ੍ਕੂ ਉਪਰਿ ਨੇਮਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਹਤ੍ਥਾ ਆਵ◌ਾਟਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਠਿਤਾ ਭਵ◌ੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਸਿਲਾਯੂਪਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਪਠਮਵ◌ੇਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭. ਸਤ੍ਤਮੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੨੪੧) **ਯਤੋ**ਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤੋ-ਸਦ੍ਦੋ ਦਾ-ਸਦ੍ਦੋ ਵ◌ਿਯ ਇਧ ਕਾਲਵ◌ਿਸਯੋ, ਯਦਾਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਭਯਾਨਿ ਵ◌ੇਰਾਨੀ**ਤਿ ਭੀਯਤੇ **ਭਯਂ,** ਭਯੇਨ ਯੋਗਾ, ਭਾਯਿਤਬ੍ਬੇਨ ਵ◌ਾ ਭਯਂ ਏਵ ਵ◌ੇਰਪ੍ਪਸਵਟ੍ਠੇਨ ਵ◌ੇ**ਰ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਲਦ੍ਧਨਾਮਾ ਚੇਤਨਾਦਯੋ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਹਿ ਯਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਯਞ੍ਚ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੀਯਨ੍ਤਿ, ਉਭਯੇਸਞ੍ਚ ਵ◌ੇਰਾਵਹਾ, ਤਤੋ ਏਵ ਚੇਤੇ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਾ ਵ◌ੇਰਸਞ੍ਜਨਕਾ ਨਾਮਾਤਿ। ਸੋਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ ਪਜ੍ਜਨਂ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿ। ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਤਤ੍ਥ

ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਚ ਅਙ੍ਗਾਨਿ **ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਾਨਿ**। ਦੁਵਿਧਞ੍ਹਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨.੪੧) ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥਾਯ ਚ ਅਙ੍ਗੰ ਕਾਰਣੰ, ਯੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਪ੍ਪਟਿਲਾਭਾਯ ਸੰਵਤ੍ਤਤਿ, ''ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਸੰਸੇਵੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾਨੁਧਮ੍ਮਪਟਿਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੧) ਏਵੰ ਆਗਤੰ। ਪਟਿਲਦ੍ਧਗੁਣਸ੍ਸ ਚ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿੰ ਪਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੰ, ਯੰ ''ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ''ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਅਙ੍ਗੀਯਤਿ ਞਾਯਤਿ ਏਤੇਨਾ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦਾਦੀਨੰ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਇਦਮਿਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤੰ।

ਖੀਣਨਿਰਯੋਤਿਆਦੀਸੁ ਆਯਤਿੰ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤਾਯ ਖੀਣੋ ਨਿਰਯੋ ਮਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਅਹੰ ਖੀਣਨਿਰਯੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। **ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਸੋਤੰ ਆਪਨ੍ਨੋ। **ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਨ ਵਿਨਿਪਾਤਸਭਾਵੋ। **ਨਿਯਤੋ**ਤਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਾਮੇਨ ਨਿਯਤੋ। **ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ**ਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮ੍ਬੋਧਿ ਪਰੰ ਅਯਨੰ ਮਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਸੋਹੰ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣੋ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਅਵਸ੍ਸੰ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਰਣਹੇਤੁ। **ਭਯੰ ਵੇਰਨ੍ਤਿ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੰ। ਵੇਰੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਰੋਧੋ, ਤਦੇਵ ਭਾਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ''ਭਯ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਞ੍ਚ ਪਨੇਤੰ ਦੁਵਿਧੰ ਹੋਤਿ – ਬਾਹਿਰੰ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਨ੍ਤਿ। ਏਕੇਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਪਿਤਾ ਮਾਰਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ''ਏਤੇਨ ਕਿਰ ਮੇ ਪਿਤਾ ਮਾਰਿਤੋ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੰਯੇਵ ਮਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਸਿਤੰ ਸਤ੍ਥੰ ਆਦਾਯ ਚਰਤਿ। ਯਾ ਤਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਵੇਰਚੇਤਨਾ, ਇਦੰ **ਬਾਹਿਰੰ ਵੇਰੰ** ਨਾਮ ਤਸ੍ਸ ਵੇਰਸ੍ਸ ਮੂਲਭੂਤਤੋ ਵੇਰਕਾਰਕਪੁਗ੍ਗਲਤੋ ਬਹਿਭਾਵਤ੍ਤਾ। ਯਾ ਪਨ ਇਤਰਸ੍ਸ ''ਅਯੰ ਕਿਰ ਮੰ ਮਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਚਰਤਿ, ਅਹਮੇਵ ਨੰ ਪਠਮਤਰੰ ਮਾਰੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚੇਤਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦੰ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ ਵੇਰੰ** ਨਾਮ। ਇਦੰ ਤਾਵ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਮੇਵ। ਯਾ ਪਨ ਤੰ ਨਿਰਯੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਏਤੰ ਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਜਲਿਤੰ ਅਯਮੁਗ੍ਗਰੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਰਯਪਾਲਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ ਬਾਹਿਰੰ ਵੇਰੰ। ਯਾ ਚਸ੍ਸ ''ਅਯੰ ਨਿਦ੍ਦੋਸੰ ਮੰ ਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਹਮੇਵ ਨੰ ਪਠਮਤਰੰ ਪਹਰਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚੇਤਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਵੇਰੰ। ਯੰ ਪਨੇਤੰ ਬਾਹਿਰੰ ਵੇਰੰ, ਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ''ਪੁਗ੍ਗਲਵੇਰ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੋਮਨਸ੍ਸਨ੍ਤਿ** ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਮੇਵ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ, ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁਪਿ ''ਇਮਿਨਾ ਮਮ ਭਣ੍ਡੰ ਹਟੰ, ਮਯ੍ਹੰ ਦਾਰੇਸੁ ਚਾਰਿਤ੍ਤੰ ਆਪਨ੍ਨੰ, ਮੁਸਾ ਵਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਭਗ੍ਗੋ, ਸੁਰਾਮਦਮਤ੍ਤੇਨ ਇਦੰ ਨਾਮ ਕਤ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੇਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨਾਤਿ ਅਧਿਗਤੇਨ ਅਚਲਪ੍ਪਸਾਦੇਨ। **ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੇਹੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸੀਲੇਹਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਅਰਿਯਾਨੰ ਕਨ੍ਤਾਨਿ ਪਿਯਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਭਵਨ੍ਤਰਗਤਾਪਿ ਅਰਿਯਾ ਤਾਨਿ ਨ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਅਰਿਯਕਨ੍ਤਾਨੀ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਸਿਯਾ, ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਪਠਮਵੇਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੯. ਨਵਮੇ ਵਸਤਿ ਏਤ੍ਥ ਫਲੰ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵ**ਤ੍ਥੁ,** ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੂਨੀ"**ਤਿ। ਕੋਪੋ ਨਾਮਾਯੰ ਯਸ੍ਮਿੰ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਏਕਵਾਰਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਨਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਬਨ੍ਧਤੀ"**ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਆਘਾਤੋ ਸਵਿਸਯੇ ਬਦ੍ਧੋ ਵਿਯ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਪੁਨਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ। ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ **"ਆਘਾਤੰ ਬਨ੍ਧਤੀ"**ਤਿ। ਤੰ ਪਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦਨਮੇਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀ"**ਤਿ।

ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੦. ਦਸਮੇ **ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਪਰਾਮਸਨਂ। ਪਦਜ੍ਝਾਹਾਰੇਨ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ "**ਤਂ ਅਨਤ੍ਥਚਰਣਂ ਮਾ ਅਹੋਸੀ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਂ** ਨਿਰਤ੍ਥਕਭਾਵਤੋ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਕਸ੍ਸ ਰੁਚਿਯਾ ਦੁਕ੍ਖਿਤਾ ਸੁਖਿਤਾ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕੇਵਲਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਯ੍ਹਂ ਅਨਤ੍ਥਚਰਣਂ, ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਅਥ ਵਾ **ਤਂ ਕੋਪਕਾਰਣਂ ਏਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਕੁਤੋ ਲਬ੍ਭਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਕੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਤੋ। ਸਙ੍ਖਾਰਮਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ, ਯਦਿਦਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਯਂ ''ਸਤ੍ਤੋ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਇਤ੍ਤਰਖਣਿਕਾ, ਕਸ੍ਸ ਕੋ ਕੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਲਾਭਾ ਨਾਮ ਕੇ ਸਿਯੁਂ** ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਅਨਤ੍ਥੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ।

ਆਘਾਤਪਟਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੧. ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੧. ਏਕਾਦਸਮੇ **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਾ**ਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਨਿਰੋਧਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਨਿਰੋਧਾ**"ਤਿ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਤ੍ਤਾਵਾਸਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਮਹਾਵਗ੍ਗੋ

੧. ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੨. ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਠਮੇ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਤੋ ਵਿਹਰਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ। ਅਨੁਪਟਿਪਾਟਿਯਾ**ਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ। **ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ**ਤਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਿਤਬ੍ਬਵਿਹਾਰਾ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨-੩. ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੩੩-੩੪. ਦੁਤਿਯੇ ਛਾਤਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਕਾਮਾਨਂ ਪਾਤਬ੍ਬਤੋ ਤਾਸਂ ਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਨਤੋ, ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸੁ ਛਾਤਨ੍ਤਿ **ਨਿਚ੍ਛਾਤਾ**। ਤੇਨਾਹ “**ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਚ੍ਛਾਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿਆਦਿ। ਤਤਿਯੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਗਾਵੀਉਪਮਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੫. ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਪਬ੍ਬਤਚਾਰਿਨੀ**ਤਿ ਪਕਤਿਯਾ ਪਬ੍ਬਤੇ ਬਹੁਲਚਾਰਿਨੀ। **ਅਖੇਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**ਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾਟੀ॰ ੧.੭੭) ਅਗੋਚਰਞ੍ਞੂ। ਸਮਾਧਿਪਰਿਪਨ੍ਥਾਨਂ ਵਿਸੋਧਨਾਨਭਿਞ੍ਞਤਾਯ **ਬਾਲੋ**। ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਗੁਣਭਾਵਾਪਾਦਨਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ **ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ**। ਉਪਰਿਝਾਨਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਭਾਵਾਨਵਬੋਧੇਨ **ਅਖੇਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**। ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੋਸਲ੍ਲਾਭਾਵੇਨ **ਅਕੁਸਲੋ**। ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਾਸੇਵਨਾਯ **ਬਾਲੋ**। ਅਭਾਵਨਾਯ **ਅਬ੍ਯਤ੍ਤੋ**। ਅਬਹੁਲੀਕਾਰੇਨ **ਅਖੇਤ੍ਤਞ੍ਞੂ**। ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਅਨਧਿਟ੍ਠਾਨਤੋ **ਅਕੁਸਲੋ**ਤਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। **ਉਭਤੋ ਭਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਉਭਯਤੋ ਝਾਨਤੋ ਭਟ੍ਠੋ। ਸੋ ਹਿ ਅਪ੍ਪਗੁਣਤਾਯ ਨ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤਾਯ ਸਉਸ੍ਸਾਹੋਪਿ ਵਿਨਾਸਤੋ ਅਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਚ ਝਾਨਦ੍ਵਯਤੋ ਪਰਿਹੀਨੋ।

ਗਾਵੀਉਪਮਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਝਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੬. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਤੇਸਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਮਾਹ। ਤਤੋ ਏਵ ਉਦਯਵਯਵਨ੍ਤਤੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਤੋ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ ਚ ਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਜੋਤਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਉਦਯਵਯਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਜਰਾਯ ਮਰਣੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾ ਵਿਪਰਿਣਤਂ ਇਤ੍ਤਰਕ੍ਖਣਮੇਵ ਚ ਹੋਤਿ। **ਦੁਕ੍ਖਤੋ**ਤਿ ਨ ਸੁਖਤੋ। ਇਮਿਨਾ ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ ਤੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਤਮਾਹ। ਤਤੋ ਏਵ ਚ ਅਭਿਣ੍ਹਪ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਤੋ ਚ ਤੇ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਜੋਤਿਤਂ ਹੋਤਿ। ਉਦਯਵਯਵਨ੍ਤਤਾਯ ਹਿ ਤੇ ਅਭਿਣ੍ਹਪ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਨਤੋ ਨਿਰਨ੍ਤਰਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸੇਵ ਚ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ। ਪਚ੍ਚਯਯਾਪਨੀਯਤਾਯ ਰੋਗਮੂਲਤਾਯ ਚ **ਰੋਗਤੋ**। ਦੁਕ੍ਖਤਾਸੂਲਯੋਗਤੋ ਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿਪਗ੍ਘਰਤੋ ਉਪ੍ਪਾਦਜਰਾਭਙ੍ਗੇਹਿ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਪਕ੍ਕਭਿਜ੍ਜਨਤੋ ਚ **ਗਣ੍ਡਤੋ**। ਪੀਲ਼ਾਜਨਨਤੋ ਅਨ੍ਤੋਤੁਦਨਤੋ ਦੁਨ੍ਨੀਹਰਣਤੋ ਚ **ਸਲ੍ਲਤੋ**। ਅਵਡ੍ਢਿਆਵਹਨਤੋ ਅਘਵਤ੍ਥੁਤੋ ਚ **ਅਘਤੋ**। ਅਸੇਰਿਭਾਵਜਨਨਤੋ ਆਬਾਧਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਚ **ਆਬਾਧਤੋ**। ਅਵਸਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਵਿਧੇਯ੍ਯਤਾਯ ਚ **ਪਰਤੋ**। ਬ੍ਯਾਧਿਜਰਾਮਰਣੇਹਿ ਪਲੁਜ੍ਜਨੀਯਤਾਯ **ਪਲੋਕਤੋ**। ਸਾਮਿਨਿਵਾਸੀਕਾਰਕਵੇਦਕਅਧਿਟ੍ਠਾਯਕਵਿਰਹਤੋ **ਸੁਞ੍ਞਤੋ**। ਅਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਟ੍ਠੇਨ **ਅਨਤ੍ਤਤੋ**। ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮਾਪਿ ਯਥਾ ਨ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਅਨਤ੍ਤਾ**, ਏਵਂ ਸਯਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨਤ੍ਤਾ**। ਤੇਨ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਤੋ ਨਿਰੀਹਤੋ ਤੁਚ੍ਛਤੋ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਦੀਪਿਤਂ ਹੋਤਿ।

ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਮੇਵ ਸੁਖਾਵਬੋਧਨਤ੍ਥਂ ਏਕਾਦਸਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **“ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਸਹਜਾਤਤਾਯ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਂਹਰਤੀਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਛਨ੍ਦਰਾਗਾਦਿਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਸਂਹਰਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਮੋਚੇਤਿ ਅਪਨੇਤੀ”**ਤਿ। **ਸਵਨਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਸਵਨਵਸੇਨ। **ਥੁਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਥੇਵ ਥੋਮਨਾਵਸੇਨ ਗੁਣਤੋ ਸਂਕਿਤ੍ਤਨਵਸੇਨ। **ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨਵਸੇਨ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਤਦਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਵਸੇਨ। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨੇਵ ਉਪਸਂਹਰਤਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ‘‘ਏਤਂ ਸਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਨ ਅਵਧਾਰਣਨਿਵਤ੍ਤਿਤਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਂ। ਯਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ‘‘ਏਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਤਂ ਪਣੀਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸਙ੍ਖਤਾਯ ਧਾਤੁਯਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ, ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਭਿਸਮਯਵਸੇਨ ਅਭਿਸਮੇਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਸੇਸੇ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਆਕਾਰੇਨਾ”**ਤਿਆਦਿ।

ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਠਿਤੋਤਿ ਸੋ ਅਦਨ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਯੋਗੀ ਤਤ੍ਥ ਤਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਠਿਤੋ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ। **ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਾਵਹਾਸੁ ਏਵ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਂ ਪਹਾਯ ਅਗ੍ਗਮਗ੍ਗਾਵਹਾਸੁ ਨਿਕਨ੍ਤਿਂ ਪਰਿਯਾਦਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਤਾਯਮੇਵ ਸਣ੍ਠਾਤਿ।

ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮਥਵਸੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤੇਨਾਹ **“ਅਯਂ ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। **ਅਨੇਨਾ**ਤਿ ਯੋਗਿਨਾ। **ਤਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਯੋ ਪਠਮਂ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਏਕਵੋਕਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਤਿ, ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **“ਇਦਾਨਿ ਅਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਤੀ”**ਤਿ।

ਝਾਨਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੭. ਛਟ੍ਠੇ ਓਕਾਸਂ ਅਵਸਰਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ**, ਮਗ੍ਗਫਲਸੁਖਾਧਿਗਮਾਯ ਓਕਾਸਭਾਵਤੋ ਵਾ ਓਕਾਸੋ, ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮੋ **ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੀਘਨਿਕਾਯੇਨੇਵ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੮੮) ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਯਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋਤਿ ਤਯੋ ਓਕਾਸਾਧਿਗਮਾ ਆਗਤਾ। ਤਤ੍ਥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੮੮) ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਕਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **“ਪਠਮੋ ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਪਨ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਕਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਦੁਤਿਯੋ ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ**। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਓਕਾਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **“ਤਤਿਯੋ ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਧ ਪਨ ਵਕ੍ਖਮਾਨਾਨਿ ਤੀਣਿ ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ **“ਓਕਾਸਾਧਿਗਮੋ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸਂਯੇਵ ਚ ਗਹਣੇ ਕਾਰਣਂ ਸਯਮੇਵ ਵਕ੍ਖਤਿ।

ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਾਪਨਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਮਲੇਹਿ ਅਭਿਜ੍ਝਾਵਿਸਮਲੋਭਾਦੀਹਿ ਚ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥਾਯ। ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਞ੍ਹਿ ਇਧ ‘‘ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ’’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਤ੍ਥਂ ਗਮਨਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਚੇਤਸਿਕਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਯ, ਨਿਰੋਧਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਞਾਯਤਿ ਨਿਚ੍ਛਯੇਨ ਕਮਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਤਂ ਵਾ ਞਾਯਤਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝੀਯਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਞਾਯੋ**, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਭਾਵੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋਤਿ ਆਹ **“ਸਹਵਿਪਸ੍ਸਨਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸਾ”**ਤਿ। **ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਤ੍ਥਾਯਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤਾਯ। ਪਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਵਿਨਾ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਞ੍ਹਿ ‘‘ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਿਤ੍ਤਸੇਮ੍ਹਾਦੀਹਿ ਅਪਲਿਬੁਦ੍ਧਂ ਅਨੁਪਹਤਂ।

ਰਾਗਾਨੁਗਤੋ ਸਮਾਧਿ **ਅਭਿਨਤੋ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਮੁਖਾਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਦੋਸਾਨੁਗਤੋ ਪਨ **ਅਪਨਤੋ** ਅਪਗਮਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ, ਤਦੁਭਯਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ **"ਨ ਚਾਭਿਨਤੋ ਨ ਚਾਪਨਤੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਰਾਗਵਸੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰਨਿਗ੍ਗਯ੍ਹਵਾਰਿਤਗਤੋ**ਤਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਯ ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਚ ਨਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ। ਕਿਞ੍ਚਰਹਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਤਥਾਭੂਤਂ ਫਲਸਮਾਧਿਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ...ਪੇ॰... ਛਿਨ੍ਨਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ"**ਤਿ।

ਆਨਨ੍ਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਲੋਕਾਯਤਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੮. ਸਤ੍ਤਮੇ **ਲੋਕਾਯਤਵਾਦਕਾ**ਤਿ ਆਯਤਿਂ ਹਿਤਂ ਲੋਕੋ ਨ ਯਤਤਿ ਨ ਵਿਰੁਹਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਲੋਕਾਯਤਂ, ਵਿਤਣ੍ਡਸਤ੍ਥਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਗਨ੍ਥਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ **ਲੋਕਾਯਤਵਾਦਕਾ**।

ਦਲ੍ਹਂ ਥਿਰਂ ਧਨੁ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਦਲ੍ਹਧਨ੍ਵਾ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੪.੪੫-੪੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧.੧੦੭), ਸੋ ਏਵ **"ਦਲ੍ਹਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਪਟਿਸਤ੍ਤੁਵਿਧਮਨਤ੍ਥਂ ਧਨੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਧਨੁਗ੍ਗਹੋ**। ਸੋ ਏਵ ਉਸੁਂ ਸਰਂ ਅਸਤਿ ਖਿਪਤੀਤਿ **ਇਸ੍ਸਾਸੋ। ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਹਾਦਿਭਾਰਂ ਵਹਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਂ ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮਂ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਦਣ੍ਡੋ**ਤਿ ਧਨੁਦਣ੍ਡੋ। **ਯਾਵ ਕਣ੍ਡਪ੍ਪਮਾਣਾ**ਤਿ ਦੀਘਤੋ ਯਤ੍ਤਕਂ ਕਣ੍ਡਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ, ਤਤ੍ਤਕੇ ਧਨੁਦਣ੍ਡੇ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇ ਆਰੋਪਿਤੇਸੁਯੇਵ ਜਿਯਾਦਣ੍ਡੇਸੁ ਸੋ ਚੇ ਭਾਰੋ ਪਥਵਿਤੋ ਮੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਇਦਂ ਦ੍ਵਿਸਹਸ੍ਸਥਾਮਂ ਨਾਮ ਧਨੂਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਉਗ੍ਗਹਿਤਸਿਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਉਗ੍ਗਹਿਤਧਨੁਸਿਪ੍ਪੋ। **ਕਤਹਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਥਿਰਤਰਂ ਲਕ੍ਖੇਸੁ ਅਵਿਰਜ੍ਝਨਸਰਕ੍ਖੇਪੋ। ਈਦਿਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵਸਿਭੂਤੋ **ਕਤਹਤ੍ਥੋ** ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਚਿਣ੍ਣਵਸਿਭਾਵੋ"**ਤਿ। ਕਤਂ ਰਾਜਕੁਲਾਦੀਸੁ ਉਪੇਚ੍ਚ ਅਸਨਂ ਏਤੇਨ ਸੋ **ਕਤੂਪਾਸਨੋ**ਤਿ ਆਹ **"ਰਾਜਕੁਲਾਦੀਸੁ ਦਸ੍ਸਿਤਸਿਪ੍ਪੋ"**ਤਿ। **ਏਵਂ ਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨ੍ਤੋਸੁਸਿਰਕਰਣਾਦਿਨਾ ਸਲ੍ਲਹੁਕਂ ਕਤਂ।

ਲੋਕਾਯਤਿਕਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮-੯. ਦੇਵਾਸੁਰਸਙ੍ਗਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੩੯-੪੦. ਅਟ੍ਠਮੇ **ਅਭਿਯਿਂਸੂ**ਤਿ ਕਦਾ ਅਭਿਯਿਂਸੁ? ਯਦਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਅਹੇਸੁਂ, ਤਦਾ। ਤਤ੍ਰਾਯਮਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੪੭; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ) – ਸਕ੍ਕੋ ਕਿਰ ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਮਚਲਗਾਮਕੇ ਮਘੋ ਨਾਮ ਮਾਣਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ ਪੁਰਿਸੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤ ਵਤਪਦਾਨਿ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਕਾਲਙ੍ਕਤੋ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਤਂ ਬਲਵਕਮ੍ਮਾਨੁਭਾਵੇਨ ਸਪਰਿਸਂ ਸੇਸਦੇਵਤਾ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਆਗਨ੍ਤੁਕਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾ ਆਗਤਾ''ਤਿ ਨੇਵਾਸਿਕਾ ਗਨ੍ਧਪਾਨਂ ਸਜ੍ਜਯਿਂਸੁ। ਸਕ੍ਕੋ ਸਕਪਰਿਸਾਯ ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸਿ ''ਮਾਰਿਸਾ ਮਾ ਗਨ੍ਧਪਾਨਂ ਪਿਵਿਤ੍ਥ, ਪਿਵਨਾਕਾਰਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਥਾ''ਤਿ। ਤੇ ਤਥਾ ਅਕਂਸੁ। ਨੇਵਾਸਿਕਦੇਵਤਾ ਸੁਵਣ੍ਣਸਰਕੇਹਿ ਉਪਨੀਤਂ ਗਨ੍ਧਪਾਨਂ ਯਾਵਦਤ੍ਥਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਤਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸੁਵਣ੍ਣਪਥਵਿਯਂ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਸਯਿਂਸੁ। ਸਕ੍ਕੋ ''ਗਣ੍ਹਥ ਪੁਤ੍ਤਹਤਾਯ ਪੁਤ੍ਤੇ''ਤਿ ਤੇ ਪਾਦੇਸੁ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਿਨੇਰੁਪਾਦੇ ਖਿਪਾਪੇਸਿ। ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪੁਞ੍ਞਤੇਜੇਨ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕਾਪਿ ਸਬ੍ਬੇ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਤਿਂਸੁ। ਤੇ ਸਿਨੇਰੁਵੇਮਜ੍ਝਕਾਲੇ ਸਞ੍ਞਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ, ''ਤਾਤਾ, ਸੁਰਂ ਨ ਪਿਵਿਮ੍ਹ, ਸੁਰਂ ਨ ਪਿਵਿਮ੍ਹਾ''ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ **ਅਸੁਰਾ** ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਅਥ ਨੇਸਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤਲੇ ਦਸਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਂ ਅਸੁਰਭਵਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਸਕ੍ਕੋ ਤੇਸਂ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਅਨਾਗਮਨਤ੍ਥਾਯ ਆਰਕ੍ਖਂ ਠਪੇਸਿ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ –

''ਅਨ੍ਤਰਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਯੁਜ੍ਝਪੁਰਾਨਂ,

ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਠਪਿਤਾ ਅਭਿਰਕ੍ਖਾ।
ਉਰਗ-ਕਰੋਟਿ-ਪਯਸ੍ਸ ਚ ਹਾਰੀ,
ਮਦਨਯੁਤਾ ਚਤੁਰੋ ਚ ਮਹਤ੍ਤਾ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੨੪੭; ਸਾਰਤ੍ਥ॰ ਟੀ॰ ੧.੧ ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ)।

ਦ੍ਵੇ ਨਗਰਾਨਿ ਹਿ ਯੁਦ੍ਧੇਨ ਗਹੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯਜਤਾਯ **ਅਯੁਜ੍ਝਪੁਰਾਨਿ** ਨਾਮ ਜਾਤਾਨਿ ਦੇਵਨਗਰਞ੍ਚ ਅਸੁਰਨਗਰਞ੍ਚ। ਯਦਾ ਹਿ ਅਸੁਰਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਦੇਵੇਹਿ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵਨਗਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰੇ ਪਿਦਹਿਤੇ ਅਸੁਰਾਨੰ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਯਦਾ ਦੇਵਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥਾਸੁਰੇਹਿ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਅਸੁਰਨਗਰਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰੇ ਪਿਦਹਿਤੇ ਸਕ੍ਕਾਨੰ ਸਤਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਨਗਰਾਨਿ ਅਯੁਜ੍ਝਪੁਰਾਨਿ ਨਾਮ। ਤੇਸੰ ਅਨ੍ਤਰਾ ਏਤੇਸੁ ਉਰਗਾਦੀਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਕ੍ਕੇਨ ਆਰਕ੍ਖਾ ਠਪਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਉਰਗ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਨਾਗਾ ਗਹਿਤਾ। ਤੇ ਹਿ ਉਦਕੇ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਪਠਮਾਲਿਨ੍ਦੇ ਏਤੇਸੰ ਆਰਕ੍ਖਾ। **ਕਰੋਟਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਸੁਪਣ੍ਣਾ ਗਹਿਤਾ। ਤੇਸੰ ਕਿਰ ਕਰੋਟਿ ਨਾਮ ਪਾਨਭੋਜਨੰ, ਤੇਨ ਤੰ ਨਾਮੰ ਲਭਿੰਸੁ, ਦੁਤਿਯਾਲਿਨ੍ਦੇ ਤੇਸੰ ਆਰਕ੍ਖਾ। **ਪਯਸ੍ਸਹਾਰਿ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਮ੍ਭਣ੍ਡਾ ਗਹਿਤਾ, ਦਾਨਵਰਕ੍ਖਸਾ ਕਿਰ ਤੇ, ਤਤਿਯਾਲਿਨ੍ਦੇ ਤੇਸੰ ਆਰਕ੍ਖਾ। **ਮਦਨਯੁਤ**ਸਦ੍ਦੇਨ ਯਕ੍ਖਾ ਗਹਿਤਾ। ਵਿਸਮਚਾਰਿਨੋ ਕਿਰ ਤੇ ਯੁਜ੍ਝਸੋਣ੍ਡਾ, ਚਤੁਤ੍ਥਾਲਿਨ੍ਦੇ ਤੇਸੰ ਆਰਕ੍ਖਾ। **ਚਤੁਰੋ ਚ ਮਹਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਪਞ੍ਚਮਾਲਿਨ੍ਦੇ ਤੇਸੰ ਆਰਕ੍ਖਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਿ ਅਸੁਰਾ ਕੁਪਿਤਾਵਿਲਚਿਤ੍ਤਾ ਦੇਵਪੁਰੰ ਉਪਯਨ੍ਤਿ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁੰ। ਯੰ ਗਿਰਿਨੋ ਪਠਮੰ ਪਰਿਭਣ੍ਡੰ, ਤੰ ਉਰਗਾ ਪਟਿਬਾਹਯਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸੇਸੇਸੁ ਸੇਸਾ।

ਤੇ ਪਨ ਅਸੁਰਾ ਆਯੁਵਣ੍ਣਯਸਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਤਾਵਤਿੰਸਸਦਿਸਾਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਾਟਲਿਯਾ ਪੁਪ੍ਫਿਤਾਯ ''ਨ ਇਦੰ ਦੇਵਨਗਰੰ, ਤਤ੍ਥ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕੋ ਪੁਪ੍ਫਤਿ, ਇਧ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਪਾਟਲੀ, ਜਰਸਕ੍ਕੇਨਾਮ੍ਹਾਕੰ ਸੁਰੰ ਪਾਯੇਤ੍ਵਾ ਵਞ੍ਚਿਤਾ, ਦੇਵਨਗਰਞ੍ਚ ਨੋ ਗਹਿਤੰ, ਗਚ੍ਛਾਮ, ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਰਥੇ ਆਰੁਯ੍ਹ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਮਣਿਫਲਕਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੁਦ੍ਧਸਜ੍ਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਸੁਰਭੇਰਿਯੋ ਵਾਦੇਨ੍ਤਾ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਉਦਕੰ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਦੇਵੇ ਵੁਟ੍ਠੇ ਵਮ੍ਮਿਕਮਕ੍ਖਿਕਾ ਵਮ੍ਮਿਕੰ ਵਿਯ ਸਿਨੇਰੁੰ ਆਰੁਹਿਤੁੰ ਆਰਭਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨੇਸੰ ਪਠਮੰ ਨਾਗੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੁਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ ਯੁਦ੍ਧੇ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਛਵਿ ਵਾ ਚਮ੍ਮੰ ਵਾ ਛਿਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਲੋਹਿਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਕੇਵਲੰ ਕੁਮਾਰਕਾਨੰ ਦਾਰੁਮੇਣ੍ਡਕਯੁਦ੍ਧੰ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਨ੍ਤਾਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਕੋਟਿਸਤਾਪਿ ਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਗਾ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਅਸੁਰਪੁਰੰਯੇਵ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਅਸੁਰਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਨਾਗਾ ਓਸਕ੍ਕਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯੇ ਆਲਿਨ੍ਦੇ ਸੁਪਣ੍ਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੁਪਣ੍ਣਾਦੀਸੁਪਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚਪਿ ਠਾਨਾਨਿ ਅਸੁਰਾ ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਏਕਤੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਿਤਾਨਿਪਿ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ ਓਸਕ੍ਕਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਰਾਜਾਨੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤਿ। ਸਕ੍ਕੋ ਤੇਸੰ ਵਚਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਿਯਡ੍ਢਯੋਜਨਸਤਿਕੰ ਵੇਜਯਨ੍ਤਰਥੰ ਆਰੁਯ੍ਹ ਸਯੰ ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਏਕੰ ਪੁਤ੍ਤੰ ਵਾ ਪੇਸੇਤਿ। ਯਦਾ ਦੇਵਾ ਪੁਨ ਅਪਚ੍ਚਾਗਮਨਾਯ ਅਸੁਰੇ ਜਿਨਿੰਸੁ, ਤਦਾ ਸਕ੍ਕੋ ਅਸੁਰੇ ਪਲਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਆਰਕ੍ਖੰ ਦਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਯਪਾਦੇ ਵਜਿਰਹਤ੍ਥਾ ਇਨ੍ਦਪਟਿਮਾਯੋ ਠਪੇਸਿ। ਅਸੁਰਾ ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਮਾਯੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਸਕ੍ਕੋ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤੋ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ ਤਤੋਵ ਨਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਯਦਾ ਅਸੁਰਾਨੰ ਜਯੋ ਅਹੋਸਿ, ਦੇਵਾਨੰ ਪਰਾਜਯੋ, ਤੰ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਪਰਾਜਿਤਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦੇਵਾ ਅਪਯਿੰਸੁਯੇਵ ਉਤ੍ਤਰੇਨਾਭਿਮੁਖਾ, ਅਭਿਯਿੰਸੁ ਅਸੁਰਾ''ਤਿ।

ਦਕ੍ਖਿਣਾਭਿਮੁਖਾ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਬ੍ਬਤਾਭਿਮੁਖਾ ਹੁਤ੍ਵਾ। ਅਸੁਰਾ ਕਿਰ ਦੇਵੇਹਿ ਪਰਾਜਿਤਾ ਪਲਾਯਨ੍ਤਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਬ੍ਬਤਾਭਿਮੁਖੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਪਿਟ੍ਠਿਯੰ ਰਜਤਪਟ੍ਟਵਣ੍ਣੇ ਵਾਲਿਕਾਪੁਲਿਨੇ ਯਤ੍ਥ ਪਣ੍ਣਕੁਟਿਯੋ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਇਸਯੋ ਵਸਨ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਇਸੀਨੰ ਅਸ੍ਸਮਪਦੇਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ''ਸਕ੍ਕੋ ਇਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਮ੍ਹੇ ਨਾਸੇਤਿ, ਗਣ੍ਹਥ ਪੁਤ੍ਤਹਤਾਯ ਪੁਤ੍ਤੇ''ਤਿ ਕੁਪਿਤਾ ਅਸ੍ਸਮਪਦੇ ਪਾਨੀਯਘਟਚਙ੍ਕਮਨਪਣ੍ਣਸਾਲਾਦੀਨਿ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਨ੍ਤਿ। ਇਸਯੋ ਅਰਞ੍ਞਤੋ ਫਲਾਫਲੰ ਆਦਾਯ ਆਗਤਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪੁਨ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਤਥੇਵ ਪਰਾਜਿਤਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਨਾਸੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਪਰਾਜਿਤਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਸੁਰਾ ਅਪਯਿੰਸੁਯੇਵ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨਾਭਿਮੁਖਾ''ਤਿ। ਨਵਮੰ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਦੇਵਾਸੁਰਸങ്ഗਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਤਪੁਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧. ਦਸਮੇ **ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਤੀ**ਤਿ ਪਵਿਸਤਿ। **ਪਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਪਸਾਦਂ ਅਭਿਰੁਚਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕਥਾਪਾਭਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਥਾਯ ਮੂਲਂ। ਮੂਲਞ੍ਹਿ ''ਪਾਭਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਅਪ੍ਪਕੇਨਪਿ ਮੇਧਾਵੀ, ਪਾਭਤੇਨ ਵਿਚਕ੍ਖਣੋ।
ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਣੁਂ ਅਗ੍ਗਿਂਵ ਸਨ੍ਧਮ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੧.੪)।

ਤੇਨੇਵਾਹ "**ਕਥਾਪਾਭਤਨ੍ਤਿ ਕਥਾਮੂਲ**"ਨ੍ਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਤਂਸਹਚਰਿਤੋ ਵਿਚਾਰੋਪਿ ਗਹਿਤੋ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਬਹੁਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋਤਿ ਆਹ "**ਵਿਤਕ੍ਕੇਸੂਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੂ**"ਤਿ।

ਤਪੁਸ੍ਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਸਾਮਞ੍ਞਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਸਮ੍ਬਾਧਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੨-੫੧. ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਉਦਾਯੀ**ਤਿ ਤਯੋ ਥੇਰਾ ਉਦਾਯੀ ਨਾਮ ਕਾਲੁਦਾਯੀ, ਲਾਲੁਦਾਯੀ, ਮਹਾਉਦਾਯੀਤਿ, ਇਧ ਕਾਲੁਦਾਯੀ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਆਹ "**ਉਦਾਯੀਤਿ ਕਾਲੁਦਾਯਿਤ੍ਥੇਰੋ**"ਤਿ। **ਸਮ੍ਬਾਧੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਪੀਲ਼ਿਤਤਣ੍ਹਾਸੰਕਿਲੇਸਾਦਿਨਾ ਸਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨਤਾਯ ਪਰਮਸਮ੍ਬਾਧੇ। ਅਤਿਵਿਯ ਸਙ੍ਕਰਟ੍ਠਾਨਭੂਤੋ ਹਿ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਬਾਧੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। **ਓਕਾਸੋ**ਤਿ ਞਾਣਸ੍ਸੇਤੰ ਨਾਮੰ। ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਬਾਧਾਭਾਵੇਨ ਹਿ ਞਾਣੰ ਇਧ ''ਓਕਾਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਪਟਿਲੀਨਨਿਸਭੋ**ਤਿ ਵਾ ਪਟਿਲੀਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੇਟ੍ਠੋ, ਪਟਿਲੀਨਾਨੰ ਵਾ ਸੇਟ੍ਠੋਤਿ **ਪਟਿਲੀਨਨਿਸਭੋ**। ਪਟਿਲੀਨਾ ਨਾਮ ਪਹੀਨਮਾਨਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਉਣ੍ਣਤਾਭਾਵਤੋ। ਯਥਾਹ ''ਕਥਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਟਿਲੀਨੋ ਹੋਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਸ੍ਮਿਮਾਨੋ ਪਹੀਨੋ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੂਲੋ ਤਾਲਾਵਤ੍ਥੁਕਤੋ ਅਨਭਾਵੰਗਤੋ ਆਯਤਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੮; ਮਹਾਨਿ॰ ੮੭)। ਸੇਸੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਸਮ੍ਬਾਧਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਨਵਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਦੀਪਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੇ

ਦਸਕਨਿਪਾਤ-ਟੀਕਾ

੧. ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕੰ

੧. ਆਨਿਸਂਸਵਗ੍ਗੋ

੧. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧. ਦਸਕਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਤ੍ਥਾਨੀ**ਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਪ੍ਪਯੋਜਨਾਨਿ। **ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਾਨਿਸਂਸਾਨੀ**ਤਿ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੁਦਯਾਨਿ। ਏਤੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ ਨਾਮ ਸੀਲਸ੍ਸ ਉਦਯਮਤ੍ਤਂ, ਸਂਵਦ੍ਧਿਤਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਛਾਯਾਪੁਪ੍ਫਸਦਿਸਂ, ਅਞ੍ਞੋ ਏਵ ਪਨਾਨੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੋ ਸਮਾਧਿਆਦਿਗੁਣੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ''ਯਾਵ ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਞਾਣਦਸ੍ਸਨਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, ਤਾਵ ਤਰੁਣਵਿਪਸ੍ਸਨਾ''ਤਿ ਹਿ ਵਚਨਤੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਵਿਮੁਤ੍ਤਉਦਯਬ੍ਬਯਞਾਣਤੋ ਪਰਂ ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਵਿਰਜ੍ਜਤਿ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਵਿਰਤ੍ਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਭਰਿਯਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਿਰਾਗੋ।

ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨-੫. ਚੇਤਨਾਕਰਣੀਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨-੫. ਦੁਤਿਯੇ ਸਂਸਾਰਮਹੋਘਸ੍ਸ ਪਰਤੀਰਭਾਵਤੋ ਯੋ ਨਂ ਅਧਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਂ ਪਾਰੇਤਿ ਗਮੇਤੀਤਿ **ਪਾਰਂ,** ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ। ਤਬ੍ਬਿਦੂਰਤਾਯ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਰਨ੍ਤਿ **ਅਪਾਰਂ,** ਸਂਸਾਰੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਓਰਿਮਤੀਰਭੂਤਾ ਤੇਭੂਮਕਵਟ੍ਟਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਤਤਿਯਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਚੇਤਨਾਕਰਣੀਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੬. ਛਟ੍ਠੇ **ਸਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਨ੍ਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਪਣੀਤਂ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਆਕਾਰੇਨ ਤਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਂਹਰਤੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ ਤਥਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਸਮਾਧਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਆਨਿਸਂਸਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਨਾਥਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਸੇਨਾਸਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧-੧੪. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਨਾਤਿਦੂਰ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਚਰਟ੍ਠਾਨਤੋ ਅਡ੍ਢਗਾਵੁਤਤੋ ਓਰਭਾਗਤਾਯ ਨਾਤਿਦੂਰਂ। **ਨਾਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਪਮਾਣੇਨ ਗੋਚਰਟ੍ਠਾਨਤੋ ਪਞ੍ਚਧਨੁਸਤਿਕਤਾਯ ਨ ਅਤਿਆਸਨ੍ਨਂ। ਤਾਯ ਚ ਪਨ ਨਾਤਿਦੂਰਨਾਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਤਾਯ ਗੋਚਰਟ੍ਠਾਨਪਟਿਪਰਿਸ੍ਸਯਾਦਿਰਹਿਤਮਗ੍ਗਤਾਯ ਚ ਗਮਨਸ੍ਸ ਚ ਆਗਮਨਸ੍ਸ ਚ ਯੁਤ੍ਤਰੂਪਤ੍ਤਾ **ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ**। ਦਿਵਸਭਾਗੇ ਮਹਾਜਨਸਂਕਿਣ੍ਣਤਾਭਾਵੇਨ **ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਂ**। ਅਭਾਵਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯਂ **ਅਪ੍ਪ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਰਤ੍ਤਿਯਂ ਮਨੁਸ੍ਸਸਦ੍ਦਾਭਾਵੇਨ **ਰਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ**। ਸਬ੍ਬਦਾਪਿ ਜਨਸਨ੍ਨਿਪਾਤਨਿਗ੍ਘੋਸਾਭਾਵੇਨ **ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਂ**।

ਅਪ੍ਪਕਸਿਰੇਨਾਤਿ ਅਕਸਿਰੇਨ ਸੁਖੇਨੇਵ। ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਥੇਰਾ**। ਸੁਤ੍ਤਗੇਯ੍ਯਾਦਿ ਬਹੁ ਸੁਤਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ**। ਤਮੁਗ੍ਗਹਧਾਰਣੇਨ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਗਰੂਨਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਆਗਮਿਤਭਾਵੇਨ ਚ ਆਗਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਗਮੋ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਆਗਤਾਗਮਾ**। ਸੁਤ੍ਤਾਭਿਧਮ੍ਮਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਧਾਰਣੇਨ **ਧਮ੍ਮਧਰਾ**। ਵਿਨਯਸ੍ਸ ਧਾਰਣੇਨ **ਵਿਨਯਧਰਾ**। ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾਨਂ ਮਾਤਿਕਾਯ ਧਾਰਣੇਨ **ਮਾਤਿਕਾਧਰਾ**। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਯ **ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤਿ**। ਅਤ੍ਥਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਯ **ਪਰਿਪਞ੍ਹਤਿ** ਵੀਮਂਸਤਿ ਵਿਚਾਰੇਤਿ। **ਇਦਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਥਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਪਰਿਪਞ੍ਹਾਕਾਰਦਸ੍ਸਨਂ। **ਅਵਿਵਟਞ੍ਚੇਵ** ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥਂ ਪਦੇਸਨ੍ਤਰਪਾਲ਼ਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਆਗਮਤੋ **ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ। ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤਞ੍ਚ** ਯੁਤ੍ਤਿਵਿਭਾਵਨੇਨ **ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ**। **ਕਙ੍ਖਾਠਾਨਿਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ** ਸਂਸਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੁਤਾਯ ਗਣ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਭੂਤੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਯਾਥਾਵਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਪ੍ਪਦਾਨੇਨ **ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ**।

ਏਤ੍ਥ ਚ ਨਾਤਿਦੂਰਂ ਨਾਚ੍ਚਾਸਨ੍ਨਂ ਗਮਨਾਗਮਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਏਕਂ ਅਙ੍ਗਂ, ਦਿਵਾ ਅਪ੍ਪਾਕਿਣ੍ਣਂ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਅਪ੍ਪਸਦ੍ਦਂ, ਅਪ੍ਪਨਿਗ੍ਘੋਸਨ੍ਤਿ ਏਕਂ, ਅਪ੍ਪਡਂਸਮਕਸਵਾਤਾਤਪਸਰੀਸਪਸਮ੍ਫਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਏਕਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾਤਿ ਏਕਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸੇਨਾਸਨੇ ਥੇਰਾ...ਪੇ॰... ਕਙ੍ਖਂ ਪਟਿਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤੀਤਿ ਏਕਂ। ਏਵਂ ਪਞ੍ਚ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਸੇਨਾਸਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫-੬. ਅਪ੍ਪਮਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫-੧੬. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਕਾਰਾਪਕਅਪ੍ਪਮਾਦੋ** ਨਾਮ ''ਇਮੇ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਇਮੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ ਤਂਤਂਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਬ੍ਬਵਜ੍ਜਨਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਸਮ੍ਪਾਦਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ। **ਏਸਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਮਾਦੋ। **ਲੋਕਿਯੋ**ਵ ਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ। **ਅਯਞ੍ਹਾ**ਤਿ ਚ **ਏਸਾ**ਤਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਦਮੇਵ ਵਦਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਚਾਤੁਭੂਮਕਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਪਟਿਲਾਭਕਤ੍ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪਟਿਲਾਭਾਪਨਕਤ੍ਤੇਨ।

ਜਙ੍ਗਲਾਨਨ੍ਤਿ ਜਙ੍ਗਲਚਾਰੀਨਂ। ਜਙ੍ਗਲ-ਸਦ੍ਦੋ ਚੇਤ੍ਥ ਖਰਭਾਵਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਥਵੀਪਰਿਯਾਯੋ, ਨ ਅਨੁਪਟ੍ਠਾਨਵਿਦੂਰਦੇਸਵਾਚੀ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਥਵੀਤਲਚਾਰੀਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਪਦਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਤ੍ਤਾ **"ਸਪਾਦਕਪਾਣਾਨ"**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸਮੋਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਨ੍ਤੋਗਧਭਾਵਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਓਧਾਨਂ ਪਕ੍ਖੇਪ"**ਨ੍ਤਿ। ''ਉਪਕ੍ਖੇਪ''ਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਨ੍ਤਿ, ਉਪਨੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਸ੍ਸਿਕਾਯ ਪੁਪ੍ਫਂ **ਵਸ੍ਸਿਕਂ** ਯਥਾ ''ਆਮਲਕਿਯਾ ਫਲਂ ਆਮਲਕ''ਨ੍ਤਿ। **ਮਹਾਤਲਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਉਪਰਿਪਾਸਾਦੇ। ਛਟ੍ਠਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਅਪ੍ਪਮਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭-੮. ਪਠਮਨਾਥਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੭-੧੮. ਸਤ੍ਤਮੇ ਯੇਹਿ ਸੀਲਾਦੀਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਸਰਣਤਾਯ ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਨਾਥਤਿ ਆਸੀਸਤਿ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ ਨਾਥੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤੇ ਤਸ੍ਸ ਨਾਥਭਾਵਕਰਾ ਧਮ੍ਮਾ **ਨਾਥਕਰਣਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ "**ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨਾਥਭਾਵਕਰਾ ਪਤਿਟ੍ਠਕਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਕਰਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਨਾਥਭਾਵਕਰਾ, ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਵਿਧਾਯਿਨੋ। ਅਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਅਨਾਥੋ, ਸਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠੋ ਸਨਾਥੋਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਤ੍ਥੋ ਨਾਥ-ਸਦ੍ਦੋ। ਕਲ੍ਯਾਣਗੁਣਯੋਗਤੋ ਕਲ੍ਯਾਣਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਮਿਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮਿਤ੍ਤੋ**। ਸੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਕਲ੍ਯਾਣੋ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਤਾਮਤ੍ਤੰ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਪਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਸ੍ਸ ਤੇਨ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਅਵਿਜਹਿਤਵਾਸੋਤਿ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਕਲ੍ਯਾਣਸਹਾਯੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਤੇਵਸ੍ਸਾ**"ਤਿ। **ਤੇ ਏਵ** ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਾ **ਅਸ੍ਸ** ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ। **ਸਹ ਅਯਨਤੋ**ਤਿ ਸਹ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਅਸਮੋਧਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਸਮੋਧਾਨੇ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚੇਵ ਕਾਯੇਨ ਚ **ਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕੋ**। ਸੁਖੰ ਵਚੋ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨੁਕੂਲਗਾਹਿਮ੍ਹਿ ਆਦਰਗਾਰਵਵਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਤਿ **ਸੁਵਚੋ**। ਤੇਨਾਹ "**ਸੁਖੇਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**"ਤਿਆਦਿ। **ਖਮੋ**ਤਿ ਖਨ੍ਤੋ। ਤਮੇਵਸ੍ਸ ਖਮਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ "**ਗਾਲ਼੍ਹੇਨਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਵਾਮਤੋ**ਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾ, ਅਯੋਨਿਸੋ ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਪਟਿਪ੍ਫਰਤੀ**ਤਿ ਪਟਾਣਿਕਭਾਵੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। **ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਗਣ੍ਹਾਤੀ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ, ਯੋਨਿਸੋ ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਉਚ੍ਚਾਵਚਾਨੀਤਿ ਵਿਪੁਲਖੁਦ੍ਦਕਾਨਿ। **ਤਤ੍ਰੁਪਗਮਨਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਮਹਨ੍ਤੇ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਚ ਕਮ੍ਮੇ ਸਾਧਨਵਸੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਸਮਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਤ੍ਰੁਪਾਯਾਯਾ**ਤਿ ਵਾ ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰ ਕਮ੍ਮੇ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬੇ ਉਪਾਯਭੂਤਾਯ।

ਧਮ੍ਮੇ ਅਸ੍ਸ ਕਾਮੋਤਿ ਧਮ੍ਮਕਾਮੋਤਿ ਬ੍ਯਧਿਕਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥੋ ਸਮਾਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਾਮੇਤਬ੍ਬਤੋ ਵਾ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਤੋ ਕਾਮੋ, ਧਮ੍ਮੋ। ਧਮ੍ਮੋ ਕਾਮੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਧਮ੍ਮਕਾਮੋ। ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ ਆਹ "**ਤੇਪਿਟਕੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਪਿਯਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ**"ਤਿ। ਸਮੁਦਾਹਰਣੰ ਕਥਨੰ ਸਮੁਦਾਹਾਰੋ, ਪਿਯੋ ਸਮੁਦਾਹਾਰੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਿਯਸਮੁਦਾਹਾਰੋ। ਸਯਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਚ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਸਕ੍ਕਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਪਦੰ ਅਨੁਕਡ੍ਢਤਿ। ਤੇਨ ਸਯਞ੍ਚ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚੰ ਦੇਸੇਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸਤ੍ਤ ਪਕਰਣਾਨਿ** ''ਅਧਿਕੋ ਅਭਿਵਿਸਿਟ੍ਠੋ ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਵਿਨਯੋ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਾ** ਵਿਨਯਨਤੋ ਕਾਯਵਾਚਾਨੰ। **ਅਭਿਵਿਨਯੋ ਖਨ੍ਧਕਪਰਿਵਾਰਾ** ਵਿਸੇਸਤੋ ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਧਮ੍ਮਕਿਤ੍ਤਨਤੋ। ਆਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਧਮ੍ਮਪਾਰਿਪੂਰਿਵਸੇਨੇਵ ਹਿ ਆਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਕਧਮ੍ਮਪਾਰਿਪੂਰੀ। **ਧਮ੍ਮੋ ਏਵ** ਪਿਟਕਦ੍ਵਯਸ੍ਸਪਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਭਾਵਤੋ। **ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ** ''ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖੋ''ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ। **ਕਿਲੇਸਵੂਪਸਮਕਰਣੰ** ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਿਯਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵਿਵਟ੍ਟਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਸਮਥੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ। **ਉਲ਼ਾਰਪਾਮੋਜ੍ਜੋ**ਤਿ ਬਲਵਪਾਮੋਜ੍ਜੋ। **ਕਾਰਣਤ੍ਥੇ**ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤ੍ਥੇ। ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਹਿਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਤੇਸੰ ਅਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯਾ**"ਤਿ। **ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬੇ ਭੁਮ੍ਮੰ ਯਥਾ ''ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ। ਅਟ੍ਠਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ।

ਪਠਮਨਾਥਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯. ਪਠਮਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੯. ਨਵਮੇ ਅਰਿਯਾਨੰ ਏਵ ਆਵਾਸਾਤਿ **ਅਰਿਯਾਵਾਸਾ** ਅਨਰਿਯਾਨੰ ਤਾਦਿਸਾਨੰ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਅਰਿਯਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਖੀਣਾਸਵਾ ਗਹਿਤਾ। ਤੇ ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਤੇਹਿ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਅਵਿਜਹਿਤਵਾਸਾ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ "**ਤੇ ਆਵਸਿੰਸੁ ਆਵਸਨ੍ਤਿ ਆਵਸਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਆਵਸਿੰਸੂ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਵਸਿੰਸੁ। ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਵਿਪ੍ਪਹੀਨਤਾਦਯੋ ਹਿ ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਪਸ੍ਸਯਾ। ਤੇਸੁ

ਪਞ੍ਚਵਿਪ੍ਪਹਾਨਪਚ੍ਚੇਕਸਚ੍ਚਪਨੋਦਨਏਸਨਾਓਸਟ੍ਠਾਨਿ, ''ਸਙ੍ਖਾਯੇਕੰ ਪਟਿਸੇਵਤਿ, ਅਧਿਵਾਸੇਤਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜੇਤਿ ਵਿਨੋਦੇਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੮; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੬੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੦) ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਪਸ੍ਸੇਨੇਸੁ ਵਿਨੋਦਨਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗਕਿਚ੍ਚਾਨੇਵ, ਇਤਰੇ ਮਗ੍ਗੇਨ ਚ ਸਮਿਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ।

ਪਠਮਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੦. ਦਸਮੇ ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਭਗਵਾ ਕੁਰੂਸੁ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਇਮੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਅਭਾਸੀਤਿ ਆਹ **"ਯਸ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਕੁਰੁਰਟ੍ਠੰ ਕਿਰ ਤਦਾ ਤਨ੍ਨਿਵਾਸਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਵਨ੍ਤਤਾਦਿਨਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਤਾਯ ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਬਲੇਨ ਵਾ ਤਦਾ ਉਤੁਆਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਵਤ੍ਤਕੁਰੁਵਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੁਟ੍ਠਾਨਵਾਸਨਾਯ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁ ਵਿਯ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਉਤੁਆਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਸਾਤਿਸਯਂ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਾਦਿਯੁਤ੍ਤੰ ਰਟ੍ਠੰ ਅਹੋਸੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਭਿਕ੍ਖੂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਉਪਾਸਕਾ ਉਪਾਸਿਕਾਯੋ ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਾਦਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਤਸ੍ਸ ਰਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪਾਯਉਤੁਪਚ੍ਚਯਸੇਵਨੇਨ ਨਿਚ੍ਚੰ ਕਲ੍ਲਸਰੀਰਾ ਕਲ੍ਲਚਿਤ੍ਤਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਰੀਰਕਲ੍ਲਤਾਯ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤਪਞ੍ਞਾਬਲਾ ਗਮ੍ਭੀਰਕਥੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਾਨਞ੍ਚ ਕਾਰਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਕੁਰੁਰਟ੍ਠਵਾਸਿਨੋ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਮ੍ਭੀਰਪਞ੍ਞਾਕਾਰਕਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਯ ਯੁਤ੍ਤਾ ਚੇਵ ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੩੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦੬) ਜਨਪਦੇ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਰਿਸਾ ਪਕਤਿਯਾਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪਰਿਜਨਾਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। ਉਦਕਤਿਤ੍ਥਸੁਤ੍ਤਕਨ੍ਤਨਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁਪਿ ਨਿਰਤ੍ਥਕਕਥਾ ਨਾਮ ਨਪ੍ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਚੇ ਕਾਚਿ ਇਤ੍ਥੀ, ''ਅਮ੍ਮ, ਤ੍ਵੰ ਕਤਰੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਭਾਵਨੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਸੀ''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ''ਨ ਕਿਞ੍ਚੀ''ਤਿ ਵਦਤਿ, ਤੰ ਗਰਹਨ੍ਤਿ ''ਧੀਰਤ੍ਥੁ ਤਵ ਜੀਵਿਤੰ, ਜੀਵਮਾਨਾਪਿ ਤ੍ਵੰ ਮਤਸਦਿਸਾ''ਤਿ। ਅਥ ਨੰ ''ਮਾ ਦਾਨਿ ਪੁਨ ਏਵਮਕਾਸੀ''ਤਿ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਯਾ ਪਨ ''ਅਹੰ ਅਸੁਕੰ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੰ ਨਾਮ ਮਨਸਿ ਕਰੋਮੀ''ਤਿ ਵਦਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੂ''ਤਿ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ''ਤਵ ਜੀਵਿਤੰ ਸੁਜੀਵਿਤੰ, ਤ੍ਵੰ ਨਾਮ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤੰ ਪਤ੍ਤਾ, ਤਵਤ੍ਥਾਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਸੰਸਨ੍ਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਮਨੁਸ੍ਸਜਾਤਿਕਾਯੇਵ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਯੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਿਹਰਨ੍ਤਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਪਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦੰ ਵਤ੍ਥੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਨਟਕੋ ਸੁਵਪੋਤਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਉਪਸ੍ਸਯੰ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨਕਾਲੇ ਸੁਵਪੋਤਕੰ ਪਮੁਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ। ਤੰ ਸਾਮਣੇਰਿਯੋ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿੰਸੁ, ''ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤੋ''ਤਿ ਚਸ੍ਸ ਨਾਮੰ ਅਕੰਸੁ। ਤੰ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪੁਰਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਥੇਰੀ ਆਹ ''ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤਾ''ਤਿ। ਕਿੰ, ਅਯ੍ਯੇਤਿ। ਅਤ੍ਥਿ ਤੇ ਕੋਚਿ ਭਾਵਨਾਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ? ਨਤ੍ਥਯ੍ਯੇਤਿ। ਆਵੁਸੋ , ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨੰ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਸਨ੍ਤੇਨ ਨਾਮ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਅਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਭਵਿਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਤ੍ਵੰ ਪਨ ਅਞ੍ਞੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ, ''ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠੀ''ਤਿ ਸਜ੍ਝਾਯੰ ਕਰੋਹੀਤਿ। ਸੋ ਥੇਰਿਯਾ ਓਵਾਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ''ਅਟ੍ਠਿ ਅਟ੍ਠੀ''ਤਿ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੋ ਚਰਤਿ।

ਤੰ ਏਕਦਿਵਸੰ ਪਾਤੋਵ ਤੋਰਣਗ੍ਗੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਬਾਲਾਤਪੰ ਤਪਮਾਨੰ ਏਕੋ ਸਕੁਣੋ ਨਖਪਞ੍ਜਰੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਸੋ ''ਕਿਰਿ ਕਿਰੀ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਮਕਾਸਿ। ਸਾਮਣੇਰਿਯੋ ਸੁਤ੍ਵਾ, ''ਅਯ੍ਯੇ, ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤੋ ਸਕੁਣੇਨ ਗਹਿਤੋ, ਮੋਚੇਮ ਨ''ਨ੍ਤਿ ਲੇਡ੍ਡੁਆਦੀਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮੋਚੇਸੁੰ। ਤੰ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਠਪਿਤੰ ਥੇਰੀ ਆਹ, ''ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤ, ਸਕੁਣੇਨ ਗਹਿਤਕਾਲੇ ਕਿੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸੀ''ਤਿ। ਅਯ੍ਯੇ, ਨ ਅਞ੍ਞੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿੰ, ''ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜੋਵ ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕਤਰਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਵਿਪ੍ਪਕਿਰਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਏਵੰ, ਅਯ੍ਯੇ, ਅਟ੍ਠਿਪੁਞ੍ਜਮੇਵ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿਨ੍ਤਿ। ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ, ਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤ , ਅਨਾਗਤੇ ਭਵਕ੍ਖਯਸ੍ਸ ਤੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਤਤ੍ਥ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਪਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਮਨਸਿਕਾਰਯੁਤ੍ਤਾ।

ਦੀਘਨਿਕਾਯਾਦੀਸੁ ਮਹਾਨਿਦਾਨਾਦੀਨੀਤਿ ਦੀਘਨਿਕਾਯੇ ਮਹਾਨਿਦਾਨਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੯੫ ਆਦਯੋ) ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੨ ਆਦਯੋ) ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦੫ ਆਦਯੋ) ਸਾਰੋਪਮਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੭ ਆਦਯੋ) ਰੁਕ੍ਖੋਪਮਂ ਰਟ੍ਠਪਾਲਂ ਮਾਗਣ੍ਡਿਯਂ ਆਨੇਞ੍ਜਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬ ਆਦਯੋ) ਏਵਮਾਦੀਨਿ।

ਞਾਣਾਦਯੋਤਿ ਞਾਣਞ੍ਚੇਵ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਚ। ਤੇਨਾਹ **"ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ"**ਤਿਆਦਿ। **ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ** ਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਸਮ੍ਪਜਾਨਤਾਯ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। **ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਟ੍ਠਪਿ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ''ਸਤਤਵਿਹਾਰਾ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਰਹਿਤਕਾਲੇਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਜੋਤਨਤੋ। **ਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਅਰਜ੍ਜਨਾਦੁਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣਾਤਿ। ''ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਵਸੇਨ ਆਗਤਾਨਂ ਇਮੇਸਂ ਸਤਤਵਿਹਾਰਾਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਕਥਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਆਹ **"ਆਸੇਵਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀ"**ਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਖੀਣਾਸਵੋ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਬਹੁਲਂ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਵਿਹਰਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਪਕਤਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਤੋ। ਕਦਾਚਿ ਪਨ ਤਥਾ ਚੇਤੋਭਿਸਙ੍ਖਾਰਾਭਾਵੇ ਯਂ ਤਂ ਸਭਾਵਤੋ ਇਟ੍ਠਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ , ਤਤ੍ਥ ਯਾਥਾਵਸਭਾਵਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨਪਿ ਅਰਹਤੋ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤੇਵ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬਾਸੇਵਨਵਸੇਨ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਆਸੇਵਨਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀ"**ਤਿ। **ਆਰਕ੍ਖਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤਿ** ਸਤਿਵੇਪੁਲ੍ਲਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। **ਚਰਤੋ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਿਚ੍ਚਸਮਾਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਤਂ ਵਿਕ੍ਖੇਪਾਭਾਵੇਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੁਪਗਤਾਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਉਪਗਤਾ, ਨ ਸਮਿਤਪਾਪਾ। **ਭੋਵਾਦਿਨੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਮਤ੍ਤਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇ ਵਦਤਿ। **ਪਾਟੇਕ੍ਕਸਚ੍ਚਾਨੀ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਤੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਹਿ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਗਹਿਤਾਨਿ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਚ੍ਚਾਦੀਨਿ। ਤਾਨਿਪਿ ਹਿ ''ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿ ਗਹਣਂ ਉਪਾਦਾਯ ''ਸਚ੍ਚਾਨੀ''ਤਿ ਵੋਹਰੀਯਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਇਦਮੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਨੀਹਟਾਨੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਤੋ ਨੀਹਰਿਤਾਨਿ ਅਪਨੀਤਾਨਿ। **ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਧਿਗਮਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਗਹਿਤਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ। **ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਭਾਵਵੇਵਚਨਾਨੀ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਭਾਵਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨਾਨਿ।

ਨਤ੍ਥਿ ਏਤਾਸਂ ਵਯੋ ਵੇਕਲ੍ਲਨ੍ਤਿ **ਅਵਯਾ**ਤਿ ਆਹ **"ਅਨੂਨਾ"**ਤਿ, ਅਨਵਸੇਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਸਨਾ**ਤਿ ਕਾਮੇਸਨਾਦਯੋ। **ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿ ਕਥਿਤਾ** ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਪਹੀਨਭਾਵਦੀਪਨਤੋ। **ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਫਲਂ ਕਥਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਮੁਖੇਨ ਅਰਿਯਫਲਂ ਕਥਿਤਂ। ਅਧਿਗਤੇ ਹਿ ਅਗ੍ਗਫਲੇ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਧਮ੍ਮਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਪਜਾਨਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਨ੍ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਅਰਿਯਾਵਾਸਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਾਥਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਮਹਾਵੱਗੋ

੧. ਸੀਹਨਾਦਸੁੱਤਵੱਣਨਾ

੨੧. ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਵਿਸਮਟ੍ਠਾਨੇਸੂ**ਤਿ ਪਪਾਤਾਦੀਸੁ ਵਿਸਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ। **“ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਨੀ”**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁੱਤੰ, ਨਨੁ ਚੇਤਾਨਿ ਸਾਵਕਾਨਮ੍ਪਿ ਏਕਚ੍ਚਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ? ਕਾਮੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਯਾਦਿਸਾਨਿ ਪਨ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਞਾਣਾਦੀਨਿ, ਨ ਤਾਦਿਸਾਨਿ ਤਦਞ੍ਞੇਸੰ ਕਦਾਚਿਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਅਸਾਧਾਰਣਾਨੀਤਿ । ਤੇਨਾਹ **“ਤਥਾਗਤਸ੍ਸੇਵ ਬਲਾਨੀ”**ਤਿ। ਇਮਮੇਵ ਹਿ ਯਥਾਵੁੱਤੁਲੇਸੰ ਅਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਤਦਭਾਵਤੋ ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣਾਦੀਸੁ ਏਵ ਅਸਾਧਾਰਣਸਮਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਲ੍ਹਾ। ਕਾਮੰ ਞਾਣਬਲਾਨੰ ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰੋ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ, ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੋਪਿ ਪਨ ਨੇਸੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਏਵ। ਞਾਣਸਮ੍ਭਾਰਸ੍ਸਪਿ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵਤੋ **“ਪੁਞ੍ਞੁਸ੍ਸਯਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਯਾ ਆਗਤਾਨੀ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ।

ਪਕਤਿਹਤ੍ਥਿਕੁਲਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੨.੨੨) ਗਿਰਿਚਰਨਦਿਚਰਵਨਚਰਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾ ਗੋਚਰਿਯਕਾਲਾਵਕਨਾਮਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਬਲੇਨ ਪਾਕਤਿਕਾ ਹਤ੍ਥਿਜਾਤਿ। **ਦਸਨ੍ਨੰ ਪੁਰਿਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਥਾਮਮਜ੍ਝਿਮਾਨੰ ਦਸਨ੍ਨੰ ਪੁਰਿਸਾਨੰ। ਏਕਸ੍ਸ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਾਯਬਲਨ੍ਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। **ਏਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚ ਤਥਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕਥਾਯੰ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਸੋਤੇਨ ਵੁੱਤੰ। **ਨਾਰਾਯਨਸਙ੍ਘਾਤਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਾਰਾ ਵੁੱਚਨ੍ਤਿ ਰਸ੍ਮਿਯੋ। ਤਾ ਬਹੂ ਨਾਨਾਵਿਧਾ ਇਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਨਾਰਾਯਨੰ, ਵਜਿਰੰ, ਤਸ੍ਮਾ **ਨਾਰਾਯਨਸਙ੍ਘਾਤਬਲ**ਨ੍ਤਿ ਵਜਿਰਸਙ੍ਘਾਤਬਲਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਞਾਣਬਲੰ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਮੇਵ, ਨ ਕਾਯਬਲੰ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਕਥਾਰੁਲ੍ਹਮੇਵਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਸੰਯੁੱਤਕੇ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੩) **ਆਗਤਾਨਿ ਤੇਸੱਤਤਿ ਞਾਣਾਨਿ, ਸੱਤਸੱਤਤਿ ਞਾਣਾਨੀ**ਤਿ ਵੁੱਤੰ, ਤਤ੍ਥ (ਵਿਭ॰ ਮੂਲਟੀ॰ ੭੬੦) ਪਨ ਨਿਦਾਨਵੱਗ੍ਗੇ ਸੱਤਸੱਤਤਿ ਆਗਤਾਨਿ ਚਤੁਚੱਤਾਰੀਸਞ੍ਚ। ਤੇਸੱਤਤਿ ਪਨ **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮੱਗ੍ਗੇ** (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧) ਸੁਤਮਯਾਦੀਨਿ ਆਗਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਸੰਯੁੱਤਕੇ। **ਅਞ੍ਞਾਨਿਪੀ**ਤਿ ਏਤੇਨ **ਞਾਣਵੱਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ੭੫੧ ਆਦਯੋ) ਏਕਕਾਦਿਵਸੇਨ ਵੁੱਤਾਨਿ, ਅਞ੍ਞੱਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੬੩) ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦੀਸੁ ਚ ‘‘ਤਯਿਦੰ ਤਥਾਗਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿ ‘ਇਮਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਏਵੰ ਗਹਿਤਾਨੀ’ਤਿ’’ਆਦਿਨਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੬) ਵੁੱਤਾਨਿ ਅਨੇਕਾਨਿ ਞਾਣਪ੍ਪਭੇਦਾਨਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਾਥਾਵਪ੍ਪਟਿਵੇਧਤੋ ਸਯਞ੍ਚ ਅਕਮ੍ਪਿਯੰ ਪੁੱਗ੍ਗਲਞ੍ਚ ਤੰਸਮਙ੍ਗਿਨੰ ਨੇਯ੍ਯੇਸੁ ਅਧਿਬਲੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਉਪੱਤ੍ਥਮ੍ਭਨਟ੍ਠੇਨ ਚਾ”**ਤਿ।

ਉਸਭਸ੍ਸ ਇਦਨ੍ਤਿ **ਆਸਭੰ,** ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਪਟਿਜਾਨਨਵਸੇਨ ਅਭਿਮੁਖੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਟ੍ਠ ਵਾ ਪਰਿਸਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਸਭਾ,** ਪੁਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਾ। **ਇਦੰ ਪਨਾ**ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਠਾਨੰ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਮੇਵ ਵਦਤਿ। **ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋਵਾ**ਤਿ ਅਵਦਨ੍ਤੋਪਿ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋਵ ਪਟਿਜਾਨਾਤਿ ਨਾਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਉਪਗਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ।

ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੂਤਿ ‘‘ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹੰ, ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਅਨੇਕਸਤੰ ਖੱਤਿਯਪਰਿਸੰ...ਪੇ॰... ਤਤ੍ਰ ਵਤ ਮੰ ਭਯੰ ਵਾ ਸਾਰਜ੍ਜੰ ਵਾ ਓਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨਿਮਿੱਤਮੇਤੰ, ਸਾਰਿਪੁੱਤ, ਨ ਸਮਨੁਪੱਸਾਮੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੧) ਵੁੱਤਾਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ। **ਅਭੀਤਨਾਦੰ ਨਦਤੀ**ਤਿ ਪਰਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਞਾਣਯੋਗੇਨ ਦਸਬਲੋਹਨ੍ਤਿ ਅਭੀਤਨਾਦੰ ਨਦਤਿ।

ਪਟਿਵੇਧਨਿਟ੍ਠੱਤਾ ਅਰਹੱਤਮੱਗ੍ਗਞਾਣੰ ਪਟਿਵੇਧੋਤਿ **“ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮਾ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤੇਨ ਪਟਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸਪਿ ਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਕਿੱਚਨਿਪ੍ਫੱਤਿ ਪਰਸ੍ਸ ਅਵਬੁਜ੍ਝਨਮੱਤੇਨ ਹੋਤੀਤਿ **“ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪੱਤਿਫਲਕ੍ਖਣੇ ਪਵੱਤੰ ਨਾਮਾ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਪਨ ਯਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾ ਦੇਸਨਾਞਾਣਪਵੱਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਵੱਤਿਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ ਪਵੱਤਿਤਚਕ੍ਕਸ੍ਸ ਚਕ੍ਕਵੱਤਿਨੋ ਚਕ੍ਕਰਤਨਸ੍ਸ ਠਾਨੰ ਵਿਯ।

ਤਿਟ੍ਠੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਕਿੰ ਭੂਮਿਯੰ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ, ਨੋਤਿ ਆਹ “**ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯਾ**”ਤਿ। **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਲਾਭੋ ਧਰਮਾਨਤਾ ਚ, ਨ ਗਤਿਨਿਵਤ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਚਾ**”ਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨੇਤੰ ਦਸਬਲਞਾਣੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੰ, ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ “**ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਪਨਾ**”ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮਾਦਾਨਾਨਿ,** ਤਾਨਿ ਪਨ ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਕਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਆਹ “**ਸਮਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਕਤਾਨ**”ਨ੍ਤਿ। **ਕਮ੍ਮਮੇ**ਵ ਵਾ **ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ **ਸਮਾਦਾਨ**ਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਅਪੁਬ੍ਬਤ੍ਥਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਮੁਤ੍ਤਗਤਸਦ੍ਦੋ ਗਤਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਯ। **ਗਤੀ**ਤਿ ਨਿਰਯਾਦਿਗਤਿਯੋ। **ਉਪਧੀ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ। **ਕਾਲੋ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਚ੍ਚਨਾਰਹਕਾਲੋ। **ਪਯੋਗੋ**ਤਿ ਵਿਪਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਕਿਰਿਯਾ।

ਅਗਤਿਗਾਮਿਨਿਨ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿੰ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚਾਹੰ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਜਾਨਾਮਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿਞ੍ਚ ਪਟਿਪਦ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੩)। ਬਹੂਸੁਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਪਾਣੰ ਘਾਤੇਨ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੇਤਨਾ ਤਸ੍ਸੇਵੇਕਸ੍ਸ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤੰ ਪਨ ਕਮ੍ਮੰ ਤੇਸੰ ਨਾਨਾਕਾਰੰ। ਤੇਸੁ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੧੧) ਹਿ ਏਕੋ ਆਦਰੇਨ ਛਨ੍ਦਜਾਤੋ ਕਰੋਤਿ, ਏਕੋ ‘‘ਏਹਿ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਕਰੋਹੀ’’ਤਿ ਪਰੇਹਿ ਨਿਪ੍ਪੀਲਿਤੋ ਕਰੋਤਿ, ਏਕੋ ਸਮਾਨਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਬਾਹਮਾਨੋ ਵਿਚਰਤਿ। ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਤੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮੇਨ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ, ਏਕੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ, ਏਕੋ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ। ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ‘‘ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਆਯੂਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਸ ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ, ਏਸ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘‘ਏਸ ਮਹਾਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਉਸ੍ਸਦਨਿਰਯੇ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘‘ਏਸ ਅਪਾਦਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਦ੍ਵਿਪਾਦਕੋ, ਏਸ ਚਤੁਪ੍ਪਦੋ, ਏਸ ਬਹੁਪ੍ਪਦੋ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ‘‘ਏਸ ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਿਕੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਿਕੋ, ਏਸ ਪਰਦਤ੍ਤੂਪਜੀਵੀ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਸੁ ਚ ਕਮ੍ਮੇਸੁ ‘‘ਇਦੰ ਕਮ੍ਮੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿੰ ਆਕਡ੍ਢਿਸ੍ਸਤਿ, ਇਦੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਉਪਧਿਵੇਪਕ੍ਕੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਤਥਾ ਸਕਲਗਾਮਵਾਸਿਕੇਸੁ ਏਕਤੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਦਦਮਾਨੇਸੁ ਕਾਮੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚੇਤਨਾ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਾਰਮ੍ਮਣਾਵ, ਤੰ ਪਨ ਕਮ੍ਮੰ ਤੇਸੰ ਨਾਨਾਕਾਰੰ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਏਕੋ ਆਦਰੇਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬੰ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਕੇਚਿ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਕੇਚਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ। ਤੰ ਤਥਾਗਤੋ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ। ‘‘ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਆਯੂਹਿਤਤ੍ਤਾ ਏਸ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਦੇਵਲੋਕੇ। ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਏਸ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਲੇ, ਏਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕੁਲੇ, ਏਸ ਵੇਸ੍ਸਕੁਲੇ, ਏਸ ਸੁਦ੍ਦਕੁਲੇ, ਏਸ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਸੁ, ਏਸ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀਸੁ, ਏਸ ਤੁਸਿਤੇਸੁ, ਏਸ ਯਾਮੇਸੁ, ਏਸ ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ, ਏਸ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇਸੁ, ਏਸ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵੇਸੂ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਹੀਨਪਣੀਤਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਅਪ੍ਪਪਰਿਵਾਰਮਹਾਪਰਿਵਾਰਤਾਦਿਭੇਦੰ ਤੰ ਤੰ ਵਿਸੇਸੰ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ।

ਤਥਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ‘‘ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਏਸ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਮਹਾਭੂਤਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਵਤ੍ਥਪੇਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ ਠਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਅਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਯੇਵ, ਏਸ ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਿਕਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਮੇਵ, ਏਸ ਪਠਮਫਲੇਯੇਵ, ਏਸ ਦੁਤਿਯਫਲੇਯੇਵ, ਏਸ ਤਤਿਯਫਲੇਯੇਵ, ਏਸ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਰੋਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਪਰਿਕਮ੍ਮਮਤ੍ਤਮੇਵ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਅਪ੍ਪਨੰ ਏਵ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਸ ਝਾਨੰ ਪਾਦਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਇਮਸ੍ਸ ਚੇਤਨਾ**”ਤਿਆਦਿ।

ਕਾਮਨਤੋ ਕਾਮੇਤਬ੍ਬਤੋ ਕਾਮਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਤੋ ਚ ਧਾਤੁ **ਕਾਮਧਾਤੁ**। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਧਾਤੁਰੂਪਧਾਤੁਆਦੀਨੰ ਸਙ੍ਗਹੋ। **ਵਿਲਕ੍ਖਣਤਾਯਾ**ਤਿ ਵਿਸਦਿਸਸਭਾਵਤਾਯ। **ਖਨ੍ਧਾਯਤਨਧਾਤੁਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੇਕਧਾਤੁੰ ਨਾਨਾਧਾਤੁੰ ਖਨ੍ਧਲੋਕੰ ਆਯਤਨਲੋਕੰ ਧਾਤੁਲੋਕੰ ਯਥਾਭੂਤੰ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। ‘‘ਅਯੰ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਨਾਮ। ਤੇਸੁਪਿ ਏਕਵਿਧੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ,

ਏਕਾਦਸਵਿਧੇਨ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਕਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਬਹੁਵਿਧੇਨ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਏਕਵਿਧੇਨ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਬਹੁਵਿਧੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਖਨ੍ਧਲੋਕਸ੍ਸ, ''ਇਦਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਦਸਾਯਤਨਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਾਤੁਭੂਮਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਯਤਨਲੋਕਸ੍ਸ, ''ਅਯਂ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁ ਨਾਮ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਦ੍ਵੇ ਚਾਤੁਭੂਮਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਧਾਤੁਲੋਕਸ੍ਸ ਅਨੇਕਸਭਾਵਂ ਨਾਨਾਸਭਾਵਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕਸ੍ਸਪਿ ''ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧੋ ਸੇਤੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਲ਼ੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਮਟ੍ਠੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਸਕਣ੍ਟਕੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਬਹਲਤ੍ਤਚੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਤਨੁਤ੍ਤਚੋ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਾਦਿਵਸੇਨ ਏਵਰੂਪਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਪ੍ਫਂ ਨੀਲਂ ਪੀਤਂ ਲੋਹਿਤਂ ਓਦਾਤਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਫਲਂ ਖੁਦ੍ਦਕਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਦੀਘਂ ਵਟ੍ਟਂ ਸੁਸਣ੍ਠਾਨਂ ਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਮਟ੍ਠਂ ਫਰੁਸਂ ਸੁਗਨ੍ਧਂ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਂ ਮਧੁਰਂ ਤਿਤ੍ਤਕਂ ਕਟੁਕਂ ਅਮ੍ਬਿਲਂ ਕਸਾਵਂ, ਇਮਸ੍ਸ ਕਣ੍ਟਕੋ ਤਿਖਿਣੋ ਕੁਣ੍ਠੋ ਉਜੁਕੋ ਕੁਟਿਲੋ ਤਮ੍ਬੋ ਕਾਲ਼ੋ ਓਦਾਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਏਵ ਹਿ ਏਤਂ ਬਲਂ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ।

ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਨ੍ਤਿ ਨਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤਂ। ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਅਜ੍ਝਾਸਯਧਾਤੁ ਅਜ੍ਝਾਸਯਸਭਾਵੋ। ਸੋ ਪਨ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾਸਾਮਞ੍ਞੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਦ੍ਵਿਧਾਵ ਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਹੀਨਪਣੀਤਾਦਿਭੇਦੇਨ ਅਨੇਕਵਿਧੋਤਿ ਆਹ **"ਹੀਨਾਦੀਹਿ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੀਹਿ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਭਾਵ"**ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੇ ਯੇ ਸਤ੍ਤਾ ਯਂਯਂਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ, ਤੇ ਤੇ ਤਂਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕੇ ਏਵ ਸੇਵਨ੍ਤਿ ਭਜਨ੍ਤਿ ਪਯਿਰੁਪਾਸਨ੍ਤਿ ਧਾਤੁਸਭਾਗਤੋ। ਯਥਾ ਗੂਥਾਦੀਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਸਭਾਵੋ ਏਸੋ, ਯਂ ਗੂਥਾਦੀਹਿ ਏਵ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਹੀਨਜ੍ਝਾਸਯਾ ਦੁਸ੍ਸੀਲਾਦੀਹੇਵ ਸਂਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਮੇਨ੍ਤਿ, ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾਦਯੋ ਚ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾਦੀਹੇਵ। ਤਂ ਨੇਸਂ ਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਂ ਭਗਵਾ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ।

ਵ**ੁਦ੍ਧਿਂ ਹਾਨਿਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਵਿਸੇਸੇਨ ਸਾਮਤ੍ਥਿਯਤੋ ਅਧਿਕਤਂ ਅਨਧਿਕਤਞ੍ਚ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਞ੍ਞਾਣਨਿਦ੍ਦੇਸੇ (ਵਿਭ॰ ੮੧੪; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧੧੩) ''ਆਸਯਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਨੁਸਯਂ ਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ ਆਸਯਾਦਿਜਾਨਨਂ ਕਸ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ? ਆਸਯਜਾਨਨਾਦਿਨਾ ਯੇਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਹਿ ਪਰੋਪਰੇਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਕਲ੍ਯਾਣਪਾਪਾਸਯਾਦਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਜਾਨਨਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਆਸਯਾਨੁਸਯਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਅਸਾਧਾਰਣਤਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰੋਪਰਿਯਤ੍ਤਨਾਨਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਤਾਞ੍ਞਾਣਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਬਲਵਤਾ ਚ ਸਿਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਆਸਯਨ੍ਤਿ ਯਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਵਸਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਂ, ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ ਵਾ ਯਥਾਭੂਤਞ੍ਞਾਣਂ ਵਾ **ਆਸਯੋ, ਅਨੁਸਯੋ** ਅਪ੍ਪਹੀਨਭਾਵੇਨ ਥਾਮਗਤੋ ਕਿਲੇਸੋ। ਤਂ ਪਨ ਭਗਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਸਯਂ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਞ੍ਞਾਣਾਨਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕ੍ਖਣੇਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਕਾਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਭਗਵਾ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਮਗਰੁਕੋ ਕਾਮਾਸਯੋ ਕਾਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ। ਕਾਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਗਰੁਕੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਸਯੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ'ਤਿ। ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ ਸੇਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ, ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਆਲੋਕਸਞ੍ਞਂ ਸੇਵਨ੍ਤਂਯੇਵ ਜਾਨਾਤਿ – 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਗਰੁਕੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਸਯੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਧਿਮੁਤ੍ਤੋ'''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੧੩)।

ਪਠਮਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਂ ਪਠਮਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਨੀਕਜ੍ਝਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਝਾਨਾਨਂ। ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਨ ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਅਪ੍ਪਿਤਪ੍ਪਿਤਕ੍ਖਣੇ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠਮੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਸਞ੍ਞਾਵੇਦਯਿਤੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਅਪਗਮਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮ। ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਪਞ੍ਚਕਨਯੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ ਨਾਮ। ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ। ਨਯਦ੍ਵਯੇਪਿ ਉਪਰਿ ਤੀਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਸਮਾਧਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ। ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਮਾਧੀਤਿਪਿ ਨਾਮਂ, ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਤਿਪਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਸਬ੍ਭਾਵਤੋ, ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਤਦਭਾਵਤੋ ਨ ਸਮਾਧੀਤਿ ਨਾਮਂ। **ਹਾਨਭਾਗਿਯਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਅਪ੍ਪਗੁਣੇਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਕਾਮਾਦਿਅਨੁਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ ।

ਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਧਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਪਗੁਣੇਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਂ। ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾਮਨਸਿਕਾਰਾਨਂ ਕਾਮਾਦਿਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਾਨਿ ਹਾਨਭਾਗਿਯਵਿਸੇਸਭਾਗਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਝਾਨਾਨਂ ਤਂਸਭਾਵਤਾ ਚ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਹੇਤੁਭਾਵੇਨ ਪਚ੍ਚਾਮਸਤਿ। **ਵੋਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਗੁਣਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵੋਦਾਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦਿਅਧਿਗਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ''ਵੁਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਨਿਰੋਧਤੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ''ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਇਮਾਯ **ਪਾਲ਼ਿਯਾ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੧੭) ਪਟਿਸੇਧੇਤਬ੍ਬਾ। ਯੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਸਮਾਨੋ ਏਵ ''ਨ ਲਾਭੀਮ੍ਹੀ''ਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਨਂ ਏਵ ''ਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂਯੇਵ ਸਮਾਨਂ ''ਵਿਪਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਪਚ੍ਚੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਨ ਤਥਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਥਾ ਨ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਮੇ**ਵ **ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਜਾਨਨਾਦਿਸਕਸਕਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਯਥਾਸਕਮੇਵ ਵਿਸਯਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਦਸਬਲਞਾਣੇਹਿ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਮ੍ਪਿ। **ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਮੇ**ਵਾਤਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰਮੇਵ ਜਾਨਾਤਿ। ਚੇਤਨਾਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਨਿਰਯਾਦਿਨਿਬ੍ਬਾਨਗਾਮਿਨਿਪ੍ਪਟਿਪਦਾਭੂਤੇ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਹ "**ਕਮ੍ਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇ**ਵਾ"ਤਿ। ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਞ੍ਚ ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਕਾਰਣਞ੍ਚ **ਧਾਤੁਨਾਨਤ੍ਤਕਾਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਦੇਸਸਰੂਪੇਕਸੇਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। ''ਇਮਾਯ ਨਾਮ ਧਾਤੁਯਾ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੧੨) ਤਥਾ ਚੇਵ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਂ। **ਸਚ੍ਚਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮੇ**ਵਾਤਿ ਪਰਿਞ੍ਞਾਭਿਸਮਯਾਦਿਵਸੇਨ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਮੇਵ। **ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ** ਅਟ੍ਠਮਨਵਮਬਲਾਨਿ ਵਿਯ ਤਂਸਦਿਸਂ, ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਮਿਵ **ਵਿਕੁਬ੍ਬਿਤੁਂ**। ਏਤੇਨਸ੍ਸ ਬਲਸਦਿਸਤਞ੍ਚ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। ਝਾਨਾਦਿਞਾਣਂ ਵਿਯ ਵਾ **ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ ਵਿਕੁਬ੍ਬਿਤੁਞ੍ਚ**। ਯਦਿਪਿ ਹਿ ਝਾਨਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਞਾਣਂ ਸਤ੍ਤਮਬਲਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਝਾਨਾਦੀਹਿ ਵਿਨਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਝਾਨਾਦਿਸਹਗਤਂ ਞਾਣਂ ਤਦਨ੍ਤੋਗਧਂ ਕਤ੍ਵਾ **ਏਵਂ** ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਝਾਨਾਦਿਕਿਚ੍ਚਂ ਵਿਯ ਨ ਸਬ੍ਬਂ ਬਲਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਝਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਤੁਂ, ਇਦ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਕੁਬ੍ਬਿਤੁਞ੍ਚ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਪਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਬਲਸ੍ਸ ਝਾਨਇਦ੍ਧਿਭਾਵਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਕਿਚ੍ਚਵਿਸੇਸਵਸੇਨਪਿ ਦਸਬਲਞਾਣਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਵਿਸੇਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨਪਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਅਪਿਚਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ**ਤਿਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ।

ਅਨੁਪਦਵਣ੍ਣਨਂ ਞਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ। ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਂ ਨਿਯਤਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਠਾਨਂ, ਤਬ੍ਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਨਧਿਗਮਸ੍ਸ ਪਨ ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਠਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਤਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਲੋਕਿਯ...ਪੇ॰... ਦਸ੍ਸਨਤੋ ਚਾ**"ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਠਿਤਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਠਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਵਰਣਾਭਾਵਸ੍ਸ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਤਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਸਤਿ ਚ ਹੋਤਿ। ਏਤੇਨ ਤਸ੍ਸਾ ਅਟ੍ਠਿਤਿਯਾ ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਾਨਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਏਵ। **ਨੇਸਂ** ਵੇਨੇਯ੍ਯਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਧਾਤੁਵੇਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਕਾਮਧਾਤੁਆਦੀਨਂ ਪਵਤ੍ਤਿਭੇਦਦਸ੍ਸਨਤੋ, ਯਦਗ੍ਗੇਨ ਧਾਤੁਵੇਮਤ੍ਤਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਦਗ੍ਗੇਨ ਚਰਿਯਾਦਿਵਿਸੇਸਮ੍ਪਿ ਜਾਨਾਤਿ। **ਧਾਤੁਵੇਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤੋ**ਤਿ ਵਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਵੇਮਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਹਿ ਚਰਿਯਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਏਵਾਤਿ। **ਪਯੋਗਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾਪਿ** ਸਨ੍ਤਤਿਮਹਾਮਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਵਿਯ। **ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖਾਨੁਭਾਵਤੋ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਰਸ੍ਸ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯਲੋਹਿਤਵਣ੍ਣਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਤਦਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ ਨਾਮ ਸਾਵਕਾਨਂ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਾਨਂ, ਯਤੋ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਆਨੁਭਾਵਤੋ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਸਿਯਾ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪਨ ਯਦਿਪਿ ਆਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣਾਧਿਗਮਤੋ ਪਗੇਵ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਧਿਗਮੋ, ਤਥਾਪਿ ਤਥਾਪਰਿਕਮ੍ਮਕਰਣਂ ਨਤ੍ਥਿ ਵਿਜ੍ਜਾਤ੍ਤਯਸਿਦ੍ਧਿਯਾ ਸਿਜ੍ਝਨਤੋ। ਸੇਸਾਭਿਞ੍ਞਾਤ੍ਤਯੇ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਧਿਗਮੇਨ ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਲਭਤੀਤਿ ਤਥਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸੀਹਨਾਦਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨-੪. ਅਧਿਵ◌ੁਤ੍ਤਿਪਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੨-੨੪. ਦੁਤਿਯੇ **ਅਧਿਵਚਨਪਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਦਾਨਂ। ਦਾਸਾਦੀਸੁ ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਕਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਵ◌ਿਯ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਵਚਨਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਅਥ ਵ◌ਾ ਅਧਿਸਦ੍ਦੋ ਉਪਰਿਭਾਗੇ। ਵ◌ੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਵਚਨਂ, ਉਪਰਿ ਵਚਨਂ ਅਧਿਵਚਨਂ, ਉਪਾਦਾਭੂਤਰੂਪਾਦੀਨਂ ਉਪਰਿ ਪਞ੍ਞਪਿਯਮਾਨਾ ਉਪਾਦਾਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੀਪਕਪਦਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਦਾਨਿ ਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ **ਅਧਿਵਚਨਪਦਾਨਿ**। ਤੇਨਾਹ “**ਤੇਸਂ ਯੇ**”ਤਿਆਦਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਵਚਨਾਨਂ। **ਯੇ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਾਦਯੋ। ਅਧਿਵ◌ੁਤ੍ਤਿਤਾਯ **ਅਧਿਵ◌ੁਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਵ◌ੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ**। ਅਧਿਕਞ੍ਹਿ ਸਭਾਵਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਸ੍ਸਤਾਦਿਂ, ਪਕਤਿਆਦਿਂ, ਦ੍ਰਬਜਾਦਿਂ, ਜੀਵ◌ਾਦਿਂ, ਕਾਯਾਦਿਞ੍ਚ, ਅਭੂਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਜ੍ਝਾਰੋਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਅਥ ਵ◌ਾ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਸੁਵ◌ਿਞ੍ਞੇਯਜਾਨਿ।

ਅਧਿਵ◌ੁਤ੍ਤਿਪਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਕਸਿਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੫. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਸਕਲਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਸ੍ਸੇਸਟ੍ਠੇਨ। ਅਨਵਸੇਸਫਰਣਵਸੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਕਲਟ੍ਠੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਵ◌ਿਯ ਏਕਦੇਸੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਕਸਿਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਕਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਖੇਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ। **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵ◌ੇਨ। ਯਥਾ ਖੇਤ੍ਤਂ ਸਸ੍ਸਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਵਡ੍ਢਨਟ੍ਠਾਨਞ੍ਚ, ਏਵਮੇਵ ਤਂ ਤ ਝਾਨਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ। ਯੋਗਿਨੋ ਵ◌ਾ ਸੁਖਵ◌ਿਸੇਸਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵ◌ੇਨ। **ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਇਦਂ ‘‘ਉਦ੍ਧਂ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯ’’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਏਵ ਹਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਸਿਣਂ ਵਡ੍ਢੇਤਬ੍ਬਂ। **ਤੇਨ ਤੇਨ ਵ◌ਾ ਕਾਰਣੇਨਾ**ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਉਪਰਿਆਦੀਸੁ ਕਸਿਣਵਡ੍ਢਨਕਾਰਣੇਨ। ਯਥਾ ਕਿਨ੍ਤਿ ਆਹ “**ਆਲੋਕਮਿਵ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਕਾਮੋ**”ਤਿ। ਯਥਾ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਉਦ੍ਧਂ ਚੇ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮੋ, ਉਦ੍ਧਂ ਆਲੋਕਂ ਪਸਾਰੇਤਿ। ਅਧੋ ਚੇ, ਅਧੋ। ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਚੇ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮੋ, ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਆਲੋਕਂ ਪਸਾਰੇਤਿ, ਏਵ◌ਂ ਸਬ੍ਬਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਥਵ◌ੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸ। **ਅਞ੍ਞਭਾਵ◌ਾਨੁਪਗਮਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਕਸਿਣਭਾਵ◌ਾਨੁਪਗਮਨਦੀਪਨਤ੍ਥਂ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਕਸਿਣਭਾਵ◌ਾਨੁਪਗਮਨਦੀਪਨਤ੍ਥਂ। ਨ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਸਾਰਿਤਕਸਿਣਂ ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਸਾਰਿਤਕਸਿਣਭਾਵ◌ਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਨੇਸਂ ਅਞ੍ਞਕਸਿਣਸਮ੍ਭੇਦਾਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਨ ਅਞ੍ਞਂ** ਪਥਵ◌ੀਆਦਿ। ਨ ਹਿ ਉਦਕੇਨ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵ◌ੀ ਅਤ੍ਥਿ। **ਅਞ੍ਞਕਸਿਣਸਮ੍ਭੇਦੋ**ਤਿ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦਿਨਾ ਸਙ੍ਕਰੋ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸੇਸਕਸਿਣੇਸੁ।

ਏਕਦੇਸੇ ਅਟ੍ਠਤ੍ਵ◌ਾ ਅਨਵਸੇਸਫਰਣਂ ਪਮਾਣਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਹਣਤੋ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ**। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਨੇਸਂ ਕਸਿਣਸਮਞ੍ਞਾ। ਤਥਾ ਚਾਹ “**ਤਞ੍ਹੀ**”ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ **ਚੇਤਸਾ ਫਰਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ। ਭਾਵਨਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਕਸਿਣਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਪੁਲਂ ਵ◌ਾ ਸਕਲਮੇਵ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤਿ, ਨ ਏਕਦੇਸਂ। ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਂ ਫਰਣਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਂ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ। **ਕਸਿਣਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਉਗ੍ਘਾਟਿਤਕਸਿਣਵਸੇਨ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਉਦ੍ਧਂਅਧੋਤਿਰਿਯਤਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਤ੍ਤਕਞ੍ਹਿ ਠਾਨਂ ਕਸਿਣਂ ਪਸਾਰਿਤਂ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਆਕਾਸਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਆਕਾਸਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਯਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਆਕਾਸਂ ਹੁਤ੍ਵ◌ਾ ਉਪਟ੍ਠਿਤਂ, ਤਤ੍ਤਕਂ ਸਕਲਮੇਵ ਫਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਆਗਮਨਵਸੇਨ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣੇਪਿ ਉਦ੍ਧਂਅਧੋਤਿਰਿਯਤਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ “**ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਵਸੇਨ ਤਤ੍ਥ ਪਵਤ੍ਤਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣੇ ਉਦ੍ਧਂਅਧੋਤਿਰਿਯਤਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ**”ਤਿ।

ਕਸਿਣਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਕਾਲ਼ੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬. ਛਟ੍ਠੇ **ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਹਿਤਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ। **ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ**ਨ੍ਤਿ ਪਰਮਚਿਤ੍ਤੂਪਸਮਂ। **ਕਿਲੇਸਸੇਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਮਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਠਮਂ ਕਿਲੇਸਸੇਨਂ। ਸਾ ਹਿ ਕਿਲੇਸਸੇਨਾ ਅਚ੍ਛਰਾਸਙ੍ਘਾਤਸਭਾਵਾਪਿ ਪਟਿਪਤ੍ਥਯਮਾਨਾ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਰੂਪਸਭਾਵਤੋ ਪਿਯਰੂਪਸਾਤਰੂਪਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ। **ਅਹਂ ਏਕੋਵ ਝਾਯਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਹਂ ਗਣਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਕਿਲੇਸਸਙ੍ਗਣਿਕਾਯ ਚ ਅਭਾਵਤੋ ਏਕੋ ਅਸਹਾਯੋ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨੇਨ ਝਾਯਨ੍ਤੋ। **ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਬੁਜ੍ਝਿਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਪਿਯਰੂਪਂ ਸਾਤਰੂਪਂ ਸੇਨਂ ਜਿਨਿਤ੍ਵਾ ਅਹਂ ਏਕੋਵ ਝਾਯਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਂ ਹਦਯਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿ’’ਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤਂ ਅਰਹਤ੍ਤਸੁਖਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਨੇਨ ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵਂ ਨ ਕਰੋਮਿ, ਤੇਨੇਵ ਚ ਮੇ ਕਾਰਣੇਨ ਕੇਨਚਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਕ੍ਖੀ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। **ਅਤ੍ਥਾਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸੁ**ਨ੍ਤਿ ਇਤਿਸਦ੍ਦਲੋਪੇਨਾਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਆਹ **‘‘ਅਤ੍ਥੋਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ’’**ਤਿ।

ਕਾਲ਼ੀਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਪਠਮਮਹਾਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭. ਸਤ੍ਤਮੇ **ਵੁਚ੍ਚੇਥਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚੇਯ੍ਯ। **ਦੁਤਿਯਪਦੇਪੀ**ਤਿ ‘‘ਅਨੁਸਾਸਨਿਯਾ ਵਾ ਅਨੁਸਾਸਨਿ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਵਾਕ੍ਯੇਪਿ। **ਤੇ ਕਿਰ** ਭਿਕ੍ਖੂ। **ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਨ ਚੇਵ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਪਕਾਰੇਹਿ ਗਹੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਞਾਪੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **‘‘ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’’**ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਵਿਸਯੇ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਅਞ੍ਞਥਾ ਆਰਾਧਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਪਚ੍ਚਯਨਾਮਰੂਪਾਨਂ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਵਬੋਧੋ ਏਵ ਇਤੋ ਬਾਹਿਰਕਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਕੁਤੋ ਪਵੇਦਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਆਰਾਧਨ**ਨ੍ਤਿ ਯਾਥਾਵਪਵੇਦਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਤੋਸਨਂ।

ਏਕੋ ਪਞ੍ਹੋਤਿ ਏਕੋ ਪਞ੍ਹਮਗ੍ਗੋ, ਏਕਂ ਪਞ੍ਹਗਵੇਸਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ**ਤਿ ਏਕਂ ਉਦ੍ਦਿਸਨਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਂਖਿਤ੍ਤਵਚਨਂ। **ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨਂ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਕਥਨਂ। **ਹੇਤੁਨਾ**ਤਿ ‘‘ਅਨ੍ਤਵਨ੍ਤਤੋ ਅਨਚ੍ਚਨ੍ਤਿਕਤੋ ਤਾਵਕਾਲਿਕਤੋ ਨਿਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਤੋ’’ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯਥਾ ਇਮੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਏਤਰਹਿ, ਏਵਂ ਅਤੀਤੇ ਅਨਾਗਤੇ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਾ ਸਙ੍ਖਤਾ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਖਯਧਮ੍ਮਾ ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਵਿਰਾਗਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਸੁ ਨਯੇਨ।

ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾਤਿ ਅਨਵਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਪਨ ਭਵਭੇਦਤੋ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨੇਵ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **‘‘ਕਾਮਭਵਾਦੀਸੂ’’**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । ਬ੍ਯਧਿਕਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਬਾਹਿਰਤ੍ਥਸਮਾਸੋ ਹੋਤਿ ਯਥਾ ‘‘ਉਰਸਿਲੋਮੋ’’ਤਿ ਆਹ **‘‘ਆਹਾਰਤੋ ਠਿਤਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ’’**ਤਿ। ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਵਾ ਠਿਤਿ, ਆਹਾਰੋ ਠਿਤਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਸਮਾਸਵਿਗ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਿਤਿਕਾ, ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਥੋ ਹੇਤ੍ਥ ਆਹਾਰਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਅਯਮਾਹਾਰੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੨) ਵਿਯ। ਏਵਞ੍ਹਿ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਪਨਾਯਂ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਤਾ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਧਮ੍ਮੋ। ਤੇਨਾਹੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ ‘‘ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾਤਿ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸਙ੍ਖਾਰਲੋਕੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ’’ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧ ਵੇਰਞ੍ਜਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੩੬)। ਯਦਿ ਏਵਂ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ’’ਤਿ ਇਦਂ ਕਥਨ੍ਤਿ? ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਦੇਸਨਾਤਿ ਨਾਯਂ ਦੋਸੋ। ਤੇਨੇਵਾਹ – ‘‘ਏਕਧਮ੍ਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਦਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਰਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਵਿਮੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਸਮ੍ਮਾ ਪਰਿਯਨ੍ਤਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਮ੍ਮਦਤ੍ਥਂ ਅਭਿਸਮੇਚ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਨ੍ਤਕਰੋ ਹੋਤਿ। ਕਤਮਸ੍ਮਿਂ ਏਕਧਮ੍ਮੇ? ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ’’ਤਿ। ਯ੍ਵਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਕਥਾਯ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਆਹਾਰਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਯਂ ਆਹਾਰੋ ਨਾਮ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ।

ਚੋਦਕੋ ਵੁੱਤੁਮ੍ਪਿ ਅੱਤ੍ਥੰ ਯਾਥਾਵਤੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਮਾਨੋ ਨੇਯਜੱਤ੍ਥੰ ਸੁੱਤਪਦੰ ਨੀਤੱਤ੍ਥਤੋ ਦਹਨ੍ਤੋ ‘‘ਸਬ੍ਬੇ ਸੱਤਾ’’ਤਿ ਵਚਨਮੱਤੇ ਠਤ੍ਵਾ **“ਨਨੁ ਚਾ”**ਤਿਆਦਿਨਾ ਚੋਦੇਤਿ। ਆਚਰਿਯੋ ਅਵਿਪਰੀਤੰ ਤੱਤ੍ਥ ਯਥਾਧਿਪ੍ਪੇਤਮੱਤ੍ਥੰ ਪਵੇਦੇਨ੍ਤੋ **“ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀ”**ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ **“ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਝਾਨੰ ਆਹਾਰੋ ਹੋਤੀ”**ਤਿ ਆਹ। **ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਵੋਕਾਰਭਵਾਵਹੰ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਿਰਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵੱਤੁਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁੱਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ। ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਪਨ ‘‘ਅਨਾਹਾਰਾ’’ਤਿ ਵਚਨੰ ਅਸਞ੍ਞਭਵੇ ਚਤੁੰਨੰ ਆਹਾਰਾਨੰ ਅਭਾਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤੰ, ਨ ਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪੀ**ਤਿ ਇਦੰ ਸਾਸਨੇ ਯੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਸੇਸਤੋ ਆਹਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨਿਰੁਲ਼੍ਹੋ, ‘‘ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾ’’ਤਿ ਏੱਤ੍ਥ ਯਦਿ ਤੇਯੇਵ ਗਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਿਤਦੋਸਮਾਪਨ੍ਨੋ। ਅਥ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਆਹਾਰੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ, ਇਮਾਯ ਆਹਾਰਪਾਲ਼ਿਯਾ ਵਿਰੋਧੋ ਆਪਨ੍ਨੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੰ। **“ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀ”**ਤਿ ਯੇਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਵੁੱਤੰ, ਤੰ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **“ਏਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸੁੱਤੇ”**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਾਦੀਨੰ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਾਹਰਣਾਦਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਹਾਰਭਾਵੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਓਜਟ੍ਠਮਕਰੂਪਾਹਰਣੇਨ ਰੂਪਕਾਯੰ ਉਪੱਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵੇਦਨਾਦਿਆਹਰਣੇਨ ਨਾਮਕਾਯੰ ਉਪੱਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਪਿ ਜਨਕਭਾਵੇ ਉਪੱਤ੍ਥਮ੍ਭਕਭਾਵੋ ਓਜਾਦੀਸੁ ਸਾਤਿਸਯੋ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਮੁਖ੍ਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠੋਤਿ ਤੇ ਏਵ **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਹਾਰਲਕ੍ਖਣਾ ਧਮ੍ਮਾ** ਵੁੱਤਾ।

ਇਧਾਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁੱਤੇ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਹਾਰੋਤਿ ਵੁੱਤੇ, ਸਬ੍ਬੋ ਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮੋ ਅੱਤਨੋ ਫਲੰ ਆਹਰਤੀਤਿ ਇਮੰ ਪਰਿਯਾਯੰ ਲਭਤੀਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਞ੍ਹੀ”**ਤਿਆਦਿ। ਤੱਤ੍ਥ **ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਸਙ੍ਖਤਧਮ੍ਮਾਨੰ। ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਵੁੱਤਮੱਤ੍ਥੰ ਸੁੱਤੇਨ ਸਮੱਤ੍ਥੇਤੁੰ **“ਤੇਨੇਵਾਹਾ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰੋ। **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੋਪਿ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਯਾਵਤਾ ਸੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨੇਵ ਜਨਕੋ ਉਪੱਤ੍ਥਮ੍ਭਕੋ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੰ ਤੰ ਫਲੰ ਆਹਰਤੀਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬਤੰ ਲਭਤੀਤਿ।

ਤੱਤ੍ਥਾਤਿ ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੋ, ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਆਹਾਰੇਸੁ ਅਸਞ੍ਞਭਵੇ ਯਦਿਪਿ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੋ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੋ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵੱਤ੍ਥੰ ਵਿੱਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **“ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧੇ”**ਤਿਆਦਿ ਵੁੱਤੰ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ ਤਿੱਤ੍ਥਕਰਮਤਨਿਸ੍ਸਿਤਾਨੰ ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਅਸਿਜ੍ਝਨਤੋ **“ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਬੁਦ੍ਧੇ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਸਾਸਨਿਕਾ ਤਾਦਿਸੰ ਝਾਨੰ ਨ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਨ੍ਤੀਤਿ **“ਤਿੱਤ੍ਥਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ”**ਤਿ ਵੁੱਤੰ। ਤਿੱਤ੍ਥਿਯਾ ਹਿ ਉਪਪੱਤਿਵਿਸੇਸੇ ਵਿਮੁੱਤਿਸਞ੍ਞਿਨੋ ਸਞ੍ਞਾਵਿਰਾਗਾਵਿਰਾਗੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਿਨੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਸਞ੍ਞਸਮਾਪੱਤਿੰ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖਣਭੂਮਿਯੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਾਸਨਿਕਾ। **ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕ੍ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਤ੍ਵਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਚਤੁੱਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਧਿਗਮਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇਨੇਵਾਹ **“ਚਤੁੱਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੰ ਨਿਬ੍ਬੱਤੇਤ੍ਵਾ”**ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੮-੭੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਭਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੬੮-੭੩) ਪਨੇੱਤ੍ਥ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇਯੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ, ਯਥੇਵ ਹਿ ਰੂਪਪਟਿਭਾਗਭੂਤੇਸੁ ਕਸਿਣਵਿਸੇਸੇਸੁ ਰੂਪਵਿਭਾਵਨੇਨ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਰੂਪਸਮਾਪੱਤਿਵਿਸੇਸੋ ਸਚ੍ਛਿਕਰੀਯਤਿ, ਏਵੰ ਅਪਰਿਬ੍ਯੱਤਵਿਗ੍ਗਹਤਾਯ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਭੂਤੇ ਕਸਿਣਵਿਸੇਸੇ ਅਰੂਪਵਿਭਾਵਨੇਨ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਰੂਪਸਮਾਪੱਤਿਵਿਸੇਸੋ ਅਧਿਗਮੀਯਤੀਤਿ। ਏੱਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਸਞ੍ਞਾ ਰੋਗੋ, ਸਞ੍ਞਾ ਗਣ੍ਡੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪), ‘‘ਧਿ ਚਿੱਤੰ, ਧਿ ਵਤੇਤੰ ਚਿੱਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਨਯੇਨ ਅਰੂਪਪ੍ਪਵੱਤਿਯਾ ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਤਦਭਾਵੇ ਚ ਸਨ੍ਤਪਣੀਤਭਾਵਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਰੂਪਸਮਾਪੱਤਿਯਾ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣੰ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ। ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਉਪਚਾਰੇਨ ਅਰੂਪਸਮਾਪੱਤਿਯੋ, ਤੱਤ੍ਥਾਪਿ ਵਿਸੇਸੇਨ ਪਠਮਾਰੁਪ੍ਪਜ੍ਝਾਨੰ। ਯਦਿ ਏਵੰ ‘‘ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਕਾਸਕਸਿਣੇਪੀ’’ਤਿ ਵੱਤੁਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਤਾ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ? ਇਚ੍ਛਿਤਮੇਵੇਤੰ, ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਅਵਚਨੰ ਪਨੇੱਤ੍ਥ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ ਅਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾ ਵਿਰਜ੍ਜਨੀਯਧਮ੍ਮਾਭਾਵਮੱਤੇਨ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ, ਵਿਰਜ੍ਜਨੀਯਧਮ੍ਮਪਰਿਭਾਸਭੂਤੇ ਚ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇ ਪਾਤੁਭਵਤਿ, ਏਵੰ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਪੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ਨ ਕੋਚਿ ਵਿਰੋਧੋ। ਤਿੱਤ੍ਥਿਯੇਹੇਵ ਪਨ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮਾਪੱਤਿਯਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤਾਯ ਤੇਸਞ੍ਚ ਵਿਸਯਪਥੇ ਸੂਪਨਿਬਨ੍ਧਨਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪੱਤਿਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਵਨ੍ਤੇਹਿ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ ਚਤੁੱਤ੍ਥੇਯੇਵ ਭੂਤਕਸਿਣੇ ਅਰੂਪਵਿਰਾਗਭਾਵਨਾਪਰਿਕਮ੍ਮੰ ਵੁੱਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕਿਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਵਿਯ ਪੁਰਿਮਭੂਤਕਸਿਣੱਤਯੇਪਿ ਵਣ੍ਣਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਯਾਵ ਪਣ੍ਣੱਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਝਾਨਸ੍ਸ ਲੋਕਵੋਹਾਰਾਨੁਰੋਧੇਨੇਵ ਪਵੱਤਿਤੋ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮੱਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੭)

ਪਥਵੀਕਸਿਣਸ੍ਸ ਆਦਾਸਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲੂਪਮਵਚਨਞ੍ਚ ਸਮਤ੍ਥਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਪਨ ਭੂਤਕਸਿਣਂ ਭੂਤਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਯਮੇਵ ਞਾਨਸ੍ਸ ਗੋਚਰਭਾਵਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਅਰੂਪਪਟਿਭਾਗਤਾ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇਯੇਵ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਧੀਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਤ੍ਥੇ ਨਿਪਾਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਧਿ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਾਮਿ। **ਧਿ ਵਤੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤਂ ਮਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤਂ ਵਤ ਹੋਤੁ। ਵ**ਤਾ**ਤਿ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ। ਤੇਨ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਵਦਤਿ। **ਨਾਮਾ**ਤਿ ਚ ਸਮ੍ਭਾਵਨੇ ਏਵ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਂ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵਾਭਾਵੇਸੁ ਆਦੀਨਵਾਨਿਸਂਸੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਖਨ੍ਤਿਂ ਰੁਚਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵ**ਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਏਵ ਸਾਧੁ ਸੁਟ੍ਠੁਤਿ ਇਮਂ ਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਂ ਤਤ੍ਥ ਚ ਅਭਿਰੁਚਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ। ਤਥਾ ਭਾਵਿਤਸ੍ਸ ਞਾਨਸ੍ਸ ਠਿਤਿਭਾਗਿਯਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ **ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨਾ**। ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸੇਵ ਤਥਾ ਞਾਨਭਾਵਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ"**ਤਿ। **ਪਣਿਹਿਤੋ ਅਹੋਸੀ**ਤਿ ਮਰਣਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਕਾਲੇ ਠਪਿਤੋ ਅਹੋਸਿ। ਯਦਿ ਠਾਨਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਯ੍ਯ ਕਮ੍ਮਬਲੇਨ, ਯਾਵ ਭੇਦਾ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯਾਤਿ ਆਹ **"ਤੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਏਵਰੂਪਾਨਮ੍ਪੀ**ਤਿ ਏਵਂ ਅਚੇਤਨਾਨਮ੍ਪਿ। **ਪਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਗੇਵ ਸਚੇਤਨਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਕਥਂ ਪਨ ਅਚੇਤਨਾਨਂ ਨੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰਸ੍ਸ ਉਪਕਪ੍ਪਨਨ੍ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯਥਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਮਾਗਮੋਯੇਵ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਤਾਵ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਉਕ੍ਕਂਸਤੋ ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਕਪ੍ਪਸਤਾਨਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ।

ਯੇ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯੇਨ ਦਿਵਸਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਮਤ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਕਂ ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤਿ, ਤੇ **ਉਟ੍ਠਾਨਫਲੂਪਜੀਵਿਨੋ**। ਯੇ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਫਲਮੇਵ ਉਪਜੀਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ **ਪੁਞ੍ਞਫਲੂਪਜੀਵਿਨੋ**। ਨੇਰਯਿਕਾਨਂ ਪਨ ਨੇਵ ਉਟ੍ਠਾਨਵੀਰਿਯਵਸੇਨ ਜੀਵਿਕਕਪ੍ਪਨਂ, ਪੁਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਪਨ ਲੇਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਯੇ ਪਨ ਨੇਰਯਿਕਾ...ਪੇ॰... ਜੀਵੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ"**ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਹਰਣੇਨ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਆਹਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਫਲਸ੍ਸਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ **"ਕਿਂ ਪਞ੍ਚ ਆਹਾਰਾ ਅਤ੍ਥੀ"**ਤਿ ਚੋਦੇਤਿ। ਆਚਰਿਯੋ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੇ ''ਸਿਯਾ ਤਵ ਚੋਦਨਾ ਅਵਸਰਾ, ਸਾ ਪਨ ਏਤ੍ਥ ਅਨਵਸਰਾ''ਤਿ ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਪਞ੍ਚ, ਨ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਇਦਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬ"**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਯਾਹਾਰਸ੍ਸੇਵ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨਨੁ ਪਚ੍ਚਯੋ ਆਹਾਰੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਤ"**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। **ਤਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਆਹਾਰੋਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਤ੍ਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਤ੍ਥਂ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸਮਤ੍ਥੇਨ੍ਤੋ **"ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਮੁਖਜਾਹਾਰਵਸੇਨਪਿ ਨੇਰਯਿਕਾਨਂ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਂ...ਪੇ॰... ਸਾਧੇਤੀ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਿ ਏਵਂ ਨੇਰਯਿਕਾ ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਨੋਪਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਨੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਖੇਲ਼ੋ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਤਯੋ**ਤਿ ਤਯੋ ਅਰੂਪਾਹਾਰਾ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। **ਅਵਸੇਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਞ੍ਞਸਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵਸੇਸਾਨਂ ਕਾਮਭਵਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸਤ੍ਤਾਨਂ। ਪਚ੍ਚਯਾਹਾਰੋ ਹਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਾਧਾਰਣੋਤਿ।

ਪਠਮਮਹਾਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੮-੯. ਦੁਤਿਯਮਹਾਪਞ੍ਹਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੮-੨੯. ਅਟ੍ਠਮੇ **ਏਵਂਨਾਮਕੇ**ਤਿ ਕਜਙ੍ਗਲਾਤਿ ਏਵਂ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮਕੇ ਮਜ੍ਝਿਮਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਮਰਿਯਾਦਭੂਤੇ ਨਗਰੇ। ''ਨਿਗਮੇ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ''ਨਿਚੁਲਵਨੇ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਨਿਚੁਲਂ ਨਾਮ ਏਕਾ ਰੁਕ੍ਖਜਾਤਿ, ''ਨੀਪਰੁਕ੍ਖੋ''ਤਿਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਸਞ੍ਛਨ੍ਨੋ ਮਹਾਵਨਸਣ੍ਡੋ, ਤਤ੍ਥ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਹੇਤੁਨਾ ਨਯੇਨਾ**ਤਿ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਨਨੁ ਚ **"ਏਸੋ ਚੇਵ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ"**ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿਆਦਿਪਞ੍ਹਬ੍ਯਾਕਰਣਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਹਾਰਾ, ਪਞ੍ਚੁਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾ, ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਵਿਞ੍ਞਾਣਟ੍ਠਿਤਿਯੋ, ਅਟ੍ਠ ਲੋਕਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਛ ਨਿਸ੍ਸਾਰਣੀਯਾ ਧਾਤੁਯੋ,

ਸਤ੍ਤੁ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤਧਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੇਯੇਵਞ੍ਞੇ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਕਿਞ੍ਚਾਪੀ**"ਤਿਆਦਿ। ਨਵਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਤਿਯਮਹਾਪਞ੍ਞਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧੦. ਦੁਤਿਯਕੋਸਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੦. ਦਸਮੇ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਝਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ **ਉਯ੍ਯੋਧਿਕਾ,** ਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰੇਹਿ ਯੁਜ੍ਝਿਤਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯੁਜ੍ਝਨਂ ਵਾ **ਉਯ੍ਯੋਧਿਕੋ,** ਸਤ੍ਥਪ੍ਪਹਾਰੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਯੁਦ੍ਧਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੋ**"ਤਿ। **ਉਪਸ੍ਸੁਤਿਵਸੇਨ ਯੁਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬਾਕਾਰਂ ਞਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਜੇਤਵਨੇ ਕਿਰ ਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਧਨੁਗ੍ਗਹਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਮਹਲ੍ਲਕਤ੍ਥੇਰਾ ਵਿਹਾਰਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਵਸਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਧਨੁਗ੍ਗਹਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮੇ ਪਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਂ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਤੇ ਮਹੋਦਰੋ ਕੋਸਲੋ ਭੁਤ੍ਤਭਤ੍ਤਮੇਵ ਪੂਤਿਂ ਕਰੋਤਿ, ਯੁਦ੍ਧਵਿਚਾਰਣੇ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਰਾਜਿਤੋਤ੍ਵੇਵ ਵਦਾਪੇਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ''ਕਿਂ ਪਨ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ – ''ਭਨ੍ਤੇ, ਯੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਪਦੁਮਬ੍ਯੂਹੋ ਚਕ੍ਕਬ੍ਯੂਹੋ ਸਕਟਬ੍ਯੂਹੋਤਿ ਤਯੋ ਬ੍ਯੂਹਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਂ ਗਣ੍ਹਿਤੁਕਾਮੇਨ ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤਕੁਚ੍ਛਿਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਬ੍ਬਤਭਿਤ੍ਤੀਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰਂ ਪਵਿਟ੍ਠਭਾਵਂ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਪਵਿਟ੍ਠਮਗ੍ਗਂ ਰੁਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਚ ਪਚ੍ਛਤੋ ਚ ਉਭੋਸੁ ਪਬ੍ਬਤਭਿਤ੍ਤੀਸੁ ਵਗ੍ਗਿਤ੍ਵਾ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਜਾਲਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਚ੍ਛਂ ਵਿਯ ਕਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਾ ਗਹੇਤੁ''ਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ''ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕਥਾਸਲ੍ਲਾਪਂ ਸੁਣਾਥਾ''ਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਪੇਸਿਤਚਰਪੁਰਿਸਾ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਆਰੋਚੇਸੁਂ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾ ਸਙ੍ਗਾਮਭੇਰਿਂ ਪਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਕਟਬ੍ਯੂਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਂ ਜੀਵਗ੍ਗਾਹਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ "**ਉਪਸ੍ਸੁਤਿਵਸੇ...ਪੇ॰.. ਅਜਾਤਸਤ੍ਤੁਂ ਗਣ੍ਹੀ**"ਤਿ।

ਦੋਣਪਾਕਨ੍ਤਿ ਦੋਣਤਣ੍ਡੁਲਾਨਂ ਪਕ੍ਕਭਤ੍ਤਂ। **ਦੋਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਨਾਲ਼ਿਕਾਨਮੇਤਮਧਿਵਚਨਂ। **ਮਨੁਜਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ। **ਤਨੁਕਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਤਨੁਕਾ ਅਪ੍ਪਿਕਾ ਅਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ, ਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਸਭਾਗਵੇਦਨਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸਣਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਮਨ੍ਦਂ ਮੁਦੁਕਂ, ਅਪਰਿਸ੍ਸਯਮੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜੀਰਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ ਪਚ੍ਚਤਿ। **ਆਯੁ ਪਾਲਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਰੋਗੋ ਅਵੇਦਨੋ ਜੀਵਿਤਂ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ। ਅਥ ਵਾ **ਸਣਿਕਂ ਜੀਰਤੀ**ਤਿ ਸੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਿਮਿਤਾਹਾਰਤਾਯ ਸਣਿਕਂ ਚਿਰੇਨ ਜੀਰਤਿ ਜਰਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਜੀਵਿਤਂ ਪਾਲਯਨ੍ਤੋ।

ਇਮਂ ਓਵਾਦਂ ਅਦਾਸੀਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਿਰ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੦੩ ਪਸੇਨਦਿਕੋਸਲਵਤ੍ਥੁ) ਸਮਯੇ ਰਾਜਾ ਤਣ੍ਡੁਲਦੋਣਸ੍ਸ ਓਦਨਂ ਤਦੁਪਿਯੇਨ ਸੂਪਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਭੁਤ੍ਤਪਾਤਰਾਸੋ ਭਤ੍ਤਸਮ੍ਮਦਂ ਅਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਲਨ੍ਤਰੂਪੋ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਨਿਦ੍ਦਾਯ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਮਾਨੋਪਿ ਲਹੁਕਂ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਆਹ ''ਕਿਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਵਿਸ੍ਸਮਿਤ੍ਵਾਵ ਆਗਤੋਸੀ''ਤਿ। ਆਮ, ਭਨ੍ਤੇ, ਭੁਤ੍ਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮੇ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ, ''ਮਹਾਰਾਜ, ਅਤਿਬਹੁਭੋਜੀਨਂ ਏਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ –

> ''ਮਿਦ੍ਧੀ ਯਦਾ ਹੋਤਿ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਚ,
> ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤਾ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਸਾਯੀ।
> ਮਹਾਵਰਾਹੋਵ ਨਿਵਾਪਪੁਟ੍ਠੋ,
> ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਗਬ੍ਭਮੁਪੇਤਿ ਮਨ੍ਦੋ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੨੫; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੨੬, ੯੦) –

ਇਮਾਯ ਗਾਥਾਯ ਓਵਦਿਤ੍ਵਾ, ''ਮਹਾਰਾਜ, ਭੋਜਨਂ ਨਾਮ ਮਤ੍ਤਾਯ ਭੁਞ੍ਜਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਮਤ੍ਤਭੋਜਿਨੋ ਹਿ ਸੁਖਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਪੁਨ ਓਵਦਨ੍ਤੋ ''ਮਨੁਜਸ੍ਸ ਸਦਾ ਸਤੀਮਤੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੪) ਇਮਂ ਗਾਥਮਾਹ।

ਰਾਜਾ ਪਨ ਗਾਥਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ, ਸਮੀਪੇ ਠਿਤਂ ਪਨ ਭਾਗਿਨੇਯ੍ਯਂ ਸੁਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਮਾਣਵਂ ‘‘ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹ ਤਾਤਾ’’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ਤਂ ਗਾਥਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਕਰੋਮਿ, ਭਨ੍ਤੇ’’ਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਪੁਚ੍ਛਿ। ਅਥ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਆਹ, ‘‘ਮਾਣਵ, ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਨਟੋ ਵਿਯ ਪਤ੍ਤਪਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਾ ਅਵਚ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਾਤਰਾਸਂ ਭੁਞ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਠਮਪਿਣ੍ਡਾਦੀਸੁਪਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਅਵਸਾਨੇ ਪਿਣ੍ਡੇ ਗਹਿਤੇ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸਿ, ਰਾਜਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਭਤ੍ਤਪਿਣ੍ਡਂ ਛਡ੍ਡੇਸ੍ਸਤਿ। ਅਥ ਰਞ੍ਞੋ ਹਤ੍ਥੇਸੁ ਧੋਤੇਸੁ ਪਾਤਿਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸਿਤ੍ਥਾਨਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਤਦੁਪਿਯਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਞਤ੍ਵਾ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਤਾਵਤਕੇ ਤਣ੍ਡੁਲੇ ਹਾਰੇਯ੍ਯਾਸਿ। ਪਾਤਰਾਸੇ ਚ ਵਤ੍ਵਾ ਸਾਯਮਾਸੇ ਮਾ ਵਦੇਯ੍ਯਾਸੀ’’ਤਿ। ਸੋ ‘‘ਸਾਧੂ’’ਤਿ ਪਟਿਸ੍ਸੁਣਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਦਿਵਸਂ ਰਞ੍ਞੋ ਪਾਤਰਾਸਂ ਭੁਤ੍ਵਾ ਗਤਤ੍ਤਾ ਸਾਯਮਾਸੇ ਭਗਵਤੋ ਅਨੁਸਿਟ੍ਠਿਨਿਯਾਮੇਨ ਗਾਥਂ ਅਭਾਸਿ। ਰਾਜਾ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਭਤ੍ਤਪਿਣ੍ਡਂ ਪਾਤਿਯਂਯੇਵ ਛਡ੍ਡੇਸਿ। ਰਞ੍ਞੋ ਹਤ੍ਥੇਸੁ ਧੋਤੇਸੁ ਪਾਤਿਂ ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਸਿਤ੍ਥਾਨਿ ਗਣੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਤਤ੍ਤਕੇ ਤਣ੍ਡੁਲੇ ਹਰਿਂਸੁ, ਸੋਪਿ ਮਾਣਵੋ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਾਸਿਕੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਨਂ ਏਕਦਿਵਸਂ ਪੁਚ੍ਛਿ ‘‘ਰਾਜਾ ਕਿਤ੍ਤਕਂ ਭੁਞ੍ਜਤੀ’’ਤਿ? ਸੋ ‘‘ਨਾਲ਼ਿਕੋਦਨ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਵਟ੍ਟਿਸ੍ਸਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪੁਰਿਸਭਾਗੋ ਏਸ, ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗਾਥਂ ਮਾ ਵਦੀਤਿ। ਰਾਜਾ ਤਥੇਵ ਸਣ੍ਠਾਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਨਾਲ਼ਿਕੋਦਨਪਰਮਤਾਯ ਸਣ੍ਠਾਸੀ”**ਤਿ। ਰਤ੍ਤਞ੍ਞੂਤਾਯ ਵਡ੍ਢਿਤਂ ਸੀਲਂ ਅਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵ**ਡ੍ਢਿਤਸੀਲੋ। ਅਪੋਥੁਜ੍ਜਨਿਕੇਹਿ ਸੀਲੇਹੀ**ਤਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲੇਹਿ ਸੀਲਂ ਅਰਿਯਂ ਸੁਦ੍ਧਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਅਰਿਯਸੀਲੋ”**ਤਿ। ਤਦੇਕਂ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਕੁਸਲਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **“ਕੁਸਲਸੀਲੋ”**ਤਿ।

ਦੁਤਿਯਕੋਸਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਹਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ

੧. ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੩੧. ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਅਤ੍ਥਵਸੇ**ਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿਵਿਸੇਸੇ, ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਅਧਿਗਮਨੀਯੇ ਹਿਤਵਿਸੇਸੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਤ੍ਥੋਯੇਵ ਵਾ **ਅਤ੍ਥਵਸੋ,** ਦਸ ਅਤ੍ਥੇ ਦਸ ਕਾਰਣਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਅਤ੍ਥੋ ਫਲਂ ਤਦਧੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਵਸੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਵਸੋ,** ਹੇਤੂਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ''ਯੇ ਮਮ ਸੋਤਬ੍ਬਂ ਸਦ੍ਦਹਾਤਬ੍ਬਂ ਮਞ੍ਞਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤਂ ਅਸ੍ਸ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **''ਯੋ ਚ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਆਦੀਨਵ**ਨ੍ਤਿ ਭਦ੍ਦਾਲਿਸੁਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਅਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ। ਸੁਖਵਿਹਾਰਾਭਾਵੇ ਸਹਜੀਵਮਾਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ ਸਹਜੀਵਿਤਾਪਿ ਸੁਖਵਿਹਾਰੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸੁਖਵਿਹਾਰੋ** ਨਾਮ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰਾਨਂ ਫਾਸੁਤਾ।

ਮਙ੍ਕੁਤਨ੍ਤਿ ਨਿਤ੍ਤੇਜਤਂ। **ਧਮ੍ਮੇਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਭੂਤਂ ਵਤ੍ਥੁ। **ਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਚੋਦਨਾ ਚੇਵ ਸਾਰਣਾ ਚ। **ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਞਤ੍ਤਿਸਮ੍ਪਦਾ ਚੇਵ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਨਸਮ੍ਪਦਾ ਚ।

ਪਿਯਸੀਲਾਨਨ੍ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮਾਨਂ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਸੀਲਂ ਪਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ **''ਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਪਾਰਿਪੂਰਿਯਾ ਘਟਮਾਨਾ''**ਤਿ। **ਸਨ੍ਦਿਦ੍ਧਮਨਾ**ਤਿ ਸਂਸਯਂ ਆਪਜ੍ਜਮਨਾ । **ਉਬ੍ਬਲ੍ਹਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਪੀਲ੍ਹਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। **ਸਙ੍ਘਕਮ੍ਮਾਨੀ**ਤਿ ਸਤਿਪਿ ਉਪੋਸਥਪਵਾਰਣਾਨਂ ਸਙ੍ਘਕਮ੍ਮਭਾਵੇ ਗੋਬਲੀਬਦ੍ਦਞਾਯੇਨ ਉਪੋਸਥਂ ਪਵਾਰਣਞ੍ਚ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਦਿਸੇਸਸਙ੍ਘਕਮ੍ਮਾਨਂ ਗਹਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਮਗ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵੋ **ਸਾਮਗ੍ਗੀ**।

''ਨਾਹਂ, ਚੁਨ੍ਦ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨਂਯੇਵ ਆਸਵਾਨਂ ਸਂਵਰਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਮੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੨) ਏਤ੍ਥ ਵਿਵਾਦਮੂਲਭੂਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਆਸਵਾਤਿ ਆਗਤਾ।

''ਯੇਨ ਦੇਵੂਪਪਤਜਸ੍ਸ, ਗਨ੍ਧਬ੍ਬੋ ਵਾ ਵਿਹਙ੍ਗਮੋ।
ਯਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਯੇਨ ਗਚ੍ਛੇਯਜਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਞ੍ਚ ਅਬ੍ਬਜੇ।
ਤੇ ਮਯ੍ਹਂ ਆਸਵਾ ਖੀਣਾ, ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਤਾ ਵਿਨਲੀਕਤਾ''ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੬) –

ਏਤ੍ਥ ਤੇਭੂਮਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਵਸੇਸਾ ਚ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਇਧ ਪਨ ਪਰੂਪਵਾਦਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਧਬਨ੍ਧਾਦਯੋ ਚੇਵ ਅਪਾਯਦੁਕ੍ਖਭੂਤਾ ਚ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ ਉਪਦ੍ਦਵਾ **ਆਸਵਾ**ਤਿ ਆਹ **''ਅਸਂਵਰੇ ਠਿਤੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''**ਤਿਆਦਿ। ਯਦਿ ਹਿ ਭਗਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਂ ਨ ਚ ਪਞ੍ਞਪੇਯਜ, ਤਤੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸੇਵਨਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਹੇਤੁ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯਜੁਂ ਪਰੂਪਵਾਦਾਦਯੋ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾ ਅਨਤ੍ਥਾ, ਯੇ ਚ ਤਨ੍ਨਿਮਿਤ੍ਤਮੇਵ ਨਿਰਯਾਦੀਸੁ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਵਿਧਬਨ੍ਧਨਕਮ੍ਮਕਾਰਣਾਦਿਵਸੇਨ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਾਨੁਭਵਨਪ੍ਪਕਾਰਾ ਅਨਤ੍ਥਾ, ਤੇ ਸਨ੍ਧਾਯ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ **''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਸਂਵਰਾਯ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨਂ ਆਸਵਾਨਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯਾ''**ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖੋ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ, ਤਤ੍ਥ ਭਵਾ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ **''ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ''**ਤਿ। ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਗਰਹਨਂ **ਅਕਿਤ੍ਤਿ,** ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਗਰਹਨਂ **ਅਯਸੋ**। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਪਰਮ੍ਮੁਖਾ ਗਰਹਨਂ **ਅਕਿਤ੍ਤਿ,** ਪਰਿਵਾਰਹਾਨਿ **ਅਯਸੋ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਆਗਮਨਮਗ੍ਗਥਕਨਾਯਾ**ਤਿ ਆਗਮਨਦ੍ਵਾਰਪਿਦਹਨਤ੍ਥਾਯ। ਸਮ੍ਪਰੇਤਬ੍ਬਤੋ ਪੇਚ੍ਚ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਤੋ **ਸਮ੍ਪਰਾਯੋ,** ਪਰਲੋਕੋਤਿ ਆਹ **''ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਨਰਕਾਦੀਸੂ''**ਤਿ।

ਮੇਥੁਨਾਦੀਨਿ **ਰਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ **ਦੁਸ੍ਸਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ**।

ਸੰਵਰਵਿਨਯੋਤਿ ਸੀਲਸੰਵਰੋ, ਸਤਿਸੰਵਰੋ, ਞਾਣਸੰਵਰੋ, ਖਨ੍ਤਿਸੰਵਰੋ, ਵੀਰਿਯਸੰਵਰੋਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਸੰਵਰੋ। ਯਥਾਸਕੰ ਸੰਵਰਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨੰ ਸੰਵਰਣਤੋ ਸੰਵਰੋ, ਵਿਨਯਨਤੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । **ਪਹਾਨਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਪਟਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪ੍ਪਹਾਨੰ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਪ੍ਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੰ ਪਹਾਨੰ ਯਸ੍ਮਾ ਚਾਗਟ੍ਠੇਨ ਪਹਾਨੰ, ਵਿਨਯਟ੍ਠੇਨ ਵਿਨਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ‘‘ਪਹਾਨਵਿਨਯੋ’’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਮਥਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਸਤ੍ਤ ਅਧਿਕਰਣਸਮਥਾ। **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਨਯੋ**ਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਮੇਵ। ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਹਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਏਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸਮ੍ਭਵਤੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਿਨਯੋਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨੁਗ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਅਕ੍ਕੋਸਵਗ੍ਗੋ

੧-੮. ਵਿਵਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੧-੪੮. ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਛਟ੍ਠੇ ਖਣਭਙ੍ਗੁਰਤਾਯ ਨ ਨਿਚ੍ਚਾ ਨ ਧੁਵਾਤਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ**। ਤਤੋ ਏਵ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਨ ਇਚ੍ਚਾ ਨ ਉਪਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਤਿਪਿ **ਅਨਿਚ੍ਚਾ**। ਸ੍ਵਾਯਂ ਨੇਸਂ ਅਨਿਚ੍ਚਟ੍ਠੋ ਉਦਯਵਯਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਆਹ **"ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਿਨੋ**"ਤਿ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਨਸ੍ਸਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਰਰਹਿਤਾ**ਤਿ ਨਿਚ੍ਚਸਾਰਧੁਵਸਾਰਅਤ੍ਤਸਾਰਵਿਰਹਿਤਾ। **ਮੁਸਾ**ਤਿ ਵਿਸਂਵਾਦਨਟ੍ਠੇਨ ਮੁਸਾ, ਏਕਂਸੇਨ ਅਸੁਭਾਦਿਸਭਾਵਾ ਤੇ ਬਾਲਾਨਂ ਸੁਭਾਦਿਭਾਵੇਨ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਸੁਭਾਦਿਗ੍ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਨ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਸਂਵਾਦੇਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਨਿਚ੍ਚਸੁਭਸੁਖਾ ਵਿਯਾ**"ਤਿਆਦਿ। **ਨ ਪਸ੍ਸਨਸਭਾਵਾ**ਤਿ ਖਣਪਭਙ੍ਗੁਰਤਾਇਤ੍ਤਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨਾ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਦਸ੍ਸਨਪਕਤਿਕਾ। ਏਤੇ ਹਿ ਖੇਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਵਤ੍ਥੁ ਵਿਯ ਹਿਰਞ੍ਞਸੁਵਣ੍ਣਂ ਵਿਯ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਵਾਪਿ ਕਤਿਪਾਹੇਨੇਵ ਸੁਪਿਨਕੇ ਦਿਟ੍ਠਾ ਵਿਯ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮਾਨਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿ।

ਵਿਵਾਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਸਰੀਰਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯-੫੦. ਨਵਮੇ ਪੁਨਬ੍ਭਵਦਾਨਂ ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪੇਨ, ਪੁਨਬ੍ਭਵੋ ਸੀਲਮਸ੍ਸਾਤਿ **ਪੋਨੋਭਵਿਕੋ,** ਪੁਨਬ੍ਭਵਦਾਯਕੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਪੁਨਬ੍ਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੋ**"ਤਿ। **ਭਵਸਙ੍ਖਰਣਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਬ੍ਭਵਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਕਕਮ੍ਮਂ। ਦਸਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਸਰੀਰਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕ੍ਕੋਸਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੨. ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੬) ੧. ਸਚਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਸਚਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੫੧-੬੦. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਦਸਮੇ ਪਿਤ੍ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**, ਪਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾਪਿਤ੍ਤਹੇਤੁਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸੇਮ੍ਹਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਿਕਾ**ਤਿ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਪਿਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਕੋਪੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ। **ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾ**ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਉਤੁਤੋ ਜਾਤਾ। ਜਙ੍ਗਲਦੇਸਵਾਸੀਨਞ੍ਹਿ ਅਨੂਪਦੇਸੇ ਵਸਨ੍ਤਾਨਂ ਵਿਸਭਾਗੋ ਚ ਉਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨੂਪਦੇਸਵਾਸੀਨਞ੍ਚ ਜਙ੍ਗਲਦੇਸੇਤਿ ਏਵਂ ਪਰਸਮੁਦ੍ਦਤੀਰਾਦਿਵਸੇਨਪਿ ਉਤੁਵਿਸਭਾਗਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿਯੇਵ। ਤਤੋ ਜਾਤਾਤਿ **ਉਤੁਪਰਿਣਾਮਜਾ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਕਤਿਚਰਿਯਾਨਂ ਵਿਸਯਾਨਂ ਵਿਸਮਂ ਕਾਯਪਰਿਹਰਣਵਸੇਨ ਜਾਤਾ **ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰਜਾ**। ਤੇਨਾਹ "**ਅਤਿਚਿਰਟ੍ਠਾਨਨਿਸਜ੍ਜਾਦਿਨਾ ਵਿਸਮਪਰਿਹਾਰੇਨ ਜਾਤਾ**"ਤਿ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਮਹਾਭਾਰਵਹਨਸੁਧਾਕੋਟ੍ਟਨਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ। ਪਰਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਮਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਓਪਕ੍ਕਮਿਕਾ**। ਬਾਹਿਰਂ ਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨਪੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਤੋਵ ਜਾਤਾ **ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾ**। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਾਰੀਰਿਕਾ ਵੇਦਨਾ ਸਕ੍ਕਾ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁਂ, ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਜਾਨਂ ਪਨ ਸਬ੍ਬਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿਪਿ ਸਬ੍ਬਪਰਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨਾਲਂ ਪਟਿਘਾਤਾਯ।

ਸਚਿਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਚਿਤ੍ਤਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੭) ੨. ਯਮਕਵਗ੍ਗੋ

੧-੭. ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੬੧-੬੭. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਸਤ੍ਤਮੇ **ਨਲ਼ਕਪਾਨਕੇ**ਤਿ ਏਵਂਨਾਮਕੇ ਨਿਗਮੇ। ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਿਰ (ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੧੯ ਆਦਯੋ) ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਕਪਿਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਮਹਾਕਾਯੋ ਕਪਿਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਸਤਵਾਨਰਸਹਸ੍ਸਪਰਿਵੁਤੋ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਿਚਰਿ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਖੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ। ਸੋ ਪਰਿਸਂ ਏਵਂ ਓਵਦਤਿ, ''ਤਾਤਾ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਬ੍ਬਤਪਾਦੇ ਵਿਸਫਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਮਨੁਸ੍ਸਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਕਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪੁਬ੍ਬੇ ਖਾਦਿਤਪੁਬ੍ਬਾਨੇਵ ਫਲਾਨਿ ਖਾਦਥ, ਪੀਤਪੁਬ੍ਬਾਨੇਵ ਪਾਨੀਯਾਨਿ ਪਿਵਥ, ਏਤ੍ਥ ਵੋ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛਿਤਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥੀ''ਤਿ। ਤੇ ਅਪੀਤਪੁਬ੍ਬਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਹਸਾਵ ਅਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਨ੍ਤਾ ਪਰਿਧਾਵਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨਂ ਓਲੋਕਯਮਾਨਾ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਕਿਂ, ਤਾਤਾ, ਪਾਨੀਯਂ ਨ ਪਿਵਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਆਗਮਨਂ ਓਲੋਕੇਮਾਤਿ। ''ਸਾਧੁ, ਤਾਤਾ''ਤਿ ਸਮਨ੍ਤਾ ਪਦਂ ਪਰਿਯੇਸਮਾਨੋ ਓਤਿਣ੍ਣਪਦਂਯੇਵ ਅਦ੍ਦਸ, ਨ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਪਦਂ। ਅਦਿਸ੍ਵਾ ''ਸਪਰਿਸ੍ਸਯਾ''ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਅਮਨੁਸ੍ਸੋ ਉਦਕਂ ਦ੍ਵੇਧਾ ਕਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਸਿ – ਸੇਤਮੁਖੋ, ਨੀਲਕੁਚ੍ਛਿ, ਰਤ੍ਤਹਤ੍ਥਪਾਦੋ, ਮਹਾਦਾਠਿਕੋ, ਵਨੁਦਾਠੋ, ਵਿਰੂਪੋ, ਬੀਭਚ੍ਛੋ, ਉਦਕਰਕ੍ਖਸੋ। ਸੋ ਏਵਮਾਹ – ''ਕਸ੍ਮਾ ਪਾਨੀਯਂ ਨ ਪਿਵਥ, ਮਧੁਰਂ ਉਦਕਂ ਪਿਵਥ, ਕਿਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਏਤਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੁਣਾਥਾ''ਤਿ। ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਆਹ ''ਤ੍ਵਂ ਅਧਿਵਤ੍ਥੋ ਅਮਨੁਸ੍ਸੋ''ਤਿ? ਆਮਾਹਨ੍ਤਿ। ''ਤ੍ਵਂ ਇਧ ਓਤਿਣ੍ਣੇ ਲਭਸੀ''ਤਿ ਆਹ। ਆਮ, ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਖਾਦਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ। ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਸਿ ਯਕ੍ਖਾਤਿ। ਪਾਨੀਯਂ ਪਨ ਪਿਵਿਸ੍ਸਥਾਤਿ। ਆਮ, ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮਾਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਾਨਰਂ ਨ ਮੁਞ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ''ਪਾਨੀਯਞ੍ਚ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮ, ਨ ਚ ਤੇ ਵਸਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਾ''ਤਿ ਨਲ਼ਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕੋਟਿਯਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਧਮਿ। ਸਬ੍ਬੋ ਏਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੀਰੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾਵ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਿ। ਸੇਸਵਾਨਰਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਨਲ਼ਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਧਮਿਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਿਂਸੁ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਦਮਨੁਤ੍ਤਿਣ੍ਣਂ, ਦਿਸ੍ਵਾਨੋਤਰਿਤਂ ਪਦਂ।
ਨਲ਼ੇਨ ਵਾਰਿਂ ਪਿਸ੍ਸਾਮ, ਨੇਵ ਮਂ ਤ੍ਵਂ ਵਧਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੧.੧.੨੦)।

ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਜ੍ਜਦਿਵਸਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਲ਼ਾ ਏਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕਪ੍ਪੇ ਕਪ੍ਪਟ੍ਠਿਯਪਾਟਿਹਾਰਿਯਾਨਿ ਨਾਮ ਚਨ੍ਦੇ ਸਸਲਕ੍ਖਣਂ (ਜਾ॰ ੧.੪.੬੧ ਆਦਯੋ), ਵਟ੍ਟਜਾਤਕੇ (ਜਾ॰ ੧.੧.੩੫) ਸਚ੍ਚਕਿਰਿਯਟ੍ਠਾਨੇ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਸ੍ਸ ਆਗਮਨੁਪਚ੍ਛੇਦੋ, ਘਟੀਕਾਰਸ੍ਸ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨਂ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੇ ਅਨੋਵਸ੍ਸਨਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੧), ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਯਾ ਤੀਰੇ ਨਲ਼ਾਨਂ ਏਕਚ੍ਛਿਦ੍ਦਭਾਵੋਤਿ। ਇਤਿ ਸਾ ਪੋਕ੍ਖਰਣੀ ਨਲ਼ੇਨ ਪਾਨੀਯਸ੍ਸ ਪਿਵਿਤਤ੍ਤਾ ''ਨਲ਼ਕਪਾਨਕਾ''ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਿ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਤਂ ਪੋਕ੍ਖਰਣਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਗਮੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ, ਤਸ੍ਸਪਿ ''ਨਲ਼ਕਪਾਨ''ਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ ਜਾਤਂ। ਤਂ ਪਨ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਨਲ਼ਕਪਾਨੇ''ਤਿ। **ਪਲਾਸਵਨੇ**ਤਿ ਕਿਂਸੁਕਵਨੇ।

ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਂ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਨ੍ਤਿ ਬਜਾਪਨਿਚ੍ਛਾਯਂ ਇਦਂ ਆਮੇਡਿਤਵਚਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਯਂ ਯਂ ਦਿਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਨੁਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਅਨੁ**-ਸਦ੍ਦੋ ''ਪਰੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥੋਤਿ ਆਹ **''ਤਤੋ ਤਤੋ ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ''**ਤਿ। **ਕਸ੍ਮਾ ਆਗਿਲਾਯਤਿ** ਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਹਤ੍ਥਿਨਾਗਾਨਂ ਬਲਂ ਧਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਚੋਦਕਸ੍ਸ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਆਚਰਿਯੋ ਪਨਸ੍ਸ ''ਏਸ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਭਾਵੋ, ਯਦਿਦਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ। ਯੇ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾ, ਤੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਉਦਯਵਯਪ੍ਪਟਿਪੀਲ਼ਿਤਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ ਏਵ। ਦੁਕ੍ਖਸਭਾਵੇਸੁ ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥੁਕਾਯੇ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਯਂ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **''ਭਗਵਤੋ''**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਿਟ੍ਠਿਵਾਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ,** ਸੋ ਚ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾ। ਏਤ੍ਥਾਹ ''ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਯੇਨ ਅਪਰਿਮਾਣਕਾਲਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਉਪਚਿਤਵਿਪੁਲਪੁਞ੍ਞਸਮ੍ਭਾਰੋ ਸਤ੍ਥਾ ਏਵਰੂਪਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਮਨੁਭਵਤੀ''ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਅਯਮੇਵ ਭਗਵਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਭੂਤੋ ਅਤੀਤਜਾਤਿਯਂ ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਪਜਨਸੇਵੀ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਬਹੁਲੋ ਚਰਤਿ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਨਿਬ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਏਕਂ ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਾਲ਼੍ਹਤਰਂ ਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ੇਸਿ। ਤੇਨ

ਕਮ੍ਮੇਨ ਇਦਾਨਿ ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਮਨੁਭਵਿ। ਯਥਾ ਚੇਤੰ, ਏਵੰ ਚਿਞ੍ਚਮਾਣਵਿਕਾਦੀਨਮਿਤ੍ਥੀਨੰ ਯਾਨਿ ਭਗਵਤੋ ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨਾਦੀਨਿ ਦੁਕ੍ਖਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇਕਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਾਵਸੇਸਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਕਮ੍ਮਪਿਲੋਤਿਕਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ **ਅਪਦਾਨੇ** (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੬੪-੯੬) –

‘‘ਅਨੋਤਤ੍ਤਸਰਾਸਨ੍ਨੇ, ਰਮਣੀਯੇ ਸਿਲਾਤਲੇ।
ਨਾਨਾਰਤਨਪਜ੍ਜੋਤੇ, ਨਾਨਾਗਨ੍ਧਵਨਨ੍ਤਰੇ॥

‘‘ਮਹਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਨ, ਪਰੇਤੋ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਆਸੀਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੀ ਤਤ੍ਥ, ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ॥

‘‘ਸੁਣਾਥ ਭਿਕ੍ਖਵੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਯੰ ਕਮ੍ਮੰ ਪਕਤੰ ਮਯਾ।
ਪਿਲੋਤਿਕਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਬੁਦ੍ਧਤ੍ਤੇਪਿ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ॥

੧. ‘‘ਮੁਨਾਲ਼ਿ ਨਾਮਹੰ ਧੁਤ੍ਤੋ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਞ੍ਞਾਸੁ ਜਾਤਿਸੁ।
ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੰ ਸੁਰਭਿੰ, ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿੰ ਅਦੂਸਕੰ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਨਿਰਯੇ ਸੰਸਰਿੰ ਚਿਰੰ।
ਬਹੂ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੇਦੇਸਿ ਵੇਦਨੰ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਾਵਸੇਸੇਨ, ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਮਕੇ ਭਵੇ।
ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨੰ ਮਯਾ ਲਦ੍ਧੰ, ਸੁਨ੍ਦਰਿਕਾਯ ਕਾਰਣਾ॥

੨. ‘‘ਸਬ੍ਬਾਭਿਭੁਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮਾਸਿ ਸਾਵਕੋ।
ਤੰ ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਯ ਨਿਰਯੇ, ਚਿਰੰ ਸੰਸਰਿਤੰ ਮਯਾ॥

‘‘ਦਸ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਨਿਰਯੇ ਸੰਸਰਿੰ ਚਿਰੰ।
ਮਨੁਸ੍ਸਭਾਵੰ ਲਦ੍ਧਾਹੰ, ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨੰ ਬਹੁੰ ਲਭਿੰ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਾਵਸੇਸੇਨ, ਚਿਞ੍ਚਮਾਣਵਿਕਾ ਮਮੰ।
ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿ ਅਭੂਤੇਨ, ਜਨਕਾਯਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਤੋ॥

੩. ‘‘ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸੁਤਵਾ ਆਸਿੰ, ਅਹੰ ਸਕ੍ਕਤਪੂਜਿਤੋ।
ਮਹਾਵਨੇ ਪਞ੍ਚਸਤੇ, ਮਨ੍ਤੇ ਵਾਚੇਸਿ ਮਾਣਵੇ॥

‘‘ਤਤ੍ਥਾਗਤੋ ਇਸਿ ਭੀਮੋ, ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ।
ਤਞ੍ਚਾਹੰ ਆਗਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਿੰ ਅਦੂਸਕੰ॥

‘‘ਤਤੋਹੰ ਅਵਚੰ ਸਿਸ੍ਸੇ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਯੰ ਇਸਿ।
ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਭਾਸਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਨੁਮੋਦਿੰਸੁ ਮਾਣਵਾ॥

‘‘ਤਤੋ ਮਾਣਵਕਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਭਿਕ੍ਖਮਾਨਂ ਕੁਲੇ ਕੁਲੇ।
ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਆਹਂਸੁ, ਕਾਮਭੋਗੀ ਅਯਂ ਇਸਿ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਪਞ੍ਚ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾ ਇਮੇ।
ਅਬ੍ਭਕ੍ਖਾਨਂ ਲਭੁਂ ਸਬ੍ਬੇ, ਸੁਨ੍ਦਰਿਕਾਯ ਕਾਰਣਾ॥

੪. ‘‘ਵੇਮਾਤੁਭਾਤਰਂ ਪੁਬ੍ਬੇ, ਧਨਹੇਤੁ ਹਨਿਂ ਅਹਂ।
ਪਕ੍ਖਿਪਿਂ ਗਿਰਿਦੁਗ੍ਗਸ੍ਮਿਂ, ਸਿਲਾਯ ਚ ਅਪਿਂਸਯਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ ਸਿਲਂ ਖਿਪਿ।
ਅਙ੍ਗੁਟ੍ਠਂ ਪਿਂਸਯੀ ਪਾਦੇ, ਮਮ ਪਾਸਾਣਸਕ੍ਖਰਾ॥

੫. ‘‘ਪੁਰੇਹਂ ਦਾਰਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਕੀਲ਼ਮਾਨੋ ਮਹਾਪਥੇ।
ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਂ ਦਿਸ੍ਵਾਨ, ਮਗ੍ਗੇ ਸਕਲਿਕਂ ਖਿਪਿਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਮਕੇ ਭਵੇ।
ਵਧਤ੍ਥਂ ਮਂ ਦੇਵਦਤ੍ਤੋ, ਅਭਿਮਾਰੇ ਪਯੋਜਯਿ॥

੬. ‘‘ਹਤ੍ਥਾਰੋਹੋ ਪੁਰੇ ਆਸਿਂ, ਪਚ੍ਚੇਕਮੁਨਿਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤਂ ਤਂ, ਆਸਾਦੇਸਿਂ ਗਜੇਨਹਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਭਨ੍ਤੋ ਨਾਲ਼ਾਗਿਰੀ ਗਜੋ।
ਗਿਰਿਬ੍ਬਜੇ ਪੁਰਵਰੇ, ਦਾਰੁਣੋ ਸਮੁਪਾਗਮਿ॥

੭. ‘‘ਰਾਜਾਹਂ ਪਤ੍ਥਿਵੋ ਆਸਿਂ, ਸਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਰਿਸਂ ਹਨਿਂ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਨਿਰਯੇ ਪਚ੍ਚਿਸਂ ਭੁਸਂ॥

‘‘ਕਮ੍ਮੁਨੋ ਤਸ੍ਸ ਸੇਸੇਨ, ਇਦਾਨਿ ਸਕਲਂ ਮਮ।
ਪਾਦੇ ਛਵਿਂ ਪਕਪ੍ਪੇਸਿ, ਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ॥

੮. ‘‘ਅਹਂ ਕੇਵਟ੍ਟਗਾਮਸ੍ਮਿਂ, ਅਹੁਂ ਕੇਵਟ੍ਟਦਾਰਕੋ।
ਮਚ੍ਛਕੇ ਘਾਤਿਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਜਨਯਿਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕਂ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਸੀਸਦੁਕ੍ਖਂ ਅਹੂ ਮਮ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਕ੍ਕਾ ਚ ਹਞ੍ਞਿਂਸੁ, ਯਦਾ ਹਨਿ ਵਿਟਟੂਭੋ॥

੯. ‘‘ਫੁਸ੍ਸਸ੍ਸਾਹਂ ਪਾਵਚਨੇ, ਸਾਵਕੇ ਪਰਿਭਾਸਯਿਂ।
ਯਵਂ ਖਾਦਥ ਭੁਞ੍ਜਥ, ਮਾ ਚ ਭੁਞ੍ਜਥ ਸਾਲਯੋ॥

‘‘ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਤੇਮਾਸਂ ਖਾਦਿਤਂ ਯਵਂ।

ਨਿਮਨ੍ਤਿਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ, ਵੇਰਞ੍ਜਾਯੰ ਵਸਿੰ ਤਦਾ॥

੧੦. ''ਨਿਬ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਹਿ, ਮਲ੍ਲਪੁਤ੍ਤੰ ਨਿਹੇਠਯਿੰ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕ੍ਖੰ ਅਹੂ ਮਮ॥

੧੧. ''ਤਿਕਿਚ੍ਛਕੋ ਅਹੰ ਆਸਿੰ, ਸੇਟ੍ਠਿਪੁਤ੍ਤੰ ਵਿਰੇਚਯਿੰ।
ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਹੋਤਿ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਕਾ ਮਮ॥

੧੨. ''ਅਵਚਾਹੰ ਜੋਤਿਪਾਲੋ, ਸੁਗਤੰ ਕਸ੍ਸਪੰ ਤਦਾ।
ਕੁਤੋ ਨੁ ਬੋਧਿ ਮੁਣ੍ਡਸ੍ਸ, ਬੋਧਿ ਪਰਮਦੁਲ੍ਲਭਾ॥

''ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕੇਨ, ਅਚਰਿੰ ਦੁਕ੍ਕਰੰ ਬਹੁੰ।
ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਾਨੁਰੁਵੇਲਾਯੰ, ਤਤੋ ਬੋਧਿਮਪਾਪੁਣਿੰ॥

''ਨਾਹੰ ਏਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ, ਪਾਪੁਣਿੰ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮੰ।
ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੇਨ ਗਵੇਸਿਸ੍ਸੰ, ਪੁਬ੍ਬਕਮ੍ਮੇਨ ਵਾਰਿਤੋ॥

''ਪੁਞ੍ਞਪਾਪਪਰਿਕ੍ਖੀਣੋ, ਸਬ੍ਬਸਨ੍ਤਾਪਵਜ੍ਜਿਤੋ।
ਅਸੋਕੋ ਅਨੁਪਾਯਾਸੋ, ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਮਨਾਸਵੋ॥

''ਏਵੰ ਜਿਨੋ ਵਿਯਾਕਾਸਿ, ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਤੋ।
ਸਬ੍ਬਾਭਿਞ੍ਞਾਬਲਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਅਨੋਤਤ੍ਤੇ ਮਹਾਸਰੇ''ਤਿ॥ (ਅਪ॰ ਥੇਰ ੧.੩੯.੬੪-੯੬)।

ਅਵਿਜ੍ਜਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਪਠਮਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੬੯-੭੦. ਨਵਮੇ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੭; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਭਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧੭; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੨.੫.੧੦੮੦) ਦੁਗ੍ਗਤਿਤੋ ਸੰਸਾਰਤੋ ਚ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ, ਸਗ੍ਗਮਗ੍ਗੋ, ਮੋਕ੍ਖਮਗ੍ਗੋ ਚ। ਤੰ ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ ਅਰਹਤਿ, ਨਿਯ੍ਯਾਨੇ ਵਾ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਨਿਯ੍ਯਾਨੰ ਵਾ ਫਲਭੂਤੰ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ। ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸੰਕਿਲੇਸਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ ਵਾ ਈਕਾਰਸ੍ਸ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤੰ, ਯਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਕਕਾਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ, ਚੇਤਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪਾ ਵੇਰਮਣਿ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਭਾਵੋ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤ੍ਤਾ। ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਤਿਰੋਕਰਣਭੂਤੰ। **ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਕਥਾ**ਤਿ ਗੇਹਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਾ। **ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ**ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਚਤੁਸਚ੍ਚਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਭਾਵੇ।

ਸਹ ਅਤ੍ਥੇਨਾਤਿ **ਸਾਤ੍ਥਕੰ,** ਹਿਤਪ੍ਪਟਿਸੰਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਸੁਰਾਕਥਾ''ਤਿਪਿ ਪਾਠੋਤਿ ਆਹ **"ਸੁਰਾਕਥਨ੍ਤਿ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਪਨਾ"**ਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਕਥਾ ''ਏਵਰੂਪਾ ਨਵਸੁਰਾ ਪੀਤਾ ਰਤਿਜਨਨੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਅਸ੍ਸਾਦਵਸੇਨ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਆਦੀਨਵਵਸੇਨ ਪਨ ''ਉਮ੍ਮਤ੍ਤਕਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨੇਕਵਿਧੰ...ਪੇ॰... ਆਦੀਨਵਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਤੀ"**ਤਿ। **ਵਿਸਿਖਾ**ਤਿ ਘਰਸਨ੍ਨਿਵੇਸੋ। ਵਿਸਿਖਾਗਹਣੇਨ ਚ ਤਨ੍ਨਿਵਾਸਿਨੋ ਗਹਿਤਾ ''ਗਾਮੋ ਆਗਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ। ਤੇਨੇਵਾਹ **"ਸੂਰਾ ਸਮਤ੍ਥਾ"**ਤਿ ਚ **"ਸਦ੍ਧਾ ਪਸਨ੍ਨਾ"**ਤਿ ਚ। ਕੁਮ੍ਭਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਕੁਮ੍ਭਦਾਸਿਯੋ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਆਹ **"ਕੁਮ੍ਭਦਾਸਿਕਥਾ ਵਾ"**ਤਿ।

ਰਾਜਕਥਾਦਿਪੁਰਿਮਕਥਾਯ , ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਾਦਿਪਚ੍ਛਿਮਕਥਾਯ ਵਾ ਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਾ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਕਥਾ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਾ**। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਠਿਤਿਸਂਹਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਲੋਕਂ ਅਕ੍ਖਾਯਤੀਤਿ **ਲੋਕਕ੍ਖਾਯਿਕਾ। ਅਸੁਕੇਨ ਨਾਮਾ**ਤਿ ਪਜਾਪਤਿਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ, ਇਸ੍ਸਰੇਨ ਵਾ। **ਵਿਤਣ੍ਡਸਲ੍ਲਾਪਕਥਾ**ਤਿ ''ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਸੇਤਤ੍ਤਾ ਸੇਤੋਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ, ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਲ਼ਤ੍ਤਾ ਕਾਲ਼ੋਤਿ ਪਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ''ਸੇਲਪੁਪ੍ਫਲਕਾਨਿ ਵਿਯ ਜੀਵਿਦਾਵਿਰਪਾਰਯਤ੍ਤਿਵਿਸਾਲਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਯਂ ਯੋ ਕੋਚਿ ਤਿਰਿਯਾਮਾਨਾ ਕਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਸਾਗਰਦੇਵੇਨਾ**ਤਿ ਸਾਗਰਪੁਤ੍ਤਰਾਜੂਹਿ। **ਖਤੋ**ਤਿ ਏਤਂ ਏਕਵਚਨਂ ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਖਤਤ੍ਤਾ ''ਸਾਗਰਦੇਵੇਨ ਖਤਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਹਮੁਦ੍ਦਾ ਸਮੁਦ੍ਦੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਭਵਤਿ ਵਦ੍ਧਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਭਵੋ**। ਭਵਾਭਵਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਭਵੋ**ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਂ, **ਅਭਵੋ**ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਂ। **ਭਵੋ**ਤਿ ਵੁਦ੍ਧਿ, **ਅਭਵੋ**ਤਿ ਹਾਨਿ। **ਭਵੋ**ਤਿ ਕਾਮਸੁਖਂ, **ਅਭਵੋ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥੋਤਿ ਇਤਿ ਇਮਾਯ ਛਬ੍ਬਿਧਾਯ ਇਤਿਭਵਾਭਵਕਥਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਸਰੂਪਤੋ ਅਨਾਗਤਾਪਿ ਅਰਞ੍ਞਪਬ੍ਬਤਨਦੀਦੀਪਕਥਾ ਇਤਿਸਦ੍ਦੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤ੍ਵਾ ਬਾਤ੍ਤਿਂਸ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਕਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਦਸਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਪਠਮਕਥਾਵਤ੍ਥੁਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯਮਕਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੮) ੩. ਆਕਙ੍ਖਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਆਕਙ੍ਖਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭੧-੭੪. ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮੇ ਸੀਲਸ੍ਸ ਅਨਵਸੇਸਸਮਾਦਾਨੇਨ ਅਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ **ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸੀਲਾ**। ਸਮਾਦਾਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤੋ **ਸੀਲਸਮਙ੍ਗਿਨੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਿਰਾ**ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭) **ਕਿਰ**-ਸਦ੍ਦੋ ਅਰੁਚਿਸੂਚਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਵਾਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਰੁਚ੍ਚਨਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ**ਤਿ ਅਨਾਮਟ੍ਠਵਿਸੇਸਂ ਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਸੀਲਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਗਹਿਤਂ। ਤਞ੍ਚ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਨ੍ਤਿ ਆਚਰਿਯਤ੍ਥੇਰੋ **"ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ"**ਤਿ ਆਹ। **ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲੇ। **ਜੇਟ੍ਠਕਸੀਲ**ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੪੧੨) ਪਧਾਨਸੀਲਂ। **ਉਭਯਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ। ਇਧ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਿਯ ਉਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ ਭਗਵਤਾ ਵੁਤ੍ਤੋ ''ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ਸੀਲਗ੍ਗਹਣਞ੍ਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਵਸੇਨ ਆਗਤਂ। ਤੇਨਾਹ **"ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋਯੇਵਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਧਾਰਣੇਨ ਇਤਰੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਏਕਦੇਸੇਨ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਨ੍ਤੋਗਧਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਨੋਲੋਕਿਯੋਲੋਕਨੇ ਆਜੀਵਹੇਤੁ ਛਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਗਿਲਾਨਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਪਰਿਭੋਗੇ ਚ ਆਪਤ੍ਤਿ ਵਿਹਿਤਾਤਿ। **ਤੀਣੀ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਸੀਲਾਦੀਨਿ। **ਸੀਲਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਸੀਲਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤੇਸਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਕਿਂ ਅਤ੍ਥਿ ਯਥਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋਤਿ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮੁਖਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋਵ ਉਪਚਾਰੇਨ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਅਨਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ"**ਤਿ। **ਛਦ੍ਵਾਰਰਕ੍ਖਾਮਤ੍ਤਕਮੇਵਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਲ੍ਲਹੁਕਭਾਵਮਾਹ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਟ੍ਠਾਨਮਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਪਾਕਤਿਕਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ। ਇਤਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਫਲੇਨ ਹੇਤੁਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਉਪ੍ਪਾਦਨਹੇਤੁਕਾ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ। **ਇਦਮਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਯੋਜਨਂ ਇਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਸ੍ਸ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨੇਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਪਧਾਨਸ੍ਸ ਸੀਲਸ੍ਸ ਪਰਿਵਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਯਾਯਸੀਲਾਨਿ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸ੍ਸੇਵ ਪਧਾਨਭਾਵਂ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਅਨ੍ਵਯਤੋ ਚ ਉਪਮਾਯ ਵਿਭਾਵੇਤੁਂ **"ਯਸ੍ਸਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਸੋ**ਤਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰੋ। **ਸੇਸਾਨੀ**ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਾਦੀਨਿ। **ਤਸ੍ਸੇਵਾ**ਤਿ ''ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸੀਲਾ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਂ ਸੀਲਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ। **ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਗ੍ਗਹਣੇਨ ਵੇਵਚਨਂ ਵਤ੍ਵਾ **ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ...ਪੇ॰... ਆਦਿਮਾਹ**। ਯਥਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਵਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਯ ਦੇਸਨਾਯ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ ਸੀਲਂ ''ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸਂਵੁਤੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੦੮) ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। **ਕਸ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਪੁਚ੍ਛਾ। **ਸੀਲਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਯੋਜਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ''ਸੀਲਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਬ੍ਯਤਿਰੇਕਤੋ ਯਂ ਸੀਲਾਨਿਸਂਸਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਂ, ਤਂ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਦੇਸਨਾਯ ਕਾਰਣਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ? ਵੇਨੇਯ੍ਯਜਾਨਂ ਸੀਲਾਨਿਸਂਸਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਪਨ੍ਨੋ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਸਚੇਪੀ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸੀਲਾਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਪਨ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਵਿਵਰਿਤੁਂ **"ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਆਨਿਸਂਸੋ**ਤਿ ਉਦਯੋ। ''ਸੀਲਵਾ ਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਭੇਦਾ ਪਰਂ ਮਰਣਾ ਸੁਗਤਿਂ ਸਗ੍ਗਂ ਲੋਕਂ ਉਪਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੧੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੩; ਮਹਾਵ॰ ੨੮੫) ਪਨ ਵਿਪਾਕਫਲਮ੍ਪਿ ''ਆਨਿਸਂਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਕੋ ਵਿਸੇਸੋ**ਤਿ ਕੋ ਫਲਵਿਸੇਸੋ। **ਕਾ ਵਡ੍ਢੀ**ਤਿ ਕੋ ਅਬ੍ਭੁਦਯੋ। ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ਗੁਣੋ ਯਾਥਾਵਤੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਏਵ ਅਭਿਰੁਚਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਨ ਅਵਿਭਾਵਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਆਨਿਸਂਸਕਿਤ੍ਤਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਪਿਯੋਤਿ ਪਿਯਾਯਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਿਯਸ੍ਸ ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਨਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **"ਪਿਯਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਮ੍ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬੋ"**ਤਿ। ਪੀਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਸਨ੍ਨਸੋਮ੍ਮਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ''ਪਿਯਚਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨਂ। **ਮਨਵਡ੍ਢਨਕੋ**ਤਿ ਪੀਤਿਮਨਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹਨਤੋ ਉਪਰੂਪਰਿ ਪੀਤਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦਨਕੋ। **ਗਰੁਟ੍ਠਾਨਿਯੋ**ਤਿ ਗਰੁਕਰਣਸ੍ਸ ਠਾਨਭੂਤੋ। **ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞੇ ਅਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਮਯਂ, ਅਯਂ ਪਨ

ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵ ਜਾਨਾਤਿ। **ਪਸ੍ਸਂ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਭੂਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਏਵ ਵਾ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਏਵਂ ਸਮ੍ਭਾਵਨੀਯੋ**ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਞ੍ਞੂਤਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। **ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ**ਤਿ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਏਵ ਭਵੇਯ੍ਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਾਵਧਾਰਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਉਪਰਿਸਿਕ੍ਖਾਦ੍ਵਯਂ ਅਨਿਵਤ੍ਤਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਸੀਲੇਸੁ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਫਲੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਿਟ੍ਠਾਨਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਤਾਯ ਹਿ ਇਧ ਸੀਲਸ੍ਸ ਪਾਰਿਪੂਰੀ, ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਯਾਨਿ ਖੋ ਪਨ ਤਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਾਨਿ...ਪੇ॰... ਸਮਾਧਿਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕਾਨੀ''ਤਿ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿਸਿਕ੍ਖਾਦ੍ਵਯਂ ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਾਰਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਸੀਲਸ੍ਸੇਵੇਤ੍ਥ ਪਧਾਨਗ੍ਗਹਣਂ ਸਿਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ। ਸੀਲਾਨੁਰਕ੍ਖਕਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹਾ। **ਅਨੂਨੇਨਾ**ਤਿ ਅਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵੇਨ, ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਾ ਅਹਾਪਨੇਨ ਉਪਪਨ੍ਨੇਨ। **ਆਕਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਕਰਣੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦਨੇਨ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਅਤ੍ਤਨੇ**ਤਿ ਵਾ ਏਕਂ ਏਕਤ੍ਥਂ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨਂ। ਭੁਮ੍ਮਤ੍ਥੇ ਚੇਤਂ, **"ਸਮਥ"**ਨ੍ਤਿ ਉਪਯੋਗਵਚਨਂ ''ਅਨੂ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਯੋਗੇ ਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਆਹ **"ਅਤ੍ਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੇ ਯੁਤ੍ਤੋ"**ਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੇ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਾਨੇ। **ਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਵਿਯੁਤ੍ਤੋ ਪਸੁਤੋ। ਯੋ ਸਬ੍ਬੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਅਨਨੁਯੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਤਂ ਬਹਿ ਨੀਹਰਤਿ ਨਾਮ। ਯੋ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾ ਸਙ੍ਕੋਚਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਤਂ ਵਿਨਾਸੇਤਿ ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ ਈਦਿਸੋ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਬਹਿ ਅਨੀਹਟਜ੍ਝਾਨੋ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਨੀਹਰਣਵਿਨਾਸਤ੍ਥਞ੍ਹਿ ਇਦਂ ਨਿਰਾਕਰਣਂ ਨਾਮ। ''ਥਮ੍ਭਂ ਨਿਰਂਕਤ੍ਵਾ ਨਿਵਾਤਵੁਤ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੨੮) ਚਸ੍ਸ ਪਯੋਗੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਸਤ੍ਤਵਿਧਾਯ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਵਿਰਾਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਨਿਰੋਧਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ, ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਤਿ ਇਮਾ ਸਤ੍ਤਵਿਧਾ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾ। ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਤਤ੍ਥ ਲਦ੍ਧਕਾਯਵਿਵੇਕਤਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕਂ ਪਰਿਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤੋ ਯਥਾਨੁਸਿਟ੍ਠਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਲੋਕਂ ਸਾਸਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸੇਸਾਧਿਗਮਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਞ੍ਚ ਉਪਸੋਭਯਮਾਨੋ ਗੁਣਵਿਸੇਸਾਧਿਟ੍ਠਾਨਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਂ ਬ੍ਰੂਹੇਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ **"ਏਤ੍ਥ ਚਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਏਕਭੂਮਕਾਦਿਪਾਸਾਦੇ ਕੁਰੁਮਾਨੋਪਿ ਪਨ ਨੇਵ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨਂ ਬ੍ਰੂਹੇਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਅਰਞ੍ਞਰੁਕ੍ਖਮੂਲਾਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਪਧਾਨਾਨੁਯੋਗਕ੍ਖਮਂ ਸੇਨਾਸਨਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਯਥਾ ਤਣ੍ਹਾਵਿਚਰਿਤਦੇਸਨਾ ਪਠਮਂ ਤਣ੍ਹਾਵਸੇਨ ਆਰਦ੍ਧਾਪਿ ਤਣ੍ਹਾਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਮਾਨਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਕਮੇਨ ਪਪਞ੍ਚਤ੍ਤਯਦੇਸਨਾ ਜਾਤਾ, ਏਵਮਯਂ ਦੇਸਨਾ ਪਠਮਂ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾਵਸੇਨ ਆਰਦ੍ਧਾਪਿ ਸੀਲਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯੋ ਓਸਰਿਤ੍ਵਾ ਕਮੇਨ ਸਿਕ੍ਖਾਤ੍ਤਯਦੇਸਨਾ ਜਾਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ''ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ, ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ''ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ। ''ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਸਮਥਵਸੇਨ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਵਡ੍ਢਨੇ ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਿਕ੍ਖਾ ਸਙ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਚੇਤੋਸਮਥਮਨੁਯੁਤ੍ਤੋ ਅਨਿਰਾਕਤਜ੍ਝਾਨੋ''ਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸੀਲਾਨੁਰਕ੍ਖਿਕਾ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਕਥਿਤਾ, ''ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸੀਲਾਨੁਰਕ੍ਖਿਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ।

ਕਥਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸੀਲਮਨੁਰਕ੍ਖਤਿ? ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਬ੍ਯਾਧਿਮ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਵਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਸੋ ਬ੍ਯਾਧਿਵਿਹਤੋ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੋ ਸੀਲਂ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾਪਿ ਬ੍ਯਾਧਿਵੂਪਸਮਂ ਕਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਤਂ ਬ੍ਯਾਧਿਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ, ਸਮਾਪਨ੍ਨਕ੍ਖਣੇ ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੂਰਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਬਲਵਤਰਂ ਸੁਖਮੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸੀਲਮਨੁਰਕ੍ਖਤਿ। ਕਥਂ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੀਲਮਨੁਰਕ੍ਖਤਿ? ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ''ਮਮ ਰੂਪਂ ਮਮ ਵਿਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਬਲਵਮਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਬ੍ਯਾਧਿਭਯਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਸੀਲਂ ਨਾਸੇਤ੍ਵਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਂ

ਪੋਸੇਤਾ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਬਲਵਮਮਤ੍ਤੰ ਵਾ ਸਿਨੇਹੋ ਵਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਤਥਾਰੂਪੇਸੁ ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਬ੍ਯਾਧਿਭਯਾਦੀਸੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਸੁ ਸਚੇਪਿਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਾਨਿ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ, ਸਚੇਪਿ ਉਸ੍ਸੁਸ੍ਸਤਿ ਵਿਸੁਸ੍ਸਤਿ, ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਸਤਧਾਪਿ ਸਹਸ੍ਸਧਾਪਿ, ਨੇਵ ਸੀਲੰ ਵਿਨਾਸੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਪੋਸੇਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸੀਲੰ ਅਨੁਰਕ੍ਖਤਿ।

''ਬ੍ਰੂਹੇਤਾ ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸੇਵ ਉਭਯਸ੍ਸ ਬ੍ਰੂਹਨਾ ਵਡ੍ਢਨਾ ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਏਵੰ ਭਗਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ''ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਭਾਵਨੀਯੋ ਚਾ''ਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮੇ ਆਕਙ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਨਤ੍ਥਞ੍ਞੰ ਕਿਞ੍ਚਿ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ। ਈਦਿਸੋ ਹਿ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ ਮਨਾਪੋ ਗਰੁ ਭਾਵਨੀਯੋ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਤੰ –

''ਸੀਲਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ , ਧਮ੍ਮਟ੍ਠੰ ਸਚ੍ਚਵੇਦਿਨੰ।
ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਮ੍ਮ ਕੁਬ੍ਬਾਨੰ, ਤੰ ਜਨੋ ਕੁਰੁਤੇ ਪਿਯ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੧੭)।

ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਨੰ ਪਿਯੋ ਚਸ੍ਸੰ...ਪੇ॰... ਸੀਲੇਸ੍ਵੇਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ...ਪੇ॰... ਸੁਞ੍ਞਾਗਾਰਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਚ੍ਚਯਲਾਭਾਦਿੰ ਪਤ੍ਥਯਨ੍ਤੇਨਪਿ ਇਦਮੇਵ ਕਰਣੀਯੰ, ਨ ਅਞ੍ਞੰ ਕਿਞ੍ਚਿ, ਤਸ੍ਮਾ ''ਆਕਙ੍ਖੇਯ੍ਯ ਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। **ਲਾਭੀ ਅਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਭਾਸਾਯ ਸੰਵਰਸੀਲਪਰਿਪੂਰਣੰ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤੰ। ਕਿਮੀਦਿਸੰ ਭਗਵਾ ਅਨੁਜਾਨਾਤੀਤਿ? ਨ ਭਗਵਾ ਸਭਾਵੇਨ ਈਦਿਸੰ ਅਨੁਜਾਨਾਤਿ, ਮਹਾਕਾਰੁਣਿਕਤਾਯ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਨ ਭਗਵਾ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਘਾਸੇਸਨੰ ਛਿਨ੍ਨਕਥੋ, ਨ ਵਾਚੰ ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਭਣੇ**ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਕਥੋ ਮੂਗੋ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਓਭਾਸਪਰਿਕਥਾਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਯੁਤ੍ਤੰ ਘਾਸੇਸਨੰ ਵਾਚੰ ਨ ਭਣੇ, ਨ ਕਥੇਯ੍ਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨਾ**ਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਥੰ ਵਿਵਰਨ੍ਤੋ **"ਯੇਸੰ ਹੀ"**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਰਸੋ ਸਭਾਵਭੂਤੋ ਆਨਿਸੰਸੋ **ਰਸਾਨਿਸੰਸੋ**।

ਪਚ੍ਚਯਦਾਨਕਾਰਾਤਿ ਚੀਵਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਦਾਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਕਾਰਾ। **ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ**ਤਿ ਉਭਯਮੇਤੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੰ, ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮੇਵ ਨਾਨੰ। ''ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਗਹਪਤਯੋ, ਆਨਿਸੰਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਵ॰ ੨੮੫) ਹਿ ਆਨਿਸੰਸਸਦ੍ਦੋ ਫਲਪਰਿਯਾਯੋਪਿ ਹੋਤਿ। ਮਹਨ੍ਤੰ ਵਾ ਲੋਕਿਯਸੁਖੰ ਫਲਨ੍ਤਿ ਪਸਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਹਪ੍ਫਲਾ**, ਮਹਤੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਸੁਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ **ਮਹਾਨਿਸੰਸਾ**। ਤੇਨਾਹ **"ਲੋਕਿਯਸੁਖੇਨ ਫਲਭੂਤੇਨਾ"**ਤਿਆਦਿ।

ਪੇਚ੍ਚਭਵੰ ਗਤਾਤਿ ਪੇਤੂਪਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿੰ ਉਪਗਤਾ। ਤੇ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਇਧ ਕਤਕਾਲਕਿਰਿਯਾ ਕਾਲੇਨ ਕਤਜੀਵਿਤੁਪਚ੍ਛੇਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ **"ਕਾਲਕਤਾ"**ਤਿ। ਸਸ੍ਸੁਸਸੁਰਾ ਚ ਤਪ੍ਪਕ੍ਖਿਕਾ ਚ **ਸਸ੍ਸੁਸਸੁਰਪਕ੍ਖਿਕਾ**। ਤੇ ਞਾਤਿਯੋਨਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਆਵਾਹਵਿਵਾਹਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧਾ **ਞਾਤੀ। ਸਾਲੋਹਿਤਾ**ਤਿ ਯੋਨਿਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ। **ਏਕਲੋਹਿਤਬਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਏਕੇਨ ਸਮਾਨੇਨ ਲੋਹਿਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਸਮ੍ਬਦ੍ਧਾ। **ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਕੋ। ਕਾਲਕਤੋ ਪਿਤਾ ਵਾ ਮਾਤਾ ਵਾ ਪੇਤਯੋਨਿਯੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਅਧਿਕਾਰਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਮਹਾਨਿਸੰਸਮੇਵ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਥਾਸੀਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ।

ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤਾਤਿ ਮਦ੍ਦਿਤਾ। **ਨ ਚ ਮੰ ਅਰਤਿ ਸਹੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਮੰ ਚ ਅਰਤਿ ਨ ਅਭਿਭਵੇਯ੍ਯ ਨ ਮਦ੍ਦੇਯ੍ਯ ਨ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰੇਯ੍ਯ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ। ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੋ ਹਿ ਅਰਤਿਞ੍ਚ ਰਤਿਞ੍ਚ ਸਹਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ, ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਈਦਿਸਮਤ੍ਤਾਨੰ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਪਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤੁਤ੍ਰਾਸੋ** ਭਾਯਤੀਤਿ **ਭਯੰ, ਆਰਮ੍ਮਣੰ** ਭਾਯਤਿ ਏਤਸ੍ਮਾਤਿ **ਭਯੰ**। ਤੰ ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਭਯੰ ਭੇਰਵਞ੍ਚ ਸਹਤਿ ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ **ਭਯਭੇਰਵਸਹੋ**। ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੋ ਹਿ ਭਯਭੇਰਵੰ ਸਹਤਿ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਤਿ, ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਅਰਿਯਕੋਟਿਯਵਾਸੀ ਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ।

ਥੇਰੋ ਕਿਰ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਪਾਸਾਦਿਕਂ ਅਰਞ੍ਞਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਇਧੇਵਜ੍ਜ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਮਗ੍ਗਾ ਓਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿ। ਰੁਕ੍ਖਦੇਵਤਾਯ ਦਾਰਕਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸੀਲਤੇਜੇਨ ਸਕਭਾਵੇਨ ਸਣ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਵਿਸ੍ਸਰਮਕਂਸੁ। ਦੇਵਤਾਪਿ ਸਕਲਰੁਕ੍ਖਂ ਚਾਲੇਸਿ। ਥੇਰੋ ਅਚਲੋਵ ਨਿਸੀਦਿ। ਸਾ ਦੇਵਤਾ ਧੂਮਾਯਿ ਪਜ੍ਜਲਿ। ਨੇਵ ਸਕ੍ਖਿ ਥੇਰਂ ਚਾਲੇਤੁਂ। ਤਤੋ ਉਪਾਸਕਵਣ੍ਣੇਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ''ਕੋ ਏਸੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ''ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ''ਤਿ ਅਵੋਚ। ਤ੍ਵਂ ਏਤੇ ਵਿਕਾਰੇ ਅਕਾਸੀਤਿ। ਆਮ, ਭਨ੍ਤੇਤਿ। ''ਕਸ੍ਮਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ ਆਹ ''ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਸੀਲਤੇਜੇਨ ਦਾਰਕਾ ਸਕਭਾਵੇਨ ਸਣ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਵਿਸ੍ਸਰਮਕਂਸੁ, ਸਾਹਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਪਲਾਪੇਤੁਂ ਏਵਮਕਾਸਿ''ਨ੍ਤਿ। ਥੇਰੋ ਆਹ ''ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ 'ਇਧ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਾ ਵਸਥ, ਮਯ੍ਹਂ ਅਫਾਸੁਕ'ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕਚ੍ਚੇਵ ਨਾਵਚਾਸਿ, ਇਦਾਨਿ ਪਨ ਮਾ ਮਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਵਚ, 'ਅਰਿਯਕੋਟਿਯਮਹਾਦਤ੍ਤੋ ਅਮਨੁਸ੍ਸਭਯੇਨ ਗਤੋ'ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਲਜ੍ਜਾਮਿ, ਤੇਨਾਹਂ ਇਧੇਵ ਵਸਿਸ੍ਸਂ, ਤ੍ਵਂ ਪਨ ਅਜ੍ਜੇਕਦਿਵਸਂ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਵਸਾਹੀ''ਤਿ। ਏਵਂ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੋ ਭਯਭੇਰਵਸਹੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਈਦਿਸਮਤ੍ਥਾਨਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨਪਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਆਕਙ੍ਖਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫-੧੦. ਮਿਗਸਾਲਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੭੫-੮੦. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਇਮਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸੀਲਵਿਰਹਿਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾ ਸੀਲਂ ਪਰਿਧੋਵਤੀ**ਤਿ ਅਖਣ੍ਡਾਦਿਭਾਵਾਪਾਦਨੇਨ ਸੀਲਂ ਆਦਿਮਜ੍ਝਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤਂ ਕਰੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸੀਲਸਂਵਰੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਉਗ੍ਘਟਿਤਞ੍ਞੁਤਾਯ ਪਨ ਚਾਤੁਪ੍ਪਦਿਕਗਾਥਾਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੀਲਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਯਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੀਲਂ ਧੋਵਤਿ ਨਾਮ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਮਹਾਮਤ੍ਤੋ।

ਸੀਲਵਾ ਪਨ ਪਞ੍ਞਂ ਧੋਵਤਿ। ਯਸ੍ਸ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੩੧੭) ਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸੀਲਂ ਸਟ੍ਠਿਅਸੀਤਿਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਖਣ੍ਡਂ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਮਰਣਕਾਲੇਪਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਘਾਤੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲੇਨ ਪਞ੍ਞਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਕਨ੍ਦਰਸਾਲਪਰਿਵੇਣੇ ਮਹਾਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ। ਥੇਰੇ ਕਿਰ ਮਰਣਮਞ੍ਚੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਬਲਵਵੇਦਨਾਯ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨ੍ਤੇ ਤਿਸ੍ਸਮਹਾਰਾਜਾ ''ਥੇਰਂ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵੇਣਦ੍ਵਾਰੇ ਠਿਤੋ ਤਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿ ''ਕਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਸਦ੍ਦੋਤਿ। ''ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸੇਨ ਵੇਦਨਾਪਰਿਗ੍ਗਹਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਕਤਂ, ਇਦਾਨਿ ਨ ਤਂ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਬੋਧਿਂ ਵਨ੍ਦਿਤੁਂ ਗਤੋ। ਤਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਕਦਹਰੋ ਥੇਰਂ ਆਹ ''ਕਿਂ ਨੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਲਜ੍ਜਾਪੇਥ, ਸਦ੍ਧੋਪਿ ਰਾਜਾ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਹੁਤ੍ਵਾ 'ਨ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਗਤੋ''ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ, ਆਵੁਸੋਤਿ? ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾਤਿ। ''ਤੇਨ ਹਿ ਮੇ ਓਕਾਸਂ ਕਰੋਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਦਹਰਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸਿ ''ਗਚ੍ਛਾਵੁਸੋ, ਇਦਾਨਿ ਰਾਜਾਨਂ ਅਮ੍ਹੇ ਵਨ੍ਦਾਪੇਹੀ''ਤਿ। ਦਹਰੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ''ਇਦਾਨਿ ਕਿਰ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਰਾਜਾ ਸੁਸੁਮਾਰਪਤਿਤੇਨ ਥੇਰਂ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ''ਨਾਹਂ ਅਯ੍ਯਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਵਨ੍ਦਾਮਿ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਭੂਮਿਯਂ ਪਨ ਠਤ੍ਵਾ ਰਕ੍ਖਿਤਸੀਲਮੇਵ ਵਨ੍ਦਾਮੀ''ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਸੀਲੇਨ ਪਞ੍ਞਂ ਧੋਵਤਿ ਨਾਮ। ਸੇਸਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਛਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਮਿਗਸਾਲਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਆਕਙ੍ਖਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੯) ੪. ਥੇਰਵਗ੍ਗੋ

੧-੮. ਵਾਹਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੮੧-੮੮. ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਠਮੇ **ਵਿਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨਾ**ਤਿ ਨਿਮ੍ਮਰਿਯਾਦੀਕਤੇਨ। **ਚੇਤਸਾ**ਤਿ ਏਵਂਵਿਧੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਮਰਿਯਾਦਾ ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਮਰਿਯਾਦਾ ਚ। ਸਚੇ ਹਿਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਕੇ ਆਰਬ੍ਭ ਰਾਗਾਦਯੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾ ਤੇਨ ਕਤਾ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤੇਸੁ ਪਨਸ੍ਸ ਏਕੋਪਿ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਪਾਥਂ ਨਾਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯੁਂ, ਏਵਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮਰਿਯਾਦਾ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤੇ ਪਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮੇ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਪਾਥਂ ਅਨਾਗਤਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਮਰਿਯਾਦਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਧ ਪਨ ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ ਆਹ ''**ਕਿਲੇਸਮਰਿਯਾਦਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ**''ਤਿਆਦਿ। ਤਤਿਯਾਦੀਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਵਾਹਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਕੋਕਾਲਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੮੯-੯੦. ਨਵਮੇ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਟੀ॰ ੧.੧.੧੮੧) ਕੋਕਾਲਿਕਨਾਮਕਾ ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ। ਤਤੋ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''**ਕੋਯਂ ਕੋਕਾਲਿਕੋ**''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ। ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''**ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮੀ**''ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ। **ਅਯਂ ਕਿਰਾ**ਤਿਆਦਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਤਾਸਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ। ਵਿਵੇਕਵਾਸਂ ਵਸਿਤੁਕਾਮਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਯ ਚ **ਮਾ ਨੇ ਕਸ੍ਸਚਿ...ਪੇ॰... ਵਸਿਂਸੁ। ਆਘਾਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਚ੍ਛਾਵਿਘਾਤਨਤੋ। **ਥੇਰਾ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਦਯਿਂਸੁ** ਪਯੁਤ੍ਤਵਾਚਾਯ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਥੇਰੇਹਿ ਚ ਅਦਾਪਿਤਤ੍ਤਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇਪਿ...ਪੇ॰... ਮਞ੍ਞੇ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਥੇਰਾਨਂ ਕੋਹਞ੍ਞੇ ਠਿਤਭਾਵਂ ਆਸਙ੍ਕਤਿ ਅਵਣੇ ਵਣਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਆਦਾਸਤਲੇ ਜਲ੍ਲਂ ਉਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ।

ਅਪਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾਤਿ ਭਗਵਤੋ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ''ਪਾਪਭਿਕ੍ਖੂ ਜਾਤਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ। **ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥ**ਨ੍ਤਿ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ, ਅਯਮੇਵ ਵਾ ਪਾਠੋ। **ਮਾਹੇਵ**ਨ੍ਤਿ ਮਾ ਏਵਮਾਹ, ਮਾ ਏਵਂ ਭਣਿ। ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦੋ ਸਦ੍ਧਾਯੋ, ਤਂ ਆਵਹਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਯਿਕੋ**ਤਿ ਆਹ ''**ਸਦ੍ਧਾਯ ਆਗਮਕਰੋ**''ਤਿ। **ਸਦ੍ਧਾਯਿਕੋ**ਤਿ ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਯ ਅਯਿਤਬ੍ਬੋ, ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ ''**ਸਦ੍ਧਾਤਬ੍ਬਵਚਨੋ ਵਾ**''ਤਿ।

ਪੀਲ਼ਕਾ ਨਾਮ ਬਾਹਿਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਇਮਾ ਪਨ ਪਠਮਂਯੇਵ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਤਾ। ਤੇਨਾਹ ''**ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਗ੍ਗਤਾਹਿ ਪਿਲ਼ਕਾਹੀ**''ਤਿ। **ਤਰੁਣਬੇਲੁਵਮਤ੍ਤਿਯੋ**ਤਿ ਤਰੁਣਬਿਲ੍ਲਫਲਮਤ੍ਤਿਯੋ। **ਵਿਸਗਿਲਿਤੋ**ਤਿ ਖਿਤ੍ਤਪਹਰਣੋ । ਤਞ੍ਚ ਬਲ਼ਿਸਂ ਵਿਸਸਮਞ੍ਞਾ ਲੋਕੇ। ਆਰਕ੍ਖਦੇਵਤਾਨਂ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾਤਿ ਪਦਂ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇਤਿ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸਲੋਕੇ। **ਵਰਾਕੋ**ਤਿ ਅਨੁਗ੍ਗਹਵਚਨਮੇਤਂ। ਹੀਨਪਰਿਯਾਯੋਤਿ ਕੇਚਿ। **ਪਿਯਸੀਲਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਪੇਸਲਾਤਿ ਪਦਸਿਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਕਬਰਕ੍ਖੀਨੀ**ਤਿ ਬਜਾਯਿਬਲੇਨ ਪਰਿਭਿਨ੍ਨਵਣ੍ਣਤਾਯ ਕਬਰਭੂਤਾਨਿ ਅਕ੍ਖੀਨਿ। **ਯਤ੍ਤੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ ਅਞ੍ਞਥਾ ਕਰੋਨ੍ਤੇਨ ਯਤ੍ਤਕਂ ਤਯਾ ਅਪਰਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋ ਨਾਮ ਪਹੀਨਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤ੍ਵਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਵਸੇਨ ਇਧਾਗਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਵਞ੍ਚ ਤੇ ਇਦਂ ਅਪਰਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੁਦਿਟ੍ਠਿਕੋ। **ਗਿਲਿਤਵਿਸੋ ਵਿਯ** ਵਿਸਂ ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਵਿਯ। **ਕੁਠਾਰਿਸਦਿਸਾ** ਮੂਲਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਟ੍ਠੇਨ। **ਉਤ੍ਤੁਮਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤੋ। **ਖੀਣਾਸਵੋਤਿ ਵਦਤਿ** ਸੁਨਕ੍ਖਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਚੇਲਂ ਕੋਰਕ੍ਖਤ੍ਤਿਯਂ। **ਯੋ** ਅਗ੍ਗਸਾਵਕੋ ਵਿਯ **ਪਸਂਸਿਤਬ੍ਬੋ ਖੀਣਾਸਵੋ,** ਤਂ ''ਦੁਸ੍ਸੀਲੋ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ। **ਵਿਚਿਨਾਤੀ**ਤਿ ਆਚਿਨੋਤਿ ਪਸਵਤਿ। ਪਸਂਸਿਯਨਿਨ੍ਦਾ ਤਾਵ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਗੁਣਪਰਿਧਂਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਸਾਵਜ੍ਜਤਾਯ ਕਟੁਕਵਿਪਾਕਾ, ਨਿਨ੍ਦਿਯਪ੍ਪਸਂਸਾ ਪਨ ਕਥਂ ਤਾਯ ਸਮਵਿਪਾਕਾਤਿ? ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਗੁਣਸਮਾਰੋਪਨੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰੇਸਞ੍ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਭਾਵਤੋ ਪਸਂਸਿਯੇਨ ਤਸ੍ਸ ਸਮਭਾਵਕਰਣਤੋ ਚ। ਲੋਕੇਪਿ ਹਿ ਅਸੂਰਂ ਸੂਰੇਨ ਸਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਗਾਰਯ੍ਹੋ ਹੋਤਿ, ਪਗੇਵ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨਂ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੇਨ ਸਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਤਿ।

ਸਕੇਨ ਧਨੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਾਪਤੇਯ੍ਯੇਨ। **ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕੋ ਅਪਰਾਧੋ** ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਤਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਚ ਤਸ੍ਸ। **ਅਯਂ ਮਹਨ੍ਤਤਰੋ ਕਲਿ** ਕਤ੍ਤੂਪਚਿਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਤਿਕਾਰਤ੍ਤਾ ਚ।

ਨਿਰਬ੍ਬੁਦੋਤਿ ਗਣਨਾਵਿਸੇਸੋ ਏਸੋਤਿ ਆਹ **"ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਗਣਨਾਯਾ"**ਤਿ, ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਮਰਿਯਗਰਹੀ ਨਿਰਯਂ ਉਪੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਪਾਕਤਿਕਵਸੇਨ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾਨਂ ਪਨ ਗੁਣਮਹਨ੍ਤਤਾਯ ਤਤੋਪਿ ਅਤਿਵਿਯ ਮਹਨ੍ਤਤਰਮੇਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਅਥ ਖੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਸਹਮ੍ਪਤੀਤਿ ਕੋ ਅਯਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ, ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਪਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚਾਤਿ? ਅਯਂ ਕਸ੍ਸਪਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਾਸਨੇ ਸਹਕੋ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਾਗਾਮੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਤਤ੍ਥ ਸਹਮ੍ਪਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਪਨਾਹਂ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ''ਪਦੁਮਨਿਰਯਂ ਕਿਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਤੋ ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਰੋਚੇਸ੍ਸਤਿ, ਅਥਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕੁਸਲਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਤ੍ਥਾਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਪੁਚ੍ਛਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਭਗਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਰਿਯੂਪਵਾਦੇ ਆਦੀਨਵਂ ਪਕਾਸੇਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਰਣੇਨ ਭਗਵਨ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਦਵੋਚ।

ਮਗਧਰਟ੍ਠੇ ਸਂਵੋਹਾਰਤੋ **ਮਾਗਧਕੋ ਪਤ੍ਥੋ,** ਤੇਨ। **ਪਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨਿਰਯਦੁਕ੍ਖੇਨ ਪਚ੍ਚਿਤਬ੍ਬਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਏਤਂ ਅਬ੍ਬੁਦੋਤਿ ਨਾਮਂ। **ਵਸ੍ਸਗਣਨਾ**ਤਿ ਏਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਸਗੁਣਿਤਂ ਅਬ੍ਬੁਦਆਯੁਮ੍ਹਿ ਤਤੋ ਅਪਰਂ ਵੀਸਤਿਗੁਣਿਤਂ ਨਿਰਬ੍ਬੁਦਾਦੀਸੁ ਵਸ੍ਸਗਣਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਞ੍ਚ ਗਣਨਾ ਅਪਰਿਚਿਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਕਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ **"ਨ ਤਂ ਸੁਕਰਂ ਸਙ੍ਖਾਤੁ"**ਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ''ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਦੇਵਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਕਾਰਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨਪਿ ਇਮਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ ਲਦ੍ਧਾਨੀ''ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਅਪਰੇ ''ਸੀਤਨਰਕਾ ਏਤੇ''ਤਿ। **ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਅਬਬਾਦੀਸੁ ਪਦੁਮਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਨਿਰਯੇਸੁ। **ਏਸ ਨਯੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਉਪਰਿਮਸ੍ਸ ਵੀਸਤਿਗੁਣਤਂ ਅਤਿਦਿਸਤਿ। ਦਸਮੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਕੋਕਾਲਿਕਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਥੇਰਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੧੦) ੫. ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਕਾਮਭੋਗੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੯੧-੯੪. ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਤਪਨਂ ਸਨ੍ਤਪਨਂ ਕਾਯਸ੍ਸ ਖੇਦਨਂ ਤਪੋ, ਸੋ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਤਪਸ੍ਸੀ, ਤਂ **ਤਪਸ੍ਸਿਂ**। ਯਸ੍ਮਾ ਤਥਾਭੂਤੋ ਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਪੋ ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ "**ਤਪਨਿਸ੍ਸਿਤਕ**"ਨ੍ਤਿ। ਲੂਖਂ ਫਰੁਸਂ ਸਾਧੁਸਮ੍ਮਤਾਚਾਰਵਿਰਹਤੋ ਨ ਪਸਾਦਨੀਯਂ ਆਜੀਵਤਿ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਲੂਖਾਜੀਵੀ, ਤਂ **ਲੂਖਾਜੀਵਿਂ। ਉਪਕ੍ਕੋਸਤੀ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡੇਤਿ , ਉਪਹਸਨਵਸੇਨ ਪਰਿਭਾਸਤਿ। **ਉਪਵਦਤੀ**ਤਿ ਅਵਞ੍ਞਾਪੁਬ੍ਬਕਂ ਅਪਵਦਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਹੀਲ਼ੇਤਿ ਵਮ੍ਭੇਤੀ**"ਤਿ।

ਕਾਮਭੋਗੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਉਤ੍ਤਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੯੫. ਪਞ੍ਚਮੇ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਭਵਂ **ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿਮਂ**। ਪਾਕਾਰਸ੍ਸ ਥਿਰਭਾਵਂ ਉਦ੍ਧਮੁਦ੍ਧਂ ਪਾਪੇਤੀਤਿ **ਉਦ੍ਧਾਪਂ,** ਪਾਕਾਰਮੂਲਂ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਾਕਾਰਦ੍ਵਾਰਬਨ੍ਧਪਰਿਖਾਦੀਨਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਣ੍ਡਿਤਦੋਵਾਰਿਕਟ੍ਠਾਨਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਸੀਤਿ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਏਕਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਆਹਾ**"ਤਿ ਚੋਦਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਸਿ। ਯਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ ਪੁਰਿਸੋ ਪਣ੍ਡਿਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ**"ਤਿ। ਤਂਤਂਇਤਿਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾਸੁ ਛੇਕਭਾਵੋ ਬਜਤ੍ਤਭਾਵੋ **ਵੇਯਤ੍ਤਿਯਂ**। ਮੇਧਤਿ ਸਮ੍ਮੋਹਂ ਹਿਂਸਤਿ ਵਿਧਮਤੀਤਿ ਮੇਧਾ, ਸਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮੇਧਾਵੀ**। ਠਾਨੇ ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾ,** ਠਾਨਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਪਞ੍ਞਾ। ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਅਨੁਪਰਿਯਾਯੋ, ਸੋ ਏਵ ਪਥੋਤਿ **ਅਨੁਪਰਿਯਾਯਪਥੋ,** ਪਰਿਤੋ ਪਾਕਾਰਸ੍ਸ ਅਨੁਸਂਯਾਯਨਮਗ੍ਗੋ। ਪਾਕਾਰਭਾਗਾ ਸਨ੍ਧਾਤਬ੍ਬਾ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਪਾਕਾਰਸਨ੍ਧਿ,** ਪਾਕਾਰਸ੍ਸ ਫੁਲ੍ਲਿਤਪ੍ਪਦੇਸੋ। ਸੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤੇਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਵਿਗਮੇਨ ਏਵਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ ਆਹ "**ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਅਪਗਤਟ੍ਠਾਨ**"ਨ੍ਤਿ। **ਛਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਨਭਿਨ੍ਨਪ੍ਪਦੇਸੋ, ਛਿਦ੍ਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਉਤ੍ਤਿਯਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬-੮. ਕੋਕਨੁਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬-੯੮. ਛਟ੍ਠੇ **ਖਨ੍ਧਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਆਰਮ੍ਮਣਟ੍ਠੇਨ ''ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ** ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਾਦਿਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ। ਯਥਾਹ ''ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ''ਤਿਆਦਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੦੭)। **ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ**। ਯਥਾ ਚਾਹ ''ਤਦਪਿ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੮-੧੩੦) ਫੁਸ੍ਸ ਫੁਸ੍ਸ ਪਟਿਸਂਵੇਦਿਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੪) ਚ। **ਸਞ੍ਞਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ**। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ''ਸਞ੍ਞਾਨਿਦਾਨਾ ਹਿ ਪਪਞ੍ਚਸਙ੍ਖਾ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੮੦; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੦੯), ਪਥਵਿਤੋ ਸਞ੍ਞਤ੍ਵਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨) ਚ ਆਦਿ। **ਵਿਤਕ੍ਕੋਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ**। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ''ਤਕ੍ਕਞ੍ਚ ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਪਕਪ੍ਪਯਿਤ੍ਵਾ, ਸਚ੍ਚਂ ਮੁਸਾਤਿ ਦ੍ਵਯਧਮ੍ਮਮਾਹੂ''ਤਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੮੯੨; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੨੧), ''ਤਕ੍ਕੀ ਹੋਤਿ ਵੀਮਂਸੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪) ਚ ਆਦਿ। **ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰੋਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨਂ**। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਛਨ੍ਨਂ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਤੋ ਥੇਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੯)।

ਯਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਇਦਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾਨਂ ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਪਦਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਂ ਮੂਲਪਦਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ** ਗੂਥਗਤਂ ਵਿਯ, ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਵਾ ਗਤਂ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾਤਿਪਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ**, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਗਤਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ**। ਇਦਞ੍ਹਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਮਨਮਤ੍ਤਮੇਵ , ਨਤ੍ਥੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਨਿਚ੍ਚੋ ਵਾ ਕੋਚੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਚਾਯਂ ਦਿਟ੍ਠਿ ਦੁਨ੍ਨਿਗ੍ਗਮਨਟ੍ਠੇਨ **ਗਹਨਂ**। ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਟ੍ਠੇਨ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਕਨ੍ਤਾਰੋ** ਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਕਨ੍ਤਾਰਵਾਲਕਨ੍ਤਾਰਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ, ਵਿਲੋਮਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਵਿਸੂਕਂ**। ਕਦਾਚਿ ਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸ, ਕਦਾਚਿ ਉਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਵਾ ਗਹਣਤੋ ਵਿਰੂਪਂ ਫਨ੍ਦਿਤਨ੍ਤਿ **ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ**। ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਂਯੋਜਨਂ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਅਨ੍ਤੋ ਤੁਦਨਟ੍ਠੇਨ ਦੁਨ੍ਨੀਹਰਣੀਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਲ੍ਲਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਲ੍ਲਂ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਪੀਲ਼ਾਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਬਾਧੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਬਾਧੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਮੋਕ੍ਖਾਵਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਲਿਬੋਧੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਪਲਿਬੋਧੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਦੁਮ੍ਮੋਚਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਬਨ੍ਧਨਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਬਨ੍ਧਨਂ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਦੁਰੁਤ੍ਤਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਪਾਤੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਪਪਾਤੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਥਾਮਗਤਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਸਯੋਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਨ੍ਤਾਪੇਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਨ੍ਤਾਪੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਨੁਦਹਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਿਲ਼ਾਹੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਕਿਲੇਸਕਾਯਂ ਗਨ੍ਥੇਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਨ੍ਥੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਭੁਸਂ ਆਦਿਯਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਂ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ''ਸਚ੍ਚ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ''ਇਦਂ ਪਰ''ਨ੍ਤਿ ਆਮਸਤਿ, ਪਰਤੋ ਵਾ ਆਮਸਤੀਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਪਰਾਮਾਸੋ**, ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਕਾਰਣਂ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੋ, ਤੇਨ **ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ**, ਕਾਰਣਭਾਵੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮੇਸੁ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਕੋਕਨੁਦਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੯-੧੦. ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੯੯-੧੦੦. ਨਵਮੇ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਮਤ੍ਥਂ ਸਮ੍ਭਵਿਤੁਂ ਸਾਧੇਤੁਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਿ **ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਾਨਿ**। ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਨਿਵਾਸੋਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਸਮ੍ਭਵਿਤੁਂ ਦੁਕ੍ਖਾਨਿ ਦੁਸ੍ਸਹਾਨੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਰਞ੍ਞਵਨਪਤ੍ਥਾਨੀ**ਤਿ ਅਰਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਵਨਸਣ੍ਡਾਨਿ। ਵਨਪਤ੍ਥਸਦ੍ਦੋ ਹਿ ਸਣ੍ਡਭੂਤੇ ਰੁਕ੍ਖਸਮੂਹੇਪਿ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਰਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣਂ। **ਪਵਿਵੇਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਕਾਰਤੋ, ਪਕਾਰੇਹਿ ਵਾ ਵਿਵੇਚਨਂ, ਰੂਪਾਦਿਪੁਥੁਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਕਾਰਤੋ ਗਮਨਾਦਿਇਰਿਯਾਪਥਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਯਸ੍ਸ ਵਿਵੇਚਨਂ, ਗਚ੍ਛਤੋਪਿ ਤਿਟ੍ਠਤੋਪਿ ਨਿਸਜ੍ਜਤੋਪਿ ਨਿਪਜ੍ਜਤੋਪਿ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਵਿਵੇਚੇਤਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਵੇਚਨਾਕਾਰਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਤੋ ਬਹੁਵਿਧਤ੍ਤਾ ਤੇ ਏਕਤ੍ਤੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ''ਪਵਿਵੇਕ''ਨ੍ਤਿ ਏਕਵਚਨੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਪਵਿਵੇਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਵਿਵੇਕਂ ਕਤ੍ਤੁਂ ਨ ਸੁਖਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਏਕੀਭਾਵੇ**ਤਿ ਏਕਤ੍ਤਭਾਵੇ। **ਦ੍ਵਯਂਦ੍ਵਯਾਰਾਮੋ**ਤਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਭਾਵਾਭਿਰਤੋ। **ਹਰਨ੍ਤਿ ਵਿਯਾ**ਤਿ ਸਂਹਰਨ੍ਤਿ ਵਿਯ ਵਿਘਾਤੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ। ਤੇਨਾਹ **"ਘਸਨ੍ਤਿ ਵਿਯਾ**"ਤਿ। ਭਯਸਨ੍ਤਾਸੁਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਖਾਦਿਤੁਂ ਆਗਤਾ ਯਕ੍ਖਰਕ੍ਖਸਪਿਸਾਚਾਦਯੋ ਵਿਯਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਈਦਿਸਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਅਲਦ੍ਧਸਮਾਧਿਨੋ। **ਤਿਣਪਣ੍ਣਮਿਗਾਦਿਸਦ੍ਦੇਹੀ**ਤਿ ਵਾਤੇਰਿਤਾਨਂ ਤਿਣਪਣ੍ਣਾਦੀਨਂ ਮਿਗਪਕ੍ਖਿਆਦੀਨਞ੍ਚ ਭੀਸਨਕੇਹਿ ਭੇਰਵੇਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ। **ਵਿਵਿਧੇਹਿ ਚ** ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਖਾਣੁਆਦੀਹਿ ਯਕ੍ਖਾਦਿਆਕਾਰੇਹਿ ਉਪਟ੍ਠਿਤੇਹਿ **ਭੀਸਨਕੇਹਿ**। ਘਟੇਨ ਕੀਲ਼ਾ **ਘਟਿਕਾ**ਤਿ ਏਕੇ। ਦਸਮਂ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਉਪਾਲਿਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਉਪਾਲਿਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੩. ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

(੧੧) ੧. ਸਮਣਸਵ੍ਵਾਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੨. ਸਮਣਸਵ੍ਵਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੧-੧੧੨. ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਾਨਿ। ਛਟ੍ਠੇ **ਨਿਜ੍ਜਰਕਾਰਣਾਨੀ**ਤਿ ਪਜਹਨਕਾਰਣਾਨਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਮਗ੍ਗੋ ਕਥੀਯਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ **“ਅਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ…ਪੇ॰… ਪੁਨ ਗਹਿਤਾ”**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਨਿਜ੍ਜਿਣ੍ਣਾਪਿ ਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ ਗਹਿਤਾ, ਏਵਂ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਹੀਨਾਪਿ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤਾਯ ਇਧ ਪੁਨ ਗਹਿਤਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਸ੍ਸਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ **“ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ”**ਤਿ ਇਮਿਨਾ। **ਏਤ੍ਥ ਚਾ**ਤਿ ‘‘ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਅਨੇਕੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਪਾਲ਼ਿਪਦੇ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਚ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਂ **ਸਮ੍ਮਾਵਿਮੁਤ੍ਤਿ**। ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਚ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਅਟ੍ਠ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰਿਂ ਉਪਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ। ਮਗ੍ਗਵਸੇਨ ਹਿ ਫਲੇਸੁ ਭਾਵਨਾਪਾਰਿਪੂਰੀ ਨਾਮਾਤਿ। **ਅਭਿਨਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਅਤਿਵਿਯ ਸਿਨੇਹਨਟ੍ਠੇਨ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਕ੍ਕਂਸਗਤਸਾਤਸਭਾਵਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਸਿਨੇਹਨ੍ਤਂ ਤੇਮੇਨ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। **ਪਵਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਿਆਧਿਪਤੇਯਟ੍ਠੇਨਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਸਨ੍ਤਾਨਸ੍ਸ ਜੀਵਨੇ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੇਨ। **ਏਵ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਗਮਨਂ। ਸਤ੍ਤਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ।

ਸਮਣਸਵ੍ਵਾਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਸਮਣਸਵ੍ਵਾਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

(੧੨) ੨. ਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣਿਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਪਠਮਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੩-੬. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਦੁਤਿਯਾਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। **ਤਤਿਯੇ ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ ਏਵ। ਨ ਹਿ ਪਦੇਸਞਾਣੇ ਠਿਤੋ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਸਬ੍ਬਂ ਜਾਨਾਤਿ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਹਿ ਅਵਿਸੇਸਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ''ਜਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਿਰਵਸੇਸਂ ਞੇਯ੍ਯਜਾਤਂ ਪਰਿਗ੍ਗਯ੍ਹਤੀਤਿ ਤਬ੍ਬਿਸਯਾਯ ਜਾਨਨਕਿਰਿਯਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਕਰਣਂ ਭਵਿਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਂ, ਪਕਰਣਵਸੇਨ ''ਭਗਵਾ''ਤਿ ਸਦ੍ਦਨ੍ਤਰਸਨ੍ਨਿਧਾਨੇਨ ਚ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। **ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੂਹਿ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਂ ਪਸ੍ਸਤਿ ਏਵ। ਅਥ ਵਾ **ਜਾਨਂ ਜਾਨਾਤੀ**ਤਿ ਯਥਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸਵਿਪਲ੍ਲਾਸਾ ਕਾਮਰੂਪਪਰਿਞ੍ਞਾਵਾਦਿਨੋ ਜਾਨਨ੍ਤਾਪਿ ਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਭਗਵਾ। ਭਗਵਾ ਪਨ ਪਹੀਨਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤ੍ਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਜਾਨਾਤਿ ਏਵ, ਦਿਟ੍ਠਿਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿਯੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਭੂਤੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਭੂਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪਰਿਣੇਤਿ ਸਾਧੇਤਿ, ਏਵਂ ਲੋਕਸ੍ਸ ਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨਸਾਧਨਤੋਪਿ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੇਨ ਚਕ੍ਖੁ ਵਿਯ ਭੂਤੋ, ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਮਯਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਂ ਭੂਤੋ ਪਤ੍ਤੋਤਿ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ।

ਞਾਣਸਭਾਵੋਤਿ ਵਿਦਿਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣਸਭਾਵੋ। ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਵਾ ਹਦਯੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਨਿਚ੍ਛਾਰਿਤਧਮ੍ਮਮਯੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ**। ਤੇਨਾਹ "**ਧਮ੍ਮਸਭਾਵੋ**"ਤਿ। ਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਾ ਤੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ, ਅਨਞ੍ਞਸਾਧਾਰਣਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਤੋ ਅਧਿਗਤੋਤਿ **ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ**। ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋਤਿ ਆਹ "**ਸੇਟ੍ਠਸਭਾਵੋ**"ਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਤਦੁਪ੍ਪਾਦਨਤੋ, ਤਞ੍ਚ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣੇਨ ਪਤ੍ਤੋਤਿ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ**। ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਵਦਤੀਤਿ **ਵਤ੍ਤਾ**। ਚਿਰਂ ਸਚ੍ਚਪ੍ਪਟਿਵੇਧਂ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਵਦਤੀਤਿ **ਪਵਤ੍ਤਾ। ਅਤ੍ਥਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪੀਲ਼ਨਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ। ਪਰਮਤ੍ਥਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਾਪਯਿਤਾ **ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ**। ਅਮਤਾਧਿਗਮਪਟਿਪਤ੍ਤਿਦੇਸਨਾਯ ਅਮਤਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਂ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਅਮਤਂ ਦਦਾਤੀਤਿ **ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ**। ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਦਾਯਤ੍ਤਭਾਵਤੋ **ਧਮ੍ਮਸਾਮੀ**। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਪਠਮਅਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫-੪੨. ਸਙ੍ਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧੭-੧੫੪. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਅਪ੍ਪਕਾ**ਤਿ ਥੋਕਾ, ਨ ਬਹੂ। **ਅਥਾਯਂ ਇਤਰਾ ਪਜਾ**ਤਿ ਯਾ ਪਨਾਯਂ ਅਵਸੇਸਾ ਪਜਾ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਤੀਰਮੇਵ ਅਨੁਧਾਵਤਿ, ਅਯਮੇਵ ਬਹੁਤਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੇ**ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਅਕ੍ਖਾਤੇ ਸੁਕਥਿਤੇ। **ਧਮ੍ਮੇ**ਤਿ ਤਵ ਦੇਸਨਾਧਮ੍ਮੇ। **ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ**ਤਿ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਦਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਪਟਿਪਦਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਫਲਸਚ੍ਛਿਕਰਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ। **ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਠਾਨਭੂਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਮਾਰਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਚੁਨੋ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨਭੂਤਂ। **ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਪਾਰਮੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੇ ਜਨਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਵਤ੍ਤਿਨੋ, ਤੇ ਏਤਂ ਸੁਦੁਤ੍ਤਰਂ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਂ ਮਾਰਧੇਯ੍ਯਂ ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਾਰਂ ਗਮਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਕਣ੍ਹਂ ਧਮ੍ਮਂ ਵਿਪ੍ਪਹਾਯਾਤਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਭੇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਜਹਿਤ੍ਵਾ। **ਸੁਕ੍ਕਂ ਭਾਵੇਥਾ**ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਾ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਿਭੇਦਂ ਸੁਕ੍ਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਭਾਵੇਯ੍ਯ। **ਓਕਾ ਅਨੋਕਮਾਗਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਓਕਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਆਲਯੋ, ਅਨੋਕਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨਾਲਯੋ। ਆਲਯਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਅਨਾਲਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਆਰਬ੍ਭ।

ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯਜਾਤਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਅਨਾਲਯਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਿਵੇਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਇਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤੇਹਿ ਦੁਰਭਿਰਮਂ, ਤਤ੍ਰਾਭਿਰਤਿਮਿਚ੍ਛੇਯਜ। **ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਕਾਮੇ**ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮੇ। **ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਲੇਸੇਹੀ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ **ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਯੋਦਪੇਯਜ** ਵੋਦਾਪੇਯਜ, ਪਰਿਸੋਧੇਯਜਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਮ੍ਬੋਧਿਯਙ੍ਗੇਸੂਤਿ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇਸੁ। **ਸਮ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਭਾਵਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਨਾ ਨਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸੁਟ੍ਠੁ ਭਾਵਿਤਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਜੁਤਿਮਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਆਨੁਭਾਵਵਨ੍ਤੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣਜੁਤਿਯਾ ਖਨ੍ਧਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਜੋਤੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਤੇ ਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ**ਤਿ ਤੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਲੋਕੇ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਨਾਮ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਿਲੇਸਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਖੇਪਿਤਤ੍ਤਾ ਸਉਪਾਦਿਸੇਸੇਨ, ਚਰਿਮਚਿਤ੍ਤਨਿਰੋਧੇਨ ਖਨ੍ਧਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਖੇਪਿਤਤ੍ਤਾ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸੇਨ ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇਹਿ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਾ, ਅਨੁਪਾਦਾਨੋ ਵਿਯ ਪਦੀਪੋ ਅਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਕਭਾਵਂ ਗਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਤੋ ਪਰਂ ਯਾਵ ਤਤਿਯੋ ਪਣ੍ਣਾਸਕੋ, ਤਾਵ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਸਙ੍ਗਾਰਵਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਤਿਯਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

੪. ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ

੧੫੫-੧੬੬. ਚਤੁਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਠਮਵਗ੍ਗੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ।

੧-੪੪. ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬੭-੨੧੦. ਦੁਤਿਯੇ ਚ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਦਸਮੇ **ਪਚ੍ਛਾਭੂਮਿਵਾਸਿਨੋ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਨ੍ਤੁਦੇਸਵਾਸਿਨੋ। **ਸੇਵਾਲਮਾਲਿਕਾ**ਤਿ ਪਾਤੋਵ ਉਦਕਂ ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾ ਸੇਵਾਲਞ੍ਚੇਵ ਉਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਦਕਸੁਦ੍ਧਿਕਭਾਵਜਾਨਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ''ਲੋਕਸ੍ਸ ਚ ਉਦਕੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜਾਨਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਮਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਿਲਨ੍ਧਨਕਾ। **ਉਦਕੋਰੋਹਕਾ**ਤਿ ਪਾਤੋ ਮਜ੍ਝਨ੍ਹੇ ਸਾਯਨ੍ਹੇ ਚ ਉਦਕਓਰੋਹਣਕਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਸਾਯਤਤਿਯਕਂ ਉਦਕੋਰੋਹਣਾਨੁਯੋਗਮਨੁਯੁਤ੍ਤਾ**"ਤਿ। ਏਕਾਦਸਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਪਣ੍ਣਾਸਕੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਪਚ੍ਚੋਰੋਹਣੀਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥਪਣ੍ਣਾਸਕਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

(੨੧) ੧. ਕਰਜਕਾਯਵਗ੍ਗੋ

੧-੫੩੬. ਪਠਮਨਿਰਯਸਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੨੧੧-੭੪੬. ਪਞ੍ਚਮਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਨਵਮੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਤੂਪਚਿਤਂ ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਲਦ੍ਧਾਵਸਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ, ਤੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਂ ਇਤਰਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਕਮ੍ਮਮੇਵ ਪਨ ਇਤਰਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਗਰੁਭਾਵਤੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਤਂ ਮਹੋਘੋ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਉਦਕਂ ਵਿਯਾ"**ਤਿਆਦਿ। ਇਤੋ ਪਰਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਪਠਮਨਿਰਯਸਗ੍ਗਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਦਸਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਦੀਪਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੇ

ਏਕਾਦਸਕਨਿਪਾਤ-ਟੀਕਾ

੧. ਨਿਸ੍ਸਯਵਗ੍ਗੋ

੧-੧੦. ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧-੧੦. ਏਕਾਦਸਕਨਿਪਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨੇਵ। ਦਸਮੇ **ਜਨਿਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ, ਜਨੇ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਵਾ **ਜਨੇਤਸ੍ਮਿਂ,** ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ **"ਯੇ ਗੋਤ੍ਤਪਟਿਸਾਰਿਨੋ"**ਤਿ। ਜਨਿਤਸ੍ਮਿਂ-ਸਦ੍ਦੋ ਏਵ ਵਾ ਇ-ਕਾਰਸ੍ਸ ਏ-ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਜਨੇਤਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਜਨਿਤਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਜਨਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਜਨਿਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਗ੍ਗਹਣੇਪਿ ਯਤ੍ਥ ਚਤੁਵਣ੍ਣਸਮਞ੍ਞਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ। **ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਸੇਟ੍ਠੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਲੋਕਸਮਞ੍ਞਾਪਿ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇਯੇਵ, ਨ ਦੇਵਕਾਯੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕਾਯੇ ਵਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **"ਯੇ ਗੋਤ੍ਤਪਟਿਸਾਰਿਨੋ"**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪਟਿਸਰਨ੍ਤੀ**ਤਿ ''ਅਹਂ ਗੋਤਮੋ, ਅਹਂ ਕਸ੍ਸਪੋ''ਤਿ ਪਟਿ ਪਟਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੋਤ੍ਤਂ ਅਨੁਸ੍ਸਰਨ੍ਤਿ ਪਟਿਜਾਨਨ੍ਤਿ ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਸ੍ਸਯਵਗ੍ਗਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਅਨੁਸ੍ਸਤਿਵਗ੍ਗੋ

੧-੪. ਪਠਮਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ

੧੧-੧੪. ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ। ਤਤਿਯੇ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਭਕ੍ਖਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੂਪਜੀਵੀਨੰ। ਕੋ ਪਨ ਦੇਵਾਨੰ ਆਹਾਰੋ, ਕਾ ਆਹਾਰਵੇਲਾਤਿ? ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵਾਨੰ ਸੁਧਾ ਆਹਾਰੋ। ਸਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮੇਹਿ ਉਪਰਿਮਾਨੰ ਉਪਰਿਮਾਨੰ ਪਣੀਤਤਮਾ ਹੋਤਿ, ਤੰ ਯਥਾਸਕੰ ਦਿਵਸਵਸੇਨੇਵ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘‘ਬਿਲ਼ਾਰਪਦਪ੍ਪਮਾਣੰ ਸੁਧਾਹਾਰੰ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਠਪਿਤਮਤ੍ਤੋ ਯਾਵ ਕੇਸਗ੍ਗਨਖਗ੍ਗਾ ਕਾਯੰ ਫਰਤਿ, ਤੇਸੰਯੇਵ ਦਿਵਸਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤ ਦਿਵਸੇ ਯਾਪਨਸਮਤ੍ਥੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਤ੍ਤੋ। ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਸਮਾਪਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਸਮਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਅਸਮਯੋਪਿ, ਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਪਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਸ੍ਸ ਸਮਯੋ ਵਾ ਅਸਮਯੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾ ਬਲਵਤੀ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਤਸ੍ਸ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਸੀਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖਾਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਮਗ੍ਗਫਲਪ੍ਪਟਿਵੇਧੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ। ਇਤਿ ਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮਯੋ ਵਾ ਅਸਮਯੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਮਗ੍ਗਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਅਸਮਯਵਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਨਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ।

ਪਠਮਮਹਾਨਾਮਸੁਤ੍ਤਾਦਿਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੫. ਮੇਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੫. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਸੇਸਜਨਾ**ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਅਲਾਭਿਨੋ। **ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾ**ਤਿ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨੇਵ ਪਸ੍ਸੇਨ ਅਸਯਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪਰਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾ। **ਕਾਕਚ੍ਛਮਾਨਾ**ਤਿ ਘੁਰੁਘੁਰੁਪਸ੍ਸਾਸਵਸੇਨ ਵਿਸ੍ਸਰੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾ। **ਸੁਖੰ ਸੁਪਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧਾ ਸੁਪਨਾ ਸਯਨੇ ਪਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਸਾਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਕਿਰਿਯਾਮਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਵੋਕਿਣ੍ਣਭਵਙ੍ਗਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ ਚ। ਤਤ੍ਥਾਯੰ ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਸੁਖਮੇਵ ਸੁਪਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਣਿਕੰ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮੋਧਾਯ ਪਾਸਾਦਿਕੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਸਯਤਿ, ਨਿਦ੍ਦੋਕ੍ਕਮਨੇਪਿ ਝਾਨੰ ਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **“ਏਵੰ ਅਸੁਪਿਤ੍ਵਾ”**ਤਿਆਦਿ।

ਨਿਦ੍ਦਾਕਾਲੇ ਸੁਖੰ ਅਲਭਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਵ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨਕਾਲੇ ਸਰੀਰਖੇਦੇਨ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨੰ ਵਿਜਮ੍ਭਨੰ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਞ੍ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹ **“ਨਿਤ੍ਥੁਨਨ੍ਤਾ ਵਿਜਮ੍ਭਨ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ”**ਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਸੁਖੇਨ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰਖੇਦਾਭਾਵਤੋ ਨਿਤ੍ਥੁਨਨਾਦਿਵਿਰਹਿਤੋਵ ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ **“ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਸੁਖਪ੍ਪਟਿਬੋਧੋ ਚ ਸਰੀਰਵਿਕਾਰਾਭਾਵੇਨਾਤਿ ਆਹ **“ਸੁਖੰ ਨਿਬ੍ਬਿਕਾਰ”**ਨ੍ਤਿ।

ਭਦ੍ਦਕਮੇਵ ਸੁਪਿਨੰ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਦੰ ਅਨੁਭੂਤਪੁਬ੍ਬਵਸੇਨ ਦੇਵਤੂਪਸੰਹਾਰਵਸੇਨ ਚਸ੍ਸ ਭਦ੍ਦਕਮੇਵ ਸੁਪਿਨੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਾਪਕਨ੍ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ **“ਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯਾ”**ਤਿਆਦਿ। ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਚਸ੍ਸ ਬਹੁਲੰ ਭਦ੍ਦਕਮੇਵ ਸਿਯਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਜਰੂਪਾਨੁਗੁਣਤਾਯ ਉਤੁਆਹਾਰਜਰੂਪਾਨੰ।

ਉਰੇ ਆਮੁਕ੍ਕਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ ਵਿਯਾਤਿ ਗੀਵਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਰੇ ਲਮ੍ਬਿਤਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ ਵਿਯਾਤਿ ਕੇਹਿਚਿ ਤੰ ਏਕਾਵਲਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਿਯਾ, ਅਨੇਕਰਤਨਾਵਲਿਸਮੂਹਭੂਤੋ ਪਨ ਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰੋ ਅੰਸਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਕਟਿਪ੍ਪਦੇਸਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗਾ ਪਲਮ੍ਬਨ੍ਤੋ ਉਰੇ ਆਮੁਕ੍ਕੋਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਵਿਸਾਖਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯਾਤਿ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੫੮) ਸੋ ਕਿਰ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਕੁਟੁਮ੍ਬਿਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸਮਾਨੋ ਅਸ੍ਸੋਸਿ ''ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਦੀਪੋ ਕਿਰ ਚੇਤਿਯਮਾਲਾਲਙ੍ਕਤੋ ਕਾਸਾਵਪਜ੍ਜੋਤੋ, ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵੇਤ੍ਥ ਸਕ੍ਕਾ ਨਿਸੀਦਿਤੁਂ ਵਾ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਵਾ, ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੇਨਾਸਨਸਪ੍ਪਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਸਪ੍ਪਾਯਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਤ੍ਥ ਸੁਲਭ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭੋਗਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵਾ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤੇ ਬਦ੍ਧੇਨ ਏਕਕਹਾਪਣੇਨੇਵ ਘਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸਮੁਦ੍ਦਤੀਰੇ ਨਾਵਂ ਉਦਿਕ੍ਖਮਾਨੋ ਏਕਂ ਮਾਸਂ ਵਸਿ। ਸੋ ਵੋਹਾਰਕੁਸਲਤਾਯ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਭਣ੍ਡਂ ਕਿਣਿਤ੍ਵਾ ਅਸੁਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਕ੍ਕਿਣਨ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਿਕਾਯ ਵਣਿਜ੍ਜਾਯ ਤੇਨੇਵਨ੍ਤਰਮਾਸੇਨ ਸਹਸ੍ਸਂ ਅਭਿਸਂਹਰਿ। ਇਤਿ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਮਹਾਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਯਾਚਤਿ। ਸੋ ਪਬ੍ਬਾਜਨਤ੍ਥਾਯ ਸੀਮਂ ਨੀਤੋ ਤਂ ਸਹਸ੍ਸਤ੍ਥਵਿਕਂ ਓਵਟ੍ਟਿਕਨ੍ਤਰੇਨ ਭੂਮਿਯਂ ਪਾਤੇਸਿ। ''ਕਿਮੇਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਕਹਾਪਣਸਹਸ੍ਸਂ, ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ, ''ਉਪਾਸਕ, ਪਬ੍ਬਜਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਵਿਚਾਰੇਤੁਂ, ਇਦਾਨੇਵ ਨਂ ਵਿਚਾਰੇਹੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ''ਵਿਸਾਖਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਂ ਆਗਤਾ ਮਾ ਰਿਤ੍ਤਹਤ੍ਥਾ ਗਮਿਂਸੂ''ਤਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਸੀਮਾਮਾਲਕੇ ਵਿਕ੍ਕਿਰਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ। ਸੋ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇਮਾਤਿਕਾ ਪਗੁਣਾ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਵਿਹਾਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਸਮਪਵਤ੍ਤਵਾਸਂ ਵਸਮਾਨੋ ਚਰਿ। ਏਵਂ ਚਰਮਾਨੋ –

''ਵਨਨ੍ਤਰੇ ਠਿਤੋ ਥੇਰੋ, ਵਿਸਾਖੋ ਗਜ੍ਜਮਾਨਕੋ।
ਅਤ੍ਤਨੋ ਗੁਣਮੇਸਨ੍ਤੋ, ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਅਭਾਸਥ॥

''ਯਾਵਤਾ ਉਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ, ਯਾਵਤਾ ਇਧ ਮਾਗਤੋ।
ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਖਲਿਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਹੋ ਲਾਭੋ ਤੇ ਮਾਰਿਸਾ''ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੫੮)।

ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤਵਿਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਦ੍ਵੇਧਾਪਥਂ ਪਤ੍ਵਾ ''ਅਯਂ ਨੁ ਖੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਉਦਾਹੁ ਅਯ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਏਸੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੋ ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤਵਿਹਾਰਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ''ਪਚ੍ਚੂਸੇ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪਜ੍ਜਿ। ਚਙ੍ਕਮਸੀਸੇ ਮਣਿਲਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਸੋਪਾਨਫਲਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰੋਦਿ। ਥੇਰੋ ''ਕੋ ਏਸੋ''ਤਿ ਆਹ। ਅਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਮਣਿਲਿਯਾਤਿ। ਕਿਸ੍ਸ ਰੋਦਸੀਤਿ? ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਗਮਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚਾਤਿ। ਮਯਿ ਇਧ ਵਸਨ੍ਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਕੋ ਗੁਣੋਤਿ? ਤੁਮ੍ਹੇਸੁ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਧ ਵਸਨ੍ਤੇਸੁ ਅਮਨੁਸ੍ਸਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਮੇਤ੍ਤਂ ਪਟਿਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਦਾਨਿ ਤੁਮ੍ਹੇਸੁ ਗਤੇਸੁ ਕਲਹਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਦੁਟ੍ਠੁਲ੍ਲਮ੍ਪਿ ਕਥਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ। ਥੇਰੋ ''ਸਚੇ ਮਯਿ ਇਧ ਵਸਨ੍ਤੇ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਨ੍ਦਰ''ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਾਸੇ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਥੇਵ ਗਮਨਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸਿ। ਦੇਵਤਾਪਿ ਪੁਨ ਤਥੇਵ ਪਰੋਦਿ। ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ ਥੇਰੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੀਤਿ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਵਿਹਾਰੀ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਿਯੋ ਹੋਤਿ।

ਬਲਵਪਿਯਚਿਤ੍ਤਤਾਯਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਬਲਵਪਿਯਚਿਤ੍ਤਤਾਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਸਤ੍ਥਂ ਨ ਕਮਤਿ, ਪਗੇਵ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। **ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮਾਧਿਯਤਿ,** ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਪਨ੍ਥੇਨ ਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਦੂਰਸਮੁਸ੍ਸਾਰਿਤਭਾਵਤੋ ਖਿਪ੍ਪਮੇਵ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ''ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯਾ''ਤਿ ਕੇਚਿ। ਸੇਸਂ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ਅਧਿਗਤਜ੍ਝਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸੁਖਸੁਪਨਾਦਯੋ ਆਨਿਸਂਸਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

''ਸੁਖਂ ਸੁਪਨ੍ਤਿ ਮੁਨਯੋ, ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਸਮਾਹਿਤਾ।
ਸੁਪ੍ਪਬੁਦ੍ਧਂ ਪਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਸਦਾ ਗੋਤਮਸਾਵਕਾ''ਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ਮਹਾਟੀ॰ ੧.੨੫੮)। ਚ ਆਦਿ –

ਤਥਾਪਿਮੇ ਆਨਿਸਂਸਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਲਾਭਿਨੋ ਅਨਵਸੇਸਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦੀਨਂ ਉਜੁਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਭਾਵਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਨਂ। ਤੇਨੇਵਾਹ ''ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ, ਯਦਿਦਂ ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੩)।

ਬਜਾਪਾਦਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਸੁਪਨਾਦਯੋਤਿ ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੇਸੁ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇਸੁ ਸਿਦ੍ਧੇਸੁ ਸੁਖਸੁਪਨਾਦਯੋ ਹਤ੍ਥਗਤਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਮੇਤ੍ਤਾਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੬. ਅਟ੍ਠਕਨਾਗਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੬. ਛਟ੍ਠੇ **ਬੇਲੁਵਗਾਮਕੇ**ਤਿ ਵੇਸਾਲਿਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣਪਸ੍ਸੇ ਅਵਿਦੂਰੇ ਬੇਲੁਵਗਾਮਕੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਗੋਚਰਗਾਮਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਸਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਕੁਲਗਣਨਾਯਾ**ਤਿ ਮਹਾਸਾਰਮਹਪ੍ਪਤ੍ਤਕੁਲਗਣਨਾਯ। **ਦਸਮੇ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੇਤਿ ਦਸਗਣਨਟ੍ਠਾਨੇ। ਅਟ੍ਠਕਨਗਰੇ ਜਾਤੋ ਭਵੋਤਿ **ਅਟ੍ਠਕਨਾਗਰੋ। ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੋ**ਤਿ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤੇ ਕੁਕ੍ਕੁਟਾਰਾਮੋ, ਨ ਕੋਸਮ੍ਬਿਯਂ।

ਪਕਤਤ੍ਥਪ੍ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਤ-ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ''ਭਗਵਤਾ''ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵੇਨ ਭਗਵਾ ਪਕਤੋ ਅਧਿਗਤੋ ਸੁਪਾਕਟੋ ਚ, ਤਂ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਆਗਮਨੀਯਪਟਿਪਦਾਯ ਅਤ੍ਥਭਾਵੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਯੋ ਸੋ...ਪੇ॰... ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ"**ਤਿ ਆਹ। ਸਤਿਪਿ ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਸਦ੍ਦਾਨਂ ਇਧ ਪਞ੍ਞਾਵੇਵਚਨਭਾਵੇ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਸੇਸੇਨ ਨੇਸਂ ਵਿਸਯਵਿਸੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਵਿਸੇਸਵਸੇਨ, ਵਿਜ੍ਜਾਤ੍ਤਯਵਸੇਨ, ਵਿਜ੍ਜਾਭਿਞ੍ਞਾਨਾਵਰਣਵਸੇਨ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਮਂਸਚਕ੍ਖੁਵਸੇਨ ਪਟਿਵੇਧਦੇਸਨਾਞਾਣਵਸੇਨ ਚ ਤਦਤ੍ਥਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **"ਤੇਸਂ ਤੇਸ"**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਆਸਯਾਨੁਸਯਂ ਜਾਨਤਾ** ਆਸਯਾਨੁਸਯਞਾਣੇਨ, **ਸਬ੍ਬਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਾ** ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਨਾਵਰਣਞਾਣੇਹਿ। **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਦੀਹੀ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਸਵਕ੍ਖਯਞਾਣੇਹਿ। **ਪਟਿਵੇਧਪਞ੍ਞਾਯਾ**ਤਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞਾਯ। **ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਪਸ੍ਸਤਾ**ਤਿ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰਂ ਬੋਧਨੇਯ੍ਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਞ੍ਚ ਆਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਤਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਆਦਿਭੇਦਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਨਾਪਞ੍ਞਾਯ ਯਾਥਾਵਤੋ ਪਸ੍ਸਤਾ। **ਅਰੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਰੀਨਂ, ਪਞ੍ਚਵਿਧਮਾਰਾਨਂ ਵਾ ਸਾਸਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ। ਤੇਸਂ ਪਨ ਹਨਨਂ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇਹਿ ਅਭਿਭਵਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਭਾਨਤਾਕਰਣਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਣਞ੍ਚ। ਕੇਸਿਵਿਨਯਸੁਤ੍ਤਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। ਤਥਾ ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ **ਜਾਨਤਾ**। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗੇ ਸਤ੍ਤੇ **ਪਸ੍ਸਤਾ**। ਸਵਾਸਨਾਨਮਾਸਵਾਨਂ ਖੀਣਤ੍ਤਾ **ਅਰਹਤਾ**। ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਦਿਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਾਵਬੋਧਤੋ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ**।

ਅਥ ਵਾ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਤਾਯ **ਜਾਨਤਾ**। ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਞਾਣਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਿਸਮ੍ਮਕਾਰਿਤਾਯ **ਪਸ੍ਸਤਾ**। ਦਵਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਅਭਾਵਸਾਧਿਕਾਯ ਪਹਾਨਸਮ੍ਪਦਾਯ **ਅਰਹਤਾ**। ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਅਹਾਨਿਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਅਕ੍ਖਯਪਟਿਭਾਨਸਾਧਿਕਾਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਾਯ **ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਦਸਬਲਅਟ੍ਠਾਰਸਆਵੇਣਿਕਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਵਸੇਨਪਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਅਭਿਸਮ੍ਮੁਖਭਾਵੇਨ ਸਮੇਚ੍ਚ ਸਮ੍ਭੁਯ੍ਯ ਕਤਂ। ਸ੍ਵਾਸ੍ਸ ਕਤਭਾਵੋ ਉਪ੍ਪਾਦਨੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਟਿਸਙ੍ਖਰਣੇਨਾਤਿ ਆਹ **"ਉਪ੍ਪਾਦਿਤ"**ਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਚੇਤਨਾਪਧਾਨਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ''ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **"ਚੇਤਯਿਤਂ ਕਪ੍ਪਯਿਤ"**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਮਾਹ। **ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਅਭਿਸਞ੍ਚੇਤਯਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਾਤੁਭਾਵਦਸ੍ਸਨਮੁਖੇਨ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਭਾਵਂ ਉਲ੍ਲਿਙ੍ਗੇਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਪਾਲ਼ਿਯਂ **"ਯਂ ਖੋ ਪਨਾ"**ਤਿਆਦਿ। **ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਮਥਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਨਿਚ੍ਚਸਞ੍ਞਾਦਯੋ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਤਂ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਂ ਪਾਪੇਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਧਮ੍ਮੇ ਠਿਤੋ। ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਰਾਗੋ**। ਨਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ **ਨਨ੍ਦੀ**। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖੁਮਾ ਅਪੇਕ੍ਖਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਾ ਨਿਕਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਤਿ ਏਵਂ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇ ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ ਸਤਿ। **ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਦਤ੍ਥਾਯ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਿ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕੇਵਲਂ ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਸੁ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸਙ੍ਖਾਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗਮਤ੍ਤੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਨਾ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਲਦ੍ਧਅਨਾਗਾਮਿਫਲੇਨਪਿ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਸਤਿ ਤੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਮ੍ਪਿ ਲਦ੍ਧਬ੍ਬਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਂ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**"ਤਿ। ਸਭਾਵਤੋ ਰਸਿਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਅਵਿਪਰੀਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਏਵ **ਅਤ੍ਥਰਸੋ**।

ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਕਾਚਿ ਸੁਗਤਿਯੋਤਿ ਵਿਨਿਪਾਤਿਕੇ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ। **ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਕਾਚਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯੋ**ਤਿ ਅਸੁਰਕਾਯਮਾਹ।

ਅਪ੍ਪਂ ਯਾਚਿਤੇਨ ਬਹੁਂ ਦੇਨ੍ਤੇਨ ਉਲ਼ਾਰਪੁਰਿਸੇਨ ਵਿਯ ਏਕਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ''ਅਯਮ੍ਪਿ ਏਕਧਮ੍ਮੋ''ਤਿ ਕਥਿਤਤ੍ਤਾ ਏਕਾਦਸਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਵਾਕ੍ਯਪਰਿਸਮਾਪਨਞਾਯੇਨ। **ਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨਾ**ਤਿ ''ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ, ਭਨ੍ਤੇ ਆਨਨ੍ਦ, ਤੇਨ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਸਮ੍ਮਦਕ੍ਖਾਤੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ। **ਅਮਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨਾ**ਤਿ ਅਮਤਭਾਵਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤਾਯ, ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਏਕਰਸਾਪਿ ਅਮਤਾਧਿਗਮਸ੍ਸ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਗ੍ਗਫਲਭੂਮਿ ਅਨਾਗਾਮਿਫਲਭੂਮੀਤਿ ਦ੍ਵੇਵ ਭੂਮਿਯੋ ਸਰੂਪਤੋ ਆਗਤਾ, ਨਾਨਨ੍ਤਰਿਯਤਾਯ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਾਪਿ ਦ੍ਵੇ ਭੂਮਿਯੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਆਗਤਾ ਏਵਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਤਿ। ਪਞ੍ਚ ਸਤਾਨਿ ਅਗ੍ਘੋ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਞ੍ਚਸਤਂ**। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਅਟ੍ਠਕਨਾਗਰਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੭. ਗੋਪਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੧੭. ਸਤ੍ਤਮੇ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਕਥਾ**ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾ, ਤਿਵਿਧਾ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕੇਕਂ ਪਦਂ ਨਾਲ਼ਂ ਮੂਲਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਂਸਞ੍ਞਿਤਾ **ਏਕਨਾਲ਼ਿਕਾ**। ਏਕੇਕਂ ਵਾ ਪਦਂ ਨਾਲ਼ਂ ਅਤ੍ਥਨਿਗ੍ਗਮਨਮਗ੍ਗੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਏਕਨਾਲ਼ਿਕਾ**। ਤੇਨਾਹ "**ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਕਥਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਂਸਾ ਭਾਗਾ ਅਤ੍ਥਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣੂਪਾਯਾ ਏਤਿਸ੍ਸਾਤਿ **ਚਤੁਰਸ੍ਸਾ**। ਤੇਨਾਹ "**ਚਤੁਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਕਥਨ**"ਨ੍ਤਿ। ਨਿਯਮਤੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤੋ ਸਂਵਤ੍ਤੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾ**, ਯਥਾਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਯੋਸਾਪਿਕਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨਾਹ "**ਪਣ੍ਡਿਤਗੋਪਾਲਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ। ਏਕੇਕਸ੍ਸਪਿ ਪਦਸ੍ਸ ਪਿਣ੍ਡਤ੍ਥਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਬਹੂਨਂ ਪਦਾਨਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ ਏਕਮੇਕਸ੍ਸ ਪਦਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਅਯਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਚਤੁਕ੍ਕਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਉਪਮੋਪਮੇਯ੍ਯਦ੍ਵਯਂ, ਤਥਾ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇਤਿ ਇਦਂ ਚਤੁਕ੍ਕਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ। ਅਯਂ ਏਦਿਸੇਸੁ ਏਵ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। **ਪਰਿਯੋਸਾਨਗਮਨ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਚਿ ਤਾਵ ਆਹੁ ''ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਉਪਮਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਉਪਮਾ ਚ ਨਾਮ ਯਾਵਦੇਵ ਉਪਮੇਯ੍ਯਸਮ੍ਪਟਿਪਾਦਨਤ੍ਥਾਤਿ ਉਪਮੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਂਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵੋਦਾਨਪਕ੍ਖਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖਮ੍ਪਿ ਉਪਮੋਪਮੇਯ੍ਯਵਿਭਾਗੇਨ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਪਨਂ। ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ ਉਪਮੇਯ੍ਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਗਮਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ''ਤਿ। ਅਪਰੇ ਪਨ ''ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖੇ, ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਚ ਤਂਤਂਉਪਮੂਪਮੇਯ੍ਯਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਪਰਿਯੋਸਾਪੇਤ੍ਵਾਵ ਕਥਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨਗਮਨ''ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। **ਅਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਸਿਨ੍ਨਵਤ੍ਤਿਕਾ। **ਇਧਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਗੋਪਾਲਕਸੁਤ੍ਤੇ। **ਸਬ੍ਬਾਚਰਿਯਾਨਂ ਆਚਿਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਚਰਿਯੇਹਿ ਆਚਰਿਤਾ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਾ, ਤਥਾ ਚੇਵ ਪਾਲ਼ਿ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ।

ਅਙ੍ਗੀਯਨ੍ਤਿ ਅਵਯਵਭਾਵੇਨ ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਙ੍ਗਾਨਿ**, ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। ਤਾਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਸਾਵਜ੍ਜਸਭਾਵਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹ "**ਅਙ੍ਗੇਹੀਤਿ ਅਗੁਣਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹੀ**"ਤਿ। **ਗੋਮਣ੍ਡਲ**ਨ੍ਤਿ ਗੋਸਮੂਹਂ। **ਪਰਿਹਰਿਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਰਕ੍ਖਿਤੁਂ। ਤਂ ਪਨ ਪਰਿਹਰਣਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਿਤੁ**"ਨ੍ਤਿ। **ਵਡ੍ਢਿ**ਨ੍ਤਿ ਗੁਨ੍ਨਂ ਬਹੁਭਾਵਂ ਬਹੁਗੋਰਸਤਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਪਰਿਵੁਦ੍ਧਿਂ। ''ਏਤ੍ਤਕਮਿਦ''ਨ੍ਤਿ ਰੂਪੀਯਤੀਤਿ **ਰੂਪਂ**, ਪਰਿਮਾਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋਪਿ ਸਰੀਰਰੂਪਮ੍ਪੀਤਿ ਆਹ "**ਗਣਨਤੋ ਵਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਵਾ**"ਤਿ। **ਨ ਪਰਿਯੇਸਤਿ** ਵਿਨਟ੍ਠਭਾਵਸ੍ਸੇਵ ਅਜਾਨਨਤੋ। **ਨੀਲਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਇਤਿ**-ਸਦ੍ਦੋ ਆਦਿਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਸੇਤਸਬਲਾਦਿਵਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਧਨੁਸਤ੍ਤਿਸੂਲਾਦੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਇਸ੍ਸਾਸਾਚਰਿਯਾਨਂ ਗਾਵੀਸੁ ਕਤਂ **ਧਨੁਲਕ੍ਖਣਂ**। ਕੁਮਾਰਭਤ੍ਤਿਗਣਾਨਂ ਗਾਵੀਸੁ ਕਤਂ **ਸਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਂ**। ਇਸ੍ਸਰਭਤ੍ਤਿਗਣਾਨਂ ਗਾਵੀਸੁ ਕਤਂ **ਸੂਲਲਕ੍ਖਣ**ਨ੍ਤਿ ਯੋਜਨਾ। **ਆਦਿ**-ਸਦ੍ਦੇਨ ਰਾਮਵਾਸੁਦੇਵਗਣਾਦੀਨਂ ਗਾਵੀਸੁ ਕਤਂ ਫਰਸੁਚਕ੍ਕਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਨੀਲਮਕ੍ਖਿਕਾਤਿ ਪਿਙ੍ਗਲਮਕ੍ਖਿਕਾ, ਖੁਦ੍ਦਕਮਕ੍ਖਿਕਾ ਏਵ ਵਾ। ਸਟਤਿ ਰੁਜਤਿ ਏਤਾਯਾਤਿ ਸਾਟਿਕਾ, ਸਂਵਡ੍ਢਾ ਸਾਟਿਕਾ **ਆਸਾਟਿਕਾ**। ਤੇਨਾਹ “**ਵਡ੍ਢਨ੍ਤੀ**”ਤਿਆਦਿ। **ਹਾਰੇਤਾ**ਤਿ ਅਪਨੇਤਾ।

ਵਾਕੇਨਾਤਿ ਵਾਕਪਟ੍ਟੇਨ। **ਚੀਰਕੇਨਾ**ਤਿ ਪਿਲੋਤਿਕੇਨ। **ਅਨ੍ਤੋਵਸ੍ਸੇ**ਤਿ ਵਸ੍ਸਕਾਲਸ੍ਸ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। **ਨਿਗ੍ਗਾਹ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਸੁਮਾਰਾਦਿਗ੍ਗਾਹਰਹਿਤਂ। **ਪੀਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਾਨੀਯਸ੍ਸ ਪੀਤਭਾਵਂ। ਸੀਹਬ੍ਯਗ੍ਘਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯੇਨ **ਸਾਸਙ੍ਕੇ ਸਪ੍ਪਟਿਭਯੇ**।

ਪਞ੍ਚ ਅਹਾਨਿ ਏਕਸ੍ਸਾਤਿ ਪਞ੍ਚਾਹਿਕੋ, ਸੋ ਏਵ ਵਾਰੋਤਿ, **ਪਞ੍ਚਾਹਿਕਵਾਰੋ**। ਏਵਂ **ਸਤ੍ਤਾਹਿਕਵਾਰੋ**ਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਚਿਣ੍ਣਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਰਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਗੋਚਰਗ੍ਗਹਿਤਟ੍ਠਾਨਂ।

ਪਿਤਿਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਪਿਤਰਾ ਕਾਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ, ਪਿਤਰਾ ਕਾਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਥਾਰੁਚਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਗੁਨ੍ਨਂ ਰੁਚਿਅਨੁਰੂਪਂ ਗੋਚਰਭੂਮਿਂ ਵਾ ਨਦਿਪਾਰਂ ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। **ਗੋਭਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਪ੍ਪਾਸਟ੍ਠਿਕਾਦਿਮਿਸ੍ਸਂ ਗੋਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ ਭਤ੍ਤਂ। ਭਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਯਾਗੁਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ।

ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਆਕਾਰਦ੍ਵਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ “**ਗਣਨਤੋ ਵਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਵਾ**”ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਏਵਂ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਾ**ਤਿ ‘‘ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀ’’ਤਿ ਜਾਤਿਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਸੁਖੁਮਰੂਪਾਨੀਤਿ ਏਵਂ **ਰੂਪਕਣ੍ਡਪਾਲ਼ਿਯਂ** (ਧ॰ ਸ॰ ੬੬੬) ਆਗਤਾ। **ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ**ਤਿ ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਾਭਾਵਤੋ ਰੂਪਭਾਗਾ। **ਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ**ਤਿ ਵਾ ਵਿਸੁਂ ਵਿਸੁਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਕਲਾਪਭਾਵੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਰੂਪਕਲਾਪਾ। **ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ**ਤਿ ਚ ਅਂਸਾ ਅਵਯਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਕੋਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਸਰੀਰਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਂਸਾ ਕੇਸਾਦਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾਤਿ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਵਯਵਾ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਵਿਯ **ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ।**

ਸੇਯ੍ਯਥਾਪੀਤਿਆਦਿ ਉਪਮਾਸਂਸਨ੍ਦਨਂ। ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਂ ਸਲਕ੍ਖਣਤੋ ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ। **ਅਰੂਪਂ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਂ ਰੂਪਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਵੇਦਨਾਦਿਕੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧੇ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ। **ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਪੁਨ ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਰੂਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਤਂ ਰੂਪਂ। ਤਦਞ੍ਞਂ ਅਰੂਪਂ। ਉਭਯਵਿਨਿਮੁਤ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨਤ੍ਥਿ ਅਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਿਯਂ ਵਾਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ। ਤਦੁਭਯਞ੍ਚ ਅਵਿਜ੍ਜਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਸਪਚ੍ਚਯਨ੍ਤਿ **ਪਚ੍ਚਯਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ,** ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਯੋ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਾਦਿਕ੍ਕਮੇਨ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਸੋ ਨ ਵਡ੍ਢਤੀਤਿ ਯੋਜਨਾ।

ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ, ਸੋਤਾਯਤਨਂ, ਘਾਨਾਯਤਨਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਯਤਨਂ, ਕਾਯਾਯਤਨਂ, ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨ; ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨਾਤਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਮੇਕਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਤਾ, ਮੁਦੁਤਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਤਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਵਸੇਨ **ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਰੂਪਾਯਤਨਂ, ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਂ, ਰਸਾਯਤਨਂ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ, ਆਕਾਸਧਾਤੁ, ਆਪੋਧਾਤੁ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋਤਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰਕਮ੍ਮਵਸੇਨ **ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਉਪਚਯੋ, ਸਨ੍ਤਤਿ, ਜਰਤਾ, ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਤਿ ਏਤ੍ਤਕਂ ਰੂਪਂ **ਨ ਕੁਤੋਚਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਨ ਜਾਨਾਤਿ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤੋ ਰੂਪਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ‘‘ਗਣਨਤੋ ਰੂਪਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਕਮ੍ਮਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੰ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਕਮ੍ਮੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਲਕ੍ਖਣੋ, ਬਾਲੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬਾਲਸ੍ਸ ਬਾਲਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਦੁਚ੍ਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਭਾਸੀ, ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਕਾਰੀ । ਇਮਾਨਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਲਕ੍ਖਣਾਨੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩)। ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤੰ ਸੁਚਰਿਤਕਮ੍ਮੰ ਲਕ੍ਖਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਕਮ੍ਮਲਕ੍ਖਣੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ''ਤੀਣਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਲਕ੍ਖਣਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਸੁਚਿਨ੍ਤਿਤਚਿਨ੍ਤੀ ਹੋਤਿ, ਸੁਭਾਸਿਤਭਾਸੀ, ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਕਾਰੀ। ਇਮਾਨਿ ਖੋ...ਪੇ॰... ਪਣ੍ਡਿਤਲਕ੍ਖਣਾਨੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੩)। ਤੇਨਾਹ "**ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮੰ ਪਣ੍ਡਿਤਬਾਲਲਕ੍ਖਣ**"ਨ੍ਤਿ।

ਬਾਲੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇ ਨ ਸੇਵਤੀਤਿ ਯੰ ਬਾਲਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਡਿਤਸੇਵਨੰ ਅਤ੍ਥਕਾਮੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬੰ, ਤੰ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਤਥਾਭੂਤਸ੍ਸ ਚ ਅਯਮਾਦੀਨਵੋਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ "**ਬਾਲੇ ਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਭਗਵਤਾ ''ਇਦੰ ਵੋ ਕਪ੍ਪਤੀ''ਤਿ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੰ, ਤਦਨੁਲੋਮਞ੍ਚ, ਤੰ **ਕਪ੍ਪਿਯੰ**। ਯੰ ''ਇਦੰ ਵੋ ਨ ਕਪ੍ਪਤੀ''ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ, ਤਦਨੁਲੋਮਞ੍ਚ, ਤੰ **ਅਕਪ੍ਪਿਯੰ**। ਯੰ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤੰ, ਤੰ **ਕੁਸਲੰ,** ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖੰ **ਅਕੁਸਲੰ**। ਤਦੇਵ **ਸਾਵਜ੍ਜੰ,** ਕੁਸਲੰ **ਅਨਵਜ੍ਜੰ**। ਆਪਤ੍ਤਿਤੋ ਆਦਿਤੋ ਦ੍ਵੇ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ **ਗਰੁਕੰ,** ਤਦਞ੍ਞੰ **ਲਹੁਕੰ**। ਧਮ੍ਮਤੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੰ **ਗਰੁਕੰ,** ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੰ **ਲਹੁਕੰ**। ਸਪ੍ਪਟਿਕਾਰੰ **ਸਤੇਕਿਚ੍ਛੰ,** ਅਪ੍ਪਟਿਕਾਰੰ **ਅਤੇਕਿਚ੍ਛੰ**। ਧਮ੍ਮਤਾਨੁਗਤੰ **ਕਾਰਣੰ,** ਇਤਰੰ **ਅਕਾਰਣੰ। ਤੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ**ਤਿ ਕਪ੍ਪਿਯਾਕਪ੍ਪਿਯੰ, ਗਰੁਕ-ਲਹੁਕੰ, ਸਤੇਕਿਚ੍ਛਾਤੇਕਿਚ੍ਛੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸੀਲੰ ਰਕ੍ਖਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੰ, ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜੰ, ਕਾਰਣਾਕਾਰਣੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਕੁਸਲਤਾਯ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਗ੍ਗਹਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਕੁਤੋ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਨਾ। ਤੇਨਾਹ "**ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀ**"ਤਿ।

ਗੋਵਣਸਦਿਸੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਹੇਤੁਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਾ ਆਸਾਟਿਕਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਆਸਾਟਿਕਾ**ਤਿ ਆਹ "**ਅਕੁਸਲਵਿਤਕ੍ਕੰ ਆਸਾਟਿਕੰ ਅਹਾਰੇਤ੍ਵਾ**"ਤਿ।

''ਗਣ੍ਡੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੇਤੰ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੦੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੫੬; ੯.੧੫) ਵਚਨਤੋ ਛਹਿ ਵਣਮੁਖੇਹਿ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਮਾਨਯੂਸੋ ਗਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਪਿਲੋਤਿਕਾਖਣ੍ਡੇਨ ਛਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਮਾਨਕਿਲੇਸਾਸੁਚਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਵਣੋ ਸਤਿਸੰਵਰੇਨ ਪਿਦਹਿਤਬ੍ਬੋ, ਅਯੰ ਪਨ ਏਵੰ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ ਆਹ "**ਯਥਾ ਸੋ ਗੋਪਾਲਕੋ ਵਣੰ ਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਿ, ਏਵੰ ਸੰਵਰੰ ਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤੀ**"ਤਿ।

ਯਥਾ ਧੂਮੋ ਇਨ੍ਧਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸਣ੍ਹੋ ਸੁਖੁਮੋ, ਤੰ ਤੰ ਵਿਵਰੰ ਅਨੁਪਵਿਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਡੰਸਮਕਸਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯੰ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਹੋਤਿ, ਏਵੰ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਞਾਣਸ੍ਸ ਇਨ੍ਧਨਭੂਤੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਜਾਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਸਣ੍ਹਾ ਸੁਖੁਮਾ ਤੰ ਤੰ ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰੰ ਆਯਤਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਅਨੁਪਵਿਸ੍ਸ ਬ੍ਯਾਪੇਤਿ, ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਪਰਿਸ੍ਸਯੰ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਞਾਣਗ੍ਗਿਜਾਲਾਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਧੂਮੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਧੂਮੋ**ਤਿ ਆਹ "**ਗੋਪਾਲਕੋ ਧੂਮੰ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਧੂਮੰ ਨ ਕਰੋਤੀ**"ਤਿ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਤਦਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ ਧਮ੍ਮਕਥਾ **ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਕਕਥਾ**। ਕਤਸ੍ਸ ਦਾਨਾਦਿਪੁਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨੁਮੋਦਨਕਥਾ **ਅਨੁਮੋਦਨਾ। ਤਤੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਥਾਦੀਨੰ ਅਕਰਣਤੋ। "**ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਗੁਣਵਾਤਿ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਕਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤੰ? ਨਨੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਨਾਪਨਤ੍ਥੰ ਧਮ੍ਮਕਥਾਦਿ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ? ਸਚ੍ਚੰ ਨ ਕਾਤਬ੍ਬਮੇਵ, ਸੁਦ੍ਧਾਸਯੇਨ ਪਨ ਧਮ੍ਮੇ ਕਥਿਤੇ ਤਸ੍ਸ ਗੁਣਜਾਨਨੰ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

''ਨਾਭਾਸਮਾਨੰ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਮਿਸ੍ਸੰ ਬਾਲੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੰ।
ਭਾਸਯੇ ਜੋਤਯੇ ਧਮ੍ਮੰ, ਪਗ੍ਗਣ੍ਹੇ ਇਸਿਨੰ ਧਜ''ਨ੍ਤਿ॥

ਤਰਨ੍ਤਿ ਓਤਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਂ,** ਨਦਿਤਲ਼ਾਕਾਦੀਨਂ ਨਹਾਨਪਾਨਾਦਿਅਤ੍ਥਂ ਓਤਰਣਟ੍ਠਾਨਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਂ ਉਦਕੇਨ ਓਤਿਣ੍ਣਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਰੀਰਮਲਂ ਪਵਾਹੇਤਿ, ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਵਿਨੋਦੇਤਿ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਵਂ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮੀਪਂ ਓਤਿਣ੍ਣਸਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮੋਦਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮਲਂ ਪਵਾਹੇਨ੍ਤਿ, ਪਰਿਸ੍ਸਮਂ ਵਿਨੋਦੇਨ੍ਤਿ, ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇ ਤਿਤ੍ਥਂ ਵਿਯਾਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਂ**। ਤੇਨਾਹ "**ਤਿਤ੍ਥਭੂਤੇ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਿਕ੍ਖੂ**"ਤਿ। **ਬਜਢ੍ਢਜਨਂ ਕਥਂ ਰੋਪੇਤਬ੍ਬ**ਨ੍ਤਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਇਦਂ ਬਜਢ੍ਢਜਨਂ ਅਯਂ ਸਦ੍ਦੋ ਕਥਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਰੋਪੇਤਬ੍ਬੋ, ਕੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਇਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਾਚਕੋ ਜਾਤੋ। ''ਨਿਰੂਪੇਤਬ੍ਬ''ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਾਠੋ, ਨਿਰੂਪੇਤਬ੍ਬਂ ਅਯਂ ਸਭਾਵਨਿਰੁਤ੍ਤਿ ਕਥਮੇਤ੍ਥ ਨਿਰੂਲ਼੍ਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। **ਇਮਸ੍ਸ ਭਾਸਿਤਸ੍ਸ ਕੋ ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਾਲ਼ਿਪ੍ਪਦੇਸੇ। **ਪਾਲ਼ਿ ਕਿਂ ਵਦਤੀ**ਤਿ ਭਾਵਤ੍ਥਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। **ਅਤ੍ਥੋ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤੀ**ਤਿ ਭਾਵਤ੍ਥਂ ਵਾ? ਸਙ੍ਕੇਤਤ੍ਥਂ ਵਾ। **ਨ ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਪੁਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਸੋ ਪੁਚ੍ਛਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। **ਨ ਪਰਿਪਢ੍ਢਤੀ**ਤਿ ਪਰਿ ਪਰਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਢਾਤ੍ਤਂ ਇਚ੍ਛਂ ਨ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਨ ਵਿਭਾਵੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ "**ਨ ਜਾਨਾਪੇਤੀ**"ਤਿ। **ਤੇ**ਤਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਭਿਕ੍ਖੂ। ਵਿਵਰਣਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਕਥਨਨ੍ਤਿ ਆਹ "**ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਨ ਦੇਸੇਨ੍ਤੀ**"ਤਿ। **ਅਨੁਤ੍ਤਾਨੀਕਤ**ਨ੍ਤਿ ਢਾਣੇਨ ਅਪਾਕਟੀਕਤਂ ਗੁਯ੍ਹਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ। **ਨ ਉਤ੍ਤਾਨਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਿਨੇਰੁਪਾਦਮੂਲੇ ਵਾਲਿਕਂ ਉਦ੍ਧਰਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਪਥਵੀਸਨ੍ਧਾਰੋਦਕਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ ਉਤ੍ਤਾਨਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਏਵਂ ਯਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਾ ''ਤਿਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯਤੋ। ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਤੋ ''ਤਿਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ "**ਯਥਾ ਵਾ**"ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਤਰਨ੍ਤਿ ਓਤਰਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮ ਤਲ਼ਾਕਨ੍ਤਿ ''ਤਿਤ੍ਥ''ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ ਸੁਮੇਧਭੂਤੋ –

''ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਮਲਧੋਵਂ, ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਅਮਤਨ੍ਤਲ਼ੇ।
ਨ ਗਵੇਸਤਿ ਤਂ ਤਲ਼ਾਕਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਅਮਤਨ੍ਤਲ਼ੇ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੧੪) –

ਧਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸ੍ਸੋਤਰਣਤਿਤ੍ਥਭੂਤਸ੍ਸ ਓਤਰਣਾਕਾਰਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ "**ਧਮ੍ਮਤਿਤ੍ਥਂ ਨ ਜਾਨਾਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

ਪੀਤਾਪੀਤਨ੍ਤਿ ਗੋਗਣੇ ਪੀਤਂ ਅਪੀਤਞ੍ਚ ਗੋਰੂਪਂ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ। ਅਵਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਹਿ "**ਨ ਲਭਤੀ**"ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। "**ਆਨਿਸਂਸਂ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤੀ**"ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਅਵਿਨ੍ਦਨਾਕਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ "**ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਵਨਗ੍ਗਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ**"ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਅਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋਤਿ ਪਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯਾਹ "**ਅਰਿਯ**"ਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚਾਸਤ੍ਤਿਞਾਯੇਨ ਅਨਨ੍ਤਰਸ੍ਸ ਹਿ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸੇਧੋ ਵਾ। ਅਰਿਯਸਦ੍ਦੋ ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੋਸਪਰਿਯਾਯੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਵਿਸੁਂ ਏਕਜ੍ਝਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਤਾ ਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਚ। ਏਵਞ੍ਚ ਕਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਸ੍ਸਪਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇਤਿਆਦੀਸੁ ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਵੇਦਨਾਚਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਲੋਕਿਯਾ, ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮੋਹਵਿਦ੍ਧਂਸਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਤਿ ਏਵਂ "**ਇਮੇ ਲੋਕਿਯਾ, ਇਮੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ**"**ਤਿ ਯਥਾਭੂਤਂ ਨਪ੍ਪਜਾਨਾਤਿ**।

ਅਨਵਸੇਸਂ ਦੁਹਤੀਤਿ ਪਟਿਗ੍ਗਹਣੇ ਮਤ੍ਤਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਦਾਯਕੇ ਸਦ੍ਧਾਹਾਨਿਯਾ, ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਚ੍ਚਯਹਾਨਿਯਾ ਅਨਵਸੇਸਂ ਦੁਹਤਿ। ਵਾਚਾਯ ਅਭਿਹਾਰੋ **ਵਾਚਾਭਿਹਾਰੋ**। ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਭਿਹਾਰੋ **ਪਚ੍ਚਯਾਭਿਹਾਰੋ**।

"**ਇਮੇ ਅਮ੍ਹੇਸੁ ਗਰੁਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤੀ**"ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਵਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯੇਸੁ ਪਿਤੁਪੇਮਸ੍ਸ ਅਨੁਪਟ੍ਠਾਪਨਤੋ, ਤੇਨ ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਗਾਰਵਤਾਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਸ੍ਸ ਅਭਾਜਨਭਾਵਂ, ਤੇਨ ਥੇਰਾਨਂ ਤੇਸੁ ਅਨੁਗ੍ਗਹਾਭਾਵਂ। ਨ ਹਿ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣੇਹਿ ਸਾਸਨੇ ਥਿਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਅਨਨੁਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬੇ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ ਵਾ

ਅਨੁਗ੍ਗਹਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨਾਹ “**ਨਵਕੇ ਭਿਕ੍ਖੂ**”ਤਿਆਦਿ। **ਧਮ੍ਮਕਥਾਬਨ੍ਧ**ਨ੍ਤਿ ਪਵੇਣਿਆਗਤਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਂ। ਸਚ੍ਚਸਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਾਦੀਪਨਂ **ਗੁਲ੍ਹਗਨ੍ਥਂ। ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਵਸੇਨਾ**ਤਿ ‘‘ਨ ਰੂਪਞ੍ਞੂ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਸੇਧਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹਣਵਸੇਨ। **ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ‘‘ਰੂਪਞ੍ਞੂ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣਨਤੋ ਵਾ ਵਣ੍ਣਤੋ ਵਾ ਰੂਪਂ ਜਾਨਾਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ, ‘‘ਤਸ੍ਸ ਗੋਗਣੋਪਿ ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਪਞ੍ਚਗੋਰਸਪਰਿਭੋਗਤੋਪਿ ਨ ਪਰਿਬਾਹਿਰੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਚ ਅਤ੍ਥਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ। **ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇ ਯਥਾਰਹਂ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵਾਤਿ।

ਗੋਪਾਲਸੁਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਤਿ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਏਕਾਦਸਕਨਿਪਾਤਵਣ੍ਣਨਾਯ ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਦੀਪਨਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯ-ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਅਨੁਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਪਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਾਰਨ੍ਤਿ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਾਰਂ। **ਏਕੂਨਸਟ੍ਠਿਮਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਥੋਕਂ ਊਨਭਾਵਤੋ ਮਤ੍ਤਸਦ੍ਦਗ੍ਗਹਣਂ। **ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਸਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਸਾਰਮੇਵ ਅਨੁਨਿਗਮਵਸੇਨ ਵਦਤਿ। ਅਥ ਵਾ **ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਸਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਪੋਰਾਣਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਅਤ੍ਥਸਾਰਂ। ਤੇਨੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ – ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਅਤ੍ਥਸਾਰਂ ਆਦਾਯ ਇਮਂ ਮਨੋਰਥਪੂਰਣਿਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸੇਸਮਹਾਨਿਕਾਯਾਨਮ੍ਪਿ ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਇਧ ਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਂ ਅਤ੍ਥਸਾਰਂ ਆਦਾਯ ਏਵਮਕਾਸਿਨ੍ਤਿ। **ਮਹਾਵਿਹਾਰਾਧਿਵਾਸੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਦਂ ਪੁਰਿਮਪਚ੍ਛਿਮਪਦੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧਿਤਬ੍ਬਂ ‘‘ਮਹਾਵਿਹਾਰਾਧਿਵਾਸੀਨਂ ਸਮਯਂ ਪਕਾਸਯਨ੍ਤੀ, ਮਹਾਵਿਹਾਰਾਧਿਵਾਸੀਨਂ ਮੂਲਟ੍ਠਕਥਾਸਾਰਂ ਆਦਾਯਾ’’ਤਿ। **ਤੇਨਾ**ਤਿ ਪੁਞ੍ਞੇਨ। **ਹੋਤੁ ਸਬ੍ਬੋ ਸੁਖੀ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਵਿਭਾਗੋ ਸਬ੍ਬੋ ਸਤ੍ਤਲੋਕੋ ਯਥਾਰਹਂ ਬੋਧਿਤ੍ਤਯਾਧਿਗਮਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖੇਨ ਸੁਖੀ ਸੁਖਿਤੋ ਹੋਤੂਤਿ ਸਦੇਵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਸੁਖਾਧਿਗਮਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸਮਤ੍ਤਾਵ, ਸਬ੍ਬਸੋ ਵਣ੍ਣਨਾ ਅਯਂ।
ਵੀਸਤਿਯਾ ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਗਨ੍ਥੇਹਿ ਪਰਿਮਾਣਤੋ॥

ਪੋਰਾਣਾਨਂ ਕਥਾਮਗ੍ਗ-ਸਾਰਮੇਤ੍ਥ ਯਤੋ ਠਿਤਂ।
ਤਸ੍ਮਾ **ਸਾਰਤ੍ਥਮਞ੍ਜੂਸਾ**, ਇਤਿ ਨਾਮੇਨ ਵਿਸ੍ਸੁਤਾ॥

ਅਜ੍ਝੇਸਿਤੋ ਨਰਿਨ੍ਦੇਨ, ਸੋਹਂ **ਪਰਕ੍ਕਮਬਾਹੁਨਾ**।
ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਕਾਮੇਨ, ਸਾਸਨੁਜ੍ਜੋਤਕਾਰਿਨਾ॥

ਤੇਨੇਵ ਕਾਰਿਤੇ ਰਮ੍ਮੇ, ਪਾਸਾਦਸਤਮਣ੍ਡਿਤੇ।
ਨਾਨਾਦੁਮਗਣਾਕਿਣ੍ਣੇ, ਭਾਵਨਾਭਿਰਤਾਲਯੇ॥

ਸੀਤਲੂਦਕਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ , ਵਸਂ **ਜੇਤਵਨੇ** ਇਮਂ।

ਅਤ੍ਥਬਜਞ੍ਜਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਅਕਾਸਿਂ ਸਾਧੁਸਮ੍ਮਤੰ॥

ਯੰ ਸਿਦ੍ਧੰ ਇਮਿਨਾ ਪੁਞ੍ਞੰ, ਯੰ ਚਞ੍ਞੰ ਪਸੁਤੰ ਮਯਾ।
ਏਤੇਨ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਨ, ਦੁਤਿਯੇ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਭਵੇ॥

ਤਾਵਤਿੰਸੇ ਪਮੋਦੇਨ੍ਤੋ, ਸੀਲਾਚਾਰਗੁਣੇ ਰਤੋ।
ਅਲਗ੍ਗੋ ਪਞ੍ਚਕਾਮੇਸੁ, ਪਤ੍ਵਾਨ ਪਠਮੰ ਫਲੰ॥

ਅਨ੍ਤਿਮੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵਮ੍ਹਿ, ਮੇਤ੍ਤੇਯਜੰ ਮੁਨਿਪੁਙ੍ਗਵੰ।
ਲੋਕਗ੍ਗਪੁਗ੍ਗਲੰ ਨਾਥੰ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਹਿਤੇ ਰਤੰ॥

ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਤਸ੍ਸ ਧੀਰਸ੍ਸ, ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ।
ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਫਲੰ ਅਗ੍ਗੰ, ਸੋਭੇਯਜੰ ਜਿਨਸਾਸਨੰ॥

ਸਦਾ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੁ ਰਾਜਾਨੋ, ਧਮ੍ਮੇਨੇਵ ਇਮੰ ਪਜੰ।
ਨਿਰਤਾ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮੇਸੁ, ਜੋਤੇਨ੍ਤੁ ਜਿਨਸਾਸਨੰ॥

ਇਮੇ ਚ ਪਾਣਿਨੋ ਸਬ੍ਬੇ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਨਿਰੁਪਦ੍ਦਵਾ।
ਨਿਚ੍ਚੰ ਕਲਜਾਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ, ਪਪ੍ਪੋਨ੍ਤੁ ਅਮਤੰ ਪਦਨ੍ਤਿ॥

ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਟੀਕਾ ਸਮਤ੍ਤਾ।